

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1

คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2565

**THE POLICY IMPLEMENTATION OF THAI AGRICULTURAL STANDARD
(TAS 6901-2017) GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR BROILER FARM:
A CASE STUDY OF THE OFFICE OF REGIONAL LIVESTOCK 1**

**BY
UNCHALIN SINGKHAM**

**A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY IN PUBLIC ADMINISTRATION
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2022

คุษฎีนิพนธ์เรื่อง

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาลำนักงานปศุสัตว์เขต 1

โดย

อัญชลินทร์ ลิงห์คำ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2565

รศ.ดร.เปี่ยมกร หวังมหาพร
ประธานกรรมการสอบ

ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา
กรรมการ

รศ.ดร.จิระ ประทีป
กรรมการ

รศ.ดร.ชนิดา จิตตรุทธะ
กรรมการ

ศ.ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

25 มกราคม 2566

Dissertation entitled

**THE POLICY IMPLEMENTATION OF THAI AGRICULTURAL STANDARD
(TAS 6901-2017) GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR BROILER FARM:
A CASE STUDY OF THE OFFICE OF REGIONAL LIVESTOCK 1**

by

UNCHALIN SINGKHAM

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Public Administration

Rangsit University
Academic Year 2022

Assoc.Prof. Piyakorn Whangmahaporn, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Prof. Charas Suwanmala, Ph.D.
Member

Assoc.Prof. Chira Prateep, Ph.D.
Member

Assoc.Prof. Chanida Jittarutha, Ph.D.
Member

Prof. Supachai Yavaprabhas, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

January 25, 2023

กิตติกรรมประกาศ

คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ ด้วยความเมตตา กรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส ผู้ให้แนวคิด คำแนะนำต่างๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ การนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายที่เกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ รวมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการทำวิจัย การวิเคราะห์ผลการวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับคุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้ และนำไปปรับใช้กับการทำงานในอนาคต ตลอดจนให้กำลังใจ มีความห่วงใยติดตามความคืบหน้าของงานอย่างต่อเนื่อง จนกระบวนการทำคุณฉันทิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร ประธานคณะกรรมการ ที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้กระบวนการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา จิตตฤทธะ รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป ที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบคุณฉันทิพนธ์ในครั้งนี้ พร้อมทั้งให้ความรู้ คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางข้อมูล สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อให้คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 10 หน่วยงาน ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่ได้กรุณาสละ เวลาถ่ายทอดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ รวมทั้งให้ความ อนุเคราะห์ข้อมูลสำคัญและให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ร่วมงานในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการ อาหาร รวมทั้งกัลยาณมิตรทุกท่านในคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรีที่ทำให้กำลังใจ ให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยนี้ได้โดยสะดวก

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศชาย สถิตพนาวงศ์ เพื่อนผู้เป็นทุกอย่างที่ให้การ สนับสนุน ช่วยเหลือในทุกกระบวนการของการทำวิจัย รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยจนคุณฉันทิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่มี “พ่อและแม่” ผู้ลวงลับอันเป็นที่รักยิ่ง และพี่สาวผู้เปรียบเสมือนแรงผลักดันและให้กำลังใจยามที่ระลึกรถึงเมื่อคราวมีทุกข์และสุข และเชื่อว่า “พ่อและแม่” จะร่วมยินดี และภาคภูมิใจในความสำเร็จของลูกในครั้งนี้

อัญชลินทร์ สิงห์คำ

ผู้วิจัย

6205530 : อัญชลินทร์ สิงห์คำ
 ชื่อคุณนิพนธ์ : การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ:
 กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1
 หลักสูตร : ปรัชญาคุณภิวัตน์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 84 คน ผลการวิจัยพบว่า นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่ไม่ได้บังคับแต่ดำเนินนโยบายภายใต้ความสมัครใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ตัวแสดงในนโยบายที่สำคัญคือ กรมปศุสัตว์และหน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ รวมถึงกลุ่มเป้าหมายในนโยบายคือ เกษตรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงในการปรับปรุงฟาร์มและบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามนโยบาย รวมถึงไม่พบการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามข้อกำหนด หรือสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกรได้ จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อผลิตไก่เนื้อเพื่อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกมีส่วนการรับรองมาตรฐานฟาร์มมากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เพื่อจำหน่ายในประเทศและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั่วไป โดยปัจจัยที่ส่งผลอันดับหนึ่งต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรฉบับนี้ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนโยบายและปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ส่วนปัจจัยสำคัญที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินนโยบายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณและบุคลากร ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร ข้อค้นพบสำคัญในงานวิจัยคือ การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรฉบับนี้ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ บทบาทของเอกชนและหน่วยงานรัฐเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบพันธมิตรที่ส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน

(คุณนิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 250 หน้า)

คำสำคัญ : นโยบายสาธารณะ, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6901-2560), การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

ลายมือชื่อนักศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

6205530 : Unchalin Singkhum
 Dissertation Title : The Policy Implementation of Thai Agricultural Standard
 (TAS 6901-2017) Good Agricultural Practices for Broiler Farm:
 A Case Study of the Office of Regional Livestock 1
 Program : Doctor of Philosophy in Public Administration
 Dissertation Advisor : Prof. Supachai Yavaprabhas, Ph.D.

Abstract

The purpose of this research is to study the process of policy implementation as well as the problems, obstruction and factors related to the success and failures in the implementation of TAS 6901-2017 Thai Agricultural Standard policy on good agricultural practice of broiler farm in the District Livestock Office of Area 1. The research employs qualitative research methodology involving compilation of documents and in-depth interviews with 84 key-informants. The findings are that the TAS 6901-2017 Thai Agricultural Standard policy is not mandatory but one that broiler chicken farmers adopt voluntarily. The policy’s key players are the Department of Livestock Development and its agencies such as the Area Livestock Office, the District Livestock Office as well as the policy’s target groups like boiler chicken farmers. During the time when the policy was being implemented it was found that the chicken farmers to bear the burden of considerably high expenses used for improvements and management of their farms so as to comply with the guidelines specified in the policy. It also did not appear that there was any allocation of budget for the purpose of farm improvement or any other forms of assistance that would help relieve farmers of their financial burdens. This resulted in a higher proportion of standards for the farms which produce chicken meat for the factories to be processed for export purposes than for the farmers of chicken for sale within the country and the average chicken farmers in general. The factors with the highest impact contributing to the successful implementation of this agricultural standard policy are first of all the policy and the attitude of the target group; secondly the political factors related to international trade. The important factors that ensure the successful implementation of the policy to its completion are factors related to budget and personal, the agencies that will carry out the policy and communication between organizations. An important finding in this research is the successful implementation of this agricultural standard policy, the role played by the private sector and government agencies is characterized as an alliance the promotes mutual benefits.

(Total 250 pages)

Keywords: Public Policy, Policy Implementation, TAS 690-2017 Thai Agricultural Standard,
 Good Agricultural Practices for Broiler Farm

Student’s Signature.....Dissertation Advisor’s Signature.....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	9
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	10
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	12
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
1.7 การนำเสนอการศึกษาวิจัย	14
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	15
2.2 แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ	17
2.3 ตัวแบบและปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ	21
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	44
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	51
3.1 วิธีการศึกษา	51
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการศึกษา	59
4.1 กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ	59
4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้า เกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์ม ไก่เนื้อ ไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1	92
4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบาย มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ	99
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	159
5.1 สรุปผลการศึกษา	159
5.2 ข้อค้นพบในการศึกษาการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ เนื้อ ไปปฏิบัติ	168
5.3 ข้อเสนอแนะ	176
บรรณานุกรม	177
ภาคผนวก	187
ภาคผนวก ก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (มกษ. 6901-2552)	188
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	236
ประวัติผู้วิจัย	251

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนเกษตรกรและจำนวนไถ่เนื้อ ราชอาณาจักร ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564	3
1.2 จำนวนเกษตรกรและจำนวนไถ่เนื้อรายเขตปศุสัตว์ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2564	4
1.3 จำนวนฟาร์มไถ่เนื้อที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านปศุสัตว์	8
1.4 หน่วยงานในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายมาตรฐาน สินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์ม ไถ่เนื้อไปปฏิบัติ	11
2.1 แสดงปัจจัยร่วมที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	47
3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจำนวนผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยในหน่วยงานพื้นที่ปศุ สัตว์เขต 1 ที่ เกี่ยวข้องในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไถ่เนื้อไปปฏิบัติ	54
4.1 ค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไป เกี่ยวกับสินค้าเกษตรประเภทปศุสัตว์	74
4.2 ขั้นตอน วิธีการและตัวแสดงในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไถ่เนื้อไปปฏิบัติ	86
4.3 จำนวนบุคลากรตามตำแหน่งหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1	113
4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐาน สินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ	151

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ	49
4.1	ตัวอย่างใบรับรอง กรณีรับรองฟาร์มใหม่ (ฉบับภาษาไทย)	84

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงไก่เนื้อของไทย เดิมนั้นเป็นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่ปล่อยให้หากินเองรอบบริเวณบ้าน เพื่อนำเนื้อและไข่มาบริโภคภายในครัวเรือน จากนั้นได้พัฒนาการเลี้ยงไก่เพื่อการค้าขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2464 หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ได้สร้างฟาร์มเลี้ยงไก่ขึ้นมาครั้งแรกที่อำเภอวังเมือ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สั่งไก่พันธุ์เล็กฮอร์นจากต่างประเทศเข้ามาขายพันธุ์จนมีไก่ประมาณ 500 ตัว และสร้างเป็นฟาร์มไก่แบบการค้า หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ได้มอบไก่พันธุ์เล็กฮอร์นจำนวน 100 ตัว ให้กับหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจซึ่งเป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ในโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม อำเภอบางสะพานใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2489 หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจได้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้สร้างฟาร์มทดลองเลี้ยงไก่ในแผนกสัตว์เล็กของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตามวิธีสมัยใหม่ที่นำความรู้ทางสัตวบาลมาปรับใช้ในการเลี้ยง ทำการคัดเลือกและนำเข้าสายพันธุ์ไก่ที่ให้ไข่ดก โตเร็วมาจากต่างประเทศ นำความรู้เรื่องการผสมพันธุ์แบบการผสมนอกตระกูล (Out Breeding) มาใช้ โดยทำการนำไก่พันธุ์แท้จากต่างประเทศที่ต่างสายพันธุ์กันมาผสมข้ามพันธุ์ (Cross Breeding) เพื่อผลิตลูกไก่พันธุ์ลูกผสมที่รวมลักษณะดีของพันธุ์พ่อและแม่ไว้ด้วยกัน และการนำเอาพ่อไก่พันธุ์แท้และแม่ไก่ไม่แท้ คือ ไก่พื้นเมือง มาผสมพันธุ์กันแล้วนำลูกที่ได้มาผสมกับพันธุ์แท้ ทำการผลิต (Grading-up) แบบนี้ต่อเนื่องเพื่อให้สายเลือดของสัตว์ในฝูงเข้าใกล้พันธุ์แท้ให้มากยิ่งขึ้น (ประภากร ธาราฉาย, 2560) ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงไก่จากเลี้ยงเพื่อการค้าปรับเปลี่ยนมาเลี้ยงในเชิงพาณิชย์มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การเลี้ยงในเชิงพาณิชย์จะมีลักษณะการเลี้ยงหลายแบบ เช่น การเลี้ยงในโรงเรือน มีการก่อสร้างกรงเลี้ยงไก่ขึ้นภายในโรงเรือน การเลี้ยงแบบโรงเรือน หรือการเลี้ยงแบบขังกรง (วีระ วิจิตรกุล, 2558) พันธุ์ไก่เนื้อที่นำมาเลี้ยงในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ไก่เนื้อพันธุ์แท้และไก่เนื้อพันธุ์ลูกผสม โดยไก่เนื้อพันธุ์แท้เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะประจำพันธุ์ที่คงที่ ส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไว้ผสมพันธุ์เพื่อผลิตไก่เนื้อลูกผสมที่มีคุณภาพดี พันธุ์ไก่เนื้อที่นิยมเลี้ยงในไทย ได้แก่ พันธุ์พลีมัทร็อกขาว (White Plymouth Rock) พันธุ์คอร์นิช (Cornish) พันธุ์นิวแฮมเชียร์ (Newhampshire)

ส่วนไก่เนื้อพันธุ์ลูกผสมเป็นไก่ที่ได้จากการผสมพันธุ์ตั้งแต่ 2 สายพันธุ์ขึ้นไป มีชื่อทางการค้าขึ้นกับบริษัทผู้ผลิตไก่เนื้อแต่ละพันธุ์ เช่น พันธุ์อาร์เบอร์เอเคอร์ (Arbor Acres) พันธุ์รอส (Ross) พันธุ์คอบบ์ (Cobb) และพันธุ์ฮับบาร์ด (Hubbard) พันธุ์ไฮโปร (Hybro) พันธุ์เอเนค (Anak) และพันธุ์ไฮไลน์ (Hyline) เป็นต้น (เฉลิมชัย สังข์มณฑล, 2555)

การเลี้ยงไก่เนื้อในระบบฟาร์มขนาดเล็กของประเทศไทยพัฒนาสู่ระบบการเลี้ยงแบบธุรกิจฟาร์มไก่เนื้อได้ก่อตัวเป็นรูปร่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา โดยพิจารณาได้จากการเพิ่มขึ้นของบริษัทธุรกิจเกษตร เชื่อมโยงสู่บริษัทการผลิตอาหารสัตว์ พันธุ์สัตว์ การใช้ระบบการเลี้ยงแบบต่างๆ เช่น ระบบการเลี้ยงแบบประกันราคา ระบบรับจ้างฝากเลี้ยง และระบบฟาร์มลูกเล้า เป็นต้น การเจริญเติบโตของฟาร์มไก่เนื้อส่งต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกต่ออุตสาหกรรมการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทย โดยประเทศไทยจัดอยู่อันดับ 1 ใน 10 ประเทศที่มีศักยภาพการผลิตไก่เนื้อและการส่งออกไก่เนื้อของโลก

จากรายงานสถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญในปี พ.ศ. 2563 และคาดการณ์แนวโน้มปี พ.ศ. 2564 ของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้วิเคราะห์ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากกระแสการรักษาสุขภาพของผู้บริโภค ในปี พ.ศ. 2563 การบริโภคเนื้อไก่ของโลกมีปริมาณ 96.75 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 ปริมาณ 94.68 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 2.18 และเมื่อพิจารณาจากปริมาณการบริโภคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2563 การบริโภคเนื้อไก่ของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2.34 ต่อปี สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการบริโภคเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์มากที่สุด คือ 16.99 ล้านตัน รองลงมาได้แก่ จีน 15.21 ล้านตัน บราซิล 10.01 ล้านตัน และสหภาพยุโรป 9.64 ล้านตันต่อปี ในปี พ.ศ. 2563 จีนมีความต้องการบริโภคเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นมากที่สุด 15.21 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 9.02 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2562 (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

เมื่อพิจารณาถึงขีดความสามารถในการผลิตไก่เนื้อของโลก ในปี พ.ศ. 2563 การผลิตเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ทั่วโลกมีปริมาณ 99.08 ล้านตัน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.36 ต่อปี สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีกำลังการผลิตเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์มากที่สุดถึง 20.26 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 20.44 ของปริมาณการผลิตทั่วโลก รองลงมาได้แก่ ประเทศจีน 14.60 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 14.73 บราซิล 13.88 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 13.92 และสหภาพยุโรป 11.02 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 11.12 ประเทศไทยมีกำลังการผลิตเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จัดอยู่ในอันดับ 8 ของโลก มีปริมาณ 3.25

ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 3.28 ของปริมาณการผลิตทั่วโลก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2563 คิดเป็นร้อยละ 2.12 (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

ศักยภาพการผลิตไถ่เนื้อของประเทศไทย จากรายงานข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564 พบว่า ภาคกลางมีฟาร์มที่มีปริมาณหรือจำนวนไถ่เนื้อมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนฟาร์มกับจำนวนไถ่เนื้อต่อฟาร์ม พบว่า ภาคกลางมีจำนวนฟาร์มน้อยแต่มีไถ่เนื้อที่เลี้ยงต่อฟาร์มจำนวนมาก ลักษณะฟาร์มจึงเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ศักยภาพการผลิตไถ่เนื้อที่มีปริมาณค่อนข้างสูง ในปี พ.ศ. 2564 ภาคกลางมีส่วนของจำนวนไถ่เนื้อที่เลี้ยงมากถึงร้อยละ 70.89 ดังนั้นภาคกลางจึงถูกจัดให้เป็นฐานการผลิตไถ่เนื้อของประเทศไทย จำนวนเกษตรกรและจำนวนไถ่เนื้อ รายภาค ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564 แสดงดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนเกษตรกรและจำนวนไถ่เนื้อ รายภาค ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564

ภาค	2561		2562		2563		2564	
	เกษตรกร (ราย)	ไถ่เนื้อ (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	ไถ่เนื้อ (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	ไถ่เนื้อ (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	ไถ่เนื้อ (ตัว)
เหนือ	2,817	34,309,110	2,697	23,919,584	2,676	22,612,931	3,134	24,762,146
ตะวันออกเฉียงเหนือ	16,485	43,697,770	18,281	48,161,420	17,509	46,203,490	17,382	44,056,567
กลาง	7,054	197,675,913	6,595	199,742,292	6,348	200,100,963	6,469	214,051,033
ใต้	5,645	15,320,695	5,058	17,110,669	4,811	18,292,133	4,738	19,067,195
รวม	32,001	291,003,488	32,631	288,933,965	31,344	287,209,517	31,723	301,936,950

ที่มา: กรมปศุสัตว์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2564

ในระหว่างปี พ.ศ. 2562-2564 ปศุสัตว์เขต 1 (พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี) มีจำนวนไถ่เนื้อที่เลี้ยงมากที่สุด และเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ เพราะมีส่วนของจำนวนฟาร์มน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนไถ่เนื้อทั้งหมด โดยมีสัดส่วนจำนวนไถ่เนื้อที่เลี้ยงมีปริมาณมากถึงร้อยละ 27-30 ของจำนวนการเลี้ยงรวมทั้งหมด 9 เขตปศุสัตว์ รองลงมาได้แก่ ปศุสัตว์เขต 2 (นครนายก ปราจีนบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ระยอง สระแก้ว สมุทรปราการ จันทบุรี และชลบุรี) และเขต 7 (กาญจนบุรี เพชรบุรี นครปฐม และราชบุรี) ตามลำดับ จำนวนเกษตรกรและจำนวนไถ่เนื้อรายเขตปศุสัตว์ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2564 แสดงดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 จำนวนเกษตรกรและจำนวนไก่เนื้อรายเขตปศุสัตว์ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2564

เขต ปศุ สัตว์	2562				2563				2564			
	เกษตรกร (ราย)		ไก่เนื้อ (ตัว)		เกษตรกร (ราย)		ไก่เนื้อ (ตัว)		เกษตรกร (ราย)		ไก่เนื้อ (ตัว)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	32,631	100	288,933,965	100	31,344	100	287,209,517	100	31,723	100	301,936,950	100
เขต1	1,793	5.49	83,945,279	29.05	1,625	5.18	83,877,363	29.20	1,560	4.92	89,246,620	29.56
เขต2	3,143	9.63	59,730,048	20.67	3,111	9.93	58,820,476	20.48	3,177	10.01	63,224,422	20.94
เขต3	3,143	30.79	44,777,094	15.50	9,811	31.30	42,691,556	14.86	9,829	30.98	39,781,130	13.18
เขต4	10,048	25.23	3,384,326	1.17	7,698	24.56	3,511,934	1.22	7,553	23.81	4,275,446	1.42
เขต5	8,233	4.13	5,046,439	1.75	1,517	4.84	4,763,931	1.66	1,796	5.66	5,799,802	1.92
เขต6	1,349	4.13	18,873,145	6.53	1,159	3.70	17,849,000	6.21	1,338	4.22	18,962,344	6.28
เขต7	1,659	5.08	56,066,965	19.40	1,612	5.14	57,403,124	19.99	1,732	5.46	61,579,991	20.39
เขต8	2,829	8.67	13,847,158	4.79	2,853	9.10	14,939,543	5.20	2,904	9.15	15,599,361	5.17
เขต9	2,229	6.83	3,263,551	1.13	1,958	6.25	3,352,590	1.17	1,834	5.78	3,467,834	1.15

ที่มา: กรมปศุสัตว์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2564

เมื่อพิจารณาศักยภาพการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทย อุตสาหกรรมการผลิตไก่เนื้อแช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จัดอยู่ในอันดับ 4 ของโลก ผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อส่งออกในตลาดโลก สามารถแบ่งเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1) ไก่แช่แข็ง เป็นผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อที่มีการเก็บรักษาเนื้อไก่ที่อุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส ผลิตภัณฑ์อยู่ในรูปของไก่ทั้งตัว ชิ้นเนื้อและเครื่องในไก่เนื้อไก่ตัดขนาดเท่าลูกเต๋า และเนื้อไก่บด เป็นต้น ไก่แช่แข็งมีสัดส่วนส่งออกร้อยละ 52.7 ของไก่ส่งออกทุกประเภทในเชิงมูลค่า และร้อยละ 68.7 เชิงปริมาณ ในสัดส่วนร้อยละ 83.2 เป็นผลิตภัณฑ์ไก่ชำแหละ และที่เหลือเป็นไก่ทั้งตัว

2) ไก่แช่เย็น เป็นผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อที่มีการเก็บรักษาเนื้อไก่ที่อุณหภูมิตั้งแต่ 0-5 องศาเซลเซียส ผลิตภัณฑ์อยู่ในรูปของไก่ทั้งตัว ชิ้นเนื้อและเครื่องในไก่ชำแหละและส่วนอื่นๆ ของไก่ ไก่แช่เย็น มีสัดส่วนส่งออกร้อยละ 21.5 ของไก่ส่งออกทุกประเภทในเชิงมูลค่าและร้อยละ 19.4 เชิงปริมาณ เกือบร้อยละ 85.0 (เชิงปริมาณ) เป็นไก่ชำแหละที่เหลือเป็นไก่ทั้งตัว

3) ไก่แปรรูป หรือไก่ปรุงสุก/ปรุงรสแช่แข็ง เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำไก่เนื้อมาทำการแปรรูปในรูปแบบต่างๆ เช่น เนื้อไก่แปรรูปที่ผ่านการทำให้สุกเพื่อให้ผู้บริโภคนำไปประกอบ

อาหารชั้นสุดท้าย และผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปที่ผ่านการทำให้สุกหรือกึ่งสุก เช่น ขาไก่ย่าง ปีกไก่ย่าง สะเต๊ะไก่ เบอร์เกอร์ไก่ นกเก็ตไก่ สเต็กไก่ ไก่คาราเกะ ลูกชิ้นไก่ ไก่ชุบแป้งทอด และไก่หมักซอส ไก่แปรรูปมีส่วนการส่งออกร้อยละ 25.8 ของไก่ส่งออกทุกประเภทในเชิงมูลค่า และร้อยละ 11.9 เชิงปริมาณ (ชัยวัฒน์ เสาเวเจริญสุข, 2563)

ในปี พ.ศ. 2560 - 2563 ปริมาณการส่งออกเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ของไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.31 ต่อปี จากรายงานสถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศ ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ไก่เนื้อในปี 2564 พบว่า เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์มีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับ 5 ของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกทั้งหมด โดยไทยส่งออกเนื้อไก่รวมปริมาณ 932,673 ตัน มูลค่า 102,527 ล้านบาท ซึ่งเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ไก่สดแช่เย็น-แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แปรรูป ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกมากที่สุด คือ ไก่ปรุงแต่ง หรือ ไก่แปรรูป มีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น 71,173 ล้านบาท ตลาดส่งออกเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น (ร้อยละ 52.28) สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 15.19) จีน (ร้อยละ 10.19) เนเธอร์แลนด์ (ร้อยละ 4.66) เกาหลี (ร้อยละ 3.98) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 2.83) ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แปรรูปได้รับความนิยมจากตลาดคู่ค้ามากกว่าผลิตภัณฑ์ไก่สดแช่เย็น-แช่แข็ง โดยปริมาณการผลิตเนื้อไก่ทั้ง 2 ชนิดอยู่ที่ร้อยละ 61 และ 39 ตามลำดับ (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2564)

เมื่อการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนสู่ตลาดเพื่อการส่งออกภายใต้นโยบายการค้าเสรีของโลกที่มีการแข่งขันกันสูง หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations; FAO) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization; WTO) จึงกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อปกป้องสุขอนามัยผู้บริโภคให้ปลอดภัย ตลอดจนเพื่อกีดกันสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ ไม่ปลอดภัยเข้ามาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศของตน ดังนั้นประเทศผู้ส่งออกแต่ละประเทศต่างก็มีนโยบายและสร้างมาตรการต่างๆ เพื่อให้ประเทศของตนเองมีศักยภาพในการแข่งขัน กฎเกณฑ์และมาตรฐานต่างๆ จึงได้ถูกกำหนดขึ้นจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีและถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมการส่งออกไก่เนื้อ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์เกี่ยวกับการดูแลฟาร์มไก่เนื้อ ซึ่งเป็นวัตถุดิบต้นน้ำให้ได้มาตรฐานป้อนสู่โรงงานแปรรูปไก่เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อประเภทต่างๆ ให้มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมทั้งวัตถุดิบไก่เนื้อตั้งแต่ฟาร์มจนถึงมือผู้บริโภค

มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจึงถูกนำมาใช้ในการควบคุมการผลิตไก่เนื้อในฟาร์มให้มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

นโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยได้มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 จำนวน 3 เรื่อง คือ (1) มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย (2) มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย และ (3) มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบของประเทศไทย และในช่วงปี พ.ศ. 2542-2546 ประกาศเพิ่มเติมครอบคลุมมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่พันธุ์ มาตรฐานสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก มาตรฐานฟาร์มไก่ไข่ ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบการเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน และมีคุณภาพ ค้ำครองผู้บริโภคให้ปลอดภัยในการบริโภคเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์จากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่ได้รับการรับรองให้เป็นฟาร์มที่มีมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ อำนวยความสะดวกทางการค้าแก่ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสัตว์เพื่อการส่งออก ลดมลภาวะจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุม ป้องกันและกำจัดโรคในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และสอดคล้องตามมาตรฐานสากล อีกทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันกับสินค้าคู่แข่งในตลาดโลก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามที่องค์การการค้าโลกมีการบังคับใช้ความตกลงด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ซึ่งกำหนดให้แต่ละประเทศต้องมีมาตรการในการควบคุมมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร รวมถึงควบคุมการนำเข้า การส่งออก สินค้าเกษตรและอาหาร โดยใช้มาตรฐานระหว่างประเทศเป็นแนวทางในการดำเนินการให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

ในปี พ.ศ. 2545 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดมาตรฐานและการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาทางการค้าเชิงเทคนิค ปรับปรุง และยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรของไทยให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ตลอดจนกำหนดท่าทีของประเทศด้านมาตรฐานและการเจรจาด้านเทคนิค และสุขอนามัยสินค้าเกษตรและอาหารทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี ตลอดจนเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศความตกลงด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชภายใต้องค์การการค้าโลก (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2558)

จากนั้นในปี พ.ศ. 2551 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาและยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพและความปลอดภัยครอบคลุมทั้งสินค้ากสิกรรม ประเภท พืช ปศุสัตว์ และประมง และใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมกิจกรรมอื่นที่ต่อเนื่องจากการผลิตสินค้าเกษตรด้วย เพื่อให้ประเทศไทยยังสามารถครองส่วนแบ่งตลาดการส่งออกไก่เนื้อในตลาดโลก มาตรฐานในการควบคุมฟาร์มไก่เนื้อจึงถูกกำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 อันได้แก่ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2552: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (Good Agricultural Practices for Broiler Farm; GAP) เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 และปรับปรุงเป็น มกษ. 6901-2560 เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาฟาร์มไก่เนื้อของไทยให้เป็นที่ยอมรับยิ่งขึ้นในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901(G)-2560: แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (Good Agricultural Practices for Broiler Farm; GAP) เพื่อสร้างความเข้าใจในมาตรฐาน มกษ.6901 และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2558) ผู้ประกอบการฟาร์มที่ต้องการส่งวัตถุดิบป้อนโรงงานแปรรูปต้องพัฒนาฟาร์มผลิตไก่เนื้อให้ตรงตามข้อกำหนดปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อของกรมปศุสัตว์แบบครบวงจรและได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์จึงจะสามารถส่งวัตถุดิบป้อนสู่โรงงานได้ โดยให้ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อที่มีความต้องการขอใบรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์จากกรม ปศุสัตว์ ต้องยื่นเอกสารพร้อมด้วยหลักฐานต่อปศุสัตว์จังหวัดหรือปศุสัตว์อำเภอในท้องที่ฟาร์มตั้งอยู่ จากนั้นเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทำการตรวจสอบฟาร์มเพื่อดำเนินการตรวจรับรองในขั้นตอนต่อไปตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 ผู้ประกอบการที่ผ่านการรับรองจะได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายตัวคิว (Q) ที่แสดงการรับรองมาตรฐานระบบหรือกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อสามารถใช้เครื่องหมายนี้แสดงในฉลากหรือหน้าสถานประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2555) มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ถูกนำมาใช้ควบคุมมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยเป้าหมายของนโยบายนี้คือผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อทั้งหมดทั่วประเทศแบ่งออกเป็นฟาร์มไก่เนื้อ

แบบอิสระ ฟาร์มประกันรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทที่มีขนาดของฟาร์มแตกต่างกันตั้งแต่ขนาดเล็ก ใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 31,344 ราย หากแยกเป็นรายเขต ปศุสัตว์ พบว่า จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ เขต 1 (1,625 ราย) เขต 2 (3,111 ราย) เขต 3 (9,811 ราย) เขต 4 (7,698 ราย) เขต 5 (1,517 ราย) เขต 6 (1,159 ราย) เขต 7 (1,612 ราย) เขต 8 (2,853 ราย) และเขต 9 (1,958 ราย) จำนวนผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อทั่วประเทศแยกรายเขตปศุสัตว์แสดงดังตารางที่ 1.3

จากรายงานจำนวนสถานประกอบการฟาร์มไก่เนื้อที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (มกษ.6901-2560) ในระหว่างปี พ.ศ. 2552-2563 ที่รวบรวมข้อมูลโดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดยกรมปศุสัตว์ พบว่า จำนวนฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 สะสมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2563 รวมทั้งสิ้น 6,839 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 21.75 ของฟาร์มที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มไก่เนื้อของกรมปศุสัตว์ทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 31,444 ฟาร์ม โดยเขต 1 (758 ฟาร์ม) เขต 2 (1,494 ฟาร์ม) เขต 3 (964 ฟาร์ม) เขต 4 (431 ฟาร์ม) เขต 5 (363 ฟาร์ม) เขต 6 (626 ฟาร์ม) เขต 7 (1,136 ฟาร์ม) เขต 8 (956 ฟาร์ม) และ เขต 9 (111 ฟาร์ม) และเมื่อพิจารณาเฉพาะปศุสัตว์เขต 1 พบว่า ปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนฟาร์มไก่เนื้อทั้งสิ้น 1,625 ฟาร์ม มีฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 จำนวน 758 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 46.64 โดยจังหวัดที่มีจำนวนฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มากที่สุด คือ จังหวัดลพบุรีมีสัดส่วนของฟาร์มที่ผ่านการรับรองมากที่สุดร้อยละ 23.81 จากฟาร์มไก่เนื้อทั้งหมดในปศุสัตว์เขต 1 ที่มีจำนวนฟาร์มไก่เนื้อทั้งสิ้น 464 ฟาร์ม ฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดลพบุรีที่ผ่านการรับรองมีจำนวน 387 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 83.40 ของฟาร์มไก่เนื้อทั้งหมดในจังหวัด จำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์แสดงดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 จำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์

รายเขต	เกษตรกร (ราย) ¹	ผ่านการรับรองฟาร์ม (GAP) (ราย) ²	คิดเป็นร้อยละ	รายจังหวัด (เขต1)	เกษตรกร (ราย) ¹	ผ่านการรับรองฟาร์ม (GAP) (ราย) ²	คิดเป็นร้อยละ
เขต 1	1,625	758	46.64	นนทบุรี	49	0	0.00
เขต 2	3,111	1,494	48.02	ปทุมธานี	83	4	4.81
เขต 3	9,811	964	9.82	พระนครศรีอยุธยา	137	44	32.12

ตารางที่ 1.3 จำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (ต่อ)

ราย เขต	เกษตรกร (ราย) ¹	ผ่านการ รับรองฟาร์ม (GAP) (ราย) ²	คิด เป็น ร้อยละ	รายจังหวัด (เขต1)	เกษตรกร (ราย) ¹	ผ่านการรับรอง ฟาร์ม (GAP) (ราย) ²	คิดเป็น ร้อยละ
เขต 4	7,698	431	5.60	อ่างทอง	35	24	68.57
เขต 5	1,517	363	23.93	ลพบุรี	464	387	83.40
เขต 6	1,159	626	54.01	สิงห์บุรี	62	40	64.52
เขต 7	1,612	1,136	70.47	ชัยนาท	143	91	63.64
เขต 8	2,853	956	33.51	สระบุรี	251	168	66.93
เขต 9	1,958	111	5.67				
รวม	31,444	6,839	21.75	รวม	1,625	758	46.64

ที่มา: กรมปศุสัตว์, 2564

หมายเหตุ: จำนวนทะเบียนสถานประกอบการเลี้ยงสัตว์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) ที่จัดทำโดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) และรับรองโดยกรมปศุสัตว์ ณ วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2564

เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลที่ปรากฏ มีปริมาณฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านการรับรองมาตรฐานไม่ถึงร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบศักยภาพการผลิตและการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าปริมาณฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านการรับรองควรมีปริมาณที่มากกว่าร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับห้วงเวลาการดำเนินนโยบายของกรมปศุสัตว์ที่มีมานานกว่า 10 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2563) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1

1.2 คำถามการวิจัย

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ มีกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร มีปัญหา อุปสรรค หรือ ไม่ และมีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

1.3.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

1.3.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง “กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1” ในครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.4.1 ศึกษาผลการนำนโยบายไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2557-2563) ซึ่งเป็นช่วงการปรับเปลี่ยนการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (มกษ. 6901-2560) ซึ่งมีรายละเอียดข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่เพิ่มมากขึ้นที่มาจากข้อกำหนดจากประเทศคู่ค้าซึ่งมีผลต่อความยากง่ายในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติจากเดิมที่ผ่านมา ซึ่งจะศึกษาขั้นตอนการดำเนินนโยบายหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติในช่วงเวลาดังกล่าว

1.4.2 พื้นที่ในการศึกษาผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีเขตรับผิดชอบครอบคลุม 8 จังหวัด ดังนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี ลพบุรี ปทุมธานี) เนื่องจากปศุสัตว์เขต 1 เป็นเขตพื้นที่ที่มีเกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อในปริมาณมาก หรือจัดอยู่ในกลุ่มฟาร์มขนาดใหญ่ โดยเกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อมากกว่า 100,000 ตัว (ฟาร์มขนาดใหญ่) มากถึง 178 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.97 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมดทั่วประเทศ และแหล่งผลิตไก่เนื้ออยู่ใน 1 ใน 5 อันดับแรกในประเทศ คือ จังหวัดลพบุรี และสระบุรี โดยลพบุรีมีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เพียง 377 ราย มีจำนวนไก่สูงถึง 56,584,246 ตัว ดังนั้นจัดได้ว่าปศุสัตว์เขต 1 เป็นฐานการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกสู่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและเก็บ

รวบรวมข้อมูล จากผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์ม ไก่เนื้อ ซึ่งหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบาย มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 1 แสดงดังตาราง ที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 หน่วยงานในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ

ลำดับที่	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
1	สำนักงานปศุสัตว์เขต 1	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม
2	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ทั้ง 8 จังหวัด
3	สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม
4	คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม	เจ้าหน้าที่หรือคณะผู้ตรวจประเมินที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมปศุสัตว์ และทำหน้าที่ตรวจประเมินฟาร์มในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1
5	สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกตามข้อกำหนดในมาตรฐานของฟาร์มที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของปศุสัตว์เขต 1
6	นักสัตวบาลหรือบุคลากรผู้ดูแลฟาร์ม	สัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลตามข้อกำหนดในมาตรฐานของฟาร์มที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของปศุสัตว์เขต 1
7	สำนักงานเกษตรจังหวัด และอำเภอในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1
8	องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	ข้าราชการ หรือผู้ปฏิบัติงาน ในองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
9	สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ	ตัวแทนสมาคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ
10	เกษตรผู้เลี้ยงไก่และฟาร์มไก่เนื้อ	เกษตรผู้เลี้ยงไก่และฟาร์มไก่เนื้อที่อยู่ในทะเบียนฟาร์มไก่เนื้อของกรมปศุสัตว์ และผ่านการรับรอง/ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6901-2560) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

นโยบายสาธารณะ หมายถึง เป็นแนวทาง กิจกรรม การกระทำที่มีลักษณะเป็น โครงการ แผนงาน หรือแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือไม่ดำเนินการในกิจกรรมนั้น โดยกำหนดเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนและสังคม

การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากตรากฎหมายพระราชบัญญัติ คำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติโดยหน่วยงานภาครัฐและผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกันนโยบายโดยกิจกรรมจะครอบคลุมการแปลงวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรืออื่นๆ ให้ออกมาเป็นโครงการ กิจกรรม แนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมภายใต้กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่างๆ มีการระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง หน่วยงานรัฐในระดับปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานในระดับนโยบายให้นำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์

ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมปศุสัตว์ให้ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ได้แก่ คณะผู้ตรวจประเมิน คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์

มาตรฐานสินค้าเกษตร หมายถึง มาตรฐานที่มุ่งเน้นการผลิตสินค้าเกษตรครอบคลุมผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ อันเกิดจากการกิจกรรม การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้และผลพลอยได้ของผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร ใช้เป็นอาหารสัตว์ หรือนำมาแปรรูปเป็นอาหารและอาหารสัตว์ที่มีความปลอดภัยและมีความสอดคล้องตามหลักมาตรฐานสากล ซึ่งรู้จักกันในชื่อ “มกษ.” หรือ TAS (Thai Agricultural Standard)

ฟาร์มไก่เนื้อ หมายถึง สถานประกอบการที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่เลี้ยงไก่สถานที่เก็บและเตรียมอาหารสัตว์ บริเวณสำหรับทำลายซาก จุกรรวบรวมขยะ อาคารต่างๆ สำนักงานและบ้านพักอาศัย หากแบ่งฟาร์มไก่เนื้อตามประเภทของโรงเรือนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การเลี้ยงในโรงเรือนแบบเปิด และ 2) การเลี้ยงในโรงเรือนแบบปิด หากแบ่งฟาร์มไก่เนื้อตามประเภทของการเลี้ยงสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การเลี้ยงแบบอิสระ 2) การเลี้ยงแบบฟาร์มของบริษัท และ 3) การเลี้ยงแบบทำสัญญากับบริษัท

มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ หมายถึง มาตรฐานหรือแนวทางที่กรมปศุสัตว์กำหนดขึ้นเพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนำไปปฏิบัติในฟาร์ม ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตร ที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ได้ไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปแปรรูปเป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อการบริโภค

การรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ หมายถึง การรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่มีการบริหารจัดการฟาร์มตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อและได้ยื่นขอการรับรอง โดยหน่วยงานรับรองที่ได้รับการมอบหมายจากกรมปศุสัตว์ที่มีลักษณะการดำเนินงานเป็นขั้นตอนในการออกเอกสาร หรือรูปแบบอื่นๆที่มีความเท่าเทียมตามหลักเกณฑ์ของการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มของกรมปศุสัตว์ เพื่อแสดงว่าฟาร์มไก่เนื้อเป็นไปตามข้อกำหนด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ” มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.6.1 ประโยชน์ทางวิชาการ

1) เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนโยบายที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความรู้ในด้านปัจจัยต่างๆ ที่นอกเหนือการควบคุมในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งอาจส่งผลให้เกิดอุปสรรคในระหว่างการดำเนิน

นโยบาย โดยสามารถนำความรู้หรือผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในเรื่องกระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรประเภทอื่นๆ ไปปฏิบัติในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรฐานสินค้าเกษตรประเภทประมง หรือมาตรฐานสินค้าเกษตรประเภทพืช ผัก ผลไม้ เป็นต้น

2) ทำให้ทราบถึงกระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ รวมถึงทราบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และทราบถึงปัญหาและอุปสรรคจากการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ

1.6.2 ประโยชน์ทางการปฏิบัติ

1) ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นไป

1.7 การนำเสนอการศึกษาวิจัย

การนำเสนอการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะแบ่งออกเป็น 5 บท ได้แก่

บทที่ 1 บทนี้เป็นบทนำ จะกล่าวถึงโครงสร้างของการศึกษาวิจัยโดยรวม ประกอบด้วยที่มาและความสำคัญไก่เนื้อ ฟาร์มไก่เนื้อ และมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6901-2560) ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2563 วัตถุประสงค์ของการวิจัยคำถามวิจัยขอบเขตการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 บทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางนโยบาย สาธารณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 บทนี้จะเป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัย วิธีการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้กำหนดพื้นที่ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 บทนี้คือการนำเสนอผลการศึกษาและอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย

บทที่ 5 คือบทสุดท้ายที่นำเสนอบทสรุปทั้งหมดของการศึกษาวิจัย ตลอดจนนำเสนอผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
- 2.2 แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.3 ตัวแบบและปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ในการศึกษานโยบายสาธารณะ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Easton (1953) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำผ่านการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมและระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดสรรผลประโยชน์ หากรัฐบาลตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามความต้องการ หรือค่านิยมของคนในสังคม นโยบายนั้นๆ อาจไม่ได้รับการสนับสนุน หรืออาจถูกขัดขวางจากประชาชน ดังนั้น รัฐบาลและระบบการเมืองจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและไม่ควรทำ และกำหนดว่าใครควรได้อะไร เมื่อไรหรืออย่างไร หรือควรที่จะทำหรือไม่

Friedrich (1963) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมของรัฐบาลที่ตัดสินใจกระทำภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ประกอบไปด้วย อุปสรรค (Obstacle) และ โอกาส (Opportunity) เพื่อการแก้ไขปัญหาประชาชน ซึ่งนโยบายสาธารณะต้องประกอบด้วยแนวทางที่เกี่ยวข้องกับ

เป้าประสงค์ (Goal) วัตถุประสงค์ (Objective) หรือจุดมุ่งหมาย (Purpose) ของกิจกรรมที่รัฐบาลตัดสินใจกระทำ ทั้งนี้กิจกรรมหรือโครงการของรัฐบาลเรียกว่า นโยบายสาธารณะ ที่มีเป้าประสงค์เป็นองค์ประกอบสำคัญ กล่าวได้ว่า นโยบายสาธารณะคือ สิ่งที่รัฐบาลเลือกกระทำ โดยมีการกำหนดเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่กำหนดขึ้น

Sharkansky (1970) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยรัฐบาลหรือหน่วยงานซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล รวมทั้งการออกข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมหรือกำกับให้การดำเนินกิจกรรมของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคล ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ยังรวมถึงยังการการจัดพิธีกรรมหรืองานฉลองในวาระสำคัญของประเทศอันถือเป็นสัญลักษณ์ของสังคม ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลกระทำนั้นนอกจากจะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในประเทศแล้วยังรวมถึงกิจกรรมระหว่างประเทศอีกด้วย

Anderson (1970) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการในการแก้ปัญหา รวมทั้งกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่จะทำให้แนวทางปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้แนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นมานั้นต้องมุ่งหวังให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้นโยบายสาธารณะอาจได้การพัฒนาโดยหน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการ พรรคการเมือง หรือองค์กรเอกชนที่อาจมีอิทธิพลต่อการพัฒนานโยบายของรัฐบาล

Eulau and Kenneth (1973) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง จุดยืนของรัฐบาล (Standing Decision) ที่ตัดสินใจกระทำและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมใดๆ ที่มีการดำเนินอย่างต่อเนื่อง (Consistency and Repetitiveness)

Dye (1972) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งในส่วนที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำนั้นจะครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดของรัฐบาลและมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

จากการศึกษาแนวความคิดข้างต้น อาจสรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะ (Public Policy) เป็นแนวทาง กิจกรรม การกระทำที่มีลักษณะเป็นโครงการ แผนงาน หรือแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือไม่ดำเนินการในกิจกรรมนั้น โดยกำหนดเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์

หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนในการตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนและสังคม

ในกระบวนการของนโยบาย (Policy Process) เป็นการศึกษาขั้นตอนหรือกระบวนการของนโยบายที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบพฤติกรรมที่รัฐบาลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่แสดงออกในกระบวนการของนโยบายเรียงลำดับเป็นขั้นตอนของนโยบาย ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของนโยบายมีลักษณะเฉพาะของนโยบายและมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้สามารถอธิบายและหาคำตอบในแต่ละช่วงของขั้นตอนของนโยบาย ตามแนวคิดของ Anderson (1975) กระบวนการของนโยบายสาธารณะ (Policy Process) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

- 1) การก่อตัวของปัญหา นโยบาย (Policy Problem)
- 2) ขั้นตอนการก่อตัวของนโยบาย (Policy Formulation)
- 3) ขั้นตอนการพัฒนาทางเลือกนโยบายหรือการตัดสินใจนโยบาย (Policy Adoption)
- 4) ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)
- 5) ขั้นตอนการประเมินผล (Policy Evaluation)

สำหรับการศึกษารื่อง “การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1” ทำการศึกษาเฉพาะขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เพื่อใช้ข้อมูลสำหรับนำไปวิเคราะห์ อ้างอิง และตอบคำถามผลการศึกษาในลำดับต่อไป

2.2 แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายสาธารณะเมื่อถูกกำหนดขึ้นมาและได้ผ่านความเห็นชอบจากผู้กำหนดนโยบาย ขั้นตอนที่สำคัญที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับถัดมาคือการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นนิยามหรือคำจำกัดความของ “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” คือ การตัดสินใจของรัฐบาลในการดำเนินการต่างๆ ในรูปของกิจกรรม โครงการ แนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวนั้นอาจส่งผลลัพธ์และผลกระทบต่อประชาชนที่เกี่ยวข้องและต่อสังคมโดยรวม อีกนัยหนึ่งคือ การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นการทำให้นโยบายเคลื่อนตัวไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย การรู้ความหมาย หรือ

การนิยามศัพท์ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับ “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” จะทำให้เข้าใจได้ถึงสาระเนื้อหาสำคัญในเรื่องดังกล่าวได้มากขึ้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้หลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับทฤษฎีหรือมุมมองที่แตกต่างกัน ได้แก่

Williams (1971) ให้นิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ความพยายามที่จะตัดสินความสามารถขององค์การในการที่จะรวบรวมคนรวมถึงทรัพยากร ในหน่วยงานหนึ่ง (A Cohesive Organizational Unit) และกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ โดยถือว่าความสามารถขององค์การเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

Pressman and Wildavsky (1973) ให้นิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนหนึ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการกำหนดนโยบาย อาจอยู่ในรูปกฎหมาย คำสั่ง หรือ โครงการ และเป็นภารกิจของหน่วยงานราชการที่จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในทุกด้าน ทั้งความเรียบร้อยในการดำเนินงาน มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ และได้ผลิตผลผลิตตามที่ตั้งประสงค์ นอกจากนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดเป้าหมายประสงค์ของนโยบายและการปฏิบัติเพื่อการบรรลุเป้าหมายประสงค์ของนโยบาย มาตรการหรือวิธีดำเนินการในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายประสงค์ของนโยบาย ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายประสงค์ หรือ วัตถุประสงค์ต้องมีความชัดเจน ความเที่ยงตรงในการแก้ปัญหา มีความเป็นไปได้ในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ในส่วนการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญ มีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจน รวมไปถึงผู้ที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถกระตุ้นและสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ

Van Meter and Van Horn (1975) ให้ความหมาย การนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นการกระทำที่ครอบคลุมกิจกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อมุ่งให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ของนโยบายกำหนดไว้ตามการตัดสินใจของนโยบายก่อนหน้านั้น รวมถึงความพยายามในการเปลี่ยนรูปแบบของการตัดสินใจ ไปสู่มาตรการเชิงปฏิบัติ และพยายามที่จะบรรลุการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้จากการตัดสินใจนโยบายด้วยการกระทำนี้ทั้งความพยายาม

ครั้งเดียวที่จะแปลงการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติและความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้เกิดผล การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงหรือทีละน้อยตามที่กำหนดไว้ใน การตัดสินใจของนโยบาย ทั้งนี้การ นำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จเป็นการกิจที่ต้องใช้ความพยายามสูง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างดี

Sabatier and Mazmanian (1980) ได้แสดงให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอน สำคัญในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และได้ให้ความหมายการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ว่า หมายถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จโดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ (Basic Policy Decision) ซึ่งการดำเนินนโยบายจะเป็นการทำงานร่วมกันภายใต้กฎ หมายที่ผ่านการ เห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือคำสั่งของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี จากนั้นหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำนโยบายไปปฏิบัติตามเป้าหมายหรือตามผลลัพธ์ของนโยบายที่ผู้บริหารนโยบาย กำหนดไว้ ในทางปฏิบัติการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจเกิดผลลัพธ์ที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจเกิดขึ้น ดังนั้นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องรับรู้ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข นโยบายให้เหมาะสมต่อไป กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการกำหนดพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ การคาดหวังผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ การยินยอมปฏิบัติตามของกลุ่มเป้าหมาย การพิจารณาผลกระทบจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยเจตนา และไม่เจตนา ผลกระทบจากการตัดสินใจของหน่วยปฏิบัติและการปรับปรุงกฎระเบียบพื้นฐานที่ ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เหมาะสม

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2540) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ดังนี้

- 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของ นโยบาย ที่ผู้กำหนดนโยบายได้ตัดสินใจไว้ การปฏิบัติตามภารกิจเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างองค์การ ภาครัฐที่รับผิดชอบ 2) การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นผลผลิตของกระบวนการทางการเมืองซึ่งอาจ ปรากฏในรูปของกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ คำสั่งฝ่ายบริหารหรือมติ คณะรัฐมนตรี รวมไปถึงคำพิพากษาของศาล ทั้งหมดถือเป็นนโยบายที่หน่วยงานรัฐที่มีบทบาท เกี่ยวข้อง ต้องรับผิดชอบนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย 3) การตัดสินใจนโยบาย ครอบคลุมประเด็นของการบ่งชี้ปัญหาสังคมที่ต้องการแก้ไข การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไข ปัญหาตามความต้องการของประชาชน และการกำหนดโครงสร้างของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ชัดเจน และเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรและทรัพยากรที่ จำเป็น รวมถึงกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกัน

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2551) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นกระบวนการหลังจากที่กฎหมายผ่านสภาหรือนโยบายได้รับการอนุมัติแล้ว ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่อยู่ในรูปของกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ คำสั่งหรือรูปแบบอื่นๆ ไปปฏิบัติและเป็นกระบวนการที่อยู่ระหว่างการก่อรูปนโยบายกับผลลัพธ์ ทั้งนี้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติจริงนั้นอาจไม่ตรงกับที่กำหนดไว้ ในวัตถุประสงค์ของนโยบายเนื่องจากการปฏิบัติจริงเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่แน่นอนและความไม่ชัดเจนจำนวนมาก เช่น จำนวนหน่วยงาน ผลประโยชน์ของหน่วยงาน และผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทรัพยากรและการสนับสนุนของฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งนี้การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นสามารถมองได้ทั้งจากบนลงล่าง ล่างขึ้นบน หรือแบบผสมก็ได้

จุมพล หนิมพานิช (2554) ให้ความหมาย การนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นการบริหารนโยบายที่ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมองค์กร (Organization Behavior) ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม สมรรถนะและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน สภาพแวดล้อมของระบบ และปัจจัยอื่นๆ ที่กระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย โดยมีขอบเขตการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายมิติ

ศุภชัย ยาวะประภาส (2557) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการมีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา นอกจากนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย

จากความหมาย คำนิยามของการนำนโยบายไปปฏิบัติจากนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากตรากฎหมายพระราชบัญญัติ คำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติโดยหน่วยงานภาครัฐและผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยกิจกรรมจะครอบคลุมการแปลงวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรืออื่นๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นให้ออกมาเป็นโครงการ กิจกรรม แนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมภายใต้กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่างๆ มีการระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติอาศัยองค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีศักยภาพสูงในการดำเนินกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย ผลักดันให้ทรัพยากรการบริหารปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย รวมทั้งสามารถ

หลีกเลี่ยงปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุผลสำเร็จของนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการ มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมมิใช่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา นอกจากนี้ในระหว่างการดำเนินนโยบายต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่อาจเข้ามามีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะถูกนำไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขนโยบายต่อไป

2.3 ตัวแบบและปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ในการศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1” ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค ซึ่งความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง เนื่องจากนโยบายนี้ถูกกำหนดโดยหน่วยงานในระดับบนถ่ายทอดสู่หน่วยงานระดับล่างเพื่อนำมาปฏิบัติ โดยมีความร่วมมือกัน (Co-Operation) ระหว่างหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในลำดับชั้นต่างๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ สำหรับการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีตัวแบบสำคัญที่อธิบายการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติตามแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง ได้แก่ 1) ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn 2) ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian และ 3) ตัวแบบของ Edwards มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn

ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn (1975) มุ่งอธิบายกระบวนการและขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง และทำการศึกษการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยอาศัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ ทฤษฎีองค์การ ผลกระทบของนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ และได้เสนอตัวแบบเชิงระบบสำหรับการศึกษาปัญหาในกระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ กระบวนการสื่อความหมาย สมรรถนะขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติตามนโยบาย พร้อมทั้งสรุปปัจจัยที่เชื่อมโยงระหว่างตัวนโยบายและผลของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของนโยบาย ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่

2.3.1.1 มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Standard and Objectives) นโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมและมีมาตรฐานที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติได้จริงและสามารถประเมินผลการปฏิบัติงาน การกำหนดมาตรฐานและวัตถุประสงค์ นโยบายต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก

2.3.1.2 ทรัพยากรของนโยบาย (Policy Resources) ทรัพยากรของนโยบาย ได้แก่ งบประมาณ หรือสิ่งจูงใจอื่นๆ จากหน่วยงานภาครัฐที่จะสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

2.3.1.3 การสื่อสารระหว่างองค์การและการบังคับให้เป็นไปตามนโยบาย (Inter-Organizational Communication and Enforcement Activities) หมายถึง การสื่อสารกันให้เข้าใจในนโยบาย เพื่อให้สามารถบังคับใช้ให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนด การสื่อสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องมีความชัดเจน (Clarity) ความเที่ยงตรง (Accuracy) และสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ (Consistency) ในระหว่างการสื่อสาร การสื่อสารนั้นจะรวมถึงหน่วยงานระดับบน ให้คำแนะนำ ทางด้านเทคนิคและความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานระดับล่างนำไปปฏิบัติได้ตามที่ต้องการได้สะดวกมากขึ้น

2.3.1.4 ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Characteristics of Implementing Agencies) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ปริมาณและความสามารถของบุคคลในหน่วยงาน การควบคุมตามสายการบังคับบัญชา ความอยู่รอดขององค์การ รวมถึงลักษณะโครงสร้างอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการขององค์การที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกับผู้กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

2.3.1.5 เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Economic, Social and Political Condition) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นปัจจัยที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมาก อาทิเช่น มติมหาชน คุณภาพของประชาชน ความเชื่อและค่านิยมของคนในชุมชนหรือสังคม ความร่วมมือของประชาชน การสนับสนุนหรือ คัดค้านต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายจากกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมที่เข้ามามีอิทธิพลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมต่อนโยบาย

2.3.1.6 ท่าทีของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (Disposition the Implementers) ท่าทีของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ การรับรู้และความเข้าใจของผู้ปฏิบัติต่อนโยบาย ทิศทางการสนองตอบต่อนโยบายของผู้ปฏิบัติ ได้แก่ การยอมรับ การนิ่งเฉย หรือการปฏิเสธนโยบาย เป็นต้น และระดับของการตอบสนองในตัวนโยบายของผู้ปฏิบัติ ได้แก่ การยอมรับหรือการปฏิเสธมีระดับมากน้อยเพียงใด เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไป

ปฏิบัติอย่างมาก ซึ่งหากเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบายขัดกับค่านิยมส่วนตัวของผู้ปฏิบัติ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะปฏิเสธวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีแนวโน้มล้มเหลวตั้งแต่เริ่มต้น อย่างไรก็ตามท่าทีปฏิเสธนโยบายของผู้ปฏิบัติ สามารถแก้ไขได้โดยการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแบบของ Van Meter and Van Horn จะจำแนกตัวแปรตามปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และนำมาเปรียบเทียบกันให้เข้าใจง่าย โดยตั้งสมมติฐานว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จมากที่สุดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของนโยบายในระดับสูง” โดยตัวแบบมุ่งอธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่าสนใจที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งต้องนำการเปลี่ยนแปลง และนำระดับของการเห็นพ้องต้องกันมาร่วมพิจารณาด้วย

2.3.2 ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian

ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian (1980) มุ่งอธิบายกระบวนการและขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง และทำการศึกษาตัวแบบที่สามารถชี้ให้เห็นได้ชัดว่ามีปัจจัยใดที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบาย ตลอดจนขั้นตอนของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งกระบวนการ ทั้งนี้ตัวแบบดังกล่าวได้จำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

2.3.2.1 ความสามารถจัดการกับปัญหา (Tractability of the Problems) ในแต่ละนโยบายมีปัญหามีความยากง่ายและซับซ้อนในการแก้ไขแตกต่างกัน ดังนั้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นต้องพิจารณาถึงตัวแปรอิสระที่สัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการกับปัญหาของนโยบายเป็นกลุ่มแรก

2.3.2.2 ความสามารถของนโยบายในการวางโครงสร้างของการนำไปปฏิบัติ (Ability of Statute to Structure Implementation) จัดให้เป็นตัวแปรตามที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยมีรายละเอียดครอบคลุมขอบเขตของวัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีความชัดเจน การจัดทรัพยากรอย่างเพียงพอ ความเป็นปึกแผ่นของสถาบันและระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ การเข้าไปมีส่วนร่วมในนโยบายของบุคคลภายนอกอย่างเป็นทางการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1) นโยบายมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและสามารถจัดลำดับได้อย่างชัดเจน (Precision and Clear Ranking of Legal Observes) นโยบายที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจนและ

แน่นอนนั้นจะช่วยให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันส่งผลให้การประเมินผลเป็นไปได้โดยง่าย นอกจากนี้ยังช่วยการให้การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

2) ความเที่ยงตรงของทฤษฎีเชิงเหตุและผล (Validity of the Casual Theory) ในทุกนโยบายต้องมีแนวคิดทฤษฎีสันับสนุนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทฤษฎีสันสนับสนุนต้องประกอบด้วยควมมีเหตุผลทางวิชาการ และประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นทฤษฎีสันสนับสนุนที่อยู่เบื้องหลังนโยบายจะต้องมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างนโยบายกับผลสำเร็จ และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นอย่างดีและมีอำนาจในการดำเนินนโยบายให้ประสบผลสำเร็จ

3) การจัดสรรทรัพยากรทางการเงินแก่นโยบายในช่วงต้น (Initial Allocation of Financial Resource) หากนโยบายมีทรัพยากรทางการเงินสนับสนุนเพียงพอทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานต่างๆ ตามนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการจ้างเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในระหว่างกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4) การบูรณาการลำดับชั้นการบังคับบัญชาภายในสถาบันและระหว่างสถาบันที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Hierarchical Integration within and among Implementing Institutions) การนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายแผนกหรือหน่วยงานที่ต่างระดับ และต้องมีการประสานงานมากเท่าใด โอกาสที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้ประสบความสำเร็จนั้นมีน้อยลงมากเท่านั้น

5) เกณฑ์การตัดสินใจของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Decision Rules of Implement Agencies) เกณฑ์การตัดสินใจของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ จะส่งผลให้การตัดสินใจและการทำตามนโยบายของผู้ปฏิบัติงานสามารถกระทำได้ง่ายขึ้น มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

6) ความผูกพันของเจ้าหน้าที่ต่อวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Officials' Commitment Objectives) หากผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่น ในนโยบายหรือแนวทางใหม่จะส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ปฏิบัติงานไม่มีความเชื่อมั่น ในนโยบายหรือแนวทางใหม่ ยึดติดในแนวทางการทำงานแบบเดิม และแสดงออกในลักษณะต่อต้านนโยบาย หรือทำให้เกิดความท้อถอย นอกจากนี้การเข้าถึงนโยบายของบุคคลภายนอก (Formal Access by Outsiders) เกิดพลังสนับสนุนในทางบวกซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การนำนโยบายไป

ปฏิบัติไม่มีอุปสรรค และสามารถดำเนินนโยบายให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้

2.3.2.3 ปัจจัยที่ไม่ใช่ตัวนโยบายที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Non-Statutory Variables Affecting Implementation) จัดเป็นตัวแปรอิสระที่เกิดจากแรงผลักดันอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ แรงสนับสนุนทางการเมือง เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ตัวแปรย่อยดังนี้

1) เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี (Socioeconomic Conditions and Technology) การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีผลต่อการรับรู้ของประชาชนต่อปัญหาที่แตกต่างกันออกไป หรือทำให้เกิดปัญหาหรือแรงสนับสนุนต่อนโยบาย

2) เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งจะมีผลต่อการเกิดอุปสรรคในการในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ

3) การสนับสนุนจากประชาชน (Public Support) ประชาชนเป็นพลังสำคัญในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือการนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามความสนใจของประชาชนจะเป็นวงจรคือ เริ่มจากการสนใจมาก และค่อยๆ ลดน้อยลง หรือไปสนใจประเด็นปัญหาใหม่ๆ

4) ทักษะและทรัพยากรของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (Attitudes and Resources of Constituency Groups) ทักษะของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นจะสัมพันธ์กับการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในนโยบาย เมื่อทัศนคติของกลุ่มเปลี่ยนแปลงไปทำให้ความสำเร็จของนโยบายเปลี่ยนแปลงไปด้วย

5) การสนับสนุนจากใช้อำนาจอธิปไตย (Support from Sovereigns) ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และตุลาการ มีอำนาจที่จะสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในรูปแบบของการควบคุมนโยบาย การอนุมัติงบประมาณ การแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น

6) ความผูกพันและภาวะผู้นำของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Commitment and Leadership Skill of Implement Official) ความผูกพันและภาวะผู้นำที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่การที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถจัดลำดับความสำคัญของทิศทางและความสำคัญของวัตถุประสงค์นโยบายเช่น รู้ลำดับการดำเนินงานก่อนหลัง หรือต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบาย เป็นต้น

2.3.2.4 ขั้นตอนต่างๆ หรือตัวแปรตามในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Stages or Dependent Variables in the Implementation Process) คือตัวแปรตามที่เป็นผลมาจากตัวแปรอิสระทั้ง 3 กลุ่ม สามารถแบ่งออกเป็น 5 ตัวแปรย่อยดังนี้

1) ผลผลิตของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Outputs of Implementing Agencies) ผลผลิตของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ การแปลงวัตถุประสงค์ของนโยบายไปเป็นวิธีการปฏิบัติที่เจาะจง ทุกระเบียบ มาตรฐานการทำงาน และการตัดสินใจอนุมัติ เช่น การออกใบอนุญาต การบังคับใช้ให้เป็นไปตามการตัดสินใจ และการให้บริการตามนโยบาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้ต้องระมัดระวังเพราะอาจก่อให้เกิดการต่อต้านและนำไปสู่ความล่าช้าในการดำเนินนโยบายได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้หากวัตถุประสงค์ของนโยบายมีความชัดเจน การมอบหมายภารกิจมีความสำคัญสูง การสร้างแรงจูงใจเพื่อเอาชนะผู้ที่ไม่เห็นด้วย การจัดสรรทรัพยากรทางการเงินอย่างเพียงพอ และการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เห็นพ้องตรงกันทุกฝ่ายว่าจะสามารถนำพานโยบายไปสู่ความสำเร็จได้

2) กลุ่มเป้าหมายยอมรับและปฏิบัติตามผลผลิตของนโยบาย (Target Group Compliance with Policy Outputs) กลุ่มเป้าหมายจะทำตามนโยบายหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ของนโยบายว่าทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากนโยบาย และขึ้นอยู่กับกระบวนการลงโทษ การสร้างทัศนคติต่อนโยบาย การกระตุ้นและต้นทุนของกลุ่มเป้าหมายด้วย

3) ผลกระทบที่เป็นจริงของผลผลิตนโยบาย (Actual Impacts of Policy Outputs) ผลกระทบที่เป็นจริงของผลผลิตนโยบายเกิดจากการนำผลผลิตของนโยบายไปใช้ประโยชน์ นโยบายจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ต้องการ หากนโยบายกำหนดให้เป็นไปตามเงื่อนไข 4 ประการคือ (1) ผลผลิตของการนำนโยบายไปปฏิบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย (2) กลุ่มเป้าหมายทำตามผลผลิตดังกล่าว (3) ไม่เกิดการทำลายผลผลิตหรือผลกระทบจากกฎหมายขัดแย้งกันเอง และ (4) นโยบายมีทฤษฎีที่มีเหตุและผลเพียงพอ ทั้งนี้เงื่อนไขทั้ง 4 ประการสามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเข้ากับการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4) ผลกระทบที่รับรู้ของผลผลิตนโยบาย (Perceived Impacts of Policy Outputs) เป็นผลกระทบที่รับรู้จากกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีอำนาจที่อาจนำไปสู่การปรับปรุงนโยบายต่อไป

5) การแก้ไขนโยบาย (Major Revision in Statue) เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ควรมีการนำข้อบกพร่องไปแก้ไขหรือนำมากำหนดนโยบายใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงแก้ไขนโยบายนั้นขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขต่างๆ ทรัพยากรที่มีอยู่และการสนับสนุนของผู้มีอำนาจ

ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Sabatier and Mazmanian นั้นถือได้ว่าเป็นตัวแบบที่มีตัวแปรครอบคลุมมากที่สุดแต่ในขณะเดียวกันก็มีตัวแปร หรือปัจจัยมากเกินไปและยากต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ รวมถึงยากต่อการทำนายว่าตัวแปรใดสำคัญที่สุดภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ดังนั้นในเวลาต่อมา Sabatier and Mazmanian จึงได้สังเคราะห์ตัวแปรต่างๆ ที่มีความครอบคลุม และมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ให้เหลือเพียง 6 ตัวแปรที่สำคัญ ได้แก่ (Sabatier, 1986)

1) วัตถุประสงค์ของนโยบายจะต้องมีความชัดเจนและแน่นอน

ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นมาตรฐานในการประเมินผล และมีอำนาจตามกฎหมายในการจัดสรรทรัพยากรที่สำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน

2) เหตุผลทางทฤษฎีของนโยบาย

นโยบายต้องมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่เหมาะสม สามารถนำไปวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญและเชื่อมโยงเหตุและผล ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายและเงื่อนไขต่าง ๆ จะต้องตอบสนองต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย นอกจากนี้ขอบเขตอำนาจและความเที่ยงตรงของเหตุผลทางทฤษฎีทำให้หน่วยงานนำนโยบายไปปฏิบัติภายใต้หลักการและความเป็นเหตุเป็นผล

3) โครงสร้างของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ควรให้อำนาจแก่หน่วยงานผู้ปฏิบัติอย่างเพียงพอในการดำเนินนโยบายกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้มาตรฐานการแทรกซ้อนอื่น ๆ รวมถึงการกำหนดโครงสร้างของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติตามได้มากที่สุด

4) การยอมรับและทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

การยอมรับ วัตถุประสงค์และการจัดสรรทรัพยากรของ เจ้าหน้าที่รัฐมักได้รับอิทธิพลจากการเมือง ผู้นำของหน่วยปฏิบัติมีความสามารถ และทางการบริหารในการมุ่งมั่นดำเนินนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย

5) การได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์และผู้ใช้อำนาจอธิปไตย

การนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากประชาชน และผู้นำฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ในขณะที่ฝ่ายตุลาการอาจจะทำตัวเป็นกลางหรือให้การสนับสนุนรวมถึงจะต้องได้รับการสนับสนุนจากทางการเมืองจากกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

6) การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ-สังคม

วัตถุประสงค์ของนโยบายจะต้องไม่ถูกแทรกแซงหรือโค่นล้มจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ถึงแม้ว่าทฤษฎีที่รองรับนโยบายหรือการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองจะถูกทำลายไปก็ตาม

2.3.3 ตัวแบบของ Edwards

ตัวแบบของ Edwards (1980) มุ่งอธิบายกระบวนการและขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากบนลงล่าง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับตัวแบบของ Van Meter and Van Horn และทำการศึกษาตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (Interactions between Factor Models) ต่างๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม 4 ตัวแปรดังนี้

2.3.3.1 การสื่อสาร (Communication)

การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการถ่ายทอดนโยบายหรือคำสั่งไปสู่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความชัดเจน เทียงตรง และมีความคงเส้นคงวาเพื่อให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และขั้นตอนของนโยบาย ส่งผลให้ในการการปฏิบัติงานมีความถูกต้อง บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้ ความผิดพลาดในการถ่ายทอดเนื้อหาของนโยบายที่สร้างความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน อาจทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความผิดพลาดได้ และส่งผลให้เป็นนโยบายที่สื่อเค้าความล้มเหลวในที่สุด อย่างไรก็ตาม หากกระบวนการถ่ายทอดนโยบาย หรือคำสั่งความชัดเจนมากเกินไป อาจส่งผลต่อการปรับตัวของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์และเป็นสาเหตุให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความล้มเหลวในที่สุด

2.3.3.2 ทรัพยากร (Resources)

ทรัพยากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ ทรัพยากรที่สำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย จำนวนบุคลากรที่เพียงพอ มีความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญและประสบการณ์มากพอต่อการปฏิบัติงาน การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ สถานที่ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการปฏิบัติงาน และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ รวมถึงมีระบบสารสนเทศที่สอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

2.3.3.3 ทักษะคติดของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (Disposition of the Implementers)

ทักษะคติดของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่มีความพอใจที่จะเป็นอิสระจากผู้บังคับบัญชาและมีโอกาสในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวขึ้นอยู่กับจุดยืน และทัศนคติที่มีต่อนโยบาย ความชัดเจนของนโยบาย นโยบายบางอย่างอาจจะขัดแย้งกับทัศนคติหรือจุดยืนของผู้ปฏิบัติ หรือขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ขององค์กร ดังนั้นทัศนคติหรือจุดยืนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในหลายกรณีจึงเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.3.3.4 โครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic Structure)

โครงสร้างระบบราชการที่มีลักษณะแบ่งออกเป็นหน่วยงาน มาตรฐานของระเบียบการปฏิบัติของหน่วยงานอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการประสานงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในนโยบายของแต่ละหน่วยงาน การจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติงาน การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงการทับซ้อนกันในหน้าที่การทำงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานจนในที่สุดผู้นำนโยบายปฏิบัติไม่เห็นความสำคัญของนโยบาย ถึงแม้ว่าหน่วยงานหรือองค์กรจะพยายามสร้าง มาตรฐานใหม่ๆ ขึ้นแต่อาจผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าไม่เหมาะสมกับนโยบาย และอาจส่งผลให้เกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ถ่วงเวลา ทำให้งานเกิดความล่าช้า หรือแสดงเกิดพฤติกรรมอื่นที่แสดงให้เห็นความไม่ต้องการอื่นๆ ติดตามมา

ตัวแบบของ Edwards แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้งสี่ คือ การสื่อสาร ทรัพยากร ทัศนคติหรือจุดยืนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและโครงสร้างระบบราชการ มีบทบาททั้งอาจจะส่งเสริมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หรือเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นหากมีการวิเคราะห์นโยบายต้องเข้าใจถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการพลวัต (Dynamic Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือปัจจัยหลายปัจจัยที่ต้องพิจารณาไปพร้อมกัน

ตัวแบบพันธมิตร (Implementation as Coalition) เป็นตัวแบบที่มาจากแนวคิดของ Sabatier ที่ได้สนับสนุนแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top Model of Implementation) และได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่า ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะมีกลุ่มคนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ

นโยบายเป็นจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวนี้จะมีความสัมพันธ์ในเชิงพันธมิตรที่สนับสนุนเกื้อกูลกันระหว่างตัวแสดงที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ และตัวแสดงที่มาจากองค์กรภาคเอกชนที่ต่างฝ่ายต่างจะสนับสนุนนโยบายด้วยการแสวงหาเป้าหมายและความเชื่อที่มีอยู่ร่วมกัน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ จึงเรียกความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ว่า “ตัวแบบพันธมิตร” โดยตัวแบบจะมีแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ระยะยาวของการเป็นพันธมิตรกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนด้วย (Sabatier, 1986)

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลของการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร และงานวิจัยเกี่ยวกับฟาร์มไก่เนื้อ และ 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ผลเชื่อมโยงในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติดังต่อไปนี้

2.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร และงานวิจัยเกี่ยวกับฟาร์มไก่เนื้อ

นพดล อุดมวิศวกุล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเข้าสู่วาระและการกำหนดนโยบายสาธารณะ: ศึกษากรณีนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าสู่วาระนโยบาย กระบวนการก่อตัวของนโยบายและผลกระทบที่เกิดจากรูปแบบการกำหนดนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเข้าสู่วาระนโยบายของคิงดอน แนวคิดการกำหนดนโยบายของ ไคร์ แวมสเลย์ และซาล และการวิเคราะห์ผลกระทบจากรูปแบบการกำหนดนโยบายเป็นกรอบในการศึกษา นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารที่ศึกษาในครั้งนี้กำหนดขอบข่ายไว้ที่การเข้าสู่วาระนโยบาย การกำหนดนโยบายและผลกระทบจากกระบวนการกำหนดนโยบายที่มีต่อสาระของนโยบาย โดยใช้ช่วงเวลาในช่วงการจัดตั้งองค์การการค้าโลกในปี พ.ศ. 2538 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารราชการ สื่อพิมพ์ต่างๆ และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย พบว่า กระแสปัญหา กระแสนโยบายและ

กระแสการเมือง มีอิทธิพลสำคัญต่อการเข้าสู่นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทยภายใต้การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างการเมืองกับการบริหาร และมีอิทธิพลต่อองค์การระหว่างประเทศที่มีต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย โดยส่วนราชการหรือฝ่ายบริหารเป็นตัวกลางระหว่างภาคเอกชนซึ่งรับแนวทางมาตรฐานจากประเทศคู่ค้าและเป็นตัวกลางระหว่างองค์การระหว่างประเทศกับฝ่ายการเมืองหรือคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร โดยองค์การระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญเพราะมาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนราชการจึงใช้อิทธิพลขององค์การระหว่างประเทศผลักดันความต้องการของตนต่อฝ่ายการเมืองและองค์การระหว่างประเทศก็ใช้ส่วนราชการในการผลักดันให้ฝ่ายการเมืองยอมรับมาตรฐานสินค้าและอาหารตามความต้องการความตกลงระหว่างประเทศกระทั่งมีการกำหนดนโยบายออกมา ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทยกลายเป็นเวทีเจรจาต่อรองของส่วนราชการเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่โดยบทบาทของส่วนราชการจะโดดเด่นได้มากนอกจากการที่ส่วนราชการจะมีลักษณะเฉพาะทางแล้ว ยังเกิดจากความไม่จริงใจของฝ่ายการเมืองเนื่องจากได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะไปแล้ว และยังเกิดจากการที่องค์การระหว่างประเทศได้รับประโยชน์ไปแล้วจากการที่รัฐบาลยอมรับในมาตรฐานตามความตกลงระหว่างประเทศ

การศึกษานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทยนี้ นำมาสู่ข้อค้นพบใน 3 ประการสำคัญ คือ

1) ประเด็นเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารเป็นปัญหาที่ได้รับความสำคัญอย่างมากในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเด็นดังกล่าวถูกองค์การระหว่างประเทศส่งผ่านและถ่ายทอดแนวคิดนโยบายมายังประเทศที่กำลังพัฒนา ผ่านการประชุมสัมมนาขององค์การระหว่างประเทศจนพัฒนากลายเป็นประเด็นสำคัญในประเทศกำลังพัฒนา ทำให้ประเด็นเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่วาระนโยบายของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา

2) การก่อตัวของนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทยเป็นไปตามตัวแบบผู้นำที่ส่วนราชการเป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับองค์การระหว่างประเทศ และเป็นตัวกลางระหว่างองค์การระหว่างประเทศกับฝ่ายการเมืองในการกำหนดนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร เนื่องจากส่วนราชการใช้อิทธิพลขององค์การระหว่างประเทศในการผลักดันความต้องการของตนต่อฝ่ายการเมืองและองค์การระหว่างประเทศก็ใช้ส่วนราชการในการผลักดันให้ฝ่ายการเมืองยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารตามความตกลงระหว่างประเทศจนกระทั่งมีการกำหนดนโยบายออกมา ซึ่งสามารถอธิบายได้โดย “ตัวแบบส่วนราชการในฐานะตัวกลางในการเข้าสู่วาระและการกำหนดนโยบาย” ที่การศึกษานี้ได้พัฒนาขึ้น

3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากรูปแบบการก่อตัวของนโยบายตามตัวแบบที่ส่วนราชการเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายการเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองของส่วนราชการเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่อันเกิดจากที่ส่วนราชการมีลักษณะเฉพาะทางวิชาการ รวมทั้งฝ่ายการเมืองไม่จริงจังเนื่องจากได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะไปแล้ว และองค์การระหว่างประเทศก็ได้รับประโยชน์แล้วจากรัฐบาลยอมรับในมาตรฐานตามความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งท้ายที่สุดก็ไม่สามารรถที่จะยอมรับได้ว่ากระบวนการดังกล่าวสะท้อนผลประโยชน์สาธารณะได้

สุขสันต์ ชั้นประเสริฐ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร กรณีศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตจังหวัดระยอง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ เพื่อศึกษานุคลิกภาพที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตจังหวัดระยอง ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีการยอมรับมาตรฐานเลี้ยงไก่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีความรู้พื้นฐานในการเลี้ยงในระดับสูง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ต่างกันมีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เกษตรกรที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อไม่แตกต่างกัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อมีความสัมพันธ์กับการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้ออย่างมีนัยสำคัญ

รุ่งธรรม ผ่านภพ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจ การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่มีรายชื่อฟาร์มที่ขึ้นทะเบียนการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุพรรณบุรี ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 115 ฟาร์ม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า เงินลงทุนในการผลิตไก่เนื้อมีอิทธิพลต่อระบบการผลิตตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจให้แปรผันตามไปด้วย ผู้ผลิตไก่เนื้อในโรงเรือนแบบปิดสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อได้ครบถ้วนกว่าผู้เลี้ยงไก่เนื้อ โรงเรือนแบบปิดผู้ผลิตไก่เนื้อเกินกว่า 4-5 ปี ขึ้นไปส่วนมากจะมีเงินทุนเพิ่มมากขึ้นในการผลิตไก่เนื้อ โดยปริมาณ

ของไก่อเนื้อที่เลี้ยงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้การเลี้ยงไก่อเนื้อในโรงเรือนปิดปริมาณหนาแน่นกว่าโรงเรือนเปิด อย่างไรก็ตามเกือบทุกรายละเอียดในมาตรฐานฟาร์มไก่อเนื้อเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามได้ แต่มีบางข้อกำหนดที่ไม่สามารถปฏิบัติตามโดยเฉพาะการจัดการฟาร์ม การจัดการบุคคล ลักษณะฟาร์มไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตไก่อเนื้อตามมาตรฐานฟาร์มไก่อเนื้อ

พวงเพชร ปฏิญญานวัตกรรม (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการมลพิษจากฟาร์มเลี้ยงไก่อเนื้อในโรงเรือนระบบปิดเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลโป่งอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อเนื้อและชุมชน และมีวัตถุประสงค์รอง คือ 1) เพื่อจำแนกชนิดของมลพิษและแหล่งที่มาของมลพิษที่เกิดจากฟาร์มเลี้ยงไก่อเนื้อในโรงเรือนระบบปิด 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากมลพิษที่เกิดจากฟาร์มเลี้ยงไก่อเนื้อในโรงเรือนระบบปิดที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และ 3) เพื่อหาแนวทางการจัดการแก้ไขและป้องกันมลพิษจากฟาร์มเลี้ยงไก่อเนื้อในโรงเรือนระบบปิดอย่างบูรณาการและยั่งยืน จากการศึกษา พบว่า ชนิดของมลพิษที่มีผลต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม คือ กลิ่นและฝุ่นละออง มีแหล่งที่มาหลักๆ คือ จากมูลไก่และความชื้นจากวัสดุรองพื้น มีผลก่อให้เกิดความรำคาญแก่ชุมชน แต่ยังไม่พบการเจ็บป่วยของชุมชนที่เกิดจากกลิ่นและฝุ่นละออง ขณะที่เกษตรกรมีแนวทางในการป้องกันกลิ่นและฝุ่นละอองโดยการทำโคมคัดัก และปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวกันชนป้องกันกลิ่นและฝุ่นละออง ในเบื้องต้น และได้กำลังพยายามหาแนวทางอื่นๆ ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันกลิ่นและฝุ่นละอองอย่างบูรณาการต่อไปแนวทางที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน คือ ต้องพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านพร้อมๆ กัน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักการต่างๆ เข้ามาช่วยเช่น หลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หรือหลักการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นต้น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อเนื้อในโรงเรือนระบบปิดและชุมชนตำบลโป่งอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ไพรัช ทองขัน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การผลิตไก่อเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อเนื้อ (2) สภาพการผลิตไก่อเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อเนื้อ (3) ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่อเนื้อของเกษตรกร (4) ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการผลิตไก่อเนื้อแก่เกษตรกร และ (5) ปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่อเนื้อ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อเนื้อเชิงการค้าที่ขึ้นทะเบียนเป็นมาตรฐานฟาร์มไก่อเนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 174 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 118 ราย เก็บตัวอย่าง

โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้ออายุเฉลี่ย 46.97 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.58 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ รายได้ภาคการเกษตรนอกเหนือจากการเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 100,000 บาทต่อปี ในขณะที่รายจ่ายในภาคเกษตร เฉลี่ย 433,330.51 บาทต่อปี (2) ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร มีขนาดเฉลี่ย 6.42 ไร่ และ 1.56 โรงเรือน ลักษณะโรงเรือนทั้งหมดเป็นโรงเรือนแบบปิด จำนวนการเลี้ยงเฉลี่ย 19,648.31 ตัว เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยง โดยเฉลี่ย 10.64 ปี ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบมีพันธสัญญากับบริษัท ระยะการเลี้ยงเฉลี่ย 37.79 วัน พักเฝ้าในแต่ละรอบการเลี้ยงเฉลี่ย 26.79 วัน อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ส่วนใหญ่ได้มาจากบริษัทที่มีพันธสัญญากัน (3) ต้นทุนปัจจัยผลิตไก่เนื้อเฉลี่ย 1,523,703.39 บาทต่อรุ่น ผลตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ย 1,819,917.42 บาทต่อรุ่น รายได้จากการเลี้ยงภายหลังหักต้นทุนแล้วพบว่าร้อยละ 73.7 ได้กำไร มีเกษตรกรบางรายประสบปัญหาขาดทุน หรือรายได้ไม่แน่นอน (4) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อในระดับมาก ทางด้านการจัดการการผลิตไก่เนื้อ และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ทางด้านของการจัดการโรงเรือนและคู่มือการจัดการฟาร์ม (5) ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ประกอบด้วย ปัญหาด้านคุณภาพของลูกไก่ อาหาร ที่ตั้งและโรงเรือน แหล่งเงินทุนระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ และความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ ต้นทุนและผลตอบแทน การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องตลาด การเกิด โรค และ โรคระบาด และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นปัญหาระดับน้อย

จิรวดี บางเพ็ญศิริ, สุนันท์ ลีสังข์ และมณฑิชา พุททชานา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “การเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) การดำเนินการเลี้ยงไก่เนื้อ (3) การได้รับความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (4) การปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ (5) ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อแบบพันธสัญญาในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ปีพ.ศ.2562 จำนวน 141 ราย การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 105 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรอายุเฉลี่ย 50.67 ปี ทำฟาร์มไก่เนื้อเป็นอาชีพหลักและทำ ไร่เป็นอาชีพเสริม มีขนาดพื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 14.73 ไร่ (2) เกษตรกรใช้สายพันธุ์ไก่อาร์เบอร์ เอเคอร์ส ลักษณะโรงเรือนที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยง

ไถ่เนื้อเป็นแบบปิด การเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท เกษตรกรส่วนมากได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (3) เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเข้าอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไถ่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรได้รับการสนับสนุน/ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงไถ่เนื้อจากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ นอกจากนี้ เกษตรกรได้รับความรู้/ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เอกสารเผยแพร่ และอินเทอร์เน็ต (4) เกษตรกรการปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไถ่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านองค์ประกอบฟาร์มและการจัดการฟาร์ม ส่วนด้านของสุขลักษณะส่วนบุคคล คือ การป้องกันควบคุมโรค เกษตรกรยังไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติ อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดโรคในไถ่ ด้านสวัสดิภาพสัตว์เกษตรกรปฏิบัติได้ดี ด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรกรปฏิบัติได้ดี ส่วนด้านการบันทึกข้อมูลนั้น เกษตรกรละเลยและไม่เห็นถึงความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาในรุ่นต่อไป หรืออาจจะยังไม่เข้าใจวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (5) เกษตรกรมีปัญหาในการเลี้ยงไถ่เนื้อ โดยมีปัญหาด้านสุขภาพไถ่มากที่สุด

2.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วันชัย มีชาติ (2532) ศึกษาเรื่อง “นโยบายการยกระดับราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล: ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลในการยกระดับราคาข้าวเปลือกตลอดจนวิธีการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิจัยพบว่า ผลสำเร็จของการนำนโยบายยกระดับราคาข้าวเปลือกไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ คือ นโยบายของรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจและการค้าข้าวโลก ทรัพยากรที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ องค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ลักษณะการประสานงานและการติดต่อสื่อสาร และสภาพการเมือง การนำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดนครสวรรค์ไม่ประสบความสำเร็จทั้งนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ ประการแรกนโยบายของรัฐบาลไม่เอื้ออำนวย เช่น นโยบายขาดความชัดเจน ขัดแย้งกันเอง และพิจารณาปัญหาไม่ครบทั้งระบบ ประการที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและสภาพการค้าข้าวในตลาดโลกตกต่ำ และประการที่ 3 คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เพียงพอ ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์ไม่บรรลุผลซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะสัมพันธ์กันอย่างไรก็ชัดเจน

สุรพร เสียนสลาย (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรไปปฏิบัติตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการในการนำนโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรไปปฏิบัติในบริบทของระบบราชการและสังคมไทย และเพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์การนำนโยบายเพื่อการปฏิรูปที่ดินไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพแก่เกษตรกรต่อไป รวมถึงเพื่อศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติในระบบราชการไทยและสังคมไทยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากรณีศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและอภิปรายผลการศึกษาด้วยแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบบนลงล่าง (Top-Down Approach) ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยเฉพาะในส่วนของงานจัดซื้อและเวนคืนที่ดินเพื่อนำมาจัดสรรให้เกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นผลมาจากตัวแปรอิสระจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางการเมืองต่อนโยบาย 2) บทบาทของตัวการสำคัญ 3) ความผูกพันต่อนโยบายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ 4) ความชัดเจนของนโยบาย 5) ความเหมาะสมของวิธีการทำงานที่นำมาใช้ และ 6) ความเหมาะสมของราคาประเมินที่ดิน และมีตัวแปรแทรกซ้อนอีก 2 ตัวแปรคือ ความพึงพอใจขายที่ดินของเจ้าของที่ดิน การขยายตัวของงานปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะนโยบายกระจายคุณค่าไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสังคมไทย

วรรณภา จิรพันธ์ (2550) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีนโยบายแก๊สโซฮอล์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงมาตรการต่างๆ ที่ภาครัฐนำมาส่งเสริมและสนับสนุนการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลกระทบจากการดำเนินนโยบาย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาพลังงานของประเทศ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า จากปัญหาวิกฤตราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทำให้รัฐบาลหันมาให้ความสนใจแนวคิดการนำพลังงานทดแทนมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาพลังงานของประเทศ และเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงของพลังงานด้วยการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะการนำพลังงานชีววมวลมาใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทน ซึ่งผลิตได้จากวัตถุดิบทางการเกษตรภายในประเทศนำมาแปรรูปเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง เรียกว่า น้ำมันแก๊สโซฮอล์เพื่อใช้ทดแทนน้ำมันเบนซิน อันเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายแก๊สโซฮอล์เป็นทางเลือกหนึ่งที่รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ

นโยบายจึงได้มีการนำมาตรการต่างๆ มาใช้สนับสนุน อาทิเช่น มาตรการภาษี การลดหย่อนเงิน นำส่งเข้ากองทุนน้ำมันและกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน มาตรการด้านราคาจำหน่าย การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำมันการเพิ่มจำนวนสถานีบริการน้ำมัน การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการจูงใจผู้บริโภคให้หันมาใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์เพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาจากปริมาณการจำหน่ายน้ำมันแก๊สโซฮอล์ที่มีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าในส่วนของ การนำนโยบายแก๊สโซฮอล์ไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนโยบาย ประกอบไปด้วย (1) ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระของนโยบาย พบว่าเป็นนโยบายที่เป็นการเพิ่มทางเลือกการใช้พลังงานเมื่อนำไปปฏิบัติจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจน ตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่ออกมารองรับและสนับสนุน ทำให้นโยบายมีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย ประกอบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากปัญหาวิกฤติราคาน้ำมันที่ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมทั่วประเทศทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ปัจจัยทางสังคมจากโครงสร้างประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร การกระจายรายได้ ลดปัญหาการว่างงานและปัจจัยทางการเมืองจากความไม่เสถียรภาพของรัฐบาล ภาวะผู้นำการสนับสนุนจากชนชั้นนำทางการเมือง ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามในการนำนโยบายแก๊สโซฮอล์ไปปฏิบัติยังพบผลกระทบจากการดำเนินนโยบายที่ต้องคำนึงถึง กล่าวคือ เกิดปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหาร ปัญหาการแย่งชิงวัตถุดิบและพื้นที่เพาะปลูกระหว่างพืชที่ใช้เป็นอาหารกับพืชที่นำไปผลิตเป็นพลังงานทดแทน นับว่าเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อเนื้อทำให้อาหารมีราคาสูงขึ้นและมีแนวโน้มการขาดแคลนอาหารในอนาคต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง ดังนั้นเพื่อให้การแก้ไขปัญหาพลังงานของประเทศเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับเพิ่มผลผลิตแทนการขยายพื้นที่เพาะปลูก แบ่งสัดส่วนและจัดสรรให้เพียงพอต่อความต้องการระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงานอย่างเหมาะสม โดยต้องมีการวางแผนแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมและบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพลังงานของประเทศโดยภาครัฐควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมวิจัย พัฒนาพลังงานทดแทนอื่นเพื่อเพิ่มทางเลือกการใช้พลังงาน และเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ น้ำมันพร้อมรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

อรมนิ สุนทรนนท์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน”งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของปัจจัยด้านทัศนคติ จิตใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทั้งที่อยู่ในหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ร่วมนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยอาศัยกรอบแนวคิดของทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติของนักทฤษฎี คือ แวน มีเตอร์ แอนแวน ฮอร์น มาใช้และได้เลือกนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงานในขอบเขตของการนำนโยบายไปปฏิบัติร่วมกันระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถานประกอบการเอกชนเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลได้จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกข้าราชการกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และผู้ประกอบการหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงานไปปฏิบัติของสถานประกอบการเอกชนในธุรกิจอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการในพื้นที่กรุงเทพมหานครผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการทำแบบสอบถามกลุ่มสถานประกอบการเอกชนจำนวน 400 แห่ง ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยทัศนคติ ความคิดอ่าน และจิตใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากและมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถานประกอบการ เนื่องจากพบว่า ปัจจัยทัศนคติ ความคิดอ่านและจิตใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นลักษณะภายในของผู้ปฏิบัติทุกคนก่อนที่จะสื่อสารกระทำออกมาภายนอกโดยตรง และเป็นปัจจัยที่มักได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยอื่นๆ ก่อนข้างมาก่อนที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติ และยังพบว่าทุกปัจจัยตามกรอบแนวคิดมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการเกิดโอกาสในการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจัยมาตรฐานและทรัพยากรของนโยบายและปัจจัยลักษณะองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

อิทธิชัย สิดำ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ 2) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ 3) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ และ 4) เพื่อหาข้อเสนอแนะ ในการพัฒนากระบวนการนำนโยบายการแก้ไขความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร และข้าราชการฝ่ายปกครอง จำนวน 373 คน โดยใช้การ

ลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จากการศึกษาวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับสูงสุดไปน้อยสุดจะได้ ดังนี้ ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านลักษณะของนโยบาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่างๆ ที่นำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติไปปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านการคำนึงถึงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ ของพื้นที่ ด้าน การสนับสนุนและความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และด้านความเพียงพอของทรัพยากร 2) ระดับความสำเร็จของนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับสูงสุดไปน้อยสุดจะได้ ดังนี้ ด้านเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุข ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติทุกด้านส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกด้าน

หัตถยา พิมพ์สระเกษ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมาของผู้ปฏิบัติงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ โดยใช้กรอบแนวคิดที่ดัดแปลงมาจากทฤษฎีของนักวิชาการด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ Van Meter and Van Horn กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ ผู้ปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกทั้งในหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยด้านบุคลากรผู้นำนโยบายไปเป็นปัจจัยที่ส่งผลและมีความสำคัญในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานอันดับหนึ่ง มีคะแนนเฉลี่ย 3.89 มีระดับคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญมากที่สุด 2) รองลงมาคือ ปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย 3) ปัจจัยที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยทรัพยากร โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.81 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 4) หากวิเคราะห์ความสอดคล้องกันของผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค และการวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า มีความสอดคล้องกัน คือ ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย และปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน จนกระทั่งสามารถขับเคลื่อนนโยบายให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

ชูชาติ ปุษะนาวิน (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการของการนำนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบไม่มีโครงสร้าง ประกอบกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครระดับหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติจำนวน 25 คน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการนำนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การแปลงนโยบายไปสู่แผนหลัก โดยสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล 2) การจัดทำโครงการสนับสนุนแผน โดยสำนักพัฒนาสังคม 3) การนำโครงการไปปฏิบัติ โดยสำนักพัฒนาสังคมและสำนักงานเขต อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจาก 1) ปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ในประเด็นการกำหนดมาตรฐานในการวัดผลต่างกัน 2) บุคลากรไม่พอเพียง 3) การเลื่อน ลด ปลด ย้าย ข้าราชการยังไม่โปร่งใส กระทั่งต่อขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน 4) การประชาสัมพันธ์ล้มเหลว ส่งผลให้การรับรู้วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนมีน้อย และ 5) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยด้านการเมืองที่ทำให้เกิดความวุ่นวายรุนแรงส่งผลให้มีการชะลอโครงการตามนโยบายบางโครงการเพื่อรอให้เหตุการณ์คลี่คลายและปัจจัยด้านสังคมที่ประชาชนยึดติดกับกระแสบริโภคนิยมและมีแนวโน้มที่จะไม่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต แต่ด้วยความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จึงรับฟังและเข้าร่วมโครงการตามนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังยั่งยืน ทั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษานี้ แบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) ขยายผลนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกยุทธศาสตร์ 2) ปรับกระบวนการติดตาม ควบคุม และประเมินผลการนำไปปฏิบัติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน 3) ปรับตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์ วิธีการจัดเก็บและรายงานผลการปฏิบัติงาน ควรปรับตัวชี้วัดให้ครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์ของนโยบาย สำหรับ ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ 1) ปรับหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายงบประมาณให้มีความคล่องตัว เหมาะสมกับลักษณะของโครงการและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ 2) จัดสรรอัตรากำลังให้เหมาะสมกับปริมาณงานในพื้นที่ 3) จัดระบบการให้ทุนให้โทษ แต่งตั้ง โยกย้ายให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรมโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ผู้บังคับบัญชาควรสร้างขวัญกำลังใจให้ลูกน้อง มีการมอบหมายงานอย่างเหมาะสมและเป็น

ธรรม 4) จัดโครงการให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยเน้นที่การนำไปปฏิบัติได้จริงและมีการทบทวนเป็นระยะตามความจำเป็น 5) ปรับปรุงกระบวนการและวิธีการประชาสัมพันธ์นโยบายให้สามารถเข้าถึงประชาชนให้มากยิ่งขึ้นรวมทั้งเพิ่มช่องทางเข้ามามีส่วนร่วมให้สะดวก ใช้เวลาไม่มาก และต้องกระทำโดยต่อเนื่อง

รจนา อินคง (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ จำนวน 16 คน ผลการศึกษาค้นพบว่า รัฐบาลในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2556) กำหนดนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบในรูปแบบโครงการต่างๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบทั้งนี้ในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพหลัก รัฐบาลดำเนินการผ่านหน่วยงานชั่วคราวในรูปคณะกรรมการและศูนย์ประสานงานซึ่งเป็นการผิงกำลังของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาหนี้ในระบบ และมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมาก แต่การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติกลับไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาต่างๆ ได้แก่ 1) ปัญหาหนี้ในระบบมีความซับซ้อนและยากต่อการแก้ไข 2) ลักษณะของตัวนโยบายขาดความเหมาะสม 3) ไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพหลัก 4) ผู้ปฏิบัติขาดความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาและขาดความผูกพันต่อนโยบาย 5) ลูกหนี้และเจ้าหนี้ไม่เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมก่อนนี้ 6) การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ค่านิยมบริโภคนิยม และการใช้นโยบายประชานิยมของรัฐบาล และ 7) ขาดการติดตามประเมินผลนโยบายที่เหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการปัญหา 2) ปัจจัยด้านลักษณะของนโยบาย 3) ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 4) ปัจจัยด้านผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ 5) ปัจจัยด้านทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย 6) ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจสังคม และการเมือง และ 7) ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผลนโยบาย นอกจากนี้ปัจจัยดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งสามารถจัดกลุ่มปัจจัยได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านการประเมินผล ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไป

ปฏิบัติควรตระหนักถึงความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนึ่งนอกระบบไปปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางที่เหมาะสมต่อการนำนโยบายแก้ปัญหาหนึ่งนอกระบบไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

พิชญา วิฑูรที (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ ของจังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติของจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผลจากการดำเนินการตามโรดแมปด้านการส่งเสริมพลังงานทดแทนของภาครัฐ และมีนัยสำคัญต่อหลังอินทรีย์เป็นพืชนำร่องของ โครงการ ซึ่งรูปแบบการดำเนินนโยบายอยู่ในลักษณะการควบคุมและต่อยอดกับโครงการเดิมในพื้นที่คือ โครงการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรการปลูกมันสำปะหลัง หรือ โครงการอุบลโมเดล โดยการขับเคลื่อนนโยบายจะอาศัยความร่วมมือจากเกษตรกรภาครัฐ และภาคเอกชนในพื้นที่สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติ แบ่งเป็นปัจจัยด้านเนื้อหาสาระของนโยบาย 2 ปัจจัย ได้แก่ ความไม่ประนีประนอมเป็นผลของนโยบายและนโยบายเป็นผลจากการควบคุมและต่อยอดโครงการเดิมในพื้นที่ ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย แบ่งเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ สมรรถนะของหน่วยงาน การสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และทัศนคติและวิถีชีวิตของเกษตรกร ในขณะที่ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีส่วนเชื่อมโยงต่อยอดปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารและประสานงานจากหน่วยงานระดับบนไปยังระดับล่างไม่เพียงพอ ปัญหาผู้ปฏิบัติงานทำงานในรูปแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมาก่อน และปัญหางบประมาณและปัจจัยสนับสนุนไม่เพียงพอ

ปานชนก ชูหนู (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำนโยบายเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาแรงงานเด็กข้ามชาติในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมาปฏิบัติกับแรงงานเด็กข้ามชาติในกิจการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมาปฏิบัติ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่มประชากรที่มีส่วน

เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในส่วนขององค์กรภาครัฐ 9 คน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศ จำนวน 1 คน และ ตัวแทนนายจ้างในสถานประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำ จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาการละเมิดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ก่อปรกกับการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 จึงก่อให้เกิดนโยบายและแผนระดับชาติฉบับนี้ขึ้นมา 2) การนำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัตินั้นดำเนินงานผ่าน 5 ยุทธศาสตร์ คือ การป้องกันการให้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย การช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายการพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่าย การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการนำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัติที่สามารถแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัยคือ 1) ความสามารถในการจัดการปัญหา คือ การจัดการปัญหาของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ความซับซ้อนเชิงพฤติกรรมของนายจ้าง ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ผู้เข้าไปตรวจสอบและดำเนินการทางกฎหมายกับสถานประกอบการ 2) ลักษณะของตัวนโยบายและแผนระดับชาติฯ คือการตรานโยบายและแผนระดับชาติฯ ที่ไม่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา การเขียนรายละเอียดของการนำไปปฏิบัติแบบภาพกว้าง 3) หน่วยงานที่นำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัติ คือ การขาดความเข้าใจและความรู้สึกผูกพันในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) บุคลากรที่นำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัติ คือการไม่เข้าใจในรายละเอียดและขอบข่ายงาน อาจมีผลมาจากความไม่ชัดเจนในตัวของนโยบายฯ และ 5) การติดตาม ประเมินผล การนำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการนำไปปฏิบัติได้อย่างไม่เป็นรูปธรรม คือ ปัญหาในส่วนของรวบรวมข้อมูล ความล่าช้าในการรายงานของหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบย้อนกลับ

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาตรฐานสินค้าเกษตร มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ เพื่อช่วยตอบคำถามและตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารเป็นปัญหาที่ได้รับความสำคัญอย่างมากในประเทศที่พัฒนา โดยมีการจัดทำมาตรฐานองค์การระหว่างประเทศเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เมื่อรัฐบาลยอมรับในมาตรฐานตามความตกลงระหว่างประเทศจนนำไปสู่การกำหนดนโยบายออกมา มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นมาตรฐานหรือผลิตภัณฑ์หนึ่งที่เกิดจากมาตรฐานตามข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือมาตรฐานจากประเทศคู่ค้าตนเอง มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยถูกนำมาใช้ควบคุมระบบการผลิตไก่เนื้อในฟาร์มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

มีการปฏิบัติตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ แต่อาจมีบางข้อกำหนดที่เกษตรกรปฏิบัติได้เนื่องจากมีปัจจัยด้านการลงทุนที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ นอกจากนี้ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ พบว่านักวิชาโดยส่วนมากจะสนใจศึกษานโยบายที่มีลักษณะเฉพาะเพียงนโยบายเดียวและการลงพื้นที่นำนโยบายไปปฏิบัติจำเพาะเจาะจงลงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ผ่านการตั้งคำถามถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความชัดเจนของนโยบาย องค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและ/หรือความล้มเหลวในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายชิ้นที่มีการเสนอแนวทางในการนำนโยบายปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ สร้างความต่อเนื่องของนโยบาย ส่งผลให้นโยบายมีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่พบชิ้นงานที่มุ่งศึกษานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 อย่างไรก็ตาม เอกสารที่นำเสนอแนวทางการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติสามารถนำมาประยุกต์ใช้กำหนดเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยกว้าง ๆ สำหรับการศึกษาในครั้งนี้อีกต่อไป

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เป็นนโยบายสาธารณะที่มีการก่อตัวของนโยบายมาจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามความต้องการของประเทศคู่ค้าจึงจัดเป็นมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบหนึ่งที่ส่งผลให้รัฐบาลไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องปรับตัวให้ทันต่อความต้องการของประเทศคู่ค้าตลอดเวลาเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อส่งออกไก่เนื้อ แช่เย็น แช่แข็งและผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปรวมถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ผลิตไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออก โดยนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานในระดับบริหารนโยบายและมีหน่วยงานในระดับปฏิบัติคือหน่วยงานภายใต้กรมปศุสัตว์เป็นผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงาน ปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งเริ่มดำเนินนโยบายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 รวมระยะเวลาในการดำเนินนโยบายต่อเนื่องมาเป็นเวลาประมาณ 11 ปี ผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีศักยภาพการส่งออกอยู่ในอันดับ 4 ของโลก และมีศักยภาพการผลิตไก่เนื้ออยู่ในอันดับ 8 ของโลก ในปี พ.ศ. 2563 มีฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศจำนวนรวม 31,444 ฟาร์ม ฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ตั้งแต่ปี พ.ศ.

2552-2563 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6,839 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 21.75 ถึงแม้ว่าจะครองส่วนแบ่งการตลาดส่งออกไก่เนื้อของโลก และมีศักยภาพการผลิตอยู่ในอันดับต้นๆ ของโลกแต่การดำเนินนโยบายภายในประเทศเมื่อพิจารณาจากจำนวนฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานถือได้ว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

หากพิจารณาปัจจัยที่เข้ามาผลต่อการดำเนินนโยบายให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น อาจมีหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านตัวนโยบายที่อาจไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงไม่สามารถดำเนินนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่เลือกมารับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เหมาะสม และอาจมีหลายหน่วยงานมาร่วมดำเนินนโยบายทำให้เกิดความทับซ้อนในการดำเนินงานและมีปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร การจัดสรรทรัพยากรด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนนโยบายที่อาจมีไม่เพียงพอรวมถึงการพิจารณาศักยภาพ ทัศนคติ การยอมรับนโยบายของกลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายและเป็นกลุ่มที่มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายที่จัดอยู่ในกลุ่มปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของนโยบาย คือ ปัจจัยจากภายนอกประเทศ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าระหว่างประเทศจากมาตรการกีดกันทางการค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งให้นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อให้ประเทศไทยครองส่วนแบ่งการตลาดส่งออกไก่เนื้อต่อไปและปัจจัยภายในประเทศจากปัญหาภาวะจากฟาร์มไก่เนื้อส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อและก่อให้เกิดผลกระทบแก่สังคมในพื้นที่ในการอยู่ร่วมกันระหว่างฟาร์มไก่เนื้อและชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติจากตัวแบบของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian และตัวแบบของ Edwards กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่คาดว่ามีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากปัจจัยด้านต่างๆ ประกอบกัน เมื่อนำทั้งสามตัวแบบมาเป็นกรอบแนวคิดสามารถแสดงให้เห็นว่านโยบายที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แน่นนอน เป็นรูปธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจนจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย รวมทั้งให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายนั้นจะมีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากกว่าล้มเหลว โดยหน่วยงานที่เหมาะสมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องประกอบด้วย จำนวนหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมใน

การดำเนินนโยบายมีไม่มากเกินไป มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ว่าจะเป็น คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงอาคาร สถานที่ปฏิบัติงาน และอื่นๆ ที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่มีต่อนโยบาย รวมทั้งระดับการให้ความร่วมมือต่อนโยบายในด้านต่างๆ ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อผู้บริหารนโยบายหรือผู้ออกคำสั่งอยู่ในระดับสูง โอกาสที่นโยบายนั้นจะประสบผลสำเร็จจะสูงตามไปด้วย ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นหากมีจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาก รวมทั้งมีลักษณะขององค์กรที่แตกต่างกันอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องการประสานงานได้ ดังนั้น การสื่อสารระหว่างองค์กรจากผู้ถ่ายทอดนโยบายไปยังผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความชัดเจน ที่ตรง ทั้งนี้เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และขั้นตอนของนโยบาย ส่งผลให้ในการการปฏิบัติงานมีความถูกต้อง บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ นโยบายควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านการเมือง สังคม และทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายอย่างแท้จริง

ดังนั้นในการศึกษาการนำนโยบายมาตรฐานสินค้า มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้า มกษ. 6901-2560 ผู้วิจัยจึงได้สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 โดยได้เลือกนำแนวคิด ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-Down Theories of Implementation) ใช้เป็นกรอบแนวคิดหลัก และเลือกใช้ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian และตัวแบบของ Edwards มาศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติจากสามตัวแบบแสดงดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงปัจจัยร่วมที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัย	ตัวแบบ		
	Van Meter and Van Horn	Sabatier and Mazmanian	Edwards
ความสามารถในการจัดการกับปัญหา			
มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย			
ความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบาย			
ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ			
ท่าทีของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ			
ทรัพยากรของนโยบาย			
การสื่อสารระหว่างองค์กร			
การยอมรับนโยบายของกลุ่มเป้าหมาย			
เงื่อนไขทางการเมือง			
เงื่อนไขทางสังคม			

ที่มา: Van Meter & Van Horn, 1975; Sabatier & Mazmanian, 1980; Edwards, 1980

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจากตัวแบบของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian และตัวแบบของ Edwards และจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลความสำเร็จและล้มเหลวต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในแต่ละด้านที่มีความเหมาะสมต่อการศึกษานำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยกรอบแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติจำนวน 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านตัวนโยบาย 2) ปัจจัยด้านทรัพยากร 3) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำ

นโยบายไปปฏิบัติ 4) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร 5) ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม และ 6) ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยแสดงดัง รูปที่ 2.1 และมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านตัวนโยบาย

นโยบายที่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงนั้น วัตถุประสงค์ของตัวนโยบายต้องชัดเจน มีความสอดคล้องในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานต่างๆ ของนโยบาย และนโยบายมีความต่อเนื่องในการนำไปปฏิบัติ โดยผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และให้การสนับสนุนให้นโยบายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

2) ปัจจัยด้านทรัพยากร

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ให้ประสบผลสำเร็จ นโยบายที่ต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ที่มีจำนวนที่เพียงพอ มีการเปิด โอกาสให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบาย นอกจากนี้ รวมถึงสิ่งจูงใจอื่นๆ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น อาคาร สถานที่ อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ให้ประสบผลสำเร็จ ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติต้องประกอบด้วย ความเหมาะสมในการจัด โครงสร้าง องค์กร โดยมีการจัดหน่วยงานเฉพาะที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อดำเนินการ ด้านมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ นอกจากนี้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ มีข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานตามนโยบายและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้าน มาตรฐานฟาร์ม รวมทั้งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีทัศนคติที่ดี ยอมรับในนโยบาย และมีความ ผูกพันต่อนโยบายสามารถดำเนินนโยบายด้วยความเต็มใจ

4) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร

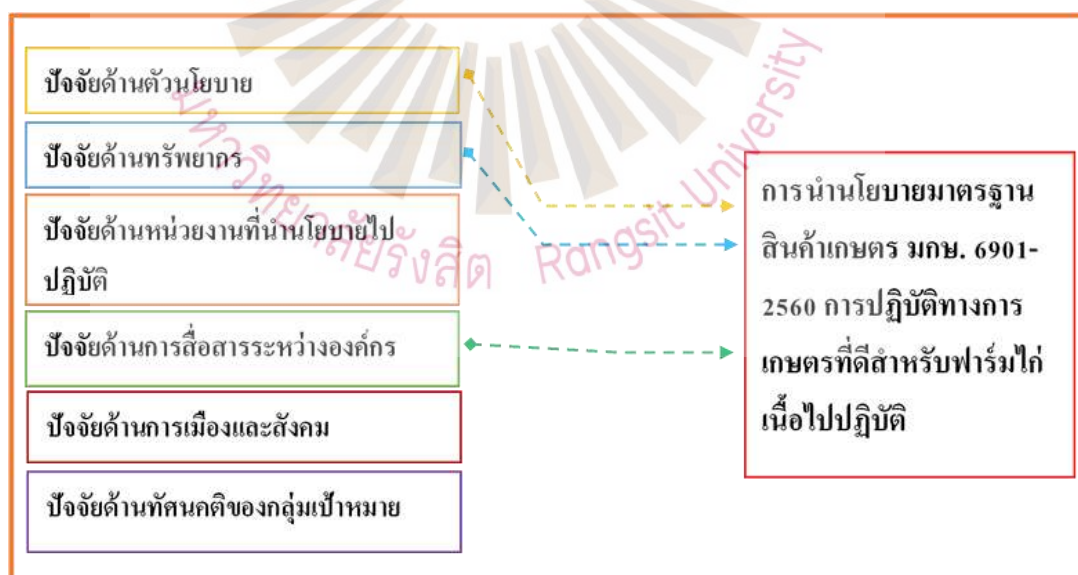
การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ให้ประสบผลสำเร็จนั้น การถ่ายทอดข่าวสาร คำสั่ง หรือระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต้องมีความชัดเจน ถูกต้อง เทียบตรง รวดเร็ว และมีความสม่ำเสมอของการติดต่อ นอกจากนี้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องเข้าใจในข่าวสาร คำสั่ง หรือระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้การนำ นโยบายไปปฏิบัติไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคใดๆ ในระหว่างดำเนินนโยบายได้

5) ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ให้ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลในการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้มีความรวดเร็วทันสมัย และมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของโลก อีกทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ต้องตอบสนองความต้องการและไม่สร้างผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย นอกจากนี้สภาพสังคมที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้นและย้ายถิ่นฐานสู่พื้นที่เกษตรกรรม ปัญหาจากมลภาวะจากฟาร์มไก่เนื้อ รวมทั้งการปฏิบัติงานของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ต่อปัญหาที่แตกต่างกันออกไป หรือทำให้เกิดปัญหาหรือแรงสนับสนุนต่อนโยบาย เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

6) ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนงานด้านต่างๆ ต่อหน่วยงานรัฐที่ควบคุมดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงข้อกำหนดต่างๆ ที่เกษตรกรต้องนำมาใช้ใช้การปรับปรุงฟาร์ม นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องความพร้อมด้านต่างๆ ได้แก่ งบประมาณการลงทุน และมีความสามารถในการบริหารจัดการฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ

รูปที่ 2.1 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ

ที่มา: Van Meter & Van Horn, 1975; Sabatier & Mazmanian, 1980; Edwards, 1980

การศึกษาการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติไปปฏิบัติ มุ่งเน้นศึกษาถึงกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian และตัวแบบของ Edwards มาเป็นแนวทางในการศึกษา สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนโยบาย ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม และปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นนำไปวิเคราะห์กับข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยในบทที่ 3 ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดในลำดับถัดไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในบทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย จะนำเสนอรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ วิธีการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ต้องการทราบรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินนโยบาย และปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ รวมถึงบทบาทของหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการการนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสาร และ 2) วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้เครื่องมือทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้างในการสอบถามรายละเอียดจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทศนคติ ประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตอบคำถามการวิจัยต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ได้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูล ได้แก่

- 1) ข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วย ข้อกำหนด ระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงข่าวสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจากสื่อที่เผยแพร่ตามช่องทางต่างๆ
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การศึกษานี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อสอบถามรายละเอียดของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผ่านการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบาย

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล บทบาทหน้าที่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง ทักษะคิด และข้อเท็จจริงด้านต่างๆ ในระหว่างการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ใช้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจากกรอบแนวคิดเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 6 ฉบับ ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม แบ่งเป็น 10 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงดังตารางที่ 3.1 และแบบสัมภาษณ์ทั้ง 6 ฉบับแสดงในภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ประกอบขึ้นจากประเด็นคำถามหลักที่มีเนื้อหาสาระเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่สามารถตอบปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างครบถ้วน จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเพื่อพิจารณาตรวจสอบเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ และแสดงความคิดเห็นก่อนการนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ด้วยตนเอง และสัมภาษณ์แบบออนไลน์ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ เช่น Line, MSN, โทรศัพท์ และแยกสัมภาษณ์ที่ละหน่วยงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและปรับเปลี่ยนกระบวนการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อและประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นอิสระ ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม พ.ศ. 2564

การกำหนดพื้นที่ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยเฉพาะการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ เฉพาะเขตพื้นที่ของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ครอบคลุม 9 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี ลพบุรี จังหวัดปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 เป็นหน่วยงานที่มีเขตรับผิดชอบของจังหวัดที่มีเกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อในปริมาณมาก หรือจัดอยู่ในกลุ่มฟาร์มขนาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2564 เขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 มีเกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อมากกว่า 100,000 ตัว มากถึง 194 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.06 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมดทั่วประเทศ แหล่งผลิตไก่เนื้อมากที่สุด 2 ใน 5 อันดับแรกของประเทศ ได้แก่ จังหวัดลพบุรีและสระบุรี โดยเฉพาะจังหวัดลพบุรีมีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพียง 400 ราย มีจำนวนไก่สูงถึง 59,855,914 ตัว ดังนั้น จัดได้ว่าปศุสัตว์เขต 1 เป็นฐานการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนสู่โรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกสู่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศ

3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่จากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนํานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ และ 2) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงบุคลากรจากหน่วยงานเอกชน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ และการนํานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ทั้งนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 6 ฉบับ ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปตอบคำถามงานวิจัยได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กลุ่มเจ้าหน้าที่จากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนํานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์ในการทำงานและเกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อมากกว่า 3 ปีขึ้นไป จำนวนรวม 36 คน ประกอบด้วย

- 1.1) สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 จำนวน 1 คน
- 1.2) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด จำนวน 8 คน
- 1.3) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ จำนวน 7 คน
- 1.4) คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม จำนวน 10 คน
- 1.5) สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 จำนวน 5 คน
- 1.6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน

2) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงบุคลากรจากหน่วยงานเอกชนที่มีประสบการณ์ในการทำงานและเกี่ยวข้องกับการนํามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 48 คน ประกอบด้วย

- 2.1) เกษตรผู้เลี้ยงไก่/เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อ จำนวน 36 คน
- 2.2) สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก จำนวน 5 คน
- 2.3) สัตวบาลหรือบุคลากรผู้ดูแลฟาร์ม จำนวน 5 คน
- 2.4) สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ จำนวน 2 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจำนวนผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยในหน่วยงานพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่เกี่ยวข้องในการนํานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ แสดงดังตารางที่ 3.1 และแบบสัมภาษณ์ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแสดงในภาคผนวก ข

ตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจำนวนผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยในหน่วยงานพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ

ลำดับ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	คุณสมบัติ/จำนวน ผู้ให้ข้อมูล
1	สำนักงานปศุสัตว์เขต 1	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม จำนวน 1 คน คือ ผู้อำนวยการส่วนมาตรฐานการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1
2	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม 8 จังหวัด จำนวน 8 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1
3	สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และเลือกเฉพาะสำนักงานปศุสัตว์อำเภอที่มีฟาร์มตั้งอยู่ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1
4	คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม	เจ้าหน้าที่หรือคณะผู้ตรวจประเมินที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมปศุสัตว์ และทำหน้าที่ตรวจประเมินฟาร์มในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 โดยเลือกเฉพาะคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์มที่มาจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอที่มีฟาร์มตั้งอยู่จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2
5	สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1	ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3
6	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ข้าราชการ หรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสำนักงานปศุสัตว์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3

ตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจำนวนผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยในหน่วยงานพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ (ต่อ)

ลำดับ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	คุณสมบัติ/จำนวน ผู้ให้ข้อมูล
7	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่/เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อ	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มของกรมปศุสัตว์ (ไม่เคยเข้าร่วมการอบรมและไม่เคยยื่นขอรับรองฟาร์ม) 2) เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มของกรมปศุสัตว์ (เข้าร่วมการอบรมและไม่เคยยื่นขอรับรองฟาร์ม) 3) เกษตรกรที่ยื่นขอรับการตรวจรับรองและไม่ผ่านข้อกำหนดการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ 4) เกษตรกรที่ฟาร์มผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ จำนวน 36 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 4
8	สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก	สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกตามข้อกำหนดในมาตรฐานของฟาร์มที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 5
9	สัตวบาลหรือบุคลากรผู้ดูแลฟาร์ม	สัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลตามข้อกำหนดในมาตรฐานของฟาร์มที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 5
10	สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ	ตัวแทนสมาคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ได้แก่ สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออก และสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย จำนวน 2 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 6

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนำมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะข้อมูลบทบาทของหน่วยงานและบทบาทของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในแต่ละหน่วยงาน โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 6901-2560 ไปปฏิบัติมาเป็นกรอบในการรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนและเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์ผลการศึกษา ในส่วนของข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนรวมทั้งสิ้น 84 คน ตามรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 3.1 ได้ทำการถอดเทปถ้อยคำสัมภาษณ์ นำมาเปรียบเทียบกับการจดบันทึกด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

เมื่อได้ข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูลที่เพียงพอแล้วได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาสำคัญ 2 แหล่ง ในความถูกต้องของข้อมูลรวมถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ซึ่งทำได้ โดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในสถานะต่างสถานที่ ต่างเวลา รวมถึงต่างบุคคล (Methodological Triangulation) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ที่มีการใช้แนวคิดทฤษฎีมาวิเคราะห์ข้อมูล (Miles & Huberman, 1994) และเป็นกรอบในการจำแนกข้อมูลในแต่ละเหตุการณ์ คือ กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ร่วมกับการปรับเปลี่ยนแนวคิดตามข้อมูลเชิงประจักษ์ (Successive Approximation) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดหรือข้อสมมุติฐานต่างๆ ที่มีผู้ศึกษาอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้ค้นพบในภายหลัง (Bernard, 2013) ยกตัวอย่างเช่น จากการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ซึ่งได้แยกปัจจัยที่มีผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งสิ้น 6 ปัจจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาจำแนกและแจกแจงเป็นหมวดหมู่เพื่อช่วยอธิบายถึงความเป็นเป็นมาและเป็นไปของนโยบาย สาเหตุ ผลลัพธ์ผลกระทบที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและหาคำตอบ โดยสามารถนำมาเรียบเรียงข้อมูล หรือเหตุการณ์ใหม่ว่าสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องกับบ้าง มีกระบวนการหรือลักษณะการดำเนินงานอย่างไร มีปัจจัยใดเข้ามาเกี่ยวข้องกับบ้าง และปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องสร้างผลดี หรือผลเสียหรือไม่ อย่างไร รวมถึงสร้างผลกระทบต่อ

เหตุการณ์อื่นๆ หรือไม่ว่าอย่างไร ทำการวิเคราะห์เชิงตรรกะเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายทั้ง 6 ปัจจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดขึ้นนั้นกับข้อมูลที่ผ่านมาการแจกแจงในข้างต้นว่ามีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ทั้งนี้หลังจากผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ผล และอภิปรายผลการศึกษา เพื่อนำไปใช้ตอบคำถามในการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ คือ ทราบปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ รวมถึงข้อค้นพบในการศึกษาและแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติต่อไป

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้เลือกใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของตัวแบบของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบของ Sabatier and Mazmanian และตัวแบบของ Edwards และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่จากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ จำนวน 36 คนประกอบด้วย สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 และ 2) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงบุคลากรจากหน่วยงานเอกชนที่มีประสบการณ์ในการทำงานและเกี่ยวข้องกับการนำมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ จำนวน 48 คน ประกอบด้วยเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่/เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก สัตวบาลหรือบุคลากรผู้ดูแลฟาร์ม สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ จำนวนรวมทั้งสิ้น 84 คน โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 วิธี ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และ 2) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากภาครัฐและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรวมถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงานในฟาร์มไก่เนื้อ และบุคลากรจากหน่วยงานภาคเอกชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ และนำมาเป็นกรอบในการจำแนกข้อมูลในแต่ละเหตุการณ์ ร่วมกับการเปรียบเทียบแนวคิดหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ของผู้ศึกษาที่มีอยู่ก่อนแล้ว หลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ผล อภิปรายผลการศึกษาในบทต่อไป เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล ทั้งนี้ มีการนำเสนอเป็นไปตามลำดับดังนี้ 1) กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งตอบคำถามวิจัยที่ว่า “การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติมีกระบวนการดำเนินการดำเนินนโยบายอย่างไร มีปัญหา อุปสรรค หรือไม่ และมีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับ ดังนี้

4.1 กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

4.1 กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์มีการผลักดันนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 และปรับปรุงเป็น มกษ. 6901-2560 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 โดยกำหนดเป็น “มาตรฐานทั่วไป” ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มเลี้ยงสัตว์กับกรมปศุสัตว์และมีจำนวนไก่ในฟาร์มมากกว่า 3,000 ตัวขึ้นไป นำไปปฏิบัติแบบ “สมัครใจ” โดยไม่ได้บังคับให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในทุกฟาร์มต้องทำตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อฉบับนี้ ทั้งนี้กรมปศุสัตว์มอบหมายนโยบายให้สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ นำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ ภายใต้ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐาน

ทั่วไป (ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 ซึ่งการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติมีขั้นตอนรวม 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การจัดอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอำเภอ 2) การนำข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติภายในฟาร์ม และการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 3) การคัดเลือก “คณะผู้ตรวจประเมิน” เพื่อทำหน้าที่ตรวจประเมินฟาร์มของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด พร้อมการลงพื้นที่เพื่อตรวจประเมินฟาร์ม 4) การพิจารณาผลการตรวจประเมินของสำนักงานปศุสัตว์เขต โดย “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” และ 5) การจัดทำใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ ซึ่งขั้นตอน วิธีการและตัวแสดงในการนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

4.1.1 การจัดอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าร่วมการอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” ระยะเวลาในอบรม 1-2 วัน โดยผู้เข้าอบรมไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ สถานที่ที่ใช้ฝึกอบรม อาทิเช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หรือสถานที่ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ กำหนดขึ้น เช่น โรงแรม หรือห้องประชุมของบริษัทประกอบกิจการไก่เนื้อครบวงจร ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมีการประชาสัมพันธ์จัดอบรมตลอดทั้งปี คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมอบรมต้องเป็นเจ้าของสถานประกอบการหรือผู้จัดการสถานประกอบการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องการยื่นขอการรับรอง ผู้ประกอบการที่มีความสนใจเข้ารับการฝึกอบรมจะแจ้งความประสงค์ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่และกรอกแบบฟอร์มการขอรับการฝึกอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการพร้อมแนบหลักฐานประกอบการยื่นคำขอเข้าอบรม ได้แก่ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน 1 ฉบับ ในกรณีสมัครที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรืออำเภอให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรวบรวมเอกสารส่งให้สำนักงานปศุสัตว์เขตต่อไป โดยผู้เข้าอบรมต้องมีจำนวนตั้งแต่ 20 รายขึ้นไป จากนั้นสำนักงานปศุสัตว์เขตดำเนินการจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ประกอบการตามกำหนดการที่ได้ประชาสัมพันธ์ ผู้ประกอบการต้องลงทะเบียนและมีระยะเวลา

ในการเข้ารับฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จึงนับว่าผ่านการฝึกอบรม โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทราบผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และจัดส่งหนังสือไปยังฟาร์มไก่เนื้อหรือบริษัทที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทำสัญญาเลี้ยงไก่ประเภทต่างๆ ตลอดทั้งปี ทั้งนี้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสามารถจัดอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ “ฟาร์มไก่เนื้อ” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง อย่างไรก็ตามจำนวนครั้งของการจัดอบรมอาจมากกว่า 1 ครั้ง/ปี ขึ้นอยู่กับการแจ้งประสงค์ขอให้ทางสำนักงานปศุสัตว์จัดอบรมให้เป็นกรณีพิเศษจากบริษัทที่ทำสัญญากับฟาร์มไก่เนื้อและต้องการให้ฟาร์มไก่เนื้อคู่สัญญาผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มเพื่อที่ฟาร์มจะมีคุณสมบัติในการผลิตไก่เนื้อป้อนสู่โรงงานแปรรูปต่อไป โดยบริษัทอาจรับผิดชอบเรื่องสถานที่จัดอบรมในขณะที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอรับผิดชอบในการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่เข้าร่วมอบรมเท่านั้น กล่าวได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีความประสงค์ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจากกรมปศุสัตว์จะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการจากสำนักงานปศุสัตว์เขตก่อนจึงจะมีคุณสมบัติในการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม เมื่อผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวแล้ว เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะได้รับใบประกาศนียบัตรที่จัดทำโดยสำนักงานปศุสัตว์เขต จากนั้นสำนักงานปศุสัตว์เขตจัดส่งใบประกาศนียบัตรให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อจัดส่งให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต่อไป สำนักงานปศุสัตว์เขตจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ประกอบการที่ผ่านการฝึกอบรม และจัดส่งทะเบียนรายชื่อให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

4.1.2 การนำข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติภายในฟาร์ม และการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

ในขั้นตอนนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องนำข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติภายในฟาร์มของตน รวมถึงการยื่นเอกสารพร้อมหลักฐานประกอบเพื่อขอรับรองมาตรฐานฟาร์มต่อสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ โดยเริ่มจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ผ่านการอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” หรือหลักสูตร “มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” และได้รับใบประกาศนียบัตรจากกรมปศุสัตว์แล้ว นำความรู้ที่ได้จากการอบรมในหลักสูตรไปปรับใช้ในฟาร์มไก่เนื้อ พร้อมทั้งนำข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 รวมถึงนำแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901(G)-2560 การ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติภายในฟาร์มของตน โดยข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 มีทั้งหมด 7 ข้อกำหนด ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบฟาร์ม 2) การจัดการฟาร์ม 3) บุคลากร 4) สุขภาพสัตว์ 5) สวัสดิภาพสัตว์ 6) สิ่งแวดล้อม และ 7) การเก็บบันทึกข้อมูล ซึ่งในแต่ละชั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบฟาร์ม

องค์ประกอบฟาร์มไก่เนื้อที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องนำไปปรับใช้ในฟาร์มไก่เนื้อ ได้แก่ 1) สถานที่ตั้ง 2) ผังและลักษณะฟาร์ม และ 3) โรงเรือน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบฟาร์มมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) สถานที่ตั้ง

(1) สถานที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อต้องได้รับการยินยอมจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อจัดเป็นการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ซึ่งออกตามความในมาตรา 5 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขทั่วไปให้ผู้ดำเนินกิจการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการ และมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นผู้ประกอบการเพาะพันธุ์เลี้ยง และการอนุบาลสัตว์ทุกชนิดต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (แบบ อภ. 1 และ อภ. 2) จากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นนั้นๆ อย่างเคร่งครัด

(2) สถานที่ตั้งฟาร์มอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีทำเลที่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของไก่ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่รวบรวมและกำจัดขยะ และห่างจากแหล่งรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก อย่างน้อย 5 กิโลเมตร เว้นแต่มีมาตรการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ฟาร์ม นอกจากนี้ฟาร์มไก่เนื้อควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น การคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เป็นบริเวณที่โปร่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดีควรอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน

1.2) ผังและลักษณะฟาร์ม

(1) มีพื้นที่ขนาดเพียงพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสัตว์ มีทางเข้า-ออกทางเดียว และมีระบบป้องกันเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม รวมทั้งมีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ถนนภายในฟาร์มมีสภาพเหมาะสม มีความกว้างที่เหมาะสมในการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์ อาหารสัตว์รวมทั้งผลิตผลที่เข้า-ออกฟาร์ม

(2) มีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ และแยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่สำหรับบริเวณเลี้ยงสัตว์ เก็บอาหารสัตว์ ทำลายซากสัตว์ ที่พักอาศัย ฟาร์มต้องมีการวางผังฟาร์มที่ดี มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอ สำหรับการจัดแบ่งการก่อสร้างโรงเรือนอย่างมีระเบียบ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ไม่หนาแน่นเกินไป จัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนและมีผังแสดงการจัดวางที่แน่นอน เช่น บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรือน โรงเก็บอาหารสัตว์ โรงเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากสัตว์ อาคารต่างๆ สำนักงาน ทางเข้า-ออก พื้นที่รวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูล อาคารสำนักงาน ที่พักอาศัยต้องแยกเป็นสัดส่วน อยู่ห่างและอยู่นอกบริเวณเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในฟาร์มได้

บ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงานแยกห่างจากบริเวณเลี้ยงสัตว์พอสมควร ไม่มีการเข้าอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ บ้านพักอยู่ในสภาพแข็งแรง สะอาด เป็นระเบียบ มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ดูแลฟาร์ม มีรั้วกั้น แบ่งแยกจากบริเวณเลี้ยงสัตว์ตามที่กำหนดอย่างชัดเจน

1.3) โรงเรือน

(1) โรงเรือน ควรมีโครงสร้างแข็งแรง สร้างด้วยวัสดุคงทนง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษาและมีการระบายอากาศที่ดี วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่เนื้อไม่ควรมีส่วนยื่นที่แหลมคมซึ่งทำให้ไก่ได้รับอันตรายและควรเป็นชนิดที่สามารถทำความสะอาด ฆ่าเชื้อได้ โดยโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) โรงเรือนระบบเปิด หมายถึง โรงเรือนที่มีสภาพแวดล้อมตัวไก่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรือน 2) โรงเรือนระบบปิด หมายถึง โรงเรือนที่ควบคุมสภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และแสงสว่าง ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของไก่ ฟาร์มไก่เนื้อควรมีระยะห่างระหว่างโรงเรือนที่เหมาะสม บริเวณหน้าประตูของโรงเรือน ต้องมีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อสำหรับจุ่มเท้าเวลาเข้า-ออกโรงเรือน หากเป็นโรงเรือนระบบเปิด ต้องป้องกันสัตว์ปีกหรือสัตว์พาหะนำเชื้อชนิดอื่นเข้ามาในโรงเรือน เช่น มีตาข่าย

(2) มีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์ โรงเรือนต้องมีลักษณะและขนาดที่เพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยง ให้ไก่เคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ ไม่ทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บโดยไม่จำเป็น และไม่หนาแน่นเกินไปเพื่อให้เอื้อต่อการเลี้ยงไก่ได้อย่างถูกสุขลักษณะ มีความหนาแน่นของไก่เนื้อที่เหมาะสม คำนวณได้จากน้ำหนักรวมของไก่มีชีวิตทั้งโรงเรือน ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง หาดด้วยพื้นที่ในการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือน โดยในโรงเรือนระบบเปิดต้องมีน้ำหนักไก่เนื้อมีชีวิตไม่เกิน 20 กิโลกรัมต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร และในโรงเรือนระบบปิดต้องมีน้ำหนักไก่เนื้อมีชีวิตไม่เกิน 39 กิโลกรัม ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร นอกจากนี้ในโรงเรือนระบบปิดควรควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือนให้เหมาะสม ไม่ให้เกิดอันตรายต่อไก่เนื้อได้ ดังนี้ 1) ควบคุมการหมุนเวียนอากาศให้เหมาะสมกับอายุ และฤดูกาล 2) ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม และฝุ่นละอองให้เหมาะสม โดยให้ไก่อยู่อย่างสบาย 3) ควบคุมปริมาณแก๊ส (ตรวจวัดที่ระดับหัวไก่) โดยมีปริมาณแก๊สแอมโมเนียในโรงเรือน ไม่เกิน 20 พี.พี.เอ็ม และมีปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ไม่เกิน 3,000 พี.พี.เอ็ม

2) การจัดการฟาร์ม

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ ดังนี้ 1) คู่มือการจัดการฟาร์ม 2) การจัดการอาหารและน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่ และ 3) บุคลากร โดยการจัดการฟาร์มที่ต้องนำไปปรับใช้ในฟาร์มไก่เนื้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) คู่มือการจัดการฟาร์ม

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์มแสดงให้เห็นระบบการเลี้ยงอาหารและน้ำสำหรับสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก การดูแลสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยในฟาร์มประกอบด้วย 1) การเตรียมโรงเรือน 2) การกักลูกไก่ 3) อาหารสำหรับไก่เนื้อ 4) น้ำ 5) การควบคุม กำจัดสัตว์พาหะนำโรค 6) การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ เช่น โปรแกรมการใช้วัคซีนป้องกันโรค การสุ่มตรวจสถานะโรค และระดับภูมิคุ้มกันโรค การจัดการไก่ป่วย-ไก่ตาย และการใช้ยาสัตว์ 7) การจัดการเรื่องสุขภาพกิบาล และสิ่งแวดล้อม เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศและการกำจัดของเสีย 8) การคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง และการขนส่ง

2.2) การจัดการอาหารและน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่

(1) อาหารไก่เนื้อต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ อาหารไก่เนื้อ ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2558 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มั่นใจว่าได้อาหารไก่เนื้อที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย ไม่หมดอายุ ไม่มีการผสมยาสัตว์หรือสารเคมีต้องห้ามลงในอาหารไก่เนื้อ

(2) ในกรณีที่ผสมอาหารไก่เนื้อเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตาม กฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ อาหารไก่เนื้อสำเร็จรูปต้องซื้อจากผู้ที่ได้รับ ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หรือ หากผสมอาหารไก่เนื้อใช้เอง ต้องมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานเดียวกัน และห้ามใช้สารต้องห้ามตาม กฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ โดยอาหารไก่เนื้อที่ใช้ควรเหมาะสมกับความ ต้องการทางโภชนาการในแต่ละช่วงอายุและพันธุ์ไก่

(3) ตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อทางกายภาพในเบื้องต้น และ เก็บตัวอย่างเพื่อไว้ใช้วิเคราะห์กรณีมีปัญหา ในการตรวจรับอาหารสัตว์ควรมีการตรวจสอบอาหาร สัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ เช่น ตรวจภาชนะบรรจุว่าไม่ฉีกขาด แฉก ซ้ำรูด และมี ฉลากถูกต้อง ควรสุ่มตรวจอาหารสัตว์ว่าไม่มีลักษณะสี กลิ่นที่ผิดปกติ หรือรวมตัวเป็นก้อน กรณีที่ ขนส่งอาหารสัตว์ด้วยรถบรรทุก ส่วนที่ใช้บรรทุกควรแห้งและสะอาด เหมาะต่อการขนส่งอาหาร สัตว์ และควรเก็บตัวอย่างอาหารสัตว์ทุกระยะการผลิตที่มีการนำมาใช้ในฟาร์มเอาไว้อย่างน้อย 3 เดือน เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการส่งตรวจยืนยันชั้นทางห้องปฏิบัติการ กรณีเกิดปัญหาสุขภาพที่สงสัย ว่าอาจมีสาเหตุจากอาหารขึ้นภายหลัง นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อ โดยการ สุ่มตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจวิเคราะห์คุณภาพและสารตกค้าง ตามกฎหมายว่าด้วยการ ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ของกรมปศุสัตว์

(4) มีสถานที่เก็บอาหารไก่เนื้อแยกต่างหากและเก็บอาหารใน สภาพที่ป้องกันการปนเปื้อนและเสื่อมสภาพ ฟาร์มไก่เนื้อต้องจัดให้มีสถานที่เฉพาะในการเก็บ รักษาวัตถุดิบและอาหารไก่เนื้อที่ผสมแล้ว ที่สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากแมลงและสัตว์พาหะนำโรค ต่างๆ ระบายอากาศได้ดีและสามารถป้องกันการปนเปื้อนและรักษาความสะอาดอยู่เสมอ ภาชนะ บรรจุอาหารสัตว์ควรสะอาด แห้ง กันความชื้นได้ ไม่เคยใช้บรรจุวัตถุดิบพืช ปุ๋ย หรือวัตถุอื่นใดที่อาจ เป็นอันตรายต่อสัตว์ ไม่มีสารที่อาจปนเปื้อนกับอาหารสัตว์ และถ้าถูกเคลือบด้วยสารอื่น สาร ดังกล่าวต้องไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์ ไก่เนื้อทุกตัวเข้าถึงอาหารและน้ำได้ และได้รับอาหาร น้ำอย่าง เพียงพอ

(5) น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อต้องสะอาดและมีผลตรวจวิเคราะห์ คุณภาพน้ำ น้ำที่ให้ไก่เนื้อกินต้องมีปริมาณเพียงพอ เป็นน้ำสะอาด มีปริมาณโลหะหนัก และ จุลินทรีย์เป็นไปตามเกณฑ์ตามรายการ ดังต่อไปนี้

(5.1) โลหะหนัก สารหนู (As) ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อ ลิตร แคดเมียม (Cd) ไม่เกิน 0.01 มิลลิกรัมต่อลิตร ตะกั่ว (Pb) ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร พรอท (Hg) ไม่เกิน 0.001 มิลลิกรัมต่อลิตร

(5.2) จุลินทรีย์ จุลินทรีย์ที่ตรวจพบ โดยวิธี Standard plate count ไม่เกิน 500 CFU ต่อ มิลลิลิตร โคลิฟอร์ม (Coliform) น้อยกว่า 2.2 MPN ต่อ 100 มิลลิลิตร อี โคไล (E. coli) ไม่พบ แซลโมเนลลา (Salmonella spp.) ไม่พบ โดยมีผลตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำในรายการข้างต้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจประเมินครั้งแรก และตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งต่อรอบการต่ออายุใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม ทั้งนี้ในช่วงที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิตหรือมีความสงสัยในคุณภาพน้ำ ควรมีการตรวจคุณภาพน้ำบางรายการตามความเสี่ยงของการปนเปื้อนอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์และผู้บริโภคเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย จำนวนและขนาดของอุปกรณ์ให้น้ำ เช่น ราน้ำ นipple (Nipple) กระจกน้ำควรเหมาะสมและวางไว้อย่างเพียงพอในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้โคนเนื้อได้รับน้ำอย่างทั่วถึง

2.3) การจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม

แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มอยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนมูลสัตว์หรือน้ำเสียจากโรงเรือนรวมทั้งบ้านพักอาศัย นอกจากนี้แหล่งน้ำควรห่างจากโรงฆ่าสัตว์หรือโรงงานอุตสาหกรรม หากเป็นบ่อบาดาลต้องมีฝาปิดมิดชิด นอกจากนี้น้ำที่ใช้ในฟาร์ม (ไม่รวมถึงน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่) เช่น น้ำที่ใช้ล้างทำความสะอาดฟาร์ม โรงเรือนอุปกรณ์ และภาชนะ ต้องเป็นน้ำสะอาด มีคุณภาพที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานในฟาร์ม

2.4) การจัดการ โรงเรือนและอุปกรณ์

(1) โรงเรือน อุปกรณ์ และบริเวณโดยรอบต้องสะอาด มีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ

โรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีการซ่อมแซมบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อไก่และผู้ปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบการทำงานของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญอย่างน้อยวันละครั้ง เช่น อุปกรณ์การเลี้ยงแบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพสัตว์ ควรมีการตรวจสอบสภาพการทำงานทุกวัน ถ้าพบว่าชำรุดต้องดำเนินการแก้ไขทันที หรือมีขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสุขภาพสัตว์และมีระบบระบายอากาศที่ดีเพื่อให้สัตว์ได้รับอากาศเพียงพอ มีอุปกรณ์สำรองเมื่อเกิดเสียหายและมีสัญญาณเตือนกรณีระบบขัดข้อง โดยมีการตรวจสอบระบบสัญญาณเตือนอย่างสม่ำเสมอ

(2) ให้ทำความสะอาด ฆ่าเชื้อ โรงเรือนและอุปกรณ์ หลังจากย้ายไก่เนื้อรุ่นเก่าออกและปิดพักโรงเรือนในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือน เว้นแต่กรมปศุสัตว์กำหนดเป็นอย่างอื่นในแต่ละพื้นที่

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีระบบการทำความสะอาด และฆ่าเชื้อโรงเรือน อุปกรณ์และบริเวณโดยรอบอย่างมีประสิทธิภาพถูกสุขลักษณะ โดยพื้นที่รอบโรงเรือนรัศมีอย่างน้อย 3 เมตร ควรสะอาด และไม่มีขยะ โรงเรือนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น ภาชนะให้อาหาร และน้ำจะต้องทำความสะอาดอย่างทั่วถึงก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง ให้ถูกสุขลักษณะและสะดวกในการปฏิบัติงาน

วัสดุรองพื้นที่ใช้ภายในต้องมีลักษณะแห้งสะอาดและอยู่ในสภาพดี ฆ่าเชื้อก่อนนำมาใช้ หรือก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง ในกรณีที่พบวัสดุรองพื้นที่เปียก หรือจับเป็นก้อน ให้ตักออกจากโรงเรือนทันที นอกจากนี้ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการพักโรงเรือนหลังจากย้ายไกรุ่นเก่าออก โดยต้องทำความสะอาด และฆ่าเชื้อ โรงเรือนรวมทั้งอุปกรณ์ให้เรียบร้อยและปิดพักโรงเรือนก่อนนำไก่ชุดใหม่เข้าเลี้ยงในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือนเว้นแต่กรมปศุสัตว์กำหนดระยะเวลาปิดพักโรงเรือนเฉพาะในแต่ละพื้นที่

3) บุคลากร

เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของฟาร์มไก่เนื้อต้องมีระบบการจัดการบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในฟาร์ม ดังนี้ 1) จำนวนและประเภทของบุคลากร 2) การฝึกอบรม และ 3) สุขลักษณะส่วนบุคคล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1) จำนวนและประเภทของบุคลากร

(1) ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีจำนวนบุคลากรอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน ประกอบด้วย ผู้เลี้ยง ไก่ คือ ผู้ดูแลเลี้ยงไก่ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่ ซึ่งจะรับผิดชอบแยกประเภทโรงเรือนเลี้ยง ดังนี้

(1.1) โรงเรือนระบบเปิด ผู้เลี้ยงไก่ 1 คน ควรดูแลไก่ไม่เกิน 10,000 ตัว

(1.2) โรงเรือนระบบปิด ผู้เลี้ยงไก่ 1 คน ควรดูแลไก่ไม่เกิน 100,000 ตัว

(2) ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีสัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลเป็นผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่เนื้อ ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่ต้องเป็นสัตวบาลหรือบุคลากรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลจากสถาบันที่เป็นที่ยอมรับ ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการเลี้ยงไก่ หากผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่ที่เป็นสัตวบาลต้องจบการศึกษาทางสัตวบาลหรือสัตวศาสตร์ไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรี โดยสัตวบาล 1 คน ควรดูแลไก่ไม่เกิน 1,000,000 ตัว

(3) ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ ผู้ควบคุม ฟาร์มสัตว์ปีก กำกับดูแลด้านสุขภาพไก่เนื้อ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก ทำหน้าที่ กำกับดูแลด้านสุขภาพไก่เนื้อ และสุขอนามัยภายในฟาร์ม ตลอดจนรับผิดชอบดูแลด้านสวัสดิภาพ สัตว์ ต้องจบการศึกษาทางสัตวแพทย์และมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง รวมทั้งได้ รับใบอนุญาตสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกจากกรมปศุสัตว์โดยสัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบใน การดูแลไก่ไม่เกิน 5,000,000 ตัว

(4) มีระบบการจัดการแรงงานที่ดี บุคลากร หรือแรงงานเป็นสิ่ง สำคัญในการดำเนินกิจการฟาร์มไก่เนื้อ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจึงจำเป็นต้องมีจัดการแรงงานที่ เหมาะสม ดังนี้

(4.1) มีหนังสือสัญญาการจ้างงาน หนังสือการจ้างงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจ้างงานซึ่งนายจ้างหรือผู้ประกอบการต้องทำหนังสือสัญญาการจ้างงานกับ ลูกจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร ในภาษาที่ลูกจ้างเข้าใจ เพื่อระบุสภาพการจ้าง เช่น หน้าที่ความ รับผิดชอบ อัตราค่าจ้าง สิทธิประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับ โดยเป็นการตกลงยินยอมร่วมกันทั้งสองฝ่าย และลูกจ้างมาทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่ถูกบังคับ

(4.2) จ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือ ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน นายจ้างต้องปฏิบัติต่อลูกจ้างด้วยความรับผิดชอบและ สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นายจ้างควรจ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือ ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

(4.3) กรณีเป็นแรงงานต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ ถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงานการจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการช่วย ภาครัฐลดปัญหาทางสังคม นอกจากนี้การจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นความผิดและมี โทษตามที่กฎหมายกำหนด นายจ้างควรรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานที่เกี่ยวข้อง และ จ้างแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น โดยต้องมีหนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสาร ที่ทางราชการออกให้เป็นหลักฐาน เช่น บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และต้องมีใบอนุญาต ทำงาน

(4.4) จัดสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างเหมาะสมและ พอเพียงการมีสวัสดิการที่ดีสำหรับผู้ใช้แรงงานจะทำให้ลูกจ้างมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีกำลังใจในการ ทำงาน และมีความเอาใจใส่ต่องาน นายจ้างต้องมีการจัดระบบสวัสดิการต่อลูกจ้างอย่างพอเพียง เช่น มีบ้านพักที่อากาศถ่ายเทสะดวก เป็นสัดส่วน ปลอดภัย มีห้องน้ำและห้องสุขาที่สะอาดและ เพียงพอ มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มมีน้ำใช้ มีชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น

(4.5) จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน
การทำงานในฟาร์มไก่เนื้อมีการใช้เครื่องมือและสารเคมีต่างๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อ
ผู้ปฏิบัติงานได้ จึงจำเป็นต้องจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ เพื่อความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐาน
และเหมาะสมกับลักษณะงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ถุงมือ รองเท้าบูท หน้ากากอนามัย และ
จัดเตรียมคู่มือการใช้งานเครื่องมือเพื่อความปลอดภัย

(4.6) ต้องปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิง โดยเท่าเทียมกัน
ในการจ้างงาน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้

3.2) การฝึกอบรม

บุคลากรที่ดูแลเลี้ยงไก่ ต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการดูแลไก่เป็นอย่างดี
ดี และได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องบันทึกข้อมูลการฝึกอบรมในประวัติ
บุคลากร

3.3) สุขลักษณะส่วนบุคคล

บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในฟาร์มต้องได้รับการกำกับดูแลสุขลักษณะ
ส่วนบุคคล และได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ห้ามผู้ที่มีอาการ
เจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ เช่น อาการท้องร่วง อาเจียน เจ็บคอ มีไข้เข้าปฏิบัติงานในโรงเรือน ทั้งนี้ควร
แจ้งผู้จัดการฟาร์มให้ทราบด้วย

4) สุขภาพสัตว์

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีการจัดการสุขภาพสัตว์ภายในฟาร์ม ดังนี้ 1) การ
ป้องกันและควบคุมโรค และ 2) การบำบัดโรค ซึ่งการจัดการสุขภาพสัตว์ภายในฟาร์มต้อง
ดำเนินการตามข้อกำหนดในมาตรฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1) การป้องกันและควบคุมโรค เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีมาตรการ
ในการป้องกันและควบคุมโรคภายในฟาร์ม ดังนี้

(1) ระบุแหล่งที่มาของไก่เนื้อ ไก่เนื้อที่นำมาเลี้ยงมาจากแหล่งที่
สามารถระบุได้ ได้แก่ ฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ ฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ และโรงฟักได้ รวมทั้งปลอดภัยจากโรคระบาด
ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

(2) มาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจาก
บุคคล ยานพาหนะ และอุปกรณ์ รวมทั้งสัตว์พาหน่นำเชื้อ ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีมาตรการ ป้องกันและ
ควบคุมโรคก่อนเข้าฟาร์ม ดังต่อไปนี้

(2.1) มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อยานพาหนะและ
บุคคลที่เข้า-ออกฟาร์มหรือเขตพื้นที่เลี้ยงไก่อย่างเข้มงวด ยานพาหนะต้องผ่านการฉีดพ่นด้วยน้ำยา

ฆ่าเชื้อ หรือผ่านโรงพ่นและบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อ โรค (ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนที่ระบุตามเอกสารกำกับและเปลี่ยนน้ำยาอย่างสม่ำเสมอ) ในกรณีที่พบการระบาดของโรค ต้องมีมาตรการเพิ่มเติมในการควบคุมโรคเพื่อป้องกันไม่ให้โรคแพร่ระบาดออกจากฟาร์ม มีการทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์มควบคุมและฆ่าเชื้อยานพาหนะและบุคคลที่เข้า-ออกฟาร์มหรือเขตพื้นที่เลี้ยง ไก่อย่างเข้มงวด และมีวิธีการควบคุมโรคให้สงบ ไม่ให้แพร่ระบาดออกจากฟาร์ม

(2.2) บริเวณประตูเข้าฟาร์มต้องเข้มงวด ยานพาหนะต้องมีการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ หรือผ่าน โรงพ่นและบ่อน้ำ ยาฆ่าเชื้อ โรค (ผสมน้ำ ยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนที่ระบุตามเอกสารกำกับและเปลี่ยนน้ำ ยาอย่างสม่ำเสมอ) ประตูต้องปิดตลอดเวลา จะเปิดให้เข้าได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบ และมีการบันทึกการผ่านเข้า-ออก และเวลาที่เข้า-ออกจากฟาร์มของบุคคลและยานพาหนะทุกชนิดที่ตรวจสอบได้

(2.3) มีมาตรการป้องกันบุคคลภายนอกหรือผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้า มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยง ไก่ มีสัญลักษณ์เตือนไม่ให้บุคคลหรือพาหนะที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าในบริเวณเลี้ยง ไก่ โดยบุคคลที่จะเข้าเขตฟาร์มให้ทำการฆ่าเชื้อรองเท้าและมือที่ทางเข้าฟาร์ม สำหรับบุคคลที่จะเข้าเขตพื้นที่เลี้ยง ไก่ ให้ผ่านห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อเปลี่ยนชุดที่ฟาร์มจัดเตรียมไว้ให้ ทั้งนี้ห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อภายในฟาร์มทุกห้องมีการแบ่งแยกสัดส่วนชัดเจน อุปกรณ์ทุกอย่างใช้การได้ดี มีการรักษาความสะอาดตลอดเวลา เสื้อผ้าและรองเท้าที่ใช้ในฟาร์มมีการซักล้างให้สะอาดทุกครั้งหลังใช้งาน โดยห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อต้องประกอบด้วย 1) ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าห้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ 2) ห้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ มีความยาวห้องพอประมาณ พื้นไม่ลื่น และน้ำยาฆ่าเชื้อไม่ระคายเคืองต่อผู้ใช้ 3) ห้องอาบน้ำ หลังผ่านน้ำยาฆ่าเชื้อ 4) ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าโรงเรือน

(2.4) แยกผู้ปฏิบัติงานและอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละ โรงเรือนอย่างชัดเจน มีวิธีการฆ่าเชื้อและมีมาตรการการควบคุมวัสดุ อุปกรณ์เข้า-ออกฟาร์มเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อ โรคจากอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งนี้ยานพาหนะที่ใช้ในฟาร์มและนอกฟาร์ม ไม่ควรใช้ร่วมกัน

(2.5) มีมาตรการป้องกันการสะสมของเชื้อ โรคในเขตพื้นที่เลี้ยง ไก่ โดยภายในฟาร์มต้องมีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ โรค และอุปกรณ์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกเพื่อใช้งานในจุดต่างๆ ภายในฟาร์ม มีจำนวนเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ โรคที่เหมาะสมกับขนาดของฟาร์มและสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี

(3) แผนเฝ้าระวังและป้องกันโรค โดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ฟาร์ม ไก่เนื้อต้องมีแผนเฝ้าระวังการระบาดของโรคในฟาร์มที่สอดคล้องกับแผนของกรมปศุสัตว์

โดยไก่ทุกตัวในฟาร์มได้รับวัคซีนป้องกันโรคตามแผนการให้วัคซีนซึ่งกำหนดโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรค รวมทั้งมีมาตรการป้องกันควบคุมสัตว์พาหะนำโรคไม่ให้เข้าเป็นแหล่งของเชื้อโรคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสุขลักษณะ เช่น คูแผลบริเวณโดยรอบโรงเรือนไม่ให้มีบริเวณน้ำขัง หรือน้ำเน่า ซึ่งจะเป็แหล่งของแมลงต่างๆ และให้เก็บซากไก่ออกจากโรงเรือนทันที ทุกครั้งที่มีการตรวจสอบโดยใส่วัสดุหรือภาชนะกั้นน้ำที่ปิดมิดชิด เพื่อป้องกันสัตว์พาหะนำโรค ทั้งนี้ควรมีแผนการและวิธีการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

(4) การตรวจติดตามสุขภาพไก่เนื้อประจำวัน และมีการจัดการซากไก่ที่เหมาะสม ในการจัดการการเลี้ยงไก่เนื้อที่ดี เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อควรมีการตรวจติดตามเพื่อตรวจสอบความผิดปกติของไก่อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เช่น ตรวจดูลักษณะตัว ไกว่ามีอาการของโรค หรือมีอัตราการป่วยหรือตายผิดปกติ ถ้าพบต้องแจ้งสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

(5) กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาด เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ ในกรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

(5.1) การจัดการไก่ป่วยควรแยกไก่ป่วยออกเพื่อทำการรักษา และมีบริเวณสำหรับไก่ป่วยเพื่อแยกไก่ป่วยออกจากไก่ปกติไม่ให้มีการติดต่อของโรค ให้สังเกตอาการป่วยและรักษาจนกว่าอาการของโรคที่พบจะหมดไป โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม กรณีไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ฟาร์มต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้เป็นการทรมานสัตว์ หากไก่เป็นโรคระบาด เช่น โรคนิวคาสเซิล (Newcastle Disease) เอเวียน อินฟลูเอนซา (Avian Influenza) ต้องทำลายเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโดยต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(5.2) การจัดการไก่ตาย ถ้าพบมีอัตราการตายผิดปกติ สัตวแพทย์ประจำฟาร์มต้องทำการผ่าซากเพื่อตรวจวินิจฉัยโรคเบื้องต้น ในกรณีสงสัยว่าเป็นโรคระบาดให้แจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์โดยเร็ว

(5.3) การทำลายซากไก่การทำลายซากไก่เนื้อในภาวะปกติ ต้องมีพื้นที่และวิธีการที่เหมาะสม ต้องมีบริเวณเฉพาะสำหรับทำลายซากไก่ โดยพื้นที่ห่างจากบริเวณโรงเรือน ที่เก็บอาหารสัตว์ แหล่งน้ำ ซึ่งการทำลายซากมี 4 วิธี ดังนี้ 1) การทำลายโดยการฝัง มีเนื้อที่เพียงพอ และอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ฝังซากสัตว์โดยให้ส่วนบนสุดของซากสัตว์อยู่ใต้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร และใช้สารเคมีที่สามารถทำลายเชื้อจุลินทรีย์หรือเชื้อโรคต่างๆ โดยการแช่ ราด หรือโรยที่ส่วนต่างๆ ของซากนั้น จนทั่ว รวมถึงบริเวณปากหลุมที่ฝังซากนั้นด้วย กรณีเป็นหลุมฝังถาวร ควรมีฝาปิดมิดชิดไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเขี่ย 2) การทำลายโดยการเผา มี

สถานที่เผา หรือเตาเผา อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ใช้ไฟเผาซากจนหมด 3) การทำลายโดยการทำให้ สุกและบดละเอียด โดยมีขั้นตอนปฏิบัติสำหรับการเคลื่อนย้ายซากไก่อู่โรงงานแปรรูปที่ถูกต้อง ตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ 4) การทำลายโดยการกลบหีบและหมัก ฟาร์มไก่อ่เนื้อต้องมีพื้นที่ สำหรับการกลบหีบและหมักซากไก่อ่ที่เหมาะสมและมั่นใจได้ว่าอุณหภูมิในการหมักทำให้เกิดการ ย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งแพร่เชื้อหรือพาหะนำเชื้อ และมีขั้นตอน ปฏิบัติถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ

4.2) การบำบัดโรค

ในการบำบัดโรคภายในฟาร์มเป็นหน้าที่ของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม โดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032-2552 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อ ปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์ การบำบัดโรคสัตว์ และการใช้ยาสัตว์รวมถึงวัตถุดิบที่ใช้ใน ฟาร์มให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ห้ามใช้ฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต และสารต้องห้ามตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

5) สวัสดิภาพสัตว์

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อ่เนื้อต้องดูแลไก่อ่เนื้อให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ โดยต้องมีการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิ ภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง พ.ศ. 2554 รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครอง และดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีกระหว่างการขนส่ง พ.ศ. 2554

นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบสุขภาพไก่อ่อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงระยะเวลาที่ เหมาะสม สำหรับไก่อ่ที่ป่วยบาดเจ็บ ควรมีการดำเนินการอย่างรีบด่วน เพื่อไม่ให้เป็นการทรมาน สัตว์ การควบคุมแสงสว่างในโรงเรือนควรมีอุปกรณ์ให้แสงสว่าง อาจเป็นชนิดติดตั้งถาวร หรือ ชนิดเคลื่อนที่ได้เพื่อให้ไก่อ่ได้รับแสงสว่างตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยในโรงเรือนระบบเปิดและ โรงเรือนระบบปิด ต้องควบคุมความเข้มของแสงสว่างเช่น ให้มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 20 lx (ลักซ์) ที่ ระดับตาไก่อ่อย่างน้อยร้อยละ 80 ของพื้นที่เลี้ยงไก่อ่ให้มีระยะมืดไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อให้ ไก่อ่ได้พักผ่อน ในการเลี้ยงไก่อ่เนื้อ ภายในช่วงอายุไก่อ่ 7 วันแรกไปจนถึงก่อนเคลื่อนย้ายไก่อ่ออกจาก โรงเรือน 3 วัน จะต้องมีช่วงมืดอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อวัน โดยช่วงมืดนี้ต้องต่อเนื่องกันอย่างน้อย 4 ชั่วโมง

6) สิ่งแวดล้อม

ในด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อ่เนื้อต้องดำเนินการภายในฟาร์มให้เป็นไป ตามข้อกำหนดในมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

6.1) ฟาร์มต้องมีกำจัดขยะ ซากไก่ และของเสียอื่นๆ เช่น มูลไก่ ด้วยวิธีที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้สะสมเป็นแหล่งของกลิ่นและเชื้อ โรคแพร่ออกสู่ภายนอก ซากสัตว์พาหะนำโรค เช่น นก หนู ให้ทำลายโดยการฝังหรือเผา

6.2) วัสดุรองพื้นที่ใช้แล้วหลังการปลดไก่ต้องพ่นด้วยยาฆ่าเชื้อโรคเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายก่อนเคลื่อนย้ายออกจากฟาร์ม และห้ามนำวัสดุรองพื้นเก่ากลับมาใช้อีก รวมทั้งต้องมีผ้าใบคลุมรถบรรทุกเพื่อป้องกันการตกหล่น

6.3 ควรบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการล้างโรงเรือนและอุปกรณ์ในช่วงเตรียมโรงเรือน ก่อนปล่อยลงในแหล่งน้ำสาธารณะ

7) การเก็บบันทึกข้อมูล

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลต่อสุขภาพและการควบคุมโรค รวมทั้งต้องเก็บรักษาทันทีข้อมูลเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ ทั้งนี้ครอบคลุมข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

7.1) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารฟาร์ม เช่น การจัดแบ่งโครงสร้าง ข้อมูลด้านสุขภาพ ประวัติและการฝึกอบรมของบุคลากร การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

7.2) ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิต เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสัตว์ อาหารและน้ำสำหรับสัตว์ การจัดการฟาร์ม สุขภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค การกำจัดของเสีย

เมื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้นำข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ทั้ง 7 ข้อกำหนด ไปปฏิบัติภายในฟาร์มของตนเอง และมีคุณสมบัติครบตามข้อกำหนด มีความพร้อมที่จะยื่นรับรองมาตรฐานฟาร์ม รวมทั้งมียินดีและความสมัครใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติตามคู่มือและเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในจัดการฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ จะทำการยื่นแบบฟอร์มการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ณ ท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่พร้อมหลักฐานประกอบที่เป็นปัจจุบัน ดังนี้ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ประกอบการ เอกสารที่แสดงถึงการได้รับความยินยอมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนผังแสดงที่ตั้งของโรงเรือนและสิ่งก่อสร้าง แผนที่ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์ แผนผังโครงสร้างองค์กรและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรภายในฟาร์ม (ถ้ามี) รูปถ่ายแสดงสภาพภายในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งภาพถ่ายแสดงสิ่งก่อสร้าง เช่น ประตู-รั้ว ระบบการฆ่าเชื้อบุคคล-ยานพาหนะ-วัสดุ อุปกรณ์ สภาพทั่วไปของโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ สถานที่เก็บอุปกรณ์-อาหารสัตว์-สารเคมี-ยา-วัคซีน สถานที่ทำลายซาก-ขยะมูลฝอย เครื่องสำรองไฟฟ้า ระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการ

ต้องเสียค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไป พ.ศ. 2562, ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2563 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2563 ที่กำหนดค่าใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเกษตรอินทรีย์ หากผู้ขอรับใบรับรองเป็นบุคคลธรรมดาจะเสียค่าใช้จ่ายไม่เกินฉบับละ 500 บาท ผู้ขอรับใบรับรองเป็นนิติบุคคล ไม่เกินฉบับละ 1,000 บาท โดยค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าเกษตรประเภทปศุสัตว์ มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าเกษตรประเภทปศุสัตว์

การตรวจประเมิน	ค่าบริการตรวจสอบ
1. การตรวจสอบและประเมินสถานที่ผลิตครั้งแรกหรือการตรวจสอบและประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองให้คิดค่าบริการตามขนาดของฟาร์มปศุสัตว์ (ไก่เนื้อ) ดังต่อไปนี้	
- ไม่เกิน 3,000 ตัว	ไม่เกิน 5,000 บาท
- ตั้งแต่ 3,001 ตัว ถึง 10,000 ตัว	ไม่เกิน 10,000 บาท
- ตั้งแต่ 10,001 ตัว ถึง 50,000 ตัว	ไม่เกิน 20,000 บาท
- ตั้งแต่ 50,001 ตัว ขึ้นไป	ไม่เกิน 30,000 บาท
2. การตรวจสอบและประเมินเพื่อรับรองสถานที่ผลิตครั้งแรก หรือการตรวจสอบและประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรอง ให้คิดค่าบริการตรวจสอบตามจำนวนของผู้ตรวจประเมิน และจำนวนชั่วโมงทำงาน โดยเวลาทำงานต้องไม่เกินแปดชั่วโมงต่อวัน ดังต่อไปนี้	
2.1 สถานที่ผลิตที่ใช้คนงานไม่เกิน 10 คนหรือใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมไม่เกิน 10 แรงม้า ให้ใช้ผู้ตรวจประเมิน 1 คนต่อครั้งวัน	ไม่เกิน 7,500 บาท
2.2 สถานที่ผลิตที่ใช้คนงานตั้งแต่ 11 คน ถึง 50 คน หรือใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมมากกว่า 10 แรงม้า แต่ไม่เกิน 20 แรงม้า ให้ใช้ผู้ตรวจประเมิน 1 คนต่อวัน หรือ 2 คนต่อครั้งวัน	ไม่เกิน 15,000 บาท
2.3 สถานที่ผลิตที่ใช้คนงานตั้งแต่ 51 คน ถึง 200 คน หรือใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมมากกว่า 20 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า ให้ใช้ผู้ตรวจประเมิน 2 คนต่อวัน หรือ 1 คนต่อสองวัน	ไม่เกิน 30,000 บาท

ตารางที่ 4.1 ค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าเกษตรประเภทปศุสัตว์(ต่อ)

การตรวจประเมิน	ค่าบริการตรวจสอบ
2.4 สถานที่ผลิตที่ใช้คนงานตั้งแต่ 201 คน ถึง 500 คน หรือใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมมากกว่า 50 แรงม้า แต่ไม่เกิน 100 แรงม้า ให้ใช้ผู้ตรวจประเมิน 3 คนต่อวัน หรือ 1 คนต่อสามวัน หรือ 2 คนต่อหนึ่งวันครั้ง	ไม่เกิน 45,000 บาท
2.5 สถานที่ผลิตที่ใช้คนงานตั้งแต่ 501 คนขึ้นไป หรือใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมมากกว่า 100 แรงม้า ให้ใช้ผู้ตรวจประเมิน 4 คนต่อวัน หรือ 1 คนต่อสี่วัน หรือ 2 คนต่อสองวัน	ไม่เกิน 60,000 บาท
3. การตรวจติดตามสถานที่ผลิต ตามขนาดฟาร์มปศุสัตว์ ดังนี้	
- ไม่เกิน 3,000 ตัว - ตั้งแต่ 3,001 ตัว ถึง 10,000 ตัว	ไม่เกิน 5,000 บาท
- ตั้งแต่ 10,001 ตัว ถึง 50,000 ตัว - ตั้งแต่ 50,001 ตัว ขึ้นไป	ไม่เกินหนึ่งในสามของค่าบริการตรวจสอบในการตรวจประเมินเพื่อรับรองสถานที่ผลิตครั้งแรก
4. การตรวจวิเคราะห์สารต้านจุลชีพในอาหารสัตว์ จำนวน 4 รายการ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ ได้แก่ ในโตรฟูแรนส์ (Nitrofurans) ออกซีเตตระไซคลิน (Oxytelacycline) เตตระไซคลิน (Tetracycline) คลอแรมเฟนิคอล (Chloramphenicol) ให้คิดบริการการตรวจวิเคราะห์ดังต่อไปนี้	
4.1 การตรวจวิเคราะห์โดยใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย (Test kit)	ไม่เกิน 400 บาทต่อหนึ่งตัวอย่าง
4.2 การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ	ไม่เกิน 5,000 บาทต่อหนึ่งตัวอย่าง
5. การตรวจสอบและประเมินสถานที่ผลิตครั้งแรก หรือการตรวจสอบและประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรอง กรณีการรับรองแบบกลุ่ม ให้คิดค่าบริการ ดังต่อไปนี้	
5.1 จำนวนจำนวนฟาร์มที่สุ่มตรวจ โดยกำหนดให้จำนวนฟาร์มที่สุ่มตรวจ = จำนวนฟาร์มที่ขอการรับรอง และกระจายจำนวนฟาร์มที่สุ่มตรวจให้ครอบคลุมตามขนาดของฟาร์มปศุสัตว์ ตามข้อ 1	
5.2 ค่าตรวจประเมินระบบควบคุมภายใน	ให้นำค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรตามข้อ 1 มารวมกันเป็นค่าบริการที่จะเรียกเก็บในการตรวจประเมินฟาร์ม ไม่เกิน 20,000 บาท ต่อกลุ่ม

ตารางที่ 4.1 ค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าเกษตรประเภทปศุสัตว์ (ต่อ)

การตรวจประเมิน	ค่าบริการตรวจสอบ
<p>6. การตรวจติดตาม</p> <p>6.1 ให้คำนวณจำนวนฟาร์มที่สุ่มตรวจโดยกำหนดให้จำนวนฟาร์มที่สุ่มตรวจ = $0.6 \sqrt{\text{จำนวนฟาร์มที่ขอการรับรองและกระจาย}}$ จำนวนฟาร์มที่สุ่มตรวจให้ครอบคลุมตามขนาดฟาร์มปศุสัตว์ตามข้อ 1</p> <p>6.2 ค่าตรวจประเมินระบบควบคุมภายใน</p>	<p>ให้นำค่าบริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร ตามข้อ 1 มารวมกันเป็นค่าบริการที่จะเรียกเก็บในการตรวจประเมินฟาร์ม แต่ไม่เกินหนึ่งในสามของค่าบริการตรวจสอบในการตรวจประเมินเพื่อรับรองสถานที่ผลิตครั้งแรก</p> <p>ไม่เกินหนึ่งในสามของการตรวจประเมิน ระบบควบคุมภายในตามข้อ 5.2</p>

ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563

ในกรณีที่เป็นลักษณะของฟาร์มไก่เนื้อที่มีการก่อสร้างใหม่และกำหนดให้มีแบบแปลนฟาร์มและมีรายละเอียดเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มที่พร้อมขอขึ้นรับรองมาตรฐานฟาร์ม มีงบประมาณรวมทั้งสิ้นประมาณ 3,520,000 บาท ต่อโรงเรือนเลี้ยงไก่ขนาดกว้าง 16 เมตร ยาว 100 เมตร โดยคิดเทียบจาก 1 ตารางเมตร สามารถเลี้ยงไก่ได้ 9-11 ตัว ดังนั้นโรงเรือนนี้สามารถเลี้ยงไก่ได้ประมาณ 17,600 ตัว/โรงเรือน ไก่ 1 ตัว มีค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่รวม 170-200 บาท หากเป็นฟาร์มไก่เนื้อเดิมและต้องการปรับปรุงเพื่อเข้ารับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม จำเป็นต้องปรับปรุงโรงเรือนฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นระบบปิด ซึ่งโดยส่วนมากต้องทำการปรับปรุงแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) งาน โครงสร้าง โรงเรือนเลี้ยงไก่ (พื้น เสา ผนัง และ หลังคา) 2) งานระบบควบคุมอุณหภูมิ และความชื้นในโรงเรือน (พัดลมระบายอากาศ แฉงทำความเย็น และอื่นๆ) 3) งานระบบไฟฟ้าแบบควบคุมอัตโนมัติ 4) งานระบบอาหารและการลำเลียง (ระบบอาหาร ระบบลำเลียง และระบบน้ำอัตโนมัติ และไซโลเก็บอาหาร) 5) ระบบสิ่งแวดล้อม (แหล่งน้ำ บ่อเกรอะ บ่อบำบัดน้ำเสีย บ่อกำจัดขยะ ร้วรอบฟาร์มไก่ รวมถึงร้วรอบบ่อทิ้งซากไก่) รายละเอียดทั้งหมดอาจมีค่าใช้จ่ายสูงถึง 1,800,000 บาทต่อ 1 ฟาร์มที่มี 1 โรงเรือน นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อยังต้องมี

ค่าใช้จ่ายในการจ้างสัตวแพทย์ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลสุขภาพไก่ต่อเดือนประมาณ 30,000-40,000 บาท ซึ่งเป็นการจ้างแบบไม่ประจำฟาร์ม โดยสัตวแพทย์ 1 คน สามารถดูแลไก่ได้ประมาณ 5,000,000 ตัว และค่าใช้จ่ายในการจ้างสัตวบาลดูแลฟาร์มต่อเดือนประมาณ 15,000-20,000 บาท ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และเขตพื้นที่ ทั้งนี้การปรับปรุงฟาร์มมีระยะเวลาการก่อสร้างหรือปรับปรุงประมาณ 1-2 เดือนขึ้นอยู่กับรายละเอียดการปรับปรุงว่ามากหรือน้อยอย่างไรก็ตามเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อสามารถยื่นขอรับรองฟาร์มก่อนได้ หากไม่ผ่านบางข้อกำหนด เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อสามารถแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจประเมิน และส่งผลการแก้ไขให้ผู้ตรวจประเมินพิจารณา เป็นรายชื่อ กำหนดไปแต่จะมีกรอบระยะเวลาของการแก้ไขเป็นกรณีไป

หลังจากยื่นเอกสารขอรับรองต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอแล้ว ทางสำนักงานปศุสัตว์อำเภอจะดำเนินการพิจารณาเอกสารทั้งหมดของผู้ประกอบการ หากพิจารณาแล้วพบว่าเอกสารทั้งหมดถูกต้องและครบถ้วน เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอจะทำการรวบรวมเพื่อจัดส่งให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจะส่งเอกสารทั้งหมดให้คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการตามขั้นตอนการตรวจประเมินต่อไป แต่หากเอกสารไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง มีรายละเอียดที่จำเป็นต้องแก้ไข ปรับปรุง เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจะทำการแจ้งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อให้ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และยื่นใหม่อีกครั้ง

4.1.3 การคัดเลือก “คณะผู้ตรวจประเมิน” เพื่อทำหน้าที่ตรวจประเมินฟาร์มของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด พร้อมการลงพื้นที่เพื่อตรวจประเมินฟาร์ม

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอดำเนินการพิจารณาเอกสารทั้งหมดของผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อแล้วรวบรวมส่งให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด จากนั้นสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทำการคัดเลือก “คณะผู้ตรวจประเมิน” ที่มีหน้าที่ตรวจประเมินระบบการผลิตของผู้ประกอบการฟาร์มว่าสอดคล้องตามมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) และมีการนำระบบการจัดการคุณภาพไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้ตรวจประเมิน ประกอบด้วย หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมิน และผู้ตรวจประเมิน ในการตรวจประเมินจะต้องมีบุคคลที่ทำหน้าที่ตรวจประเมินอย่างน้อย 2 คน ซึ่งจะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินหรือผู้ตรวจประเมินจากสำนักงานปศุสัตว์เขต โดยที่ในคณะผู้ตรวจประเมินจะต้องมีหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินหรือผู้ตรวจประเมินที่มีใบอนุญาตเป็นผู้

ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจากสัตวแพทย์สภาอย่างน้อย 1 คน นอกจากนี้คณะผู้ตรวจประเมินต้องเป็นผู้ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนการเป็นผู้ตรวจประเมินที่สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ โดยต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อดังต่อไปนี้

1) ต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต่าระดับปริญญาตรี สาขาสัตวแพทยศาสตร์ หรือสัตวศาสตร์ หรือสัตวบาล หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์

2) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร “ผู้ตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” หรือ “ผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์” จากกรมปศุสัตว์

3) ประสบการณ์ทำงานและตรวจประเมิน

3.1) ผู้ตรวจประเมิน ต้องมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์ การจัดการฟาร์ม การตรวจประเมินฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านปศุสัตว์ รวมกันไม่น้อยกว่า 2 ปี (นับรวมประสบการณ์ทำงานในหน่วยงาน และ/หรือองค์กรอื่นนอกเหนือจากกรมปศุสัตว์) และมีประสบการณ์เข้าร่วมตรวจประเมินในฐานะผู้ตรวจประเมินฝึกหัดอย่างน้อย 10 ครั้ง

3.2) หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมิน ต้องมีประสบการณ์ตรวจประเมินในฐานะผู้ตรวจประเมินอย่างน้อย 5 ครั้ง และมีผลการประเมินสมรรถนะเหมาะสมเป็นหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมิน

4) ปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในเขตพื้นที่ที่ฟาร์มตั้งอยู่

คณะผู้ตรวจประเมินจะดำเนินการตรวจประเมินภายใน 45 วัน นับจากวันที่เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดได้รับแบบฟอร์มพร้อมหลักฐานจากผู้ประกอบการครบถ้วน อย่างไรก็ตาม คณะผู้ตรวจประเมินจะใช้เวลาในการตรวจประเมิน 1-2 วัน ในทำการลงพื้นที่เพื่อตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของฟาร์ม การเตรียมการตรวจประเมินเริ่มจากหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินนัดหมายผู้ประกอบการฟาร์ม พร้อมกับจัดส่งแบบฟอร์มให้ผู้ประกอบการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์สำหรับสุ่มเก็บตัวอย่างอาหารสัตว์ ซึ่งขั้นตอนการตรวจประเมิน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การประชุมเปิดการตรวจประเมิน (Opening Meeting)

หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินประชุมเปิดการตรวจประเมินร่วมกับผู้ประกอบการ หรือผู้แทน และผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชุมเปิดการตรวจประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแนะนำ คณะผู้ตรวจประเมินต่อผู้ประกอบการฟาร์ม หรือผู้แทน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการทบทวน ขอบข่ายและวัตถุประสงค์ของการตรวจประเมิน เพื่อชี้แจงรูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการตรวจ

ประเมิน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการสื่อสารระหว่างคณะผู้ตรวจประเมินและผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการยืนยันความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคณะผู้ตรวจประเมิน และความเป็นปัจจุบันของเอกสารที่ได้รับ รวมทั้งเพื่อยืนยันวันและเวลาในการประชุมปิดการตรวจประเมิน (Closing Meeting) เพื่อทำความเข้าใจและถาม-ตอบข้อสงสัยในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องกำหนดการตรวจประเมิน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การตรวจประเมิน

รูปแบบการตรวจประเมินสำหรับคณะผู้ตรวจประเมิน สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.1) การตรวจรับรองใหม่ เป็นการตรวจประเมินเพื่อการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ ซึ่งเป็นการตรวจประเมินเพื่อการรับรองครั้งแรก โดยการตรวจประเมินจะตรวจอย่างละเอียดในทุกข้อกำหนด

2.2) การตรวจติดตามผลการแก้ไข เป็นการตรวจประเมินเพื่อติดตามผลการแก้ไขข้อบกพร่องจากการตรวจประเมินครั้งก่อน

2.3) การตรวจติดตาม เป็นการตรวจประเมินสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองจากกรมปศุสัตว์ เพื่อติดตามผลการรักษาระบบที่ได้รับการรับรอง การตรวจประเภทนี้อาจเลือกตรวจในบางข้อกำหนดเพื่อบ่งชี้ถึงภาพรวมของการทำงาน

2.4) การตรวจต่ออายุเป็นการตรวจประเมินเพื่อการต่ออายุการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ โดยตรวจประเมินอย่างละเอียดในทุกข้อกำหนด ซึ่งจะดำเนินการตรวจประเมินก่อนใบรับรองหมดอายุ

2.5) การตรวจกรณีพิเศษ เป็นการตรวจสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองซึ่งมีปัญหา มีเหตุอันควรสงสัยว่าสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองมีประสิทธิภาพลดลง เช่น พบสารตกค้างเกินเกณฑ์ที่กำหนด หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการร้องเรียนมีการโอนกิจการ หรืออื่นๆ การตรวจชนิดนี้อาจไม่แจ้งให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า

วิธีการตรวจประเมินประกอบด้วยการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะต้องยืนยันจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น โดยการสังเกต การวัด และการบันทึก เป็นต้น การตรวจเอกสารและบันทึก การสังเกตกิจกรรมและสถานะของพื้นที่ที่ตรวจรวมถึงบันทึกสิ่งที่เป็นเหตุนำไปสู่ความไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ทั้งนี้อาจตรวจประเมินรายละเอียดที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแบบฟอร์มการตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ก็ได้ ในระหว่างการตรวจประเมินหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินอาจเปลี่ยนแปลงกำหนดการตรวจประเมินได้ตามความเหมาะสม โดยความเห็นชอบของผู้ประกอบการ เพื่อให้การตรวจประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

และบรรลุวัตถุประสงค์ของการตรวจประเมิน ซึ่งการตรวจประเมินแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท และมีรายละเอียดการเตรียมเพื่อตรวจประเมินดังนี้

(1) การตรวจรับรองใหม่และการตรวจต่ออายุ

คณะผู้ตรวจประเมินต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างอาหารสัตว์ พร้อมทั้งส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการทดสอบ เพื่อตรวจวิเคราะห์ตามรายการทดสอบที่กรมปศุสัตว์ได้กำหนด และติดตามผลการตรวจวิเคราะห์อาหารสัตว์ รวมถึงเก็บตัวอย่างน้ำที่ให้สัตว์กิน นอกจากนี้ในระหว่างการตรวจประเมิน ให้คณะผู้ตรวจประเมินทำการประสานงานกับผู้ประกอบการเพื่อขอข้อมูล ดังต่อไปนี้

(1.1) แผนผัง โครงสร้างองค์กรและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรภายในฟาร์ม

(1.2) แผนผังสถานประกอบการ แผนผังโรงเรือน ขนาดของแต่ละโรงเรือน (ความกว้าง x ความยาว x ความสูง) จำนวนสัตว์ที่เลี้ยงต่อโรงเรือน

(1.3) ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ระบบการควบคุมและกำจัดสัตว์พาหะ ระบบการบันทึกข้อมูลของฟาร์มที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์นั้นๆ ระบบการกำจัดของเสียและน้ำเสีย ระบบการหมุนเวียนถ่ายเทอากาศ อุณหภูมิ ความชื้น แสงสว่าง ระบบการแจ้งเตือน (Alarm) จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ และตำแหน่งที่จัดวาง

(1.4) ภาพถ่ายแสดงสภาพภายในสถานประกอบการในจุดที่สำคัญ ได้แก่ ภาพมุมกว้างของสถานประกอบการ ที่ประกอบด้วยชื่อสถานประกอบการ ระบบการฆ่าเชื้อ โรคของบุคคล ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทั่วไปของ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ สถานที่เก็บอุปกรณ์ อาหารสัตว์ สารเคมี ยา วัคซีน สถานที่ทำลายซาก ขยะมูลฝอย ระบบการควบคุมสัตว์พาหะ ระบบระบายน้ำเสียจากโรงเรือน บ้านพักอาศัย สถานที่พ่นยาฆ่าเชื้อยานพาหนะ ห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อบุคคล สถานที่ล้างอุปกรณ์เครื่องสำอาง ไฟฟ้า ระบบแจ้งเตือนไฟฟ้าขัดข้อง รั้วรอบฟาร์ม ส่วนรั้วกั้นแยกระหว่างพื้นที่พักอาศัยพื้นที่เลี้ยงสัตว์ และสถานที่บำบัดน้ำเสีย จะมีหรือไม่มีก็ได้

3) การบันทึกสิ่งที่พบทั้งหมดจากการตรวจประเมินต้องบันทึกไว้

4) การประชุมคณะผู้ตรวจประเมินหลังจากเสร็จสิ้นการตรวจประเมิน โดยคณะผู้ตรวจประเมินต้องประชุมหลังจากการตรวจประเมินเพื่อร่วมกันพิจารณาผลการตรวจประเมินและสรุปว่าสิ่งที่ตรวจพบรายการใดถือเป็นข้อบกพร่อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการตรวจประเมิน โดยการเขียนรายงานข้อบกพร่องต้องกระชับ มีหลักฐานสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม ในการพิจารณาผล

การตรวจประเมินและการจัดทำรายงานผลการตรวจประเมินของคณะผู้ตรวจประเมิน สามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็นในแต่ละกรณี ดังนี้

4.1) กรณีไม่พบข้อบกพร่อง และ/หรือมีข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ ให้คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการแจ้งผลการตรวจประเมินกับผู้ประกอบการหรือผู้แทน จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินในแบบฟอร์มรายงานที่กำหนด โดยที่ทั้ง 2 ฝ่าย ต้องลงนามในแบบฟอร์มและมอบสำเนาแบบฟอร์มให้ผู้ประกอบการทราบภายใน 5 วันทำการ ทั้งนี้ต้องรวบรวมเอกสารทั้งหมดภายใน 7 วันทำการ นับจากวันที่มีเอกสารครบถ้วน

4.2) กรณีพบข้อบกพร่อง

ในกรณีพบเฉพาะข้อบกพร่องไม่รุนแรง ให้คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการแจ้งผลการตรวจประเมินกับผู้ประกอบการฟาร์มหรือผู้แทน จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินในแบบฟอร์มรายงานที่กำหนด โดยที่ทั้ง 2 ฝ่าย ต้องลงนามในแบบฟอร์ม และมอบสำเนาแบบฟอร์มให้ผู้ประกอบการฟาร์มทราบภายใน 5 วันทำการ จากนั้นแจ้งผู้ประกอบการฟาร์ม ให้จัดทำแนวทางการแก้ไขให้คณะผู้ตรวจประเมินพิจารณาภายใน 15 วัน นับจากวันที่ตรวจประเมิน หากผู้ประกอบการฟาร์มไม่จัดทำแนวทางการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้คณะผู้ตรวจประเมินจัดทำหนังสือแจ้งเตือนให้ส่งแนวทางการแก้ไขอีกครั้ง (ครั้งที่ 2) ภายใน 15 วัน รวมเป็น 30 วัน นับจากวันที่ตรวจประเมิน หรือพ้นระยะเวลาที่ให้ผู้ประกอบการฟาร์มดำเนินการแก้ไข ข้อบกพร่องได้ 2 ครั้ง ภายในระยะเวลา 3 เดือน นับจากวันที่ตรวจประเมิน หากผู้ประกอบการยังไม่ส่งแนวทางการแก้ไข ให้คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการดังนี้

กรณีที่เป็นการตรวจรับรองใหม่ ให้คณะผู้ตรวจประเมินแจ้งผู้ประกอบการฟาร์มว่า เมื่อมีความพร้อมที่จะรับการตรวจประเมิน ให้ยื่นขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอหรือสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอีกครั้ง

ในกรณีที่เป็นการตรวจติดตาม หรือการตรวจต่ออายุรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าคณะผู้ตรวจประเมินมีการแจ้งผู้ประกอบการฟาร์มให้ดำเนินการและพ้นระยะเวลาที่กำหนดแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพักใช้การรับรอง

5) การประชุมปิดการตรวจประเมิน (Closing Meeting) หลังจากประชุมคณะผู้ตรวจประเมินแล้วเสร็จหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการประชุมปิดการตรวจประเมิน เพื่อแจ้งผลการตรวจประเมิน ให้ผู้ประกอบการฟาร์มได้รับทราบ และทำความเข้าใจในผลการตรวจประเมินให้ถูกต้องตรงกัน

จากนั้นคณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการจัดทำรายงานผลการตรวจประเมิน สรุปผลการตรวจประเมิน รวบรวมรายงานผลการตรวจวิเคราะห์ที่ได้รับจากห้องปฏิบัติการ เอกสารและหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเสนอสำนักงานปศุสัตว์เขตต่อไป ภายใน 7 วันทำการ นับจากวันที่มีเอกสารครบถ้วน รวมระยะเวลาตั้งแต่ผู้ประกอบการฟาร์มไก่อื่นยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มจนถึงสิ้นสุดการตรวจประเมินฟาร์มของคณะผู้ตรวจประเมินประมาณ 45 วัน

4.1.4 การพิจารณาผลการตรวจประเมินของสำนักงานปศุสัตว์เขตโดย “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์”

เมื่อเอกสารสรุปผลการตรวจประเมินฟาร์มจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจัดส่งมายังสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์เขตจะทำการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารทั้งหมดที่ได้จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หากตรวจสอบแล้วมีข้อสงสัยในผลการตรวจประเมิน เอกสารไม่ครบถ้วน ภาพถ่ายไม่ชัดเจนจะพิจารณาไม่จัดส่งให้คณะกรรมการพิจารณา และแจ้งให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดตรวจสอบเอกสารอีกครั้ง สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดดำเนินการให้คณะผู้ตรวจประเมินปรับปรุงตามผลการตรวจสอบ และส่งกลับมายังที่สำนักงานปศุสัตว์เขตเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง ในกรณีที่ตรวจสอบแล้วเห็นชอบ สำนักงานปศุสัตว์เขตรวบรวมเอกสารเพื่อให้คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์พิจารณาต่อไป

สำนักงานปศุสัตว์เขต ทำการคัดเลือก “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” เพื่อทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจประเมินสถานประกอบการ เพื่อให้การรับรองคงไว้ซึ่งการรับรอง ต่ออายุ การรับรองพักใช้การรับรอง เพิกถอนการรับรองและยกเลิกการรับรองแล้วแต่กรณี ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจประเมินสถานประกอบการ จะต้องเป็นกรรมการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ จำนวนอย่างน้อย 3 คน ที่ประกอบด้วยบุคลากรที่ปฏิบัติงานส่วนมาตรฐานการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต อย่างน้อย 2 คน กรรมการมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ชั้นหนึ่งจากสัตวแพทย์สภาอย่างน้อย 2 คน โดยกรรมการรับรองต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของกรรมการรับรอง

กรรมการรับรองจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อดังต่อไปนี้

- 1) สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี สาขาสัตวแพทยศาสตร์ หรือสัตวศาสตร์ หรือสัตวบาลหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์
- 2) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร “ผู้ตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” หรือ “ผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์” จากกรมปศุสัตว์
- 3) มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์ การจัดการฟาร์ม การตรวจประเมินฟาร์มการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านปศุสัตว์ รวมกันไม่น้อยกว่า 5 ปี (นับรวมประสบการณ์ทำงานในหน่วยงาน และ/หรือองค์กรอื่นนอกเหนือจากกรมปศุสัตว์) และมีประสบการณ์เข้าร่วมการตรวจประเมินในฐานะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้สังเกตการณ์อย่างน้อย 20 ครั้ง
- 4) ต้องปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานปศุสัตว์เขต

เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่มีคุณสมบัติของการเป็นกรรมการครบถ้วนตามรายละเอียดข้างต้น ดำเนินการขอขึ้นทะเบียนกรรมการได้ที่สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ อย่างไรก็ตามการลงไว้ซึ่งคุณสมบัติของการเป็นคณะกรรมการรับรองที่มีความสามารถในการพิจารณาผลการตรวจประเมิน จึงจำเป็นต้องเข้าร่วมพิจารณาผลการตรวจประเมินในการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อย 5 ครั้ง ภายใน 1 ปี และเข้าร่วมตรวจประเมิน ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้สังเกตการณ์ อย่างน้อย 5 ครั้ง ในระยะเวลา 2 ปี รวมทั้งต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ ทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจประเมินสถานประกอบการ โดยกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการ โดยดำเนินการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม ในกรณีที่พิจารณาแล้วหากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็สามารถเชิญคณะกรรมการและ/หรือผู้ตรวจประเมินที่เกี่ยวข้องมาร่วมชี้แจงได้อีกครั้ง ทั้งนี้ ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณารับรองผลการตรวจประเมินของคณะกรรมการฯ ตามที่คณะผู้ตรวจประเมินเสนอประมาณ 30 วัน

4.1.5 การจัดทำใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์

เมื่อคณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ได้พิจารณาผลการตรวจประเมินฟาร์มเสร็จสิ้น สำนักงานปศุสัตว์เขตจะดำเนินการตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

และจัดทำใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ จากนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์
เขต ส่งใบรับรองให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดดำเนินการส่ง
ใบรับรองให้แก่ผู้ประกอบการเป็นลำดับต่อไป ซึ่งใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์ม ไก่เนื้อที่มีอายุการรับรอง 3 ปี โดยตัวอย่างใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์
ในกรณีเป็นการรับรองฟาร์มใหม่ที่มีอายุการรับรอง 3 ปี แสดงดังภาพที่ 4.1

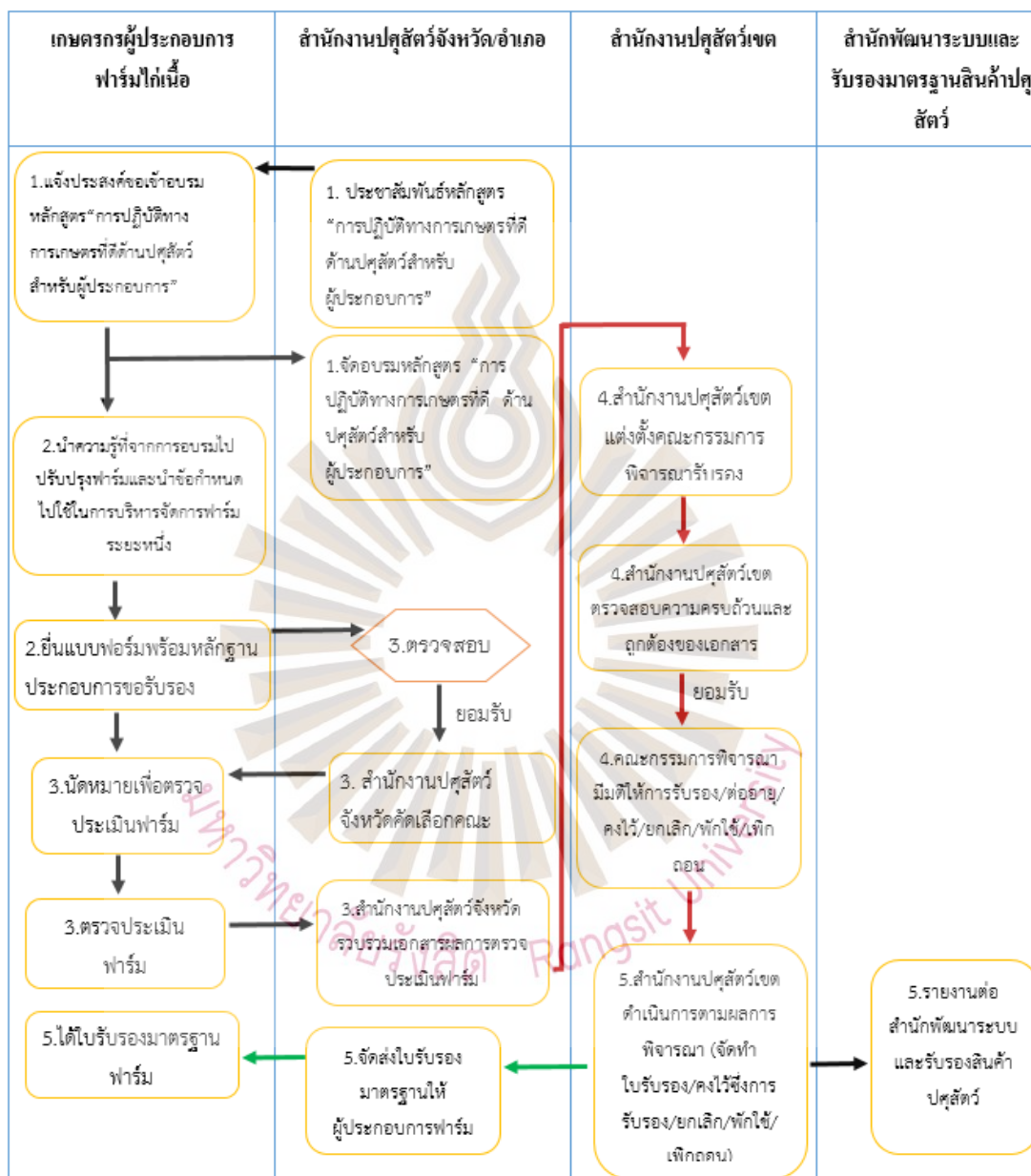
รูปที่ 4.1 ตัวอย่างใบรับรอง กรณีรับรองฟาร์มใหม่ (ฉบับภาษาไทย)
ที่มา: สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ (มปป.)

จากนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เขตจัดทำทะเบียนรายชื่อสถานประกอบการ โดย
ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขทะเบียนให้เป็นปัจจุบัน และรายงานทะเบียนรายชื่อที่เป็นปัจจุบันให้
สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทราบตาม
รูปแบบที่สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์กำหนด ซึ่งระยะเวลาที่ดำเนินการ

ตั้งแต่ขั้นตอนคณะกรรมการพิจารณาเอกสารที่คณะผู้ตรวจประเมินเสนอจนถึงขั้นตอนแจ้งผลการพิจารณาและส่งใบรับรองให้ผู้ให้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อ รวมถึงรายงานผลต่อสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ รวมทั้งสิ้นประมาณ 30 วัน ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อที่ได้รับการรับรอง ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขสำหรับผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองอย่างเคร่งครัด โดยใบรับรองมีอายุคราวละ 3 ปี ทั้งนี้ฟาร์มไก่เนื้อจะได้รับการตรวจติดตามอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง จากคณะผู้ตรวจประเมิน คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ เพื่อพิจารณาคงไว้ซึ่งการรับรอง และไม่สามารถโอนใบรับรองให้แก่ผู้อื่นได้ ทั้งนี้การออกใบรับรอง สำนักงานปศุสัตว์เขตจะดำเนินการออกให้ในนามของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเท่านั้น หากผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อที่มีความประสงค์จะต่ออายุการรับรอง ต้องยื่นแบบฟอร์มการขอรับรองพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

กล่าวโดยสรุปเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ต้องการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มต้องมีคุณสมบัติสำคัญ ดังนี้ 1) ต้องผ่านการอบรมในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” 2) ต้องนำข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อทั้ง 7 ข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปใช้ปรับปรุง และบริหารจัดการภายในฟาร์มแล้วในระยะเวลาหนึ่ง 3) ต้องสมัครใจขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม และ 4) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อกำหนด ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติคู่มือและเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มที่ตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้ออย่างเคร่งครัด โดยฟาร์มไก่เนื้อต้องผ่านการตรวจประเมินฟาร์มจาก “คณะผู้ตรวจประเมิน” จากสำนักงานปศุสัตว์และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และได้รับการพิจารณารับรองผลการตรวจประเมินโดย “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” จากสำนักงานปศุสัตว์เขต หากผลการพิจารณาว่าผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะได้รับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จากสำนักงานปศุสัตว์เขต โดยใบรับรองมีอายุการรับรอง 3 ปี และได้รับการขึ้นทะเบียนฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ โดยสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ รวมระยะเวลาในการดำเนินงานทุกขั้นตอนประมาณ 115 วัน ซึ่งขั้นตอน วิธีการและตัวแสดง ในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ แสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ขั้นตอน วิธีการและตัวแสดงในการนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ

ที่มา: สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, มปป.

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติมีเพียง 1 หน่วยงานหลัก คือ กรมปศุสัตว์ มอบหมายนโยบายให้

หน่วยงานในสังกัดนำไปปฏิบัติตามลำดับการบังคับบัญชา โดยเริ่มจากหน่วยงานส่วนกลาง คือ สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ ทำหน้าที่จัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้อง กับนโยบายให้แก่สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ นำไปปฏิบัติ โดยไม่ปรากฏหน่วยงานราชการภายนอกองค์กรเข้าร่วมในการดำเนินนโยบาย ลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง กระบวนการดำเนินนโยบายมีขั้นตอนอย่างชัดเจน เน้นโครงสร้างองค์กร ช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กร มีกลไกการควบคุมโดยการใช้ดุลยพินิจ ในโครงสร้างองค์กรผ่านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ และแสดงให้เห็นถึงบทบาทการใช้อำนาจของผู้นำขององค์กรได้เป็นอย่างดี (Van Meter and Van Horn, 1975)

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของนโยบายในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1) การเลี้ยงแบบทำสัญญากับบริษัท (Contract Farming)

เป็นการเลี้ยงที่มีลักษณะที่มีการทำสัญญา หรือทำเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่าง เกษตรผู้เลี้ยงไก่ และบริษัทผู้สัญญา มีชื่อเรียกกันทั่วไปว่า “ฟาร์มลูกเฒ่า” เกษตรผู้เลี้ยงไก่ต้องซื้อ ลูกไก่พันธุ์ อาหารสัตว์ ยารักษาโรค และอื่นๆ จากบริษัทในระหว่างเลี้ยงบริษัทจะให้บริการด้าน ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำ ปริญญา แก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการเลี้ยงจากสัตว์ แพทย์ และสัตวบาลที่มาจากบริษัท เมื่อไก่เจริญเติบโตเต็มที่ มีน้ำหนักตามที่กำหนด และมีคุณภาพ ตามข้อกำหนด เกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่จะต้องจำหน่ายไก่เนื้อให้กับบริษัทผู้สัญญาตามจำนวนและราคา ที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเลี้ยงแบบทำสัญญากับบริษัทในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1) การเลี้ยงแบบประกันราคา เป็นลักษณะการเลี้ยงที่มีการตกลงราคาไก่ เนื้อกันไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเลี้ยงไก่แต่ละรุ่น ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อ และบริษัทผู้สัญญา โดยเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่ต้องรับผิดชอบปัจจัยการผลิตทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นลูกไก่พันธุ์ อาหารสัตว์ ยา รักษาโรค และปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่นเดียวกับการเลี้ยงแบบอิสระ และต้องซื้อจากบริษัทที่ รับประกันราคา หรือบริษัทผู้สัญญาเท่านั้น อาจจะซื้อในรูปของเงินสด และเงินเชื่อตามที่ได้ตกลง กันไว้ก่อนหน้าก่อนการลงลูกไก่พันธุ์แต่ละรุ่น ข้อดีของการเลี้ยงลักษณะนี้คือ มีตลาดรับซื้อที่ แน่นนอน ไม่ต้องกังวลเรื่องความผันผวนของราคาไก่ในตลาดกลาง ข้อเสียอาจจะต้องใช้เงินลงทุน มาก ไม่มีอิสระในการเลือกปัจจัยการผลิต อาหารสัตว์ ยารักษาโรค ในช่วงที่ปัจจัยการผลิตมีราคา

ไม่แน่นอน โดยส่วนมากการเลี้ยงประเภทนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะได้กำไรน้อยการเลี้ยงแบบอิสระ

1.2) การเลี้ยงแบบรับจ้างเลี้ยง (Contract Raiser) การเลี้ยงในลักษณะนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ต้องมีโรงเรือน อุปกรณ์ต่างๆ ในการเลี้ยงพร้อมที่จะเข้าโครงการกับบริษัท เมื่อทำสัญญากับบริษัทแล้ว ทางบริษัทจะจัดส่งสัตว์บาล หรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการเลี้ยงไก่เนื้อเข้ามาดูแล ให้ความรู้เรื่องการจัดการระบบฟาร์มที่ถูกต้อง วิธีการเลี้ยง การดูแลในระหว่างการเลี้ยง การป้องกันโรค และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง บริษัทเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องลูกไก่พันธุ์ อาหารสัตว์ ยา รักษาโรค วัคซีน รวมไปถึงเมื่อไก่โตได้ขนาดตามกำหนด ทางบริษัทจะดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจับไก่ การขนส่งเข้าโรงเชือดไก่ ผลตอบแทนของผู้เลี้ยงจะจ่ายตามจำนวนไก่ที่รอดชีวิต อัตราการแลกอาหารเป็นเนื้อ กำหนดระยะเวลาการเลี้ยง และการเจริญเติบโตของไก่ โดยบริษัทจะมีเอกสารข้อมูลเปรียบเทียบอัตราเป็นมาตรฐานโดยจะตกลงก่อนที่จะลงไก่ ข้อดีของการเลี้ยงประเภทนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไม่ต้องแบกรับความเสี่ยงเรื่องราคาปัจจัยการผลิตที่มีการผันผวนตลอดเวลา

2) การเลี้ยงแบบฟาร์มของบริษัท (Ownership Integration Through Profit-Type Firms หรือ Company-Owned Farms)

บริษัทที่ดำเนินธุรกิจการแปรรูปไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง จำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะต้องการวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนเข้าสู่โรงงานแปรรูปเป็นจำนวนมากและสม่ำเสมอ อีกทั้งวัตถุดิบไก่เนื้อนั้นต้องมาจากแหล่งผลิตที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานฟาร์มตามความต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้แน่ใจว่าวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนเข้าสู่โรงงานแปรรูปอย่างสม่ำเสมอ และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นจำนวนวัตถุดิบและคุณภาพของวัตถุดิบ บริษัทจึงทำการตั้งฟาร์มไก่เนื้อเพื่อทำการเลี้ยงไก่เอง จึงเป็นการเลี้ยงโดยบริษัทเป็นผู้ลงทุนทั้งหมดในการเช่าที่ดิน หรือเป็นเจ้าของที่ดินเอง สร้างโรงเรือน จัดหาพันธุ์ไก่ ปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมทั้งบุคลากรในฟาร์มซึ่งอยู่ในสถานะพนักงานของบริษัทที่มีค่าตอบแทนตามความสามารถ และกฎหมายแรงงาน พนักงานต้องทำตามคำสั่ง และคำแนะนำของบริษัทอย่างเคร่งครัด ข้อดีของการเลี้ยงแบบฟาร์มบริษัทคือ ทำให้บริษัทสามารถควบคุมคุณภาพวัตถุดิบไก่เนื้อตามความต้องการของบริษัทเอง เช่น สภาพแวดล้อมในการเลี้ยง วิธีการเลี้ยง การดูแลสวัสดิภาพสัตว์ และอื่นๆ ซึ่งต่างจากการเลี้ยงแบบประกันกับบริษัทที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ต้องอาศัยประสบการณ์ที่มีในการเลี้ยงไก่ และปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวบาล และสัตวแพทย์ของบริษัทในการเลี้ยงตามหลักเกณฑ์ หรือมาตรฐานของบริษัทนั้น

3) การเลี้ยงแบบอิสระ (Non-Integration) หรือฟาร์มไก่เนื้อแบบอิสระ (Independent Raiser)

เป็นการเลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระ โดยไม่มีการทำสัญญาใดๆ ระหว่างเกษตรกรกับบริษัท เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีอิสระในการเลือกตลาด โดยผู้เลี้ยงสามารถซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ลูกไก่อาหาร และยารักษาโรคจากผู้ขายรายใดก็ได้ที่ให้ราคาดีที่สุดในขณะนั้น หรือเกษตรกรสามารถซื้อลูกไก่ด้วยเงินสดหรือทำสัญญา (เครดิต) กับบริษัท หรือตัวแทนจำหน่ายลูกไก่อาหารสัตว์ และอื่นๆ หากมีการซื้อขายเป็นประจำอาจไม่ต้องทำสัญญาซื้อขาย บริษัทจะจัดส่งปัจจัยการผลิตถึงหน้าฟาร์ม โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องค่าขนส่ง การเลี้ยงในรูปแบบนี้เกษตรกรต้องมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เนื้อมากพอสมควร นอกจากนี้การเลี้ยงแบบอิสระต้องใช้เวลาลงทุนค่อนข้างสูง จึงเหมาะสำหรับผู้เลี้ยงที่มีฐานะทางการเงินมากพอสมควร ในปัจจุบันการเลี้ยงแบบอิสระมีจำนวนที่ลดลง เนื่องจากการผูกขาดทางการค้าของบริษัทผู้จำหน่ายพันธุ์ลูกไก่และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ที่ผู้ขายเป็นผู้กำหนดราคา ซึ่งราคาของปัจจัยการผลิตและราคาของไก่เนื้อที่จำหน่ายให้กับโรงฆ่าสัตว์ (โรงชำแหละไก่) ขึ้นอยู่กับความต้องการซื้อและความต้องการขายของตลาดอีกด้วย (Demand and Supply) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระต้องแบกรับความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความผันผวนของตลาดราคาปัจจัยการผลิต ที่อาจส่งผลทำให้มีโอกาสขาดทุนค่อนข้างสูงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อโดยส่วนมากได้รับรู้ข่าวสารจากกรมปศุสัตว์ผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนจากเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อกับบุคลากรจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอและสำนักงานปศุสัตว์เป็นไปในเชิงบวก โดยมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารผ่านบุคคลมากกว่าช่องทางอื่น เช่น สื่อจากอินเทอร์เน็ตผ่านช่องทาง Website และ Facebook ของกรมปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ในกรณีที่เป็นฟาร์มที่มีการเลี้ยงแบบทำสัญญากับบริษัท เลี้ยงแบบประกันราคา เลี้ยงแบบรับจ้างเลี้ยง และเลี้ยงแบบฟาร์มของบริษัท การดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจรับรอง การบริหารจัดการฟาร์ม และอื่นๆ ที่มาจากกรมปศุสัตว์จะผ่านบุคลากรที่มาจากบริษัทคู่สัญญา ไม่ว่าจะเป็นสัตวบาล หรือสัตวแพทย์ที่ดูแลรับผิดชอบฟาร์ม หรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลฟาร์มในเขตพื้นที่ของบริษัท และถ่ายทอดลงสู่ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้ออีกทอดหนึ่ง โดยเริ่มจากเกษตรกรต้องเข้ารับการอบรมและดำเนินการตามขั้นตอนที่สำนักงานปศุสัตว์กำหนด ในช่วงการเตรียมฟาร์มตามข้อกำหนดจะดูแลให้คำปรึกษาโดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งมาจากบริษัทคู่สัญญา จากนั้นจะดำเนินการขอขึ้นรับรองมาตรฐานฟาร์มในนามของเจ้าของฟาร์มเอง โดยเอกสารและหลักฐานต่างๆ

ในการขอขึ้นรับรอง เจ้าหน้าที่ที่มาจากบริษัทคู่สัญญาจะเป็นผู้ดูแลและเตรียมทั้งหมดเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการตรวจประเมินฟาร์ม ทั้งนี้เป็นเพราะบริษัทผู้ส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปจำเป็นต้องมีปัจจัยการผลิตคือวัตถุดิบ (ไก่เนื้อ) ป้อนสู่โรงงานให้มีจำนวนเพียงพอและแน่นอนต่อการผลิตและแปรรูปเพื่อการส่งออกต่อไป ดังนั้นบริษัทคู่สัญญาจึงมีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีประสิทธิภาพการเลี้ยงสัตว์ปีก มีพื้นที่การเลี้ยง โรงเรือน และอุปกรณ์การเลี้ยงไก่เนื้อของตนเอง เริ่มจากส่งเสริมการเลี้ยงให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในเบื้องต้น จากนั้นบริษัทจะทำการประเมินศักยภาพของเกษตรกรว่าสามารถดำเนินงานตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนดได้หรือไม่ ซึ่งหากผ่านการคัดเลือก บริษัทจะให้การสนับสนุนด้านพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ และยาสัตว์รวมทั้งให้ความรู้ด้านวิธีการเลี้ยงแก่เกษตรกร ทั้งนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะได้รับค่าตอบแทนตามปริมาณสัตว์ที่เลี้ยงได้สำเร็จตามมาตรฐานของบริษัท หรือเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาการเลี้ยง ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบริษัท บทบาทของผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต่อการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นไปในลักษณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่เป็นฟาร์มคู่สัญญาหรือแบบมีพันธะสัญญากับบริษัทเอกชน เกษตรกรเจ้าของฟาร์มมีบทบาทเป็นตัวแสดงแทนบริษัท ซึ่งจะเป็หน่วยงานกำกับบทบาทให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในการดำเนินขอขึ้นรับรองมาตรฐานฟาร์มในนามของเจ้าของฟาร์มเอง และต้องเข้ารับการอบรมและดำเนินการตามขั้นตอนที่สำนักงานปศุสัตว์กำหนด ในบางกรณีบริษัทคู่สัญญาจะอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่อบรม และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานของบริษัทเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่อยู่ภายใต้สัญญาของบริษัทเพิ่มมากขึ้น รวมถึงจำนวนฟาร์มที่ผ่านการรับรองเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการตรวจประเมินฟาร์ม และฟาร์มผ่านการรับรองมาตรฐาน ฟาร์มไก่นั้นจะมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดที่สามารถส่งวัตถุดิบไก่เนื้อเข้าสู่โรงงานได้ตามเป้าหมายที่บริษัทคู่สัญญาตั้งไว้ อาจกล่าวได้ว่า จำนวนฟาร์มที่ผ่านมาตรฐานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับศักยภาพของเจ้าหน้าที่ของบริษัทคู่สัญญาหาใช้ศักยภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่ การเปลี่ยนแปลงใดๆ เกี่ยวกับข้อกำหนดในมาตรฐานมาจากมาตรฐานประเทศคู่ค้าที่ตั้งเกณฑ์ที่เข้มงวดมากขึ้น เมื่อบริษัทรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถนำมาปรับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อคู่สัญญากับตัวเองทันทีเพื่อให้กระทบกับการส่งออกน้อยที่สุด โดยในบางครั้งอาจไม่รอการดำเนินงานจากหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตามมาตรฐานฟาร์มที่ผ่านการปรับปรุงตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานสากลต้องผ่านการรับรองโดยหน่วยงานรัฐเพื่อประโยชน์ในการเจรจาต่อรองทางการค้า กล่าวได้ว่าบทบาทสำคัญของการขึ้นขอรับรองมาตรฐานของผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อจะอยู่ที่ภาคเอกชนในฐานะของบริษัทคู่สัญญาเป็นหลักและผู้ได้รับผลประโยชน์จากฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยมีหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ

สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เป็นหน่วยงานให้บริการเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานฟาร์มตามมาตรฐานสากลเพื่อให้ฟาร์มไก่เนื้อนั้นมีคุณสมบัติในการเป็นฟาร์มที่ผลิตปัจจัยการผลิตป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออก ดังนั้นหากผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อจัดปัญหาที่มาจากฟาร์มได้และสามารถปฏิบัติตาม 7 ข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ในขั้นตอนการรับรองมาตรฐานฟาร์มก็สามารถกระทำการได้อย่างสิ้นไหลและไม่มีอุปสรรคใดๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ปศุสัตว์ที่ 1 ได้ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการประสานความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐและผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต่อกระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ถ้าไม่ใช่ฟาร์มบริษัทใหญ่ๆ ไม่จำเป็นต้องมาขึ้นขอรับรอง ส่วนมากฟาร์มพวกส่งออกทั้งนั้น ซีพี เบทาโกร สหฟาร์ม ไทยฟู้ดส์ พวกนี้ส่งออกจึงจำเป็นต้องมีใบรับรองมาตรฐาน ถ้าไม่มีก็ส่งออกไม่ได้ ตัวแทนบริษัทจะส่งรายชื่อเกษตรกรมาอบรมเพื่อให้มีสิทธิ์ยื่นขอรับรอง ถ้าไม่ได้อบรมก่อนก็ยื่นไม่ได้มันเป็นเรื่องแบบ ไม่ค่อยมีพวก ฟาร์มรายย่อยมาขอขึ้นรับรองฟาร์มหรือกมันยุ่งยากสำหรับเขา ลงทุนเยอะ ไม่มีใบรับรองเขาก็ยังเลี้ยงได้อยู่กับบริษัทเล็กๆ บ้าง เลี้ยงเองบ้าง ไม่ต้องจ้างสัตวบาล สัตวแพทย์ ดูแลกันเองอย่าให้มีโรคก็พอ” (นายสัตวแพทย์ประจำสำนักงานปศุสัตว์ปทุมธานี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 กันยายน 2564)

“ลงพื้นที่ตรวจไม่ค่อยมีปัญหาอะไร ส่วนมากพวกสัตวบาลที่มาจากบริษัทจัดการเรียบร้อยหมด เขามีประสบการณ์ที่แนะนำเจ้าของฟาร์มว่าอะไร “ควร” “ไม่ควร” มีในฟาร์ม ถ้ามีปัญหาในระหว่างการตรวจเราก็แนะนำให้แก้ไขตรงนั้นเลย ไม่ค่อยมีปัญหาใหญ่ บริษัทก็อยากให้ผ่านไม่จึ้นจะวุ่นวายเขาไปอีก เพราะส่งไก่เข้าโรงงานไม่ได้” (หนึ่งในคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม สังกัดสำนักงานปศุสัตว์สระบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กันยายน 2564)

“เป็นฟาร์มของบริษัท (ซีพี) ทำต่อมาจากพ่อ ทำกับบริษัทตลอด ไม่มีวุ่นวายนะคะเท่าที่เลี้ยง บริษัทจะส่งคนมาดูแลตลอด ตอนก่อนจะตรวจรับรอง หรือต่ออายุฟาร์ม เจ้าหน้าที่ของบริษัทจะเข้ามาตรวจดูหรือถ่ายภาพส่งให้เขาดู ถ้ามีอะไรที่ผิดปกติเขาเขาก็จะบอกให้แก้ไข เราไม่ต้องทำอะไรมาก ทำตามเขาสบายใจดี ไม่เปลี่ยนบริษัท มันคืออยู่แล้ว” (เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อ อ.พระพุทธรบาท จ. สระบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 สิงหาคม 2564)

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1

จากการศึกษาพบว่า การนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีปัญหาและอุปสรรค ในระหว่างที่ดำเนินนโยบายรวม 2 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มต้องใช้จ่ายเงินลงทุนสูงและอาจไม่คุ้มค่า และ 2) งบประมาณครอบคลุมเฉพาะค่าใช้จ่ายบางส่วนของจัดการอบรมก่อนการขอการรับรอง รายละเอียดดังนี้

4.2.1 การบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มต้องใช้จ่ายเงินลงทุนสูงและอาจไม่คุ้มค่า

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่นำไปใช้ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยนำไปปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อครอบคลุมด้านต่างๆ ตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อมและการบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับบริโภค ซึ่งฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศที่มีการเลี้ยงมากกว่า 3,000 ตัวขึ้นไปต้องนำไปปฏิบัติ แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ฟาร์มไก่เนื้อที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบประกันราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทที่ผลิตไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออกตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า โดยกลุ่มฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม คือ ฟาร์มที่ผลิตไก่เนื้อจำหน่ายภายในประเทศ และเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อยโดยในปี พ.ศ. 2564 ปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อยมากถึง 1,059 ราย จากจำนวนทั้งสิ้น 1,560 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 67.9 ไม่สนใจนำฟาร์มไก่เนื้อของตนเข้าสู่การรับรองมาตรฐานฟาร์ม ดังนั้นฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้จึงไม่มีมาตรการใดมารองรับว่าไก่เนื้อที่มาจากฟาร์มมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค นอกจากนี้การที่ฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้ไม่นำมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปใช้ปรับปรุงฟาร์มของตนเองนั้นไม่ได้ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของกรมปศุสัตว์แต่อย่างใด ทั้งนี้ข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 เป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างมากที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่เข้าร่วมการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดยหลังจากผ่านการอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” แล้วผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต้องนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับปรุงสถาน

ประกอบการให้ขึ้นไปตามข้อกำหนด และมีการนำข้อกำหนดการไปใช้บริหารจัดการฟาร์มแล้วในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งในขั้นตอนการปรับปรุงฟาร์มเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดนั้นต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูงในการปรับปรุงฟาร์มและดูแลฟาร์มอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นระบบโครงสร้างโรงเรือน ระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นภายในโรงเรือน ระบบการให้อาหาร ระบบไฟฟ้า และระบบสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกฟาร์ม ซึ่งค่าใช้จ่ายในจ่ายปรับปรุงระบบ โครงสร้างโรงเรือนจะแตกต่างกันบางพื้นที่ดังการศึกษาของ ไพรัช ทองชัน (2556) ที่ศึกษาเรื่อง “การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์มีต้นทุนด้านโครงสร้างโรงเรือนโดยเฉลี่ยคือ 1,797,686 บาท และมีค่าใช้จ่ายในโรงเรือน ได้แก่ อุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในโรงเรือน โดยเฉลี่ยคือ 1,194,042.37 บาท ดังนั้นการปรับปรุงฟาร์มให้ขึ้นไปตามข้อกำหนดจึงให้ความสำคัญกับโรงเรือนฟาร์มไก่มากที่สุด

โรงเรือนฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยมีลักษณะการเลี้ยงไก่เนื้อของโรงเรือนแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

1) การเลี้ยงในโรงเรือนแบบระบบเปิด (Open System House)

โรงเรือนที่มีสภาพแวดล้อมตัวไก่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรือน โดยส่วนมากเป็นฟาร์มไก่เนื้อที่สร้างขึ้นในระยะแรกๆ ของการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งปัจจุบันยังนิยมเลี้ยงในลักษณะนี้อยู่โดยมีจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงต่อฟาร์มเป็นจำนวนน้อยกว่า 3,000 ตัว เป็นโรงเรือนที่ยอมให้อากาศภายนอกผ่านเข้าออก ผ่นังโรงเรือนทำจากวัสดุโปร่ง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรือนจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิอากาศภายนอกโรงเรือน ข้อดีของโรงเรือนแบบเปิด คือ ราคาถูก แต่ควบคุมสภาพแวดล้อมได้ยาก สัตว์ไม่อยู่สบายเกิดโรคได้ง่าย ผลผลิตที่ได้ต่ำ (ประภากร ธาราฉาย, 2560)

2) การเลี้ยงในโรงเรือนแบบระบบปิด (Evaporative Cooling System: Evap)

เป็นโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ที่มีการควบคุมสภาพแวดล้อมภายในโรงเรือนให้เหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และความเร็วของลมที่พัดผ่านตัวไก่ การควบคุมชั่วโมงแสงด้วย โรงเรือนประเภทนี้เหมาะสำหรับประเทศไทยซึ่งประเทศในเขตร้อน อุณหภูมิโดยเฉลี่ยสูงกว่า 30 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะสายพันธุ์ไก่เนื้อที่นำมาเลี้ยงนั้นเป็นสายพันธุ์ที่พัฒนามาจากประเทศที่มีอากาศหนาว หากเลี้ยงในสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลทำให้ไก่เกิดความเครียดเนื่องจากอากาศร้อน (Heat Stressed) เกิดโรคระบาดได้ง่าย โดยเฉพาะ โรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย เช่น เชื้ออีโคไล (E.coli) และซาลโมเนลล่า (Salmonella) เกิดการแพร่ระบาดของโรคได้ง่าย

ทั้งนี้เพราะไก่ที่มีความเครียดมากจะทำให้ภูมิคุ้มกันร่างกายลดต่ำลง สภาพร่างกายของไก่อ่อนแอ กินอาหารน้อย อัตราการเจริญเติบโตช้า มีอัตราการตายสูง อัตราการแลกเปลี่ยนอาหารไม่ดี (วรวิมล นาควิมลกุล, 2555) นอกจากนี้โรงเรือนประเภทนี้จะช่วยในการป้องกันโรคระบาดสัตว์ได้ และที่สำคัญฟาร์มไก่เนื้อที่เลี้ยงในโรงเรือนแบบปิดสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ได้ครบถ้วนกว่าฟาร์มไก่เนื้อที่เลี้ยงในโรงเรือนเปิด (รุ่งธรรม ผ่านภพ, 2550) การนำเทคโนโลยีใหม่ด้านระบบโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีกจากต่างประเทศมาปรับใช้ในฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของไก่จึงเข้ามาเป็นทางเลือกหนึ่งในการเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยซึ่งมีชื่อเรียกกันโดยทั่วไปว่า โรงเรือนแบบระบบปิด หรือ “ระบบอีแวป” (ศิษย์พงษ์พิพัฒน์, 2554)

โรงเรือนแบบระบบปิดหรือโรงเรือนแบบระบบระเหยไอน้ำจากน้ำ คือโรงเรือนที่ควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ ความเร็วลมที่พัดผ่าน ตลอดจนความเข้มของแสงสว่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพในการเลี้ยงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยผนังของโรงเรือนระบบปิดจะทึบและบังคับอากาศให้ผ่านเข้าออกโรงเรือนผ่านแผ่นรังผึ้งทำความเย็น (Cooling Pad หรือ Pad) ที่มีน้ำไหลผ่านทำให้อุณหภูมิลดต่ำลง และมีระบบดูดอากาศออกภายนอกโรงเรือนทำให้เกิดการเคลื่อนตัวของอากาศที่เร็วตามอัตราที่กำหนด ส่งผลให้อากาศภายในโรงเรือนเย็นสม่ำเสมอ

ข้อดีของโรงเรือนแบบระบบปิดที่สำคัญ คือ สามารถป้องกันการระบาดของโรคแมลงและสัตว์พาหะนำโรคต่างๆ อุณหภูมิในโรงเรือนลดลงในช่วงอากาศร้อนจัดและควบคุมอุณหภูมิได้อย่างสม่ำเสมอเท่ากันทั้งโรงเรือนจึงลดอัตราการตายในช่วงอากาศร้อน หรือช่วงฤดูร้อน รวมถึงมีการหมุนเวียนอากาศภายในโรงเรือนสม่ำเสมอ อากาศบริสุทธิ์จากภายนอกจะผ่านแผ่นรังผึ้งเข้ามาภายในโรงเรือนและระบายอากาศเสียออกไปภายนอกโรงเรือนโดยพัดลมใช้เวลานั้นๆ เท่านั้น จึงเป็นการลดปริมาณก๊าซแอมโมเนียตลอดจนความชื้นภายในโรงเรือนได้ นอกจากนี้การจัดการแสงสว่างภายในโรงเรือนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ไก่โตไว ประสิทธิภาพเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อดีขึ้น ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้นลง อย่างไรก็ตามข้อพิจารณาในการตัดสินใจเลือกการเลี้ยงไก่ในโรงเรือนแบบระบบปิดนั้นคือ การลงทุนในระยะเริ่มต้นสูงซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดูแลของแต่ละฟาร์ม การควบคุมระบบต่างๆ ภายในโรงเรือนจำเป็นต้องศึกษาความรู้ และความเข้าใจในระบบการทำงาน และมีวิธีการบริหารจัดการที่ถูกต้อง นอกจากนี้ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการฟาร์มแบบแบบเข้าหมดออกหมด (All-in All-out) ของฟาร์มได้ ซึ่งโดยส่วนมากโรงเรือนที่ในระบบปิดนั้นจะมีขนาดใหญ่ หากฟาร์มมีขนาดใหญ่เกินความสามารถของเจ้าของฟาร์ม การขนย้ายไก่เนื้อเข้าสู่โรงเรือนไม่สามารถทำได้ภายในระยะเวลาหนึ่งแต่จำเป็นต้องนำ

ไก่อเนอรุ่นต่อมาทยอยเข้าไปในโรงเรือน ในขณะที่ไก่อเนอรุ่นก่อนยังมีการเลี้ยงอยู่ในโรงเรือนจะส่งผลต่อสุขภาพของไก่อเนอในรุ่นใหม่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ศิษย์ พงษ์พิพัฒน์, 2563)

อย่างไรก็ตามนอกจากการปรับปรุงโรงเรือนเลี้ยงไก่อแล้ว ผู้ประกอบการฟาร์มไก่อเนอายังต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกฟาร์มและระบบต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตไก่อเนอให้มีคุณภาพที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะ และแยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่สำหรับบริเวณเลี้ยงสัตว์ เก็บอาหารสัตว์ ทำลายซากสัตว์ ที่พักอาศัย การจัดให้มีทางเข้าออกเพียงทางเดียว มีระบบฉีดพ่นน้ำยามาเชื้อโรคบริเวณด้านหน้าทางเข้าฟาร์ม และเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคต่างๆ ที่อาจปนเปื้อนมากับยานพาหนะที่เข้าในฟาร์ม สถานที่อาบน้ำยามาเชื้อโรคและห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าสำหรับผู้ที่จะเข้าไปในฟาร์มฝั่งโรงเรือนแต่ละหลังอยู่ห่างกันไม่น้อยกว่า 50 เมตร และโรงเรือนเลี้ยงไก่อที่มีอายุต่างกันควรอยู่ห่างกัน 100 เมตร โรงเรือนเลี้ยงไก่อแต่ละหลังจะต้องอยู่ห่างจากรั้วฟาร์มไม่น้อยกว่า 300 เมตร รวมถึงการปรับปรุงหรือจัดเตรียมต่างๆ ได้แก่ ระบบให้อาหารและน้ำ ไกอ้อัตโนมัต ซึ่งเป็นการเลี้ยงไก่อที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพสัตว์ สถานที่เก็บอุปกรณ์ อาหารสัตว์ สารเคมี ยา วัคซีน สถานที่ทำลายซาก ขยะมูลฝอย ระบบการควบคุมสัตว์พาหะ ระบบระบายน้ำเสียจากโรงเรือน บ้านพักอาศัย สถานที่ล้างอุปกรณ์ รั้วรอบฟาร์ม รั้วกันแยกระหว่างพื้นที่พักอาศัยและพื้นที่เลี้ยงสัตว์ (ถ้ามี) สถานที่บำบัดน้ำเสีย ระบบควบคุมอุณหภูมิ และความชื้นในโรงเรือน ได้แก่ พัดลมระบายอากาศ แผ่นรังผึ้งทำความเย็น และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เครื่องสำรองไฟ ระบบแจ้งเตือนไฟฟ้าขัดข้อง รวมถึงปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน คือ ไฟฟ้าและน้ำใช้ในฟาร์ม ระบบไฟฟ้าและน้ำใช้ในฟาร์ม เป็นระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงไก่อ โดยเฉพาะฟาร์มไก่อเนอที่มีการเลี้ยงในโรงเรือนแบบปิด โดยโรงเรือนแบบปิดจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าเป็นแหล่งพลังงานในการเดินเครื่องพัดลม เพื่อดูดอากาศเย็นเข้าภายในโรงเรือนและดูดอากาศเสียจากภายในโรงเรือนออกภายนอกโรงเรือน นอกจากนี้ฟาร์มต้องระบายความร้อนภายในฟาร์มด้วยน้ำ โดยใช้พัดลมเป็นตัวถ่ายเทอากาศ และแผ่นรังผึ้งทำความเย็นที่ปล่อยน้ำไหลผ่านจนเปียกชุ่ม เมื่อเดินพัดลมซึ่งอยู่ในแนวตรงกันข้ามกับแผงทำความเย็น อากาศภายนอกจะถูกดูดผ่านแผ่นรังผึ้งทำความเย็นเข้าภายในโรงเรือน ภายในโรงเรือนจะเย็นสบายโดยใช้หลักการระเหยของน้ำ

นอกจากนี้เกษตรกรยังมีค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์อาหารสัตว์ ตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำใช้ในฟาร์มซึ่งต้องส่งตัวอย่างน้ำ และอาหารสัตว์ไปยังห้องปฏิบัติการที่ได้รับอนุญาตให้ตรวจวิเคราะห์ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด หากฟาร์มไก่อเนอใช้น้ำบาดาลจะมีรายการวิเคราะห์ ดังนี้ คุณลักษณะทางกายภาพ คุณลักษณะทางเคมี คุณลักษณะสารที่เป็นพิษ และคุณลักษณะทางจุลชีววิทยา ซึ่งผลการวิเคราะห์ต้องเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลที่จะใช้

บริโภค ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุขและการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ พ.ศ. 2551 รายการตรวจวิเคราะห์อาหารสัตว์และสารตกค้าง ได้แก่ Nitrofurantoin, Oxytetracycline, Chlortetracycline และ Chloramphenicol รวมถึงค่าใช้จ่ายในการขอรับบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ และค่าใช้จ่ายในการจ้างสัตวแพทย์ดูแลสุขภาพสัตว์ และสัตวบาลดูแลฟาร์มที่มีอัตราเงินเดือนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และเขตพื้นที่ที่ตั้งฟาร์ม

4.2.2 งบประมาณครอบคลุมเฉพาะค่าใช้จ่ายบางส่วนของการจัดการอบรมก่อนการขอการรับรอง

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่มุ่งพัฒนาระบบการผลิตไก่เนื้อในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยให้มีคุณภาพ ไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับบริโภค แต่ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 มีเพียงงบประมาณในการจัดอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” การจัดอบรมในหลักสูตรดังกล่าวสำนักงานปศุสัตว์ในแต่ละจังหวัดดำเนินการจัดอบรมอย่างน้อยจำนวน 1 รุ่น จำนวน 1 วันต่อปีงบประมาณ โดยในปี พ.ศ. 2562 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ไม่มีการจัดอบรมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ แต่ปรากฏข้อมูลการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โคนม โคนม แพะนม แพะเนื้อ แกะเนื้อ และจิ้งหรีด (สำนักงานปศุสัตว์เขต 1, 2562) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีการจัดอบรม โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมจำนวนรวม 315 ราย (สำนักงานปศุสัตว์เขต 1, 2563) และในปี พ.ศ. 2564 มีเกษตรกรเข้าร่วมจำนวนรวม 516 ราย (สำนักงานปศุสัตว์เขต 1, 2564) โดยไม่พบการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามข้อกำหนด หรือสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกรได้ เช่น กรมปศุสัตว์จัดสรรสัตวแพทย์และสัตวบาลส่วนกลางลงสู่ฟาร์มไก่เนื้อ การช่วยเหลือเงินด้านการกู้เงินดอกเบี้ยต่ำหรือไม่คิดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงฟาร์ม และนำข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มไปปรับใช้กับฟาร์มของตนเอง ซึ่งเป็นการจูงใจเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในอีกรูปแบบหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกช. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้นมาจากการขอการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ และการขอการรับรองมาตรฐานฟาร์มนั้นขึ้นอยู่กับความสมัครใจหรือความสนใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในการเข้าร่วมยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเอง ไม่ได้บังคับให้ฟาร์มไก่เนื้อทุกฟาร์มที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้หน่วยงานที่ทำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงฟาร์มหรือสนับสนุนด้านอื่นๆ ให้ฟาร์มมีมาตรฐานตามข้อกำหนด ทั้งนี้มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อดังกล่าวออกมาในรูปแบบของระเบียบเท่านั้น จึงไม่มีการบังคับใช้ทางกฎหมาย ดังนั้นผู้ประกอบการฟาร์มที่สมัครใจนำไปปฏิบัติโดยส่วนมากจึงเป็นฟาร์มที่มีการเลี้ยงแบบประกันราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง โดยทำสัญญาฉบับบริษัท หรือเรียกว่า ฟาร์มบริษัทผู้สัญญา รวมทั้งฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของบริษัทที่มีการแปรรูปเพื่อการส่งออกแบบครบวงจร ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า ในขณะที่ฟาร์มไก่เนื้อรายย่อยขนาดกลาง รายย่อยที่เลี้ยงเพื่อการค้า และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกช. 6901-2560 มาบริหารจัดการฟาร์ม รวมถึงฟาร์มไก่เนื้อที่จำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงต่ำกว่า 3,000 ตัว ซึ่งไม่อยู่ในเกณฑ์ข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์ม กรมปศุสัตว์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายหรือมีบทลงโทษแก่ฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้ที่ไม่เข้าสู่การรับรองมาตรฐานฟาร์มได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาจากโรคระบาดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น กรมปศุสัตว์จึงบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและควบคุมโรคจากสัตว์ปีก คือ พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 โดยฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่สมัครใจใช้มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อดังกล่าวต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 อย่างเคร่งครัด รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ก่อนที่ไก่เนื้อจะถึงมือผู้บริโภคเพื่อนำไปแปรรูปเป็นอาหาร ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากไก่เนื้อที่มาจากฟาร์มที่ไม่ได้ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่สามารถขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม รวมทั้งฟาร์มไก่เนื้อเพื่อผลิตไก่เนื้อจำหน่ายในประเทศต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ จากกรมปศุสัตว์ดังต่อไปนี้

การขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์/ซากสัตว์ภายในราชอาณาจักร ซึ่งจะปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 หากผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต้องการขนส่งและขนย้ายไก่เนื้อออกจากฟาร์มไปโรงฆ่าสัตว์หรือโรงเชือด ต้องดำเนินการขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในราชอาณาจักรจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ หรือสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดก่อนการขนย้าย โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ หรือผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต้องจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานประกอบการขออนุญาตเคลื่อนย้ายและยื่นความจำนงเพื่อขอเก็บตัวอย่างอุจจาระสัตว์ปีก (Cloacal Swab) เพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกต่อสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ จากนั้นจะมีเจ้าหน้าที่หรือสัตวแพทย์

ประจำศูนย์ปฏิบัติการปศุสัตว์ประจำอำเภอเข้าไปเก็บตัวอย่างอุจจาระสัตว์ปีก (Cloacal Swab) และนำตัวอย่างส่งสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพื่อทำใบบันทึกการส่งตัวอย่างก่อนจับไก่ประมาณ 1-3 วัน สัตวแพทย์ประจำห้องที่ต้องเข้าไปตรวจสุขภาพสัตว์พร้อมออกใบ สพส. 001 เพื่อรับรองสุขภาพสัตว์ปีก ให้กับเจ้าของฟาร์มปีก จากนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อยื่นขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ (แบบ ร.1) ต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด (กรณีเคลื่อนย้ายข้ามโซน) และยื่นต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำอำเภอ (กรณีเคลื่อนย้ายภายในโซน) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ทำหนังสือสอบถามพื้นที่ปลายทางการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกว่ามีโรคระบาดเกิดขึ้นเพื่อนำไปประกอบ ในการพิจารณาออกใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก (แบบ ร.4) พร้อมแนบผลตรวจการวินิจฉัยโรคใช้หวัดนก ปศุสัตว์ประจำอำเภอ พิจารณาออกใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก (แบบ ร.3) ต่อไป อย่งไรก็ตามในระหว่างการขนส่งและขนย้ายไก่เนื้อเข้าโรงฆ่าสัตว์ หรือ โรงเชือดไก่ ต้องยึดแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบว่า ด้วยการคุ้มครอง และดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีกระหว่างการขนส่ง พ.ศ. 2554 ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยลดการบาดเจ็บ ลดการปนเปื้อนในระหว่างการขนส่งสัตว์สัตว์ปีก และควบคุมการระบาดของโรคในสัตว์ปีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันกรมปศุสัตว์ได้พัฒนาระบบการเคลื่อนย้ายสัตว์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Movement) ซึ่งผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อต้องลงทะเบียนผ่านระบบการเคลื่อนย้ายสัตว์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Movement) (สำหรับผู้ประกอบการ) เพื่อแจ้งความจำนงขออนุญาตนำหรือย้ายสัตว์หรือซาก สัตว์ภายในราชอาณาจักรผ่านระบบ E-movement

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การแจ้งการฆ่าสัตว์ และการออกหลักฐานการรับแจ้งการฆ่าสัตว์ พ.ศ. 2562 หากผู้ประกอบการผู้เลี้ยงไก่เนื้อ หรือพ่อค้าคนกลางจะทำการฆ่าสัตว์ในโรงฆ่าสัตว์หรือฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ในประเทศ ให้แจ้งรายละเอียดต่อพนักงานท้องถิ่น ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่โรงฆ่าสัตว์ หรือสถานที่ฆ่าสัตว์นอก โรงฆ่าสัตว์นั้นตั้งอยู่ และต้องแจ้งล่วงหน้าไม่เกินเจ็ดวันก่อนทำการฆ่าสัตว์ โดยยื่นเอกสารและหลักฐานที่สำคัญคือ ใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ หรือหนังสือรับรองแหล่งที่มาของสัตว์ที่ออกโดยปศุสัตว์จังหวัดหรือปศุสัตว์อำเภอ จากนั้นนำสัตว์ไปยังโรงพักสัตว์ตามหลักฐานการรับแจ้งที่พนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้ และแสดงหลักฐานการรับแจ้งการฆ่าสัตว์ต่อผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการฆ่าสัตว์และพนักงานตรวจโรคสัตว์ต่อไป

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 โดยผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อหรือพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อไก่เนื้อจากฟาร์มเพื่อนำมาแปรรูป หรือจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ ที่ประสงค์จะฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ ให้แจ้งชนิดและจำนวน

สัตว์ที่จะฆ่า แหล่งที่มาของสัตว์ที่จะฆ่า วันและเวลาที่จะฆ่าสัตว์ ชื่อของโรงฆ่าสัตว์ต่อพนักงานท้องถิ่นและเสียอากรการฆ่าสัตว์ตามอัตราที่กรมปศุสัตว์กำหนด และให้พนักงานตรวจโรคสัตว์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับการแต่งตั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประจำในโรงฆ่าสัตว์ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ และต้องได้รับการขึ้นทะเบียนไว้กับกรมปศุสัตว์ ทำการตรวจโรคสัตว์ก่อนการฆ่าสัตว์ และในกรณีที่พนักงานตรวจโรคสัตว์มีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ที่จะฆ่าเป็นโรค หรือมีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหาร ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีอำนาจสั่งการฆ่าสัตว์และแยกสัตว์นั้นไว้เพื่อตรวจพิสูจน์ได้ หากในกรณีที่ได้ทำการตรวจพิสูจน์แล้วพบว่าสัตว์ที่จะฆ่าไม่เป็นโรค ไม่มีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือมีความเหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหาร ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีคำสั่งให้ฆ่าสัตว์นั้น อย่างไรก็ตามในกรณีที่เกิดโรคระบาดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ที่จะฆ่าเป็นโรคระบาด ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ นอกจากนี้เมื่อได้ฆ่าสัตว์เรียบร้อยแล้ว ห้ามไม่ให้เอาเนื้อสัตว์ออกจากโรงฆ่าสัตว์ก่อนที่พนักงานตรวจโรคสัตว์จะรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์นั้น

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย กล่าวคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จได้นั้น มาตรฐานของนโยบายต้องมีความชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน นโยบายชัดเจน สามารถมองเห็นความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่หวังผลความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลวในระหว่างดำเนินงานเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลุ่มเป้าหมายในนโยบายที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้ผลการศึกษาดังนี้

4.3.1 ปัจจัยด้านตัวนโยบาย

การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จ วัตถุประสงค์ของตัวนโยบายต้องมีความชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายที่แสดงให้เห็นทิศทางการดำเนินงานที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถรับรู้ เข้าใจและยอมรับในเป้าหมายของนโยบาย รวมถึงความต่อเนื่อง และความเสถียรของนโยบาย

เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ โดยสามารถมองเห็นความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่หวังผลความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลวในระหว่างการดำเนินงาน จากการรวบรวมข้อมูลในหลายส่วนมาประกอบกันสามารถอธิบายคุณลักษณะที่สำคัญของปัจจัยด้านตัวนโยบายดังนี้

ประการที่ 1 ความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบาย

จากการศึกษา พบว่า มูลเหตุที่สำคัญการกำหนดนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เนื่องมาจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกไก่เนื้ออยู่ในอันดับ 4 ของโลก และมีศักยภาพการผลิตไก่เนื้อมากเป็นอันดับ 8 ของโลก (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2563) บริษัทผู้ส่งออกไก่สดแช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปจะไม่สามารถส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปยังประเทศคู่ค้าได้หากปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการผลิตไก่สดแช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปส่งออก คือ วัตถุดิบไก่เนื้อไม่ได้มาจากฟาร์มที่ได้มาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากล จากปัญหาที่มาจากเงื่อนไขการส่งออกจากประเทศคู่ค้าดังกล่าวทำให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) หน่วยงานรัฐที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องทำหน้าที่เป็นแกนกลางประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตไก่เนื้อในประเทศไทยมาร่วมกันดำเนินการกำหนดมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อให้มีมาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากล เพื่อให้ฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศนำมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อดังกล่าวไปปรับปรุงฟาร์มของตนให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนด

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เป็นผู้ที่มิบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายแผนงาน และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและดำเนินการมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ พ.ศ. 2551 พิจารณาเห็นชอบให้จัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรฟาร์มไก่เนื้อ และผ่านการยกย่องโดยคณะกรรมการวิชาการที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ประกอบด้วย อธิบดีกรมปศุสัตว์ ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ผู้แทนคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้แทนสัตวแพทยสภา ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ ผู้แทนสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ ผู้แทนสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการส่งออก ผู้แทนสมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่คอมพาร์ทเมนต์ไทย ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการผลิต เมื่อคณะกรรมการเห็นด้วยกับรายละเอียดของร่างมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรนั้น และเห็นสมควรกำหนดให้เป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปตามที่คณะกรรมการวิชาการเสนอ ก็ให้คณะกรรมการเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้า

เกษตรนั้นเป็นมาตรฐานบังคับหรือออกประกาศกระทรวงกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรนั้นเป็นมาตรฐานทั่วไปต่อไป อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2552 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 เพื่อใช้ส่งเสริมสินค้าเกษตรประเภทไก่เนื้อให้ได้คุณภาพ มีมาตรฐานการผลิตและปลอดภัยและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 ได้ยกเลิกมาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2560 โดยปรับเป็นฉบับใหม่คือ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2560 เพื่อให้มาตรฐานมีข้อกำหนดที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีการผลิตและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาฟาร์มไก่เนื้อของไทยให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้นในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้เป็น “มาตรฐานทั่วไป” พร้อมทั้งประกาศแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901(G)-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เพื่อให้เกษตรกรผู้ประกอบการไก่เนื้อมีความเข้าใจในมาตรฐาน มกษ. 6901-2560 และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยกำหนดขอบเขตการดำเนินงานในเรื่องการปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อให้ได้ตามมาตรฐานสากล ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับการบริโภค ซึ่งจะไม่ครอบคลุมการปฏิบัติที่ดีสำหรับไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบถึงความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ว่ารัฐบาลมีการผลักดันนโยบายนี้เพื่อการยกระดับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อภายในประเทศให้ได้มาตรฐานสากล และมีไก่เนื้อที่เหมาะสมต่อการบริโภค อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มาตรฐานดังกล่าวถูกนำไปบังคับใช้เฉพาะฟาร์มไก่เนื้อที่ผลิตวัตถุดิบแก่โรงงานแปรรูปไก่สด แช่เย็นแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปเพื่อการส่งออกเท่านั้น ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มฟาร์มไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงประกันราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทที่มีพันธะหน้าที่ในการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนสู่โรงงานแปรรูปเพื่อการส่งออกเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงฟาร์มไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง หรือรายใหญ่ที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ และการที่นโยบายไม่ได้ถูกออกแบบมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อทั้งหมด โดยกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไปไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ จึงทำให้เห็นนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 นี้เป็นนโยบายที่มุ่งแก้ปัญหาปัจจัยการผลิตต้นน้ำเพื่อส่งต่อไปสู่ระบบการผลิตกลางน้ำ นำไปสู่ผลิตภัณฑ์ปลายน้ำที่มีคุณภาพตามที่ประเทศคู่ค้าต้องการเท่านั้น โดย

ประโยชน์ของนโยบายทั้งหมดเพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาดการส่งออกไถ่เนื้อของประเทศไทยและเพื่อให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้านั้น แต่ไม่ได้คำนึงถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค การที่นโยบายไม่สามารถบังคับใช้กับฟาร์มไถ่เนื้อที่ผลิตไถ่เนื้อจำหน่ายในประเทศ กรมปศุสัตว์จึงจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายฉบับอื่นกับฟาร์มไถ่เนื้อกลุ่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 การขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์/ซากสัตว์ภายในราชอาณาจักร ซึ่งจะปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การแจ้งการฆ่าสัตว์ และการออกหลักฐานการรับแจ้งการฆ่าสัตว์ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 เพื่อป้องกันปัญหาจากโรคระบาดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและเพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคในคุณภาพไถ่เนื้อที่จำหน่ายในประเทศ

จากผลการสำรวจข้อมูลของผู้วิจัยในเขตพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในนโยบายเข้ารับการอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มไถ่เนื้อ” เพื่อให้มีคุณสมบัติในการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ซึ่งส่วนมากเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มประกันฟาร์มรับจ้างเลี้ยง รวมถึงฟาร์มบริษัท โดยมีบริษัทคู่สัญญาจะเป็นผู้แจ้งชื่อเข้ารับการอบรมดังกล่าวกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเอง เมื่อผ่านการอบรมแล้วเกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อจะทำการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน ตามข้อกำหนดที่ปรากฏในเอกสารมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เมื่อคุณสมบัติต่างๆ พร้อมแล้ว เกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อจึงดำเนินการยื่นความประสงค์ขอตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอต่อไป โดยมีบริษัทคู่สัญญาเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อทำหน้าที่เพียงเป็นเจ้าของฟาร์ม ผู้ยื่นคำร้องขอและปฏิบัติตามคำสั่งของบริษัทคู่สัญญาเท่านั้น หากฟาร์มไถ่เนื้อได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม บริษัทคู่สัญญาฟาร์มจะทำการจัดส่งวัตถุดิบไถ่เนื้อให้แก่โรงงานแปรรูปไปแช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไถ่แปรรูปเพื่อการส่งออกต่อไป ซึ่งรายละเอียดในสัญญาเป็นข้อตกลงกันระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อและบริษัทเท่านั้น หน่วยงานรัฐซึ่งเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทำหน้าที่เพียงหน่วยงานบริการอบรม ให้ความรู้เรื่องมาตรฐานฟาร์ม ตรวจประเมินฟาร์ม พิจารณารับรองผลการประเมินเท่านั้น ดังนั้นกล่าวได้ว่านโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นมาตรฐานฟาร์มไถ่เนื้อที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เฉพาะฟาร์มไถ่เนื้อที่ผลิตไถ่เนื้อเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานแปรรูปไถ่เนื้อเพื่อการส่งออกเพียงเท่านั้น แต่นโยบายไม่ได้ให้ความชัดเจนแก่วัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาฟาร์มไถ่เนื้อที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือต้องการให้ทุกฟาร์มไถ่เนื้อในประเทศไทยเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์มเพื่อสร้างความปลอดภัยของ

ผู้บริโภคนั้นฟาร์มไก่เนื้อที่ผลิตไก่เนื้อจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางนำเข้าโรงฆ่าสัตว์เอกชน จำหน่ายเป็นไก่สดแช่เย็นแช่แข็งเพื่อจำหน่ายในประเทศไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ฉบับนี้ อย่างไรก็ตามฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้ต้องบริหารจัดการฟาร์มภายใต้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 ของกรมปศุสัตว์อย่างเคร่งครัด

ประการที่ 2 นโยบายไม่ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับเป้าหมาย

ในการนำมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมายของนโยบาย ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง และรายย่อยที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง ฟาร์มบริษัท รวมถึงฟาร์มอิสระ จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาสาระของนโยบายที่กำหนดลงไปยังหน่วยงานระดับล่างเพื่อปฏิบัติ นั้นยังไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย กล่าวคือ มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ กำหนดขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อถือปฏิบัติเพื่อนำไปปรับปรุงฟาร์มให้มีมาตรฐาน สามารถผลิตไก่เนื้อให้มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับการบริโภค ในทางปฏิบัติพบว่า มาตรฐานถูกกำหนดให้เป็น “มาตรฐานทั่วไป” ไม่สามารถบังคับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อทุกประเภทต้องถือปฏิบัติ การนำนโยบายไปปฏิบัติของกลุ่มเป้าหมายอยู่บนความ “สมัครใจ” ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเท่านั้น ซึ่งไม่ผิดกฎหมายหรือข้อบังคับของกรมปศุสัตว์แต่อย่างใด ในทางกลับกันฟาร์มไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง รวมถึงฟาร์มบริษัทที่มีการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกถูกบังคับให้นำข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อไปบริหารจัดการฟาร์มโดยไม่มีเงื่อนไข ดังนั้นกล่าวโดยสรุป มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เนื้อหาสาระในนโยบายถูกกำหนดขึ้นมาให้ไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยเป้าหมายแท้จริงของนโยบายนี้คือฟาร์มไก่เนื้อที่ผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออก แต่ไม่ครอบคลุมกับเป้าหมายของนโยบายอีกกลุ่ม ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ผลิตไก่เนื้อเพื่อจำหน่ายภายในประเทศจึงส่งผลต่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภคในประเทศที่ต้องเสี่ยงกับการบริโภคไก่เนื้อจากฟาร์มที่ไม่ได้มาตรฐาน

ประการที่ 3 นโยบายถูกออกแบบมาให้ความต่อเนื่องหวังผลในระยะยาว

จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไก่เนื้อและฟาร์มไก่เนื้ออยู่คู่กับเกษตรกรไทยเป็นเวลามากกว่า 100 ปี นับตั้งแต่ไก่เนื้อนำเข้ามาเลี้ยงเป็นครั้งแรกที่อ่าวบางเบิด อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2463 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญแก่นโยบายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยผู้ประกอบการที่เลี้ยงไก่ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นนั้นตามประกาศ

กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมเรื่องสุขอนามัย และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการป้องกัน และควบคุมโรค ต่อมาในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2542 กำหนดเป็นมาตรฐานเฉพาะฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทย โดยให้ฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศถือปฏิบัติผ่านการควบคุมดูแลของกรมปศุสัตว์ และหน่วยงานพื้นที่ปศุสัตว์เขต ปศุสัตว์จังหวัด และปศุสัตว์อำเภอ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพของฟาร์ม และผลผลิตปศุสัตว์ให้ได้มาตรฐาน มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทยปี พ.ศ. 2542 ถูกออกมาบังคับใช้ในรูปของระเบียบมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2542 เป็นข้อกำหนดขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกษตรกรผู้ประกอบการไก่เนื้อนำไปปฏิบัติ โดยเมื่อผู้ประกอบการไก่เนื้อนำข้อกำหนดในระเบียบไปปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนด หรืออาจสูงกว่า กรมปศุสัตว์จะทำการขึ้นทะเบียนฟาร์ม และรับรองให้เป็นฟาร์มมาตรฐานต่อไป ระเบียบมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2542 ออกมาในรูปของระเบียบ โดยมีผลบังคับใช้เฉพาะกับเกษตรกรผู้ประกอบการไก่เนื้อที่มีจำนวนไก่ที่เลี้ยงตั้งแต่ 3,000 ตัว ฟาร์มไก่เนื้อขนาดใหญ่ที่อยู่ในรูปของฟาร์มบริษัท ฟาร์มประกันราคา และฟาร์มรับจ้างเลี้ยง ที่สมัครใจใช้ระเบียบนี้ในการควบคุมมาตรฐานฟาร์มอย่างไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้เพื่อทำตามมาตรการที่กำหนด โดยประเทศคู่ค้า สร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศคู่ค้าในการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพ และปลอดภัยจากอันตรายในอาหาร

ระเบียบมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2542 ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อให้มีระบบการผลิตที่ดีอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2552 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 เป็นฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2552 และฉบับที่ 2 (ปรับปรุง) มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2560 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 โดยมอบหมายให้กรมปศุสัตว์ ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบมาตรฐานสินค้าเกษตรฉบับนี้ และมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ยังมีผลบังคับให้ฟาร์มไก่เนื้อถือปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน หากพิจารณาตามระยะเวลาในการดำเนินนโยบายแล้ว กล่าวได้ว่า มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นนโยบายของกรมปศุสัตว์ที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์มให้มีมาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากลมากขึ้น จนมาเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ที่บังคับใช้ในฟาร์มไก่เนื้อในปัจจุบันที่นานถึง 23 ปี ถือได้ว่านโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นนโยบายสาธารณะที่มีการ

ดำเนินนโยบายต่อเนื่องยาวนานมากนโยบายหนึ่ง ซึ่งการที่นโยบายสาธารณะที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากหลายสิบปีแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระในนโยบายตลอดเวลาเป็นการรับประกันได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามนโยบายสาธารณะที่มักประสบผลสำเร็จนั้นอาจมาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือโครงการเดิมเพียงเล็กน้อยให้สอดคล้องกับค่านิยมผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย นอกจากนี้นโยบายมีตัวอย่างที่เคยดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จ เมื่อนำมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาในนโยบายเพียงเล็กน้อยและนำไปปฏิบัติแล้วสามารถให้ผลในทางบวกอย่างชัดเจน และที่สำคัญนโยบายดังกล่าวสามารถควบคุมและประเมินผลนโยบายอย่างสม่ำเสมอ หรือการที่นโยบายพยายามที่จะเสนอการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ หรือเป็นนโยบายที่ทำกันเป็นกิจวัตรและมีมานานแล้ว (สุภชัย ขวาระประภาส, 2557) นอกจากนี้ความต่อเนื่องของนโยบายส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หากนโยบายถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Continuation) โดยผู้ปฏิบัติ แม้ว่าระยะเวลาจะสิ้นสุดแล้วย่อมส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ (วรเดช จันทรศร, 2552) และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของสุรพร เสี่ยนสลาย (2539) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรในประเทศไทย พบว่า ความต่อเนื่องของนโยบาย คือ ความมั่นคงหรือการดำรงอยู่ของนโยบายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดและระดับความสำคัญของนโยบายในแต่ละช่วง ทั้งนี้หากนโยบายได้รับแรงสนับสนุนทางการเมืองอย่างดีและต่อเนื่องจากรัฐบาลและประชาชนย่อมส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ และผู้วิจัยมีข้อเสนอเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า นโยบายที่ดีควรได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากรัฐ คือ นโยบายที่เป็นที่ยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ในรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นต้องถือเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป นโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ และนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 จัดเป็นนโยบายที่รัฐบาลทุกสมัยให้ความสำคัญ และมีการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานกว่า 20 ปี การพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในเอกสารมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อให้มีความเป็นสากลตามความต้องการของประเทศคู่ค้ามากขึ้น จึงถือได้ว่า นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มีความชัดเจน โดยมีการถือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมหน่วยงานและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในนโยบาย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ รับรู้ถึงความมีอยู่ของนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมให้ฟาร์มไก่เนื้อผลิตไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับบริโภค โดยนโยบายไม่ได้มีเป้าหมายที่จะให้ฟาร์มไก่เนื้อทุกแห่งทั่วประเทศต้องขอการรับรองมาตรฐาน เพียงแต่มุ่งหวัง

ให้ฟาร์มไก่เนื้อสมัครใจขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม การที่นโยบายเปิดโอกาสให้เกษตรกรสามารถเลือกที่จะขอหรือไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ส่งผลให้ฟาร์มไก่เนื้อที่สมัครใจเข้ารับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนฟาร์มที่ไม่สมัครใจ ซึ่งฟาร์มไก่เนื้อที่ขอการรับรองตามมาตรฐานฟาร์มนี้ส่วนมากเป็นกลุ่มฟาร์มไก่เนื้อแบบประกันราคาฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทที่มีพันธะหน้าที่ในการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนสู่โรงงานแปรรูปเพื่อการส่งออกเท่านั้น กล่าวได้ว่าเป้าหมายของนโยบายที่แท้จริงมุ่งไปยังฟาร์มไก่เนื้อที่ผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปเพื่อการส่งออกเท่านั้น การที่ตัวนโยบายมุ่งส่งเสริมและกำหนดให้เข้าร่วมการรับรองมาตรฐานฟาร์มอยู่บนความสมัครใจของเกษตรกร ส่งผลให้จำนวนการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับระยะเวลาในการดำเนินนโยบายและเปรียบเทียบกับศักยภาพการผลิตและการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทยเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ปัจจัยด้านตัวนโยบายมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ซึ่งไม่เป็นไปตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยที่กำหนดว่านโยบายที่มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง นโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ของตัวนโยบายที่ชัดเจน มีความสอดคล้องในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานต่างๆ ของนโยบาย ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องรับรู้ เข้าใจและยอมรับเป้าหมายของนโยบาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (1975) ที่ว่านโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมและมีมาตรฐานที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติได้จริงและสามารถประเมินผลการปฏิบัติงาน การกำหนดมาตรฐานและวัตถุประสงค์นโยบายต้องดำเนินการเป็นลำดับแรกสอดคล้องกับแนวคิดของ Sabatier and Mazmanian (1980) ที่ว่านโยบายมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและสามารถจัดลำดับได้อย่างชัดเจน (Precision and Clear Ranking of Legal Observes) ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะช่วยให้การประเมินผลเป็นไปได้ง่ายและทำให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังนำมาซึ่งความสนับสนุนทางด้านทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังนั้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมาย นโยบายที่กำหนดขึ้นมานั้นควรมีการศึกษาความเป็นเหตุเป็นผลของทฤษฎีเบื้องหลังนโยบาย นั่นคือ การศึกษาตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายต้องมีเหตุและผลมารองรับอย่างเพียงพอ และมีตัวอย่างในทางปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อนำนโยบายลงสู่ภาคปฏิบัติแล้วนโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จ ไม่ใช่มาจากการคาดคะเนในทางที่ผิด (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2551) หรือการคาดคะเนในผลที่เข้าข้างตนเอง อย่างไรก็ตามบางครั้งความผิดพลาดในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลให้นโยบายไม่ประสบความสำเร็จอาจเกิดขึ้นได้จากผู้กำหนดนโยบายมีความเข้าใจในปัญหาที่ต้องการให้มีการกำหนดนโยบายเพื่อเข้าไปแก้ไข ไม่มากเพียงพอ ลักษณะเช่นนี้คือ เป็นไปในลักษณะการกำหนดนโยบายผิดเป้าหมายตั้งแต่เริ่มต้นมากกว่าจะเป็นความ

ผิดพลาดที่มาจากกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น ความชัดเจนของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ขั้นตอนการดำเนินงาน ขอบเขตอำนาจหน้าที่การดำเนินงาน และกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบจะเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของนโยบายที่ตั้งไว้ (วรเดช จันทรศร, 2552) อย่างไรก็ตามความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ (Clarity of Policy) ซึ่งประกอบด้วย การระบุสภาพปัญหาของนโยบายอย่างครอบคลุม การกำหนดผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา และการประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินการอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายของนโยบายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้หากวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้ขาดความชัดเจน มีรายละเอียดมาก หรือน้อยเกินไปอาจทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสนและไม่เข้าใจ วัตถุประสงค์ของนโยบายและอาจนำไปสู่การบิดเบือนนโยบายโดยการนำไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม (สมบัติ ช่างชัยวงศ์, 2540) การให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงเนื้อหาสาระของนโยบาย มาตรฐานของนโยบาย รวมถึงความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนจะส่งผลให้การนำนโยบายปฏิบัติประสบผลสำเร็จมากกว่าล้มเหลว สอดคล้องกับการศึกษาของ หัสศญา พิมพ์สระเกษ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ในทัศนคติของผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา นโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา นั้น มีความชัดเจน มีแนวทางการปฏิบัติงานที่แน่ชัดว่าต้องการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไม่ให้เกิดการระบาด รวมถึงกำจัดโรคภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว อีกทั้ง ยังมีกฎหมาย ระเบียบประกาศต่างๆ เป็นแนวทางอ้างอิงในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างตรงตามเป้าหมาย และมีเอกภาพในการทำงานจนปัจจุบัน ความชัดเจนของนโยบายนี้เองยังเป็นที่ทำให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ไม่พบการระบายนับตั้งแต่การระบาดครั้งสุดท้ายในจังหวัดนครราชสีมา นับตั้งแต่พ้นระยะเฝ้าระวัง โรค 12 มีนาคม พ.ศ. 2548 ส่วนปัจจัยด้านมาตรฐานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก พบว่าหน่วยงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาปฏิบัติตามมาตรฐานของนโยบายที่มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมโรคไข้หวัดนก และมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับวัคซีนที่เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก โดยดำเนินการตามแนวทางสากลตามข้อกำหนดขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ และสอดคล้องกับการศึกษาของ อธิธิชัย สีดำ (2553) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี” พบว่านโยบายเสริมสร้างสันติ

สุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ที่ดีและมีความชัดเจนอีกด้วย ตลอดจนผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นอย่างดี ทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถที่จะรับรู้หน้าที่ของตนเองได้ว่าจะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความราบรื่นและประสบความสำเร็จในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งก็เกิดเหตุการณ์ความเข้าใจไม่ตรงกันในวัตถุประสงค์ของนโยบายเนื่องมาจากการสื่อสารที่ไม่ตรงกันภายในหน่วยงาน โดยผู้ให้ข้อมูลให้เหตุผลว่า เหตุที่เข้าใจไม่ตรงกันในวัตถุประสงค์ของนโยบายเกิดจากการที่วัตถุประสงค์ของนโยบายมาจากการถ่ายทอดโดยผู้บังคับบัญชา ไม่ได้เกิดจากการรับรู้โดยตรงของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเอง ทำให้บางครั้งการสื่อสารผิดเพี้ยนไป ซึ่งถ้าหากเกิดการสื่อสารผิดบ่อยๆ หรือผิดเพี้ยนไปจากข้อความที่เป็นจริงมากเกินไป ก็อาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อความสำเร็จของนโยบาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา อินคอง (2557) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ” พบว่า นโยบายแก้ปัญหานี้ในระบบมีวัตถุประสงค์จำนวนมาก วัตถุประสงค์แต่ละข้อขาดความสอดคล้องกัน วัตถุประสงค์บางข้อไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวขาดความชัดเจนและไม่มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติ หรือกระบวนการ ขั้นตอน และการบรรลุวัตถุประสงค์ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เช่น วัตถุประสงค์ของนโยบายที่ต้องการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมเพื่อรักษาวินัยทางการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ความไม่ชัดเจนและวัตถุประสงค์ดังกล่าวส่งผลให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความสับสนและเลือกที่จะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียว ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ปฏิบัติจะเลือกปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ข้อแรกคือ เพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนที่มีหนี้ในระบบเข้าเป็นหนี้ในระบบ เนื่องจากเป็นวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลเน้นและหน่วยงานส่วนกลางได้กำหนดขั้นตอนและกระบวนการไว้อย่างชัดเจนแล้ว ผู้นำนโยบายเพียงไปปฏิบัติตามขั้นตอนของนโยบายให้ครบถ้วนเท่านั้น ความไม่ชัดเจนของวัตถุประสงค์ยังส่งผลให้การติดตามและประเมินผลนโยบายเป็นไปได้ยากและการประเมินผลทำได้เพียงการพิจารณาว่านโยบายได้ถูกนำไปปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดแล้วเท่านั้น จึงไม่มีการติดตามประเมินผลผลลัพธ์ และผลกระทบจากนโยบาย รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปานชนก ชูหนู (2560) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาแรงงานเด็กข้ามชาติในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล” พบว่า ความชัดเจนในรายละเอียดของนโยบายและแผนระดับชาติ ความชัดเจนในรายละเอียดของแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการสำหรับดำเนินการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของหน่วยงาน

ต่างๆ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าผู้กำหนดนโยบายและแผนฯ รวมไปถึงผู้กำหนดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการนั้นส่วนใหญ่คือ ผู้ที่นั่งทำงานอยู่ส่วนกลางของการบริหารตามหลักการของบริหารราชการส่วนกลางที่เป็นการรวมอำนาจ (Centralization of Power) แล้วจึงค่อยๆ จำแนกหน่วยการกำหนดนโยบายและหน่วยการจัดบริการออกจากกัน (Separation of Policy Operation Units) ซึ่งการกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติในรูปแบบนี้จะส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดรายละเอียดในนโยบายแบบภาพกว้าง ไม่ได้จำเพาะเจาะจง เฉพาะปัญหาใดปัญหาหนึ่ง แต่หมายรวมถึงความต้องการในการแก้ปัญหาในภาพรวม นอกจากนี้ลักษณะด้านนโยบายและแผนระดับชาติ ไม่มีความไม่ชัดเจนในตัวองรายละเอียดนโยบายและแผนระดับชาติฯ ฉบับนี้ การออกนโยบายและแผนระดับชาติฯ ที่ไม่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา การระบุดูภาพรวมและรายละเอียดการนำไปสู่การปฏิบัติแบบภาพกว้าง ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่ได้นำนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปปฏิบัตินั้นยังคงมีความสงสัยในเรื่องของรายละเอียดการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่มากไม่น้อย รวมไปถึงขอความช่วยเหลือที่เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการไปปฏิบัตินั้นต้องการให้ตัวนโยบายกำหนดขออย่างชัดเจน และการศึกษาของ วรณา จีรพันธ์ (2550) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีนโยบายแก๊สโซฮอล์” พบว่า ลักษณะสำคัญของการนำนโยบายแก๊สโซฮอล์ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ คือ ด้านเนื้อหาของสาระของนโยบายที่มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน รัฐบาลสามารถแปลงนโยบายออกเป็นมาตรการ โครงการ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองตอบต่อวัตถุประสงค์หลักของการแก้ไขปัญหาพลังงานของประเทศ และการที่ภาครัฐได้กำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย รูปแบบและกระบวนการ ทำให้สามารถเชื่อมโยงในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม กอปรกับเมื่อพิจารณาเนื้อหาของสาระของนโยบายแก๊สโซฮอล์แล้วจะพบว่า เป็นแนวนโยบายที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อสังคมส่วนรวมอย่างชัดเจนทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกร และผู้บริโภค ในการดำเนินนโยบายแก๊สโซฮอล์เพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบจากราคาน้ำมันแพง จึงไม่ได้รับการต่อต้านแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันกลับได้รับการยอมรับและให้ความร่วมมือ ทำให้ง่ายต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจถือได้ว่าเป็นความสำเร็จขั้นต้นที่มีความสำคัญมากและจะส่งผลสำเร็จในขั้นต่อไป

4.3.2 ปัจจัยด้านทรัพยากร

การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จนั้นนโยบายต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากรอย่างเต็มที่ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน หรือสิ่งจูงใจอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการศึกษา

พบว่า นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายหลักจากกรมปศุสัตว์ มอบหมายให้สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่นำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 อำนาจหน้าที่ถูกมอบหมายตามลำดับขั้นตอนมีกฎหมายหลายฉบับรองรับการดำเนินนโยบายและมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งในการศึกษาการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัตินี้ จะกล่าวถึงทรัพยากรที่หน่วยงานจำเป็นต้องใช้สนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในนโยบาย มีรายละเอียดดังนี้

1) งบประมาณ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยทรัพยากรด้านงบประมาณไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายหลักจากกรมปศุสัตว์ มอบหมายให้สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่นำไปปฏิบัติ โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นการจัดสรรงบประมาณจากกรมปศุสัตว์ ผ่านสำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ ลงสู่หน่วยงานสำนักงาน ปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ให้มีคุณสมบัติในการขอยื่นรับรองมาตรฐานฟาร์ม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมปศุสัตว์ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่าย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 5,840,703,600 บาท โดยแบ่งออกเป็นงบประมาณรายจ่ายของหน่วยงาน ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 2,265,844,500 บาท แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 1,073,185,100 บาท แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า 1,074,035,900 บาท แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคม 118,623,500 บาท งบประมาณรายจ่ายบูรณาการ 112,906,900 บาท แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 26,576,300 บาท แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค 51,584,500 บาท แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก 34,746,100 บาท ทั้งนี้สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ลงสู่หน่วยงานในระดับต่างคือ สำนักงานปศุสัตว์เขต และจังหวัด ตามยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน กิจกรรมหลักตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ กิจกรรมรองตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในแผนงานและกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานต่างๆ ได้รับการจัดสรรงบประมาณมีดังนี้ สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 572,300 บาท สำนักงานปศุสัตว์ลพบุรี 577,200 บาท สำนักงานปศุสัตว์สระบุรี 406,300 บาท สำนักงานปศุสัตว์นนทบุรี 122,700 บาท สำนักงานปศุสัตว์ปทุมธานี 115,800 บาท สำนักงานปศุสัตว์ชัยนาท 112,600 บาท สำนักงานปศุสัตว์อ่างทอง 106,300 บาท สำนักงานปศุสัตว์อยุธยา 83,600 บาท สำนักงานปศุสัตว์สิงห์บุรี 50,600 บาท และสำนักงานปศุสัตว์พื้นที่กรุงเทพมหานคร 344,400 บาท และมีการเบิกจ่ายตามระเบียบของกระทรวงการคลังในหมวดงบประมาณ ค่าใช้สอย (ค่าเบี่ยง ค่าเช่าที่พักและพาหนะ) และค่าวัสดุ (วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น) เพื่อใช้ในการจัดโครงการภายใต้แผนหรือกิจกรรมหลักคือ การจัดการฝึกอบรมเกษตรกรในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อ” ตามที่หน่วยงานได้แจ้งประสงค์ขอจัดการฝึกอบรมที่ต้องปฏิบัติทุกสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อตามเขตจังหวัดหรือพื้นที่อื่นๆ ซึ่งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจะถูกใช้เพื่อปฏิบัติการจัดการฝึกอบรมเท่านั้น หน่วยงานไม่ได้รับการจัดสรรเพื่อปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 อื่นๆ เช่น การส่งเสริมและผลักดันให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ หรือส่งเสริมหรือสนับสนุนการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อ” หากวิทยากรเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานในเขตพื้นที่จะ ได้รับค่าตอบแทน ในส่วนการลงพื้นที่เพื่อเป็นคณะผู้ตรวจประเมินจะได้รับค่าตอบแทนตรวจประเมินฟาร์มตามระเบียบของทางราชการ

“งบประมาณได้รับการจัดสรรต่อเนื่องทุกปีเพื่อใช้ในการอบรมเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องแยกประเภทปศุสัตว์ ขึ้นอยู่กับว่าในช่วงนั้นปศุสัตว์ประเภทที่ต้องการอบรม บางปีมีเฉพาะโคนม หรือบางปีฝึกอบรมหมดทุกประเภทสัตว์ที่เลี้ยงในจังหวัดก็มีงบประมาณไม่ปะปนกับโครงการอื่น จัดสรรเฉพาะเลยละ ไม่ยุ่งยาก” (เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานปศุสัตว์สิงห์บุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กันยายน 2564)

หากเปรียบเทียบข้อมูลกับจำนวนผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ซึ่งมีจำนวน 1,560 ราย จะพบว่าสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สามารถดำเนินการกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีได้เพียง 320 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ต่อปี และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนเงิน

งบประมาณที่ได้รับจัดสรรนั้น พบว่า จำนวนงบประมาณมีแนวโน้มสัมพันธ์กับจำนวนฟาร์มปศุสัตว์ที่เขตพื้นที่นั้น ดังนี้

สำนักงานปศุสัตว์ลพบุรี 577,200 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 464 ราย
สำนักงานปศุสัตว์สระบุรี 406,300 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 251 ราย
สำนักงานปศุสัตว์นนทบุรี 122,700 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 49 ราย
สำนักงานปศุสัตว์ปทุมธานี 115,800 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 83 ราย
สำนักงานปศุสัตว์ชัยนาท 112,600 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 143 ราย
สำนักงานปศุสัตว์อ่างทอง 106,300 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 35 ราย
สำนักงานปศุสัตว์อยุธยา 83,600 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 137 ราย
สำนักงานปศุสัตว์สิงห์บุรี 50,600 บาท	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ 98 ราย

กล่าวโดยสรุปนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายหลักจากกรมปศุสัตว์ มอบหมายให้สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่นำไปปฏิบัติ และได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นประจำทุกปีเพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อให้มีคุณสมบัติครบในการขอขึ้นรับรองมาตรฐานฟาร์ม ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์ในแต่ละจังหวัดดำเนินการจัดอบรมอย่างน้อย 1 รุ่น จำนวน 1 วันต่อปีงบประมาณ โดยในปี พ.ศ. 2562 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ไม่มีการจัดอบรมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ แต่มีข้อมูลการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โคเนื้อ แพะนม แพะเนื้อ และเนื้อ และจังหวัด ปี พ.ศ. 2563 จำนวนรวม 315 ราย และในปี พ.ศ. 2564 จำนวนรวมทุกรายปศุสัตว์ไม่แยกประเภท 516 ราย จากข้อมูลผู้เข้ารับการอบรมแสดงให้เห็นว่ามีงบประมาณเพื่อการดำเนินงานในส่วนอบรมนี้มีเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั้งหมดในเขตพื้นที่ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 1,560 ราย อีกทั้งงบประมาณที่จัดสรรมาเพื่อการฝึกอบรมนั้นสามารถกระจายเพื่อจัดการอบรมรวมปศุสัตว์ทุกประเภทที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนั้นส่งเสริม เช่น ฟาร์มแพะ ฟาร์มสุกร ฟาร์มจิ้งหรีด ไม่ได้เฉพาะเจาะจงฟาร์มไก่เนื้อแต่อย่างใด

2) บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในนโยบาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและจากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยทรัพยากรด้านบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในนโยบายไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบาย และมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็น

หน้าที่หลักของข้าราชการประจำหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านมาตรฐานฟาร์มและมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดที่สามารถปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกไปรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 โดยไม่ได้มีจัดสรรบุคลากรเฉพาะกิจเพื่อใช้ปฏิบัติงานในนโยบายนี้ ทั้งนี้สำนักงานปศุสัตว์เขต และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 จำนวน 8 จังหวัด มีจำนวนบุคลากรตามตำแหน่งหน้าที่แสดงดังตารางที่ 4.3

“หน้าที่รับผิดชอบในมาตรฐานฟาร์มฉบับนี้มีไม่มากนักครับ ส่วนใหญ่หน้าที่ที่เรารับผิดชอบคือ ตรวจประเมินฟาร์ม ตามที่ฟาร์มยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเท่านั้น ส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะเป็นการต่ออายุฟาร์มมากกว่า ฟาร์มไก่เนื้อที่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มใหม่ไม่ค่อยจะมี ฟาร์มไก่เนื้อเกิดใหม่น้อย ภาระงานมากตามจำนวนฟาร์มยื่นขอ ไม่มากอย่างที่คิดครับ พอตรวจประเมินเสร็จ ปศุสัตว์จังหวัดจัดส่งผลให้สำนักงานปศุสัตว์เขต นั่นถือว่าหมดหน้าที่เราแล้วระดับหนึ่ง คนที่จะมาทำหน้าที่นี้ต้องขึ้นทะเบียนนะ จะจับใครลงไปตรวจไม่ได้ ต้องมีคุณสมบัติครบ มั่วส่งคนไปตรวจประเมินนั้นทำไม่ได้เลยถือว่าผิดระเบียบของกรมปศุสัตว์ครับ” (นายสัตวแพทย์ ข้าราชการประจำสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กันยายน 2564)

ตารางที่ 4.3 จำนวนบุคลากรตามตำแหน่งหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1

หน่วยงาน	จำนวนอำเภอ	จำนวนบุคลากร/ตำแหน่ง		รวม
		นายสัตวแพทย์ (ปฏิบัติการ/ชำนาญการ/ชำนาญ) นักวิชาการสัตวบาล(ปฏิบัติการ/ชำนาญการ/ชำนาญ) สัตวแพทย์ (ปฏิบัติงานหรือชำนาญงาน) เจ้าพนักงานสัตวบาล (ปฏิบัติงานหรือชำนาญงาน)	เจ้าพนักงานในสายอำนาจการ/ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ	
สำนักงานปศุสัตว์เขต 1	-	31	22	53
สนง.ปศุสัตว์นนทบุรี	6	18	14	32

ตารางที่ 4.3 จำนวนบุคลากรตามตำแหน่งหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนอำเภอ	จำนวนบุคลากร/ตำแหน่ง		รวม
		นายสัตวแพทย์ (ปฏิบัติการ/ชำนาญการ/ชำนาญ) นักวิชาการสัตวบาล(ปฏิบัติการ/ชำนาญการ/ชำนาญ) สัตวแพทย์ (ปฏิบัติงานหรือชำนาญงาน) เจ้าพนักงานสัตวบาล (ปฏิบัติงานหรือชำนาญงาน)	เจ้าพนักงานในสายอำนาจการ/ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ	
สนง.ปศุสัตว์ปทุมธานี	7	19	16	35
สนง.ปศุสัตว์พระนครศรีอยุธยา	16	30	18	48
สนง.ปศุสัตว์สิงห์บุรี	6	16	23	39
สนง.ปศุสัตว์ลพบุรี	11	37	55	92
สนง.ปศุสัตว์สระบุรี	13	35	32	67
สนง.ปศุสัตว์อ่างทอง	7	22	31	53
สน.ปศุสัตว์ชัยนาท	8	27	28	55

ที่มา: กรมปศุสัตว์ กองการเจ้าหน้าที่, 2563

โดยภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มีต้นนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 คือ การรับหน้าที่เป็น 1) ผู้ให้ความรู้ในการฝึกอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ 2) คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม” หรือ “คณะกรรมการรับรอง” ซึ่งภาระงานมากหรือน้อยนั้นอาจพิจารณาจากจำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่มีอยู่ในเขตพื้นที่นั้น กล่าวคือ หากเขตจังหวัด/อำเภอที่มีจำนวนฟาร์มไก่เนื้อมาก ภาระงานในการตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อประเภทต่างๆ จะมากตามไปด้วยอย่างไรก็ตามภาระงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานดังกล่าวจะรวมถึงภาระงานด้านปศุสัตว์อื่นๆ ตามโครงการในแผนปฏิบัติราชการประจำหน่วยงาน อาทิเช่น กิจกรรมการพัฒนาสุขภาพสัตว์ ตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ ส่งเสริมการผลิตด้านปศุสัตว์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม บำบัดและชันสูตร โรคสัตว์ การเลี้ยง

ไก่ไข่ไร้สารปฏิชีวนะ การสร้างความเข้มแข็งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง การพัฒนาศักยภาพอาสาปศุสัตว์ โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) การจัด Zoning โคนม โคนเนื้อ การปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพปศุสัตว์ กิจกรรมเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) กรมปศุสัตว์ การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer การพัฒนาอาสาปศุสัตว์สู่ Smart Farmer การพัฒนา Smart Farmer ต้นแบบกิจกรรมเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ รวมถึงโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งภาระงานทั้งหมดที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปีดังกล่าวจะดำเนินกิจกรรมโดยเจ้าหน้าที่ที่ประจำในหน่วยงานที่มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญเฉพาะทาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทรัพยากรด้านบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ พบว่า สำนักงานปศุสัตว์แต่ละจังหวัด ในเขตพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอที่แตกต่างกัน แต่ภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายใต้ นโยบายนี้มีลักษณะที่เหมือนกัน ได้แก่ การจัดอบรม การทำหน้าที่เป็นวิทยากร การเข้าร่วมเป็น คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม รวมถึงการทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการพิจารณารับรองผลการตรวจประเมินฟาร์มของบุคลากรในสำนักงานปศุสัตว์เขต จากการพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างจำนวนบุคลากรกับภาระงานในนโยบายแล้ว กล่าวได้ว่าสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และอำเภอ ในเขตพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมายในนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ดังนั้นปัจจัยด้านทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในนโยบายไม่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าหน่วยงานที่นำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติมีงบประมาณที่เพียงพอเพื่อปฏิบัติงานในส่วนการจัดการอบรมในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” ซึ่งจัดได้ประมาณปีละ 1 รุ่นในแต่ละจังหวัด เป็นประจำทุกปีโดยไม่ได้เฉพาะเจาะจงฟาร์มใดเนื้อแต่อย่างใด อาจจัดการอบรมรวมปศุสัตว์ทุกประเภทที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนั้นส่งเสริม เช่น ฟาร์มแพะ ฟาร์มสุกร ฟาร์มจิ้งหรีด และเมื่อพิจารณาทรัพยากรด้านบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่าสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอในเขตพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเพียงพอต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมายในนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ดังนั้น ปัจจัยด้านทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

ในนโยบายไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเป็นไปตามกรอบแนวคิดงานวิจัยที่ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จนั้น นโยบายที่ต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากรอย่างเต็มที่ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน หรือสิ่งจูงใจอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิด การนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (1975) ที่กล่าวว่า ในการดำเนินนโยบาย ทรัพยากรด้านเงินอุดหนุน หรือ สิ่งจูงใจอื่นๆ ที่นักปฏิบัติได้รับสำหรับการปฏิบัติตามนโยบาย รวมถึงการช่วยเหลือสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐที่ส่งผลให้การดำเนินนโยบายเป็นไปได้ด้วยดีและเกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะการ จัดสรรทรัพยากรทางการเงินเบื้องต้นแก่นโยบาย (Initial Allocation of Financial Resource) เพราะ หากนโยบายมีเงินเพียงพอในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการนำนโยบาย ไปปฏิบัตินั้นจะประสบความสำเร็จตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งนี้เป็นเพราะทรัพยากรทางการเงินเป็นปัจจัย สำคัญต่อการดำเนินงานต่างๆ ตามนโยบาย โดยเฉพาะในการจ้างเจ้าหน้าที่ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ใน ระหว่างกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Sabatier and Mazmanian (1980) ที่กล่าวว่า หากผู้ปฏิบัติงานนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วขาดแคลนทรัพยากรในการดำเนินงาน ย่อมส่งผลต่ออุปสรรคในระหว่างดำเนินงาน หรือนโยบายนั้นไม่ถูกนำไปปฏิบัติเลยก็อาจเป็นไปได้ และไม่เกิดการให้บริการ ส่งผลให้การนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นทรัพยากร ในการดำเนินนโยบาย จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้การที่องค์กร มิทรัพยากรที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ โดย ทรัพยากรที่สำคัญประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานตามนโยบาย มีการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นเข้า มามีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้รวมถึงเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการปฏิบัติงาน (Edwards, 1980) ในส่วนของแนวคิด นักวิชาการของไทยที่สนับสนุนแนวคิดปัจจัยด้านทรัพยากรมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้เป็นไปได้ในทิศทางประสบความสำเร็จและล้มเหลวได้คือ ศุภชัย ยาวะประภาส (2557) ที่กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องระดมทรัพยากรต่างๆ อันได้แก่บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีความจำเป็นในการนำไปใช้ในการกิจของ นโยบายให้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามหากนโยบายมีปัจจัยด้าน ทรัพยากรที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลให้ในระหว่างการดำเนินนโยบายเกิด อุปสรรคได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ หัสญา พิมพ์สระเกษ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำ นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ในทัศนคติ ของผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาไป

ปฏิบัติเห็นว่า ทรัพยากรที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จยังคงมีไม่เพียงพอในบางประการ อาทิเช่น งบประมาณ กำลังคน โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด นครราชสีมา มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 204 คน (ในปี พ.ศ. 2555) เปรียบเทียบกับจำนวนอำเภอ 32 อำเภอ แล้วอาจกล่าวได้ว่า มีเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 7 คนต่อ 1 อำเภอโดยประมาณ ซึ่งในจำนวนนี้ยังไม่ได้แยกประเภทตามภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์คนโดยเฉพาะ อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบภารกิจด้านโรคสัตว์อื่นๆ ในพื้นที่อีกด้วย นอกจากนี้ทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงานควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมตามความเป็นจริง แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมนั้น ก็ยังสามารถดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์คนต่อไปได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตว่าไม่ว่าทรัพยากรจะมีเพียงพอ ขาดแคลน หรือต้องการเพิ่มเติมหรือไม่ ผู้ปฏิบัติงานย่อมต้องการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์คนให้เป็นผลสำเร็จ โดยรับรู้ถึงสภาพการบริหารทรัพยากรแต่ไม่มองว่าเป็นปัญหา โดยมีการแสดงความคิดเห็นที่มีจุดยืนร่วมกันว่า การทำงานให้สำเร็จเป็นสิ่งสำคัญกว่าในการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย หากได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอโดยเฉพาะในด้านกำลังคน วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวังโรคและการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ เพื่อให้การออกตรวจในพื้นที่ทำได้อย่างสะดวก จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น ถือเป็นส่วนหนึ่งของขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องการศึกษานโยบายของ ชูชาติ ปุຍะนาวิน (2555) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร” พบว่าจุดแข็งของกรุงเทพมหานครประการหนึ่งคือ ความเป็นอิสระในการจัดสรรงบประมาณประจำปี โดยทำเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยผ่านมติเห็นชอบของสภากรุงเทพมหานคร ส่งผลให้โครงการสนับสนุนนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ แต่ประเด็นปัญหาหลักอยู่ที่การเบิกจ่ายใช้งบประมาณ เฉพาะในโครงการแผนชุมชนพึ่งตนเองฯ ที่การจัดซื้อ จัดจ้าง ตามแผนชุมชนพึ่งตนเองฯ ใช้ระเบียบ/ขั้นตอน การเบิกจ่ายตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2538 ซึ่งไม่เอื้อต่อการพิจารณาอนุมัติโครงการซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของชุมชน ขั้นตอนมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ยากต่อความเข้าใจของชุมชน เช่น การจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณา หรือวัสดุ ครุภัณฑ์บางประเภทชุมชนต้องการแต่ไม่สามารถดำเนินการของงบประมาณได้เนื่องจากขาดระเบียบฯ เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยทรัพยากรด้านบุคลากร พบว่า กรุงเทพมหานครกำหนดอัตรากำลังโดยวิเคราะห้และกำหนดอัตรากำลังไว้ตามปริมาณงานย้อนหลัง 3 ปี เพื่อรองรับภารกิจอันเป็นงานประจำและงานนโยบายต่างๆ อย่างเพียงพอ แต่ในทางปฏิบัติ กลับพบว่าอัตรากำลังของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ซึ่งรับนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติยังไม่พอเพียง เนื่องจากมีภารกิจหลายอย่าง ทั้งหน้าที่งาน

ประจำด้านการพัฒนาชุมชน การจัดสวัสดิการสังคม และนโยบายเร่งด่วนต่างๆ ของรัฐบาล เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การเฝ้าระวังยาเสพติดในชุมชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนมีภารกิจมาก แม้ว่าในบาง โครงการสำนักพัฒนาสังคมจะสนับสนุน อัตรากำลังลูกจ้างชั่วคราวให้แก่โครงการจัดตั้งศูนย์บริหารเงินออมครอบครัวก็ยังไม่เพียงพอ และจากการศึกษาของ พิษญาวิฑูรกิจจา (2562) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า งบประมาณและปัจจัยสนับสนุนไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยส่งผลกระทบต่อการแปลงงบประมาณให้เป็นทรัพยากรเกิดความล่าช้า และมักจะอยู่ในรูปแบบของการจัดสรรงบประมาณเพื่อการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเป็นหลัก รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่แตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอนี้ ยังเป็นข้อจำกัดต่อความต่อเนื่องของนโยบายเนื่องจากการต้องรอการอนุมัติงบประมาณสำหรับปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ การของบประมาณเพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้ในชุมชนให้ครอบคลุมกับการขยายพื้นที่ของเกษตรกร ในอำเภอต่างๆ เมื่อโครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้ต้องหยุดชะงัก จึงเป็นผลสืบเนื่องทำให้ไม่สามารถเครือข่ายที่เข้มแข็งของเกษตรกรได้ รวมทั้งจากการศึกษาของ อธิชัย สีดำ (2553) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี” พบว่า ความเพียงพอของทรัพยากรในการปฏิบัติตามแนวทางนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถือว่ายังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการจัดซื้อเครื่องมือต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่กำลังพลที่มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และการมีกำลังพลที่ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากการเปลี่ยนกำลังพลบ่อยและความล้าสมัยของอาวุธ ยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ และเครื่องมือต่างๆ แต่ถึงอย่างก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ยังบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย จากการสัมภาษณ์ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติได้ข้อสรุปที่ว่า แม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่จะมีอุปสรรคจากเรื่องความไม่เพียงพอของทรัพยากร แต่ก็ไม่ได้ขาดอุปสรรคที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่เพียงแต่มีความล้าสมัย แต่ถ้าหากมีทรัพยากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเพียงพอประกอบกับทันสมัยเชื่อว่าการปฏิบัติ หน้าที่จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลให้ความสำเร็จในการนำนโยบายมาปฏิบัติมากขึ้นด้วย และจากการศึกษาของ รจนา อินคง (2557) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ” พบว่า การดำเนินการตามนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบผ่านศูนย์ประสานงานและคณะกรรมการในการขับเคลื่อนนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบนั้น เป็นไปในลักษณะชั่วคราวขาดอำนาจ ขาดทรัพยากร และงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญกับนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบ

แต่เนื่องด้วยรัฐบาลมีนโยบายสาธารณะจำนวนมากที่ต้องใช้งบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ เช่นกัน ประกอบกับมีผู้เป็นหนี้ในระบบจำนวนมากที่ต้องการให้ความช่วยเหลือ และนโยบายแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการดำเนินการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการรับลงทะเบียนลูกหนี้ในระบบ การเจรจาประนอมหนี้ การชดเชยดอกเบี้ยให้กับธนาคารเฉพาะกิจที่เข้าร่วมโครงการ การอบรมฟื้นฟูอาชีพแก่ลูกหนี้ ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน และค่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังขาดแคลนทรัพยากรด้านบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ และไม่มีวิทยาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม นอกเหนือจากกิจกรรมที่ต้องทำตามนโยบาย จึงทำให้หน่วยงานไม่สามารถสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบได้ ส่งผลให้การนำนโยบายแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จ

4.3.3 ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

การดำเนินนโยบายที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความเหมาะสมในการจัดโครงสร้างองค์การ มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย และมีความผูกพันกับนโยบายจะส่งผลให้นำนโยบายไปปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ โดยหน่วยงานที่นำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ที่จะกล่าวถึงในงานวิจัยนี้เป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานปศุสัตว์เขต 1 อันประกอบไปด้วยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อลงไปสู่ขั้นตอนในการปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนต่างๆ ที่สนับสนุนให้นโยบายนั้นบรรลุผลสำเร็จ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) โครงสร้างการบริหารจัดการนโยบาย

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการนโยบาย ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และภาระงานของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่ชัดเจน โดยพิจารณาจากโครงสร้างองค์การที่นำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ มีการบริหารจัดการนโยบายแบ่งออกเป็น 2 ส่วน หรือ 2 ระดับ คือ ระดับนโยบาย ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และกรมปศุสัตว์ ระดับ

ปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีเพียงเฉพาะหน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์เท่านั้น นั่นคือ สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ (สพส.) สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ

ลักษณะการดำเนินงาน หรือรูปแบบการดำเนินงานเป็นไปในลักษณะการมอบนโยบายผ่านทางสำนักงานปศุสัตว์เขตที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบชัดเจนตามโครงสร้างการบริหารราชการ เพื่อที่สำนักงานปศุสัตว์เขตมอบหมายหน้าที่ให้กับสำนักปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเป็นลำดับต่อไป โดยผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นข้าราชการประจำในสังกัดที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเกี่ยวกับการบริหารจัดการฟาร์ม และมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยตรง และจัดอยู่ในภาระงานประจำหรือภาระงานหลักที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ทั้งนี้หน่วยงานและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะดำเนินนโยบายภายใต้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติดำเนินนโยบายอย่างมีแบบแผน มีการกำหนดขั้นตอนดำเนินงาน กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ชัดเจน และปฏิบัติงานด้วยความชอบธรรมภายใต้กฎหมายที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ มีบทบาทหน้าที่ในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติดังนี้

หน่วยงานในสำนักงานปศุสัตว์เขต 1

หน่วยงานในสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ได้แก่ ส่วนมาตรฐานการปศุสัตว์ ทำหน้าที่แต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” ประกอบด้วยบุคลากรของสำนักงานปศุสัตว์เขต ที่มีคุณสมบัติครบตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 โดยคณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จะทำหน้าที่พิจารณาให้การรับรอง คงไว้ซึ่งการรับรอง ต่ออายุ การรับรอง พักใช้การรับรอง เพิกถอนการรับรอง และยกเลิกการรับรองแล้วแต่กรณี โดยพิจารณาจากรายงานผลการตรวจประเมินจากผู้ตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อที่จัดส่งมาจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

หน่วยงานในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ

หน่วยงานในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ได้แก่ กลุ่มพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และบุคลากรภายในหน่วยงานทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าร่วมการอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อของตนเองให้มีระบบการผลิตที่ได้มาตรฐาน ทำหน้าที่เป็นวิทยากรร่วมกับส่วนมาตรฐาน

การปลูกล้วย สำนักงานปลูกล้วยเขต 1 ในการอบรมเกษตรกรผู้ปลูกล้วยใโก่เนื้อในหลักสูตรดังกล่าว จากนั้นลงพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจประเมิน” หรือ “คณะผู้ตรวจประเมิน” ฟาร์มใโก่เนื้อตามที่เกษตรกรผู้ปลูกล้วยใโก่เนื้อประสงค์ยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดยคณะผู้ตรวจประเมินจะต้องเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานปลูกล้วยจังหวัดและสำนักงานปลูกล้วยอำเภอในเขตพื้นที่ที่ฟาร์มตั้งอยู่เท่านั้น ไม่อนุญาตให้ใช้บุคลากรต่างหน่วยงาน หรือต่างพื้นที่ในการปฏิบัติงาน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัตินั้นมีเพียงเฉพาะหน่วยงานภายในกรมปลูกล้วย และในสำนักงานปลูกล้วยเขต 1 สำนักงานปลูกล้วยจังหวัดและอำเภอในเขตพื้นที่มีหน่วยงานที่มีโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นข้าราชการประจำในสังกัดที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มใโก่เนื้อโดยตรง ซึ่งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ภายใต้กิจกรรมหลักและกิจกรรมรองที่ปรากฏในแผนราชการประจำปีของหน่วยงานจึงถือได้ว่าเป็นภาระงานประจำหรือภาระงานหลักที่ต้องรับผิดชอบของบุคลากรในสังกัดหน่วยงานนั้น นอกจากนี้ยังดำเนินนโยบายภายใต้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งกฎหมายและระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติมีดังนี้

(1) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มใโก่เนื้อ

(2) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901(G)-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มใโก่เนื้อ ตามพระราชบัญญัติสินค้าเกษตรและอาหาร พ.ศ 2551

(3) ระเบียบกรมปลูกล้วยว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปลูกล้วย พ.ศ. 2558

(4) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (หน่วยงานส่วนท้องถิ่น)

(5) พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558

(6) ระเบียบกรมปลูกล้วยว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง พ.ศ. 2542

(7) ระเบียบกรมปลูกล้วยว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองสัตว์แพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. 2558 (สัตว์แพทย์ควบคุมฟาร์ม)

(8) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไป (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563

(9) กฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดลักษณะ การใช้และการแสดงเครื่องหมาย
รับรองมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตร พ.ศ. 2563

(10) คู่มือการตรวจประเมินและ การออกใบรับรองการปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ที่จัดทำโดยส่วนรับรองด้านการปศุสัตว์
สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์กรมปศุสัตว์

2) ความรู้ ความสามารถ ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ความรู้ ความสามารถของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนิน
นโยบายและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไป
ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ บุคลากรผู้นำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
ในสำนักปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอ มีความรู้ ความสามารถ และมี
ประสบการณ์สูงในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ด้วยคุณสมบัติ
ที่ถูกกำหนดให้ปฏิบัติงานภายใต้ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 ที่ต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางจึงจะสามารถ
ปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังนั้นในสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอประกอบด้วย
บุคลากรตามตำแหน่งหน้าที่ ได้แก่ นายสัตวแพทย์ (ปฏิบัติกร/ชำนาญการ/ชำนาญ) นักวิชาการสัตว
บาล (ปฏิบัติกร/ชำนาญการ/ชำนาญ) สัตวแพทย์ (ปฏิบัติงานหรือชำนาญงาน) เจ้าพนักงานสัตวบาล
(ปฏิบัติงานหรือชำนาญงาน) ซึ่งในแต่ละตำแหน่งงานนั้นเป็นสาขาวิชาชีพเฉพาะทางที่จำเป็นต้อง
นำมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ในทุกขั้นตอน
การดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในหลักสูตร “การปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” ขั้นตอนที่สำคัญที่มีผลต่อการรับรองมาตรฐาน
ฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ นั้นคือ ขั้นตอนการตรวจประเมินฟาร์ม และขั้นตอนการพิจารณา
รับรองการตรวจประเมิน โดยมีรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นตอนการตรวจประเมินฟาร์ม

ในขั้นตอนนี้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทำการคัดเลือก “คณะผู้ตรวจประเมิน” ที่มี
หน้าที่ตรวจประเมินระบบการผลิตของผู้ประกอบการว่าสอดคล้องตามมาตรฐานระบบการจัดการ
คุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) และมีการนำระบบการจัดการคุณภาพไป
ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้ตรวจประเมิน ประกอบด้วย หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมิน และผู้ตรวจ
ประเมิน ในการตรวจประเมินจะต้องมีบุคคลที่ทำหน้าที่ตรวจประเมินอย่างน้อย 2 คน ซึ่งจะต้อง
ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินหรือผู้ตรวจประเมินจากสำนักงานปศุสัตว์

เขต โดยที่ในคณะผู้ตรวจประเมินจะต้องมีหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินหรือผู้ตรวจประเมินที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจากสัตวแพทย์สภาอย่างน้อย 1 คน นอกจากนี้คณะผู้ตรวจประเมินต้องเป็นผู้ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนการเป็นผู้ตรวจประเมินที่สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ โดยต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อดังต่อไปนี้

(1) ต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี สาขาสัตวแพทยศาสตร์ หรือสัตวศาสตร์ หรือสัตวบาล หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์

(2) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร “ผู้ตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” หรือ “ผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์” จากกรมปศุสัตว์

(3) ประสบการณ์ทำงานและตรวจประเมิน

(3.1) ผู้ตรวจประเมิน ต้องมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์ การจัดการฟาร์ม การตรวจประเมินฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านปศุสัตว์ รวมกันไม่น้อยกว่า 2 ปี (นับรวมประสบการณ์ทำงานในหน่วยงาน และ/หรือองค์กรอื่นนอกเหนือจากกรมปศุสัตว์) และมีประสบการณ์เข้าร่วมตรวจประเมินในฐานะผู้ตรวจประเมินฝึกหัดอย่างน้อย 10 ครั้ง

(3.2) หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมิน ต้องมีประสบการณ์ตรวจประเมินในฐานะผู้ตรวจประเมินอย่างน้อย 5 ครั้ง และมีผลการประเมินสมรรถนะเหมาะสมเป็นหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมิน

ขั้นตอนรับรองผลการตรวจประเมินฟาร์ม

ในขั้นตอนนี้สำนักงานปศุสัตว์เขต ทำการคัดเลือก “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” เพื่อทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจประเมินสถานประกอบการ เพื่อให้การรับรอง คงไว้ซึ่งการรับรอง ต่ออายุ การรับรองพักใช้การรับรอง เพิกถอนการรับรอง และยกเลิกการรับรองแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณารับรองผลการตรวจประเมินของคณะกรรมการฯ ตามที่คณะผู้ตรวจประเมินเสนอประมาณ 30 วัน ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจประเมินสถานประกอบการจะต้องเป็นกรรมการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ จำนวนอย่างน้อย 3 คน ที่ประกอบด้วยบุคลากรที่ปฏิบัติงานส่วนมาตรฐานการ ปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต อย่างน้อย 2 คน กรรมการมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจากสัตวแพทย์สภาอย่างน้อย 2 คน โดยกรรมการรับรองจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อดังต่อไปนี้

(1) สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี สาขาสัตวแพทยศาสตร์ หรือสัตวศาสตร์ หรือสัตวบาล หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์

(2) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร “ผู้ตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” หรือ “ผู้ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์” จากกรมปศุสัตว์

(3) มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์ การจัดการฟาร์ม การตรวจประเมินฟาร์มการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านปศุสัตว์ รวมกันไม่น้อยกว่า 5 ปี (นับรวมประสบการณ์ทำงานในหน่วยงาน และ/หรือองค์กรอื่น นอกเหนือจากกรมปศุสัตว์) และมีประสบการณ์เข้าร่วมการตรวจประเมินในฐานะผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้สังเกตการณ์ อย่างน้อย 20 ครั้ง

(4) ต้องปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานปศุสัตว์เขต

เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่มีคุณสมบัติของการเป็นกรรมการครบถ้วนตามรายละเอียดข้างต้น ดำเนินการขอขึ้นทะเบียนกรรมการได้ที่สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ นอกจากนี้การคงไว้ซึ่งคุณสมบัติของการเป็นคณะกรรมการรับรองที่มีความสามารถในการพิจารณาผลการตรวจประเมิน จึงจำเป็นต้องเข้าร่วมพิจารณาผลการตรวจประเมินในการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อย 5 ครั้ง ภายใน 1 ปี และเข้าร่วมตรวจประเมินในฐานะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้สังเกตการณ์ อย่างน้อย 5 ครั้ง ในระยะเวลา 2 ปี รวมทั้งต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าในทุกขั้นตอนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 จะใช้ประโยชน์จากความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของบุคลากรในหน่วยงานมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งเป็นการวางแผนการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารนโยบายที่หวังให้เกิดผลสำเร็จมากกว่าล้มเหลว

3) ทักษะของผู้ชำนาญการไปปฏิบัติ

ในการดำเนินนโยบายสาธารณะ ผู้ชำนาญการไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายที่จะนำไปปฏิบัติ และต้องมีทัศนคติที่ยอมรับเอานโยบายนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผลด้วย กล่าวคือ นโยบายที่จะนำไปปฏิบัติได้ดี ผู้ปฏิบัติตามนโยบายจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เห็นด้วยและมีความรู้สึกผูกพันกับตัวนโยบาย ในแง่นี้อาจวัดจากการที่นโยบายมีความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ชำนาญการไปปฏิบัติ จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ทักษะของผู้ชำนาญการไปปฏิบัติไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้ชำนาญการไปปฏิบัติมีการรับรู้เข้าใจในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างดี มีทัศนคติเชิงบวกต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้ในการปรับปรุงระบบการเลี้ยงไก่เนื้อ และมีความผูกพันต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในระดับที่สูง ไม่ว่าจะเป็มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้ในอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อฉบับปัจจุบัน คือ มาตรฐานสินค้า

เกษตร มกษ. 6901-2560 ซึ่งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นว่า มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจำเป็นต้องนำมาใช้ควบคุมระบบการผลิตภายในฟาร์มอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งไก่เนื้อที่ผลิตจากฟาร์มที่ได้มาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากลจะมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค สร้างความเชื่อมั่นแก่ประเทศคู่ค้า สร้างมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อ และสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

การที่กรมปศุสัตว์ให้ความสำคัญกับการควบคุมโรคระบาดในสัตว์ปีกที่ฟาร์มไก่เนื้อต้องปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด นั้นเป็นเพราะประเทศไทยได้ผ่านประสบการณ์สถานการณ์โรคระบาดจากไข้หวัดนกมาแล้วในปี พ.ศ. 2548 ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศไทยสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ขาดความเชื่อมั่นจากประเทศคู่ค้า ดังนั้นกรมปศุสัตว์และหน่วยงานในพื้นที่ไม่ว่าเป็นสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดโรคระบาดในฟาร์มสัตว์ปีกและจัดอยู่ในกิจกรรมหลักของหน่วยงานที่ต้องดำเนินงาน โดยมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเพื่อใช้การควบคุมระบบการผลิตในฟาร์มไก่เนื้อ ได้ถูกกำหนดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ในรูปของระเบียบมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอต้องนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติในเขตพื้นที่ของตน นโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อดังกล่าวนี้ดำเนินมาจนถึงปี พ.ศ. 2552 และถูกปรับเปลี่ยนเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ โดยมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาฟาร์มไก่เนื้อให้ได้คุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อฉบับใหม่คือ มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆในการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มหลักสวัสดิภาพสัตว์และการบริหารจัดการฟาร์มที่มีความเข้มข้นมากขึ้น กล่าวได้ว่า นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไม่จัดอยู่ในนโยบายหรือภารกิจใหม่ที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง “เหล่าแก้วในขวดใหม่” ที่มีการเปลี่ยนแปลงรสชาติให้เข้มข้น โดยข้อกำหนดที่ฟาร์มไก่เนื้อต้องนำไปปฏิบัติมีมากขึ้น และเข้มงวดขึ้นตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุกระดับรับทราบนโยบายให้ความสำคัญกับนโยบายและนำนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อนี้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยจัดเป็นภารกิจหลัก หรือหน้าที่หลักในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542 ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนขวดจาก “ขวดเก่า” ไปสู่ “ขวดใหม่” แล้วก็ตาม ผู้ปฏิบัติงานให้ความคิดเห็นเรื่องมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ไปทิศทางเดียวกันว่า “มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ มีความจำเป็นต้องใช้ในการประกอบกิจการฟาร์มไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ” โดยมี

เหตุผลประกอบว่า “โรคระบาดในฟาร์มสัตว์ปีก ทุกเขตพื้นที่ที่ปศุสัตว์ไม่ยอมให้เกิดขึ้น” ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ผู้ปฏิบัติงานในทุกพื้นที่ของสำนักงานปศุสัตว์เขตต้องพยายามให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องตระหนักรู้ถึงอันตรายที่เกิดขึ้นหากไม่มีการควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกให้ดี “ไม่ยอมจะเป็นวัวหายแล้วล้อมคอกอีกครั้ง”

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติยังพบว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความผูกพันต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในระดับที่สูง โดยพิจารณาจากนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อถูกนำมาใช้เพื่อควบคุมฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศในรูปของระเบียบมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ปี พ.ศ. 2542 และได้ดำเนินการจนถึงปี พ.ศ. 2552 ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์เขตจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอต้องนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติในเขตพื้นที่ของตน ระเบียบเพื่อควบคุมระบบการผลิตในฟาร์มไก่เนื้อดังกล่าวถูกปรับเปลี่ยนเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาฟาร์มไก่เนื้อให้ได้ตามมาตรฐานสากล โดยมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อฉบับใหม่นี้ คือ มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 6901-2560 ดังนั้นนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 จึงไม่จัดอยู่ในนโยบาย หรือภารกิจใหม่ที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานปศุสัตว์ทุกระดับรับทราบนโยบาย และให้ความสำคัญกับนโยบาย รวมทั้งนำนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อนี้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยจัดเป็นภารกิจหลัก หรือหน้าที่หลักในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ

“มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นข้อปฏิบัติที่ฟาร์มต้องนำไปปฏิบัติ ไม่มีไม่ได้เลย ไม่ใช่ใครจะเลี้ยงอย่างไรก็ได้ มันต้องมีการควบคุมและต้องควบคุมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วยนะ ไม่ใช่ว่าจังหวัดนี้ทำอีกแบบ จังหวัดหนึ่งทำอีกแบบประเทศไทยเราดีหน่อยว่ามีกรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลเกี่ยวกับการปศุสัตว์ภายในประเทศ กรมประมงดูแลเรื่องการประมง สัตว์น้ำต่างๆ จึงทำให้ทำงานแบบไม่ก้าวถ่างกัน ควบคุมได้ง่าย มีมาตรฐานฟาร์มควบคุมสัตว์แต่ละประเภท ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก หากประเทศไทยยังมีการเลี้ยงสัตว์อยู่อย่างไรแล้วมาตรฐานฟาร์มจึงเป็นสิ่งจำเป็น” (นายสัตวแพทย์ประจำสำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดสิงห์บุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กันยายน 2564)

“ตั้งแต่วันแรกที่รับราชการมา ผมก็รู้จักมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อแล้วละก็ว่านานมาก ในจังหวัดเราถ้ามีการเลี้ยงสัตว์หลายประเภทเราต้องรู้จักมาตรฐานฟาร์มทุก

ประเภทสัตว์ที่เลี้ยงเหมือนกันไม่จำเป็นต้องรู้เฉพาะฟาร์มไก่เนื้อ ไก่ไข่อย่างเดียว ตอนนี้มีสัตว์มาใหม่ที่ต้องมีมาตรฐานฟาร์มก็คือ จิ้งหรีดต้องเรียนรู้กันไป เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอถือว่าคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เราต้องดูแลเจ้าของฟาร์มกลุ่มนี้เพื่อให้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมปศุสัตว์อย่าให้เกิดปัญหาขึ้นโดยเฉพาะการเกิด โรคระบาดในฟาร์ม” (ข้าราชการประจำสำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 กันยายน 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัตินั้น หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และกลไกรับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายโดยตรงภายใต้ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดโดยหน่วยงานในระดับนโยบายจึงมีขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน อีกทั้งมีหน่วยงานในการดำเนินนโยบายเพียงหน่วยงานเดียว โดยไม่มีหน่วยงานราชการภายนอกเข้ามาร่วมดำเนินนโยบาย และมอบหมายงานตามสายการบังคับบัญชา ทำให้การติดต่อประสานงานทำได้คล่องตัว นอกจากนี้ผู้นำนโยบายปฏิบัติข้าราชการประจำที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง และมีการรับรู้เข้าใจในนโยบายเป็นอย่างดี อีกทั้งมีทัศนคติเชิงบวกต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้หน่วยงานที่นำนโยบายปฏิบัติมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย ดังนั้นปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ และเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดว่า ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย ความเหมาะสมในการจัดโครงสร้างองค์การ มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย อีกทั้งหน่วยงานมีความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ มีการสื่อสารแบบเปิดทั้งการพูดคุยกับบุคคลภายนอก ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน ซึ่งส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จได้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (1975) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบายมีโครงสร้างที่เหมาะสม มีทรัพยากรด้านงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านการบริหารและด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ อีกทั้งความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญ และถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของนโยบายมากที่สุด ปัจจัยหนึ่งโดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน และทิศทางในการตอบสนองและระดับของการตอบสนองในตัวนโยบายของผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้หากเป้าหมายหรือ

วัตถุประสงค์ของนโยบายขัดกับค่านิยมส่วนตัวของผู้ปฏิบัติย่อม ส่งผลให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ปฏิเสธวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลวตั้งแต่ยังไม่เริ่ม ดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้สามารถแก้ไขได้โดยการให้ผู้ปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การตั้งเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของนโยบาย อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 นั้นส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินนโยบายที่อยู่ภายใต้หน่วยงานเดียวโดยไม่มีหน่วยงาน ภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับแนวคิดของ Sabatier and Mazmanian (1980) ที่กล่าวว่าใน ประเด็นโครงสร้างองค์การสนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หากมีจำนวนหน่วยงานที่เข้ามา เกี่ยวข้องจำนวนมากเท่าใดย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานมากขึ้น ตามไปด้วยซึ่งจะส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความล้มเหลวได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ การศึกษาของ อิทธิชัย สีคำ (2553) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย เสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติใน จังหวัดปัตตานี” พบว่าพบว่าผู้นำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ มีทัศนคติที่ดีต่อด่วนนโยบายว่าสามารถที่จะแก้ไขเหตุการณ์ความไม่สงบได้ ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำงาน อย่างเต็มความสามารถเพราะคิดว่าการกระทำของตนสามารถแก้ปัญหาได้และการปฏิบัติหน้าที่ของ ตนเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนรวม ทั้งนี้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติยังมีความภาคภูมิใจและเป็นเกียรติที่ ตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งในการเข้ามาแก้ไขปัญหาและไม่คิดที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติหน้าที่แม้ในที่ ที่มีความเสี่ยงอันตรายสูง การที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีทัศนคติเช่นนี้ย่อมส่งผลให้นโยบายเกิด ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ หัสศญา พิมพ์สระเกษ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัด นครราชสีมา” พบว่า โครงสร้างการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรค ไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมามีความซับซ้อน มีโครงสร้างที่เป็นทางการสูง สายการบังคับบัญชา มีลักษณะหลายชั้น มีหลายหน่วยงานเข้าร่วมบูรณาการการทำงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรค ไข้หวัดนกประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีโครงสร้างการบริหารงานโดยประสานงานกันระหว่าง หน่วยงานในสังกัดหน่วยงานข้างต้นแต่ระดับ เช่น ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เพื่อส่งข้อมูลด้านสัตว์ปีกให้ทั่วถึง รวดเร็ว แม้ว่าระบบราชการจะมีข้อคิดเห็นที่มักกล่าวถึงเสมอๆ ว่า มีการทำงานที่ไม่เป็นเอกภาพหากมีจำนวนหน่วยงานที่ซับซ้อนมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อผล การนำนโยบายไปปฏิบัติได้ แต่ผลการศึกษากลับสะท้อนให้เห็นมุมมองของการร่วมมือกันของ หน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบโรคสัตว์ปีกโดยเฉพาะโรคไข้หวัดนกและร่วมมือ กันทำงานอย่างเป็นเครือข่ายในทุกระดับ การดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกได้ ดำเนินการมาเป็นผลสำเร็จตลอดระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันสุดท้ายที่ตรวจพบโรค นอกจากนี้ยัง

พบว่าบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีทัศนคติที่แสดงถึงความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ในการทำงาน ตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกซึ่งถูกกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลาง มีการยอมรับในแนวทาง วิธีการ กระบวนการทำงานในการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา และสอดคล้องกับการศึกษาของ อรมณี สุนทรนนท์ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน” พบว่า ปัจจัยทัศนคติ ความคิดอ่านและจิตใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยการรับรู้และความเข้าใจต่อมาตรฐาน รวมทั้ง ระดับการยอมรับในตัวนโยบายของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ ส่งผลให้ทิศทางการตอบสนองต่อนโยบายในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากนโยบายนั้น ไม่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจตามไปด้วย ตั้งแต่ข้าราชการในระดับผู้อำนวยการของหน่วยงานในพื้นที่ต่างๆ ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ตลอดจนส่งผลกระทบไปถึงข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในระดับล่าง เนื่องจาก ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อมาตรฐานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในระดับล่างนี้ จะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำของหน่วยงานในแต่ละพื้นที่ในการถ่ายทอด สร้างความเข้าใจให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในระดับล่างของหน่วยงานในแต่ละพื้นที่นั้นๆ โดยสาเหตุประการสำคัญที่มีผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจรวมทั้งระดับการยอมรับในตัวนโยบายของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ซึ่งส่งผลต่อทิศทางการตอบสนองต่อนโยบายนั้น มักมาจากเงื่อนไขทางด้านทัศนคติความคิดอ่านและจิตใจในตัวของข้าราชการและเจ้าหน้าที่นั้นๆ เอง เช่น การเกิดความรู้สึกรู้สึกขัดแย้งต่อความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิม ทำให้ไม่รู้สึกรู้สึกสนใจและเกิดความเพิกเฉยต่อการรับรู้หรือไม่ยอมทำความเข้าใจในตัวนโยบายอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา อินคง (2557) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ” พบว่าการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบของรัฐบาลไปปฏิบัตินั้นไม่มีหน่วยงานที่มีโครงสร้างอำนาจหน้าที่ และกลไกรับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาหนี้นอกระบบโดยตรง รัฐบาลดำเนินการผ่านคณะกรรมการและอนุกรรมการบริหารจัดการนโยบายในลักษณะชั่วคราว ทำให้การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน นอกจากนี้คณะกรรมการเหล่านี้ประกอบด้วยกรรมการที่เป็นข้าราชการประจำระดับหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่ไม่สามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบเนื่องจากมีภาระงานประจำจากส่วนราชการต้นสังกัดจำนวนมาก อีกทั้งคณะกรรมการดังกล่าวยังประกอบขึ้นจากหน่วยงานราชการจำนวนมาก ส่งผลต่อการติดต่อประสานงาน และผลงานที่ได้เป็นของคณะกรรมการแต่ไม่ได้มาจากส่วนราชการ

ทำให้ผู้ปฏิบัติขาดแรงจูงใจในการทำงานนอกจากนี้พบว่าผู้นำนโยบายแก้ปัญหานี้มอบหมายไปปฏิบัติขาดความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติของหนี้อระบบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้มอบหมายและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหานี้มอบหมาย รวมถึงผู้ปฏิบัติยังขาดความผูกพันต่อ นโยบายเนื่องจากเห็นว่า รัฐบาลกำหนดนโยบายแก้ปัญหานี้มอบหมายยังไม่ตรงจุด โดยนโยบายเป็นไปในลักษณะหวังผลประโยชน์ทางการเมือง และนโยบายถูกกำหนดมาจากหน่วยงานระดับบนในลักษณะเป็นคำสั่ง ทำให้ผู้ปฏิบัติดำเนินงานเพียงเพื่อให้ครบตามขั้นตอนของนโยบายเท่านั้น ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหานี้มอบหมายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งปัจจัยอุปสรรคดังกล่าวส่งผลให้การนำนโยบายแก้ปัญหานี้มอบหมายไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ

4.3.4 ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร

การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การสื่อสารระหว่างองค์กร หรือความสามารถ และการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในองค์กรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาระดับความร่วมมือในทุกระดับ การประสานงานจากลำดับชั้นบนลงล่างของสายงานถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีเพียงเฉพาะหน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์เท่านั้น นั่นคือ สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ (สพส.) สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ การประสานงานหรือการติดต่อสื่อสารมีทั้งหมด 2 รูปแบบ คือ

1) แบบเป็นทางการ ประกอบด้วย การประสานงานโดยใช้หนังสือราชการ คำสั่ง และระเบียบต่างๆ รวมไปถึงหนังสือสั่งการของผู้บังคับบัญชาหน่วยงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ได้แก่ การสั่งการเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะผู้ตรวจประเมิน หรือสั่งการเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการพิจารณารับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ เอกสารแบบฟอร์มการตรวจประเมิน รายงานการตรวจประเมินฟาร์มในขั้นตอนการตรวจประเมินของคณะผู้ตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และขั้นตอนการพิจารณารับรองของคณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์เขต รวมถึงการรายงานผลการตรวจประเมินฟาร์มของสำนักงานปศุสัตว์เขตต่อสำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์

นอกจากนี้ยังมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ โดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์มกับผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อในขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อตรวจประเมินฟาร์ม ซึ่งจะมีการประชุมเพื่อเปิดการตรวจประเมิน (Opening Meeting) โดยหัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินร่วมกับผู้ประกอบการ หรือผู้แทน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการแนะนำคณะผู้ตรวจประเมินต่อผู้ประกอบการ ทบทวนขอบข่ายและวัตถุประสงค์ของการตรวจประเมิน ซึ่งแจ้งรูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการตรวจประเมิน รวมถึงทำความเข้าใจและถาม-ตอบข้อสงสัยในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องกำหนดการตรวจประเมิน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากเสร็จสิ้นการตรวจประเมินฟาร์ม คณะผู้ตรวจประเมินจะทำการประชุมเพื่อร่วมกันพิจารณาและสรุปว่าสิ่งที่ตรวจพบรายการใดถือเป็นข้อบกพร่อง จากนั้นจัดทำรายงานผลการตรวจประเมินเพื่อจัดส่งให้สำนักงานปศุสัตว์เขตต่อไป นอกจากนี้ยังมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ โดยกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม และแจ้งกำหนดประชุมทุกวันจันทร์ที่ 2 ของเดือน

2) แบบไม่เป็นทางการ โดยมีช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารต่างๆ เช่น มีหนังสือเชิญ และนัดหมายผ่านทางอีเมลล์ และหรือทาง โทรศัพท์ ที่ผ่านมาการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานผ่านอาสาปศุสัตว์ในเขตพื้นที่

อย่างไรก็ดีในขั้นตอนการพิจารณารับรองมาตรฐานฟาร์มและเกิดกรณีที่มีการพิจารณาแล้วเห็นว่าควรเชิญคณะกรรมการและ/หรือผู้ตรวจประเมินที่เกี่ยวข้องมาร่วมชี้แจงให้ข้อมูลเพิ่มเติม การนัดหมายทำได้หลายวิธีทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น มีหนังสือเชิญ นัดหมายทางอีเมลล์ โทรศัพท์ เป็นต้น

ในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติจะเห็นได้ว่ามีเพียงหน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์รวมทั้งการประสานงานและช่องทางการติดต่อสื่อสารในนโยบาย ถูกดำเนินการภายใต้ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 ที่มีการกำหนดรายละเอียด รูปแบบ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เทียงตรง มีหลักฐานเชิงประจักษ์ในทุกขั้นตอนการดำเนินการ นอกจากนี้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน ส่งผลผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปดำเนินการได้อย่างมีแบบแผน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นเอกภาพในระดับสูงต่อการปฏิบัติงานตามนโยบายและดำเนินการร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

นอกจากมีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกันแล้ว ยังการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้ออีกด้วย โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ที่มาจากบริษัทคู่สัญญาที่ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเรื่องต่างๆ ที่มาจากฟาร์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟาร์มไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบประกันราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัท ซึ่งบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่มาจากบริษัทคู่สัญญาจะทำหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อ ให้คำแนะนำ ดูแลให้คำปรึกษาในการเลี้ยงไก่เนื้อทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างโรงเรือน การจัดการฟาร์ม ขั้นตอนและวิธีการเลี้ยงให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ประสงค์ขอเข้าเป็นฟาร์มประกันหรือฟาร์มรับจ้างเลี้ยงของบริษัท รวมทั้งติดต่อประสานงานกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อทั้งหมดผ่านเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ดังนั้นกล่าวได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีบทบาทเป็นตัวแสดงแทนบริษัท บริษัทคู่สัญญาจะเป็นหน่วยงานที่กำกับให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแสดงบทบาทตามที่บริษัทคู่สัญญาต้องการ บทบาทของหน่วยงานรัฐทำหน้าที่ให้บริการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อ ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในฟาร์มอย่างถูกต้อง เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์ในการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม และปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้ตรวจประเมินฟาร์ม อย่างไรก็ตามในส่วนของฟาร์มไก่เนื้อรายย่อย ฟาร์มอิสระ การติดต่อประสานงานระหว่างสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มนี้จะดำเนินการผ่านทางอาสาปศุสัตว์ในเขตพื้นที่เพิ่มอีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการสื่อสาร ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นข่าวสารที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการฟาร์มเพื่อลดโรคระบาดสัตว์ปีกที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 อย่างเคร่งครัดและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใหม่จากกรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ ดังนั้นจากผลการศึกษาที่พบว่า การดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ที่ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากการนำนโยบายไปปฏิบัติมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพียงหน่วยงานเดียว รวมถึงมีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีแบบแผนชัดเจนภายใต้ระเบียบ ข้อบังคับที่มาจากหน่วยงานในระดับนโยบายเข้ามาส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติประสบความสำเร็จจึงเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จนั้น การส่งข่าวสาร คำสั่ง หรือระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ การสื่อสารระหว่างองค์กรต้องมีความชัดเจน เทียบตรง รวดเร็ว และมีความสม่ำเสมอของการติดต่อจะส่งผลให้นโยบายไปปฏิบัติยินยอมกระทำตามได้อย่างไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (1975) ที่กล่าวว่า การขับเคลื่อนนโยบายใดๆ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายต้องสามารถสื่อสารกันให้เข้าใจ และบังคับให้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่

นโยบายกำหนด โดยมีการดำเนินการร่วมกันอย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามหลักของการกระจายอำนาจ ทั้งนี้การสื่อสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องมีความชัดเจน (Clarity) ความเที่ยงตรง (Accuracy) และสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ (Consistency) ในระหว่างการสื่อสาร ทั้งนี้การสื่อสารที่สำคัญ คือ การให้คำแนะนำทางด้านเทคนิคและความช่วยเหลือโดยหน่วยงานระดับบน เพื่อให้หน่วยงานระดับล่างดำเนินงานเป็นไปตามต้องการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards (1980) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยการสื่อสารผ่านคำสั่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องถ่ายทอดไปให้ถูกต้อง และมีความชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติเข้าใจอย่างแม่นยำและสม่ำเสมอ ทั้งนี้จะช่วยลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดความบิดเบือนในการถ่ายทอดนโยบาย หรือเกิดความคลุมเครือแก่ผู้รับผิดชอบนโยบาย อย่างไรก็ตาม หากคำสั่งมีความชัดเจนมากเกินไป อาจเป็นการปิดกั้นความคิด สร้างสรรค์และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความล้มเหลวได้ ในส่วนของแนวคิดนักวิชาการของไทยที่สนับสนุนแนวคิดที่ว่าปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางประสบความสำเร็จและล้มเหลวได้ คือ มยุรี อนุมานราชชน (2551) ที่กล่าวว่า การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการ หนึ่งในนั้นคือ ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร โดยนโยบายต้องมีการติดต่อสื่อสารและประสานงานอย่างเต็มที่ แต่โดยทั่วไปมัก ไม่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสมบูรณ์ แม้ว่าระบบสารสนเทศจะช่วยให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าข้อมูลและคำสั่งของผู้ส่งข้อมูลจะมีการนำไปปฏิบัติตามอย่างที่เข้าใจกัน ทั้งนี้อาจมาจากการประสานงานสัมพันธ์กับการใช้อำนาจส่วนตัวของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของวรงค์ จันทรร (2552) ที่กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมาจากการประสานงานมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว มีความเที่ยงตรง การสื่อสารระหว่างองค์กรมีความสม่ำเสมอ จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อย และระดับของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูชาติ ปุษยะนาวิน (2555) ที่ศึกษาเรื่อง“การนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร” พบว่าการประสานงาน ช่องทางการติดต่อสื่อสาร การประสานงานระหว่างหน่วยราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกรุงเทพมหานคร ไปปฏิบัติ เกิดขึ้นในหลายช่องทาง เช่น การใช้หนังสือราชการ การประชุมแนวตั้งของสำนักพัฒนาสังคม การหารือกับสำนักโดยทางโทรศัพท์ การให้คำแนะนำปรึกษาแก่ชุมชนโดยนักพัฒนาชุมชน การจัดวิทยากรกระบวนการให้ความรู้ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งน่าจะมีผลชัดเจนและสามารถสร้างความเข้าใจในข่าวสารข้อมูลไม่

คลาดเคลื่อน และสอดคล้องกับการศึกษาของ หัสญา พิมพ์สระเกษ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ในโครงสร้างการทำงานที่สลับซับซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้หวัดนก ผู้ปฏิบัติงานมีการติดต่อกันอย่างเป็นทางการ เพราะลักษณะสายการบังคับบัญชาและเป็นองค์กรแบบระบบราชการ สำนักงานปลัดสัตว์อำเภอเป็นผู้รับข่าวสารนโยบายจากผู้ส่งสารหรือผู้กำหนดนโยบายคือ รัฐบาลและหน่วยงานในส่วนกลาง คือ กรมปศุสัตว์และหน่วยงานอื่นๆ ที่ถูกระบุบทบาทหน้าที่ให้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในด้านต่างๆ ส่งผลให้สำนักงานปลัดสัตว์อำเภอนครราชสีมามีการติดต่อประสานงานกับสำนักงานปลัดสัตว์จังหวัดนครราชสีมาอย่างเป็นทางการโดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบการประชุมที่จัดขึ้นทุกเดือน จดหมายราชการ และการติดต่อดังกล่าวจะถูกนำเข้าไปประชุมในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด อันหมายถึงการประชุมร่วมกันโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานนอกจากการติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการแล้วยังมีการติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยโครงสร้างการดำเนินงาน

4.3.5 ปัจจัยด้านการเมือง และสังคม

ปัจจัยด้านการเมือง และสังคม หมายถึง ความสามารถของรัฐบาลในการออกกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้มีความรวดเร็ว ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของโลก อีกทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ต้องตอบสนองความต้องการและไม่สร้างผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย นอกจากนี้สภาพสังคมที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้นและมีการย้ายถิ่นฐานสู่พื้นที่เกษตรกรรม รวมถึงการปฏิบัติงานของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง และสังคม เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านการเมือง

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ถูกกำหนดขึ้นภายใต้แรงกดดันทางการค้าระหว่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ยกประเด็นมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร และความปลอดภัยของผู้บริโภคมาบังคับใช้กับประเทศที่กำลังพัฒนาผ่านการประชุมของ องค์กรการค้าโลก (WTO) และประเทศคู่ค้าต่างให้ความสำคัญต่อมาตรฐานที่มีความเป็นสากล การเสียประโยชน์ของประเทศไทยต่อมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารที่ถูกกำหนดขึ้นในเวที

การค้าโลก ส่งผลกระทบอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการส่งออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรและอาหารซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมการส่งออกไก่สดแช่เย็น แช่แข็งและผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูป ทำให้รัฐบาลไทยต้องกลับมาทบทวนมาตรการเพื่อรับมือกับเงื่อนไขต่างๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นมาจากประเทศคู่ค้าจึงเป็นที่มาของการนำเอานโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่วาระนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการกำหนดนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์เพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบการผลิตฟาร์มไก่เนื้อให้ได้มาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากลตามข้อกำหนดตามมาตรฐานจากประเทศคู่ค้าที่มีข้อกำหนดในประเด็นสำคัญ คือ ไก่สดแช่เย็น แช่แข็งและผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปเพื่อการส่งออกวัตถุดิบไก่เนื้อทุกชนิดต้องมาจากฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มจากหน่วยงานที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมปศุสัตว์ส่งผลให้หน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกษตรกรและเจ้าของฟาร์มไก่เนื้อเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานฟาร์มเพื่อการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนสู่โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปเพื่อส่งออกต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านการเมือง พบว่า ปัจจัยด้านการเมืองภายในประเทศนั้นไม่ได้มีผลต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ แต่ปัจจัยการเมืองระหว่างประเทศ หรือปัจจัยด้านการค้าระหว่างประเทศมีผลต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อมากกว่า โดยการค้าระหว่างประเทศที่มาจากความต้องการของประเทศคู่ค้าเพื่อมุ่งหวังให้ผู้บริโภคภายในประเทศของตนมีความปลอดภัยจากการบริโภคอาหารที่ผ่านการนำเข้ามาจำหน่ายภายในประเทศ ทำให้ข้อกำหนดในการจัดการฟาร์มมีมาตรฐานที่สูงขึ้นเห็นได้จากข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 (ฉบับที่ 1) และ มกษ.6901-2560 (ฉบับที่ 2) มีการเปลี่ยนแปลงให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มข้อกำหนดในเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ซึ่งต้องดูแลไก่เนื้อให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ที่สร้างปัญหาให้กับผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างมาก ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีกระหว่างการขนส่ง นอกจากนี้จำเป็นต้องการตรวจสอบสุขภาพไก่อย่างสม่ำเสมอในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมซึ่งจำเป็นต้องมีสัตวแพทย์ประจำฟาร์มดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้มาจากมาตรฐานของประเทศคู่ค้าที่ต้องการให้ประเทศไทยนำมาปรับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อ หากไม่นำไปปฏิบัติจะไม่พิจารณาการนำเข้าผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อจากประเทศไทย รวมทั้งยังมีนโยบายหลักการปฏิบัติต่อแรงงานที่ดี มีการบริหารแรงงานในฟาร์มและ โรงงานแปรรูปยึดตามหลัก Good Labour Practices (GLP) ตามมาตรฐานสากลก็ถูกนำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อด้วยเช่นกัน นโยบายการค้าในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่หยุดนิ่ง

ทำให้ประเทศไทยต้องรับมือกับมาตรการกีดกันทางค้าที่ไม่ภายิจากประเทศคู่ค้า แต่ผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ต้องมารับสภาพของมาตรการนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากเป็นฟาร์มที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ผลิตไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออก การที่ข้อกำหนดในมาตรฐานมีระดับสูงมากขึ้น และไม่หยุดนิ่ง โดยมีมาตรการอื่นเข้ามาให้ฟาร์มไก่เนื้อต้องปฏิบัติตามอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงและบริหารจัดการฟาร์มเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่สนใจที่จะขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเพื่อเพิ่มภาระให้ฟาร์มของตนเองมากขึ้น ดังนั้นกล่าวได้ว่าข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มเทียบเท่ามาตรฐานสากลจากประเทศคู่ค้าถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดจึงจะผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ด้วยเหตุนี้ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อบางกลุ่มไม่สนใจที่นำมาตราฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มาปรับใช้ในฟาร์มของตน และไม่สนใจที่เข้าร่วมการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดยเฉพาะฟาร์มไก่เนื้อรายย่อยปานกลางและรายใหญ่ที่ผลิตไก่เนื้อเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ

ปัจจัยด้านการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นผลมาจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้ข้อกำหนดต่างๆ จากประเทศคู่ค้าเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มมีมาตรฐานสูงมากขึ้น การดำเนินการต่างๆ ของฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นไปตามข้อกำหนดต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง ฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่ได้ผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกจึงไม่ยากลลงทุนปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อของตน และไม่ประสงค์ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มส่งผลให้ตัวเลขของฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านการรับรองจากกรมปศุสัตว์มีจำนวนน้อยตามไปด้วย ซึ่งปัจจัยด้านการเมืองระหว่างประเทศส่งผลต่อการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรของประเทศไทยดังจะเห็นได้จาก การศึกษาของ นพดล อุดมวิศวกุล (2548) ที่ศึกษาเรื่อง“การเข้าสู่วาระและการกำหนดนโยบาย สาธารณะ: ศึกษากรณีนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทย” พบว่า ประเด็นเรื่องมาตรฐานสินค้าและอาหารเป็นปัญหาที่ได้รับความสำคัญมากในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งในประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้นจากองค์การระหว่างประเทศส่งผ่านและถ่ายทอดแนวคิดนโยบายมายังประเทศที่กำลังพัฒนาผ่านการประชุมสัมมนาขององค์การระหว่างประเทศจนพัฒนากลายเป็นประเด็นสำคัญในประเทศกำลังพัฒนา ทำให้มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารเป็นประเด็นเข้าสู่วาระนโยบายของรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนาได้ โดยปัจจัยด้านการเมืองในประเทศไม่มีผลโดยตรงต่อการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยการเมืองที่เป็นผลนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่มีต่อฟาร์มไก่เนื้อเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยนโยบายการค้าระหว่างประเทศส่งผลให้ข้อกำหนดต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มมี

มาตรฐานสูงมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องปรับมาตรฐานฟาร์มที่ใช้ในประเทศไทยให้มีมาตรฐานข้อกำหนดเทียบเท่ามาตรฐานสากล รัฐบาลจึงต้องออกกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้มีความรวดเร็ว ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของโลก ดังนั้นหากรัฐบาลไม่มีสามารถออกกฎหมาย ระเบียบต่างๆ ที่นำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อให้ทันต่อความต้องการของประเทศคู่ค้าจะสร้างผลกระทบเป็นลูกโซ่ไม่ว่าจะเป็นต่อกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อและต่ออุตสาหกรรมแปรรูปไก่เนื้อแช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปเพื่อการส่งออก การที่นโยบายการค้าระหว่างประเทศมีผลต่อการนำนโยบายที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทยไปปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ วันชัย มีชาติ (2532) ที่ศึกษาเรื่อง “นโยบายการยกระดับราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล : ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์” พบว่าภาวะการค้าข้าวในตลาดโลก เป็นปัจจัยหรือเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จของการนำนโยบายยกระดับราคาข้าวเปลือกไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์มาก โดยราคาข้าวเปลือกของจังหวัดจะถูกกำหนดจากราคาข้าวส่งออก โดยพ่อค้าข้าวเพื่อส่งออกจะนำราคาข้าวในตลาดโลกซึ่งเป็นราคาข้าวส่งออกที่พ่อค้าส่งออกได้รับมาหักด้วยค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินการส่งออกของผู้ส่งออก (ค่าขนส่ง ค่าระวางเรือ ค่าเช่าโกดัง ค่าประกันภัย ดอกเบี้ย ภาษีและค่าธรรมเนียมการส่งออก) และค่าใช้จ่ายในการขายข้าวสำรองในราคาต่ำให้แก่รัฐบาล ตลอดจนถึงส่วนที่เป็นกำไรของพ่อค้าส่งออก เมื่อนำค่าใช้จ่ายเหล่านี้มาหักแล้วพ่อค้าส่งออกก็จะนำราคาดังกล่าวมากำหนดเป็นราคารับซื้อจากหอย พ่อค้าข้าว หรือ โรงสี แล้วแต่ช่องทางการตลาดของข้าว ซึ่งลักษณะการหักค่าใช้จ่ายนี้จะเกิดต่อมาเป็นทอดจนถึงพ่อค้าข้าวเปลือก จากนั้นพ่อค้าข้าวเปลือกจะนำราคาข้าวเปลือกที่ได้รับมาจากโรงสีมาหักด้วยค่าใช้จ่ายและกำไรส่วนของตนเองแล้วกำหนดเป็นราคารับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาในจังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้นราคาข้าวเปลือกของจังหวัดจะถูกกำหนดจากราคาข้าวในตลาดโลกและภาวะการค้าข้าวในตลาดโลก หากราคาข้าวในตลาดโลกสูงจะส่งผลทำให้ราคาข้าวเปลือกในจังหวัดสูงตามไปด้วย

2) ปัจจัยด้านสังคม

ในข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ได้กำหนดให้สถานที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อต้องได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น และตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมีและชีวภาพ โดยข้อกำหนดนี้จะบังคับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อใหม่ รวมถึงฟาร์มไก่เนื้อที่ต้องยื่นต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ดังนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องติดต่อหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเพื่อยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบพื้นที่ในการสร้างฟาร์มเลี้ยงสัตว์เมื่อเจ้าหน้าที่รับแบบคำร้องแล้วจะทำการออกตรวจสอบพื้นที่ตั้งฟาร์ม หากขัดต่อข้อบัญญัติของท้องถิ่น

เจ้าหน้าที่จะทำหนังสือแจ้งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อพร้อมเหตุผล และถ้าไม่ขัดต่อข้อบัญญัติเจ้าหน้าที่จะทำหนังสือแจ้งผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้านดำเนินการทำประชาคมเพื่อขอจัดตั้งฟาร์มต่อไป หากทำประชาคมแล้วผลออกมาไม่ผ่าน เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะไม่สามารถปลูกสร้างฟาร์มเลี้ยงสัตว์ได้ในส่วนของฟาร์มไก่เนื้อที่ดำเนินกิจการฟาร์มไก่เนื้อมานานและอาจอยู่เขตชุมชนที่ไม่ได้อยู่ในรูปของชุมชนเมือง ไม่จำเป็นต้องทำประชาคมเพียงแต่ต้องทำตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กระทรวงสาธารณสุขที่ควบคุมดูแลโดยหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และดูแลควบคุมสิ่งแวดล้อม ฟาร์มไก่เนื้อไม่ให้สร้างปัญหาเดือดร้อนแก่ชุมชนรอบข้าง

การกำหนดให้สถานที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อต้องได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น หนึ่งในสาเหตุนั้นมาจากในช่วงระหว่างปี 2550-2563 อัตราการเพิ่มของประชากรของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อาทิเช่น ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ปริมาณการใช้ทรัพยากรต่างๆ ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม ค่าครองชีพในเมืองสูงขึ้น หลีกเลี้ยงชุมชนที่แออัด และมลภาวะที่เป็นพิษ ส่งผลให้ประชากรบางส่วนย้ายที่อยู่อาศัยเข้ามาในพื้นที่ชนบท ซึ่งการย้ายถิ่นฐานของประชากรส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ในพื้นที่นั้นๆ โดยเฉพาะการขยับขยายย้ายถิ่นฐานลงพื้นที่เกษตรกรรมและการปศุสัตว์เดิม

จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 พบว่า การย้ายถิ่นฐานของประชากรสู่พื้นที่ปศุสัตว์เดิมส่งผลให้ปัจจุบันที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อในเขตพื้นที่อยู่ห่างไกลชุมชน บางรายอยู่ในพื้นที่โล่ง หรือติดเชิงเขาซึ่งไกลจากตัวอำเภอหรือจังหวัด ฟาร์มเลี้ยงไก่ในอดีตได้ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากชุมชนแล้วอย่างไรก็ตามชุมชนได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาใกล้ฟาร์ม หรือเรียกกันว่า “ฟาร์มมาก่อนชุมชน” ผลกระทบจากการเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ทำให้เกิดปัญหาเรื่องมลภาวะจากสัตว์ในเรื่องกลิ่น น้ำเสียแมลงวัน ขยะมูลฝอยฝุ่นละออง และอื่นๆ และมีผลกระทบกระทบกันระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อและชุมชนและทวีความรุนแรงมากขึ้นจนลุกลามไปสู่การร้องเรียนศูนย์ดำรงธรรมประจำจังหวัด หรือฟ้องศาลปกครองให้ตัดสินผิดถูกจนเป็นเรื่องราวใหญ่โต ซึ่งข้อตกลงหลังจากการฟ้องร้องอาจตัดสิน โดยให้โอกาสฟาร์มได้ปรับปรุงตามข้อเรียนให้ดีขึ้น หรือหากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหภายในฟาร์มได้ การย้ายฟาร์ม หรือปรับระบบการเลี้ยงของฟาร์มเป็นระบบปิดที่ทันสมัยมากขึ้น แต่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องใช้เงินในการลงทุนมากขึ้นเช่นกัน รวมทั้งการเลิกกิจการ หรือขายกิจการให้กับเกษตรกรรายอื่นที่มีความสามารถด้านการเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ฟาร์มไก่เนื้อ เป็นหนทางที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนำมาแก้ปัญหา โดยฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มดังกล่าวเป็นฟาร์มที่ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่เนื้อมานานกว่า 10 ปี ซึ่งเป็นฟาร์มรายย่อย รายปานกลาง รายใหญ่

ที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มอิสระ ฟาร์มประกัน และรับจ้างเลี้ยงที่ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า “ฟาร์มไก่เนื้อกับชุมชนไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้” โดยเฉพาะชุมชนเมือง หรือ ชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น ฟาร์มไก่เนื้อในอนาคตจะมีแนวโน้มมีสถานที่ตั้งฟาร์มอยู่ห่างไกล ชุมชนมากขึ้นซึ่งอาจไม่สะดวกในการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นขนส่งลูกไก่อาหารสัตว์ การดูแลฟาร์มจาก สัตวแพทย์และสัตวบาล และหากเป็นเช่นนั้น การสร้างถนน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จะเป็น ทางแก้ปัญหากจากรัฐบาลต่อไป เมื่อถนนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เกิดขึ้น ประชากรจะย้ายถิ่นฐานอีกครั้ง ปัญหาฟาร์มกับชุมชนจะเกิดขึ้นอีกครั้งเป็นวัฏจักรแห่งปัญหาที่หาทางแก้ไขไม่ได้ หรือ อาจจะใช้เทคโนโลยีในการจัดการปัญหาในฟาร์มให้เป็น Zero Waste ซึ่งต้องแลกมาด้วยการลงทุนที่สูงมากขึ้นเช่นกัน

จากปัญหาด้านมลภาวะทางกลิ่น อากาศ น้ำเสียส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของ ประชาชนจากฟาร์มไก่เนื้อจึงทำให้ฟาร์มไก่เนื้อจัดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรืออีกนัย หนึ่งคือเป็นกิจการที่มีกระบวนการผลิตหรือกรรมวิธีการผลิตหรือกิจกรรมการให้บริการต่างๆ ที่ ก่อให้เกิดมลพิษหรือ สิ่งที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ตาม ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 และ ในข้อกำหนด มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 กำหนดว่า สถานที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อต้องได้รับการได้รับการ ยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น ดังนั้นฟาร์มไก่เนื้อต้องดำเนินการประกอบกิจการที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ฟาร์มตั้งอยู่ การที่หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาทในเรื่องปัญหาฟาร์มไก่เนื้อ หรือกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่ นั้น มีลักษณะการกระจายอำนาจในการควบคุมให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจ เป็นเหตุให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ กระทบกระทั่งกันระหว่างชุมชนและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ และให้ฟาร์มไก่เนื้ออยู่ร่วมกับชุมชนได้ภายใต้กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมา นอกจากนี้ยังคุ้มครอง สิ่งแวดล้อมมิให้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ประชาชนสามารถ ดำรงชีพอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งหน่วยงานส่วนท้องถิ่นดำเนินการอนุญาตฟาร์มไก่เนื้อให้ ประกอบกิจการได้ภายใต้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ได้ให้อำนาจแก่ราชการ ส่วน ท้องถิ่นในการควบคุม กำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในด้านสุขลักษณะ การป้องกันอันตรายและความปลอดภัย ทั้งนี้หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการตาม ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือขนาดของกิจการ และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ผู้ขออนุญาตจะต้องดำเนินการก่อนการพิจารณาออกใบอนุญาต พ.ศ. 2561 ที่จะต้องมี การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ก่อน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2561 ซึ่งหน่วยงานราชการ

ส่วนท้องถิ่นจะต้องพิจารณาอนุญาตให้เป็นไปตามประกาศทั้ง 2 ฉบับนี้ด้วย โดยมาตรการอนุญาตนี้ ถือได้ว่าเป็นมาตรการที่สำคัญเพราะเป็นการควบคุมการประกอบกิจการที่มีกระบวนการผลิต หรือ การประกอบการที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานและชุมชน ตั้งแต่เบื้องต้น ซึ่ง ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการตรวจสอบอาคาร สถานที่ที่จะประกอบกิจการ เครื่องมือ อุปกรณ์ ระบบการป้องกันอันตรายหรืออุบัติเหตุ ระบบการกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยและอื่นๆ ที่จำเป็น ซึ่งหากพบว่าไม่ถูกต้องและสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตามกรอบระยะเวลาที่หน่วยงาน ราชการส่วนท้องถิ่นกำหนดในการปรับปรุงแก้ไขก่อนจึงจะอนุญาต ส่วนกรณีที่ไม่เหมาะสมไม่ ถูกต้องและไม่อาจแก้ไขได้ก็สามารถมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกอบกิจการ ณ สถานที่นั้นๆ ได้ แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตามหากผ่านคุณสมบัติและได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น เกษตรกรจะได้ “ใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” เป็นหลักฐานในการยื่น ขอรับรองฟาร์มต่อไป อย่างไรก็ตามในขั้นตอนการขอรับรองผู้ประกอบการฟาร์มต้องแสดงหลักฐาน การที่แสดงถึงการได้รับความยินยอมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ สร้างปัญหาให้ผู้ประกอบการไม่สามารถยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มได้เนื่องจากองค์ประกอบของ ฟาร์มไม่ผ่านการตรวจเบื้องต้นจากหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้มาตรวจสอบ และไม่ผ่าน ประชาคมของกลุ่มคนในพื้นที่จนกว่าฟาร์มจะแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ที่ได้รับคำแนะนำจาก หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงจะได้รับเอกสารการยินยอมจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เมื่อเอกสาร ประกอบการขอรับรองมาตรฐานครบถ้วนจึงจะสามารถยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ซึ่งในบางครั้ง อาจใช้เวลานานประมาณ 3-4 เดือน นอกจากนี้อาจต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นในการปรับปรุงฟาร์ม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้นปัญหาทางสังคมที่เกิดจากมลภาวะ ของฟาร์มไก่เนื้อสู่ชุมชนในพื้นที่และบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีต่อฟาร์มไก่เนื้อส่งผล เป็นอย่างมากต่อการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มที่จำเป็นต้องใช้เอกสารการยินยอมจากหน่วยงาน ส่วนท้องถิ่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากมลพิษที่มาจากฟาร์มไก่เนื้อที่มีผลต่อชุมชนในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ พวงเพชร ปริญญาณูวัต (2554) ที่ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการ มลพิษจากฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” พบว่า ชนิดของมลพิษจากฟาร์มไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดที่มี ผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนหลักๆ มีอยู่ 3 ชนิด คือ แมลงวัน กลิ่น และฝุ่นละออง ซึ่งความรุนแรงที่ ประชาชนได้รับอยู่ในระดับกลิ่นที่เริ่มสร้างความรำคาญ (Annoyance Level) เป็นระดับที่ก่อให้เกิด ความรำคาญแต่ยังไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและไม่เกิดโรค ไม่มีประวัติผู้ป่วยด้วยโรคอัน เนื่องมาจากกลิ่นและฝุ่นละอองจากการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากฝุ่นละอองนอกจากสร้างความรำคาญแล้วยังทำให้บ้านเรือน ข้าวของ และเสื้อผ้าที่

ตากไว้นอกบ้านสกปรก ซึ่งแนวทางการจัดการเรื่องกลิ่นและผลกระทบจากกลิ่นสามารถบรรเทาหรือลดความรุนแรงให้น้อยลงได้ โดยการสร้างระบบการจัดการมูลสัตว์ที่ดี มีการรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ทำการเก็บรวบรวมและเคลื่อนย้ายมูลสัตว์ออกจากพื้นที่ฟาร์มให้เร็วที่สุด หรืองดกิจกรรมที่ทำให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ที่มากขึ้นในฟาร์ม และการจัดการมลพิษทางกลิ่นได้ดีที่สุดคือ การจัดการที่แหล่งกำเนิดของกลิ่นนั้นๆ (วิชัชชัย สุภดิษฐ์, 2552) สำหรับแนวทางในการป้องกันกลิ่นและฝุ่นละอองสามารถทำได้โดยการทำอุโมงค์คัก และปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวกันชน ป้องกันกลิ่นและฝุ่นละอองในเบื้องต้น สำหรับมลพิษอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น เสียง น้ำทิ้ง และขยะมูลฝอยต่างๆ ประชาชนในพื้นที่ไม่ถือว่าเป็นมลพิษ เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ออกมาให้ประชาชนได้สัมผัส จะเกิดเฉพาะในฟาร์มบางขณะเท่านั้น เช่น น้ำทิ้งที่เกิดจากการชะล้างทำความสะอาด โรงเรือน ส่วนใหญ่ทุกฟาร์มจะมีบ่อพักสำหรับเก็บกักน้ำไว้ หรือบางฟาร์มอาจจะปล่อยให้ไหลลงสู่พืชไร่ของตนเพื่อเป็นอาหารสำหรับพืชไร่ มีประโยชน์สำหรับพืชผักต่างๆ

“เมื่อก่อนนี้ แถวนี่มีฟาร์มไก่เนื้อแทบจะติดๆ กันเลยหลายฟาร์ม แต่ตอนนี้หายไปเยอะมาก เพราะเมื่อไปต่อมาตรฐานฟาร์มหรือขอต่อใบอนุญาตทำฟาร์มไก่ต่อกับอบต. มันไม่ผ่านประชาคม ชาวบ้านเขาไม่ยอม เขาเรื่องเรียนว่าฟาร์มไก่มันเหม็น ฝุ่นละออง น้ำเน่าเหม็นปล่อยออกมา ชาวบ้านเขาแจ้งปวดหัว บางคนบอกว่าเป็นภูมิแพ้ หายใจไม่ค่อยออก บางฟาร์มพอจะมีเงินปรับปรุงก็สามารถทำได้ บางฟาร์มไม่ค่อยมีเงินลงทุนเลิกทำไปเลยก็มี หรือบางฟาร์มก็ย้ายไปอยู่เชิงเขาแต่ทางเข้าไปก็ลำบาก มีปัญหาเยอะทำฟาร์มไก่เนื้อสมัยนี้ เลี้ยง ไก่จำนวนน้อยก็ไม่คุ้ม จะเลี้ยงมากเงินลงทุนไม่ค่อยจะมีปรับปรุงฟาร์ม” (เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อ อ.พระพุทธรบาท จ.สระบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 สิงหาคม 2564)

“สมัยก่อนตอนเลี้ยงแรกๆ เลี้ยงไม่พันตัว มันก็ไม่มีปัญหาอะไร พอเราเข้าโครงการเลี้ยงของบริษัท เราเลี้ยงน้อยคิดว่าไม่คุ้มเลยเพิ่มจำนวนไก่ให้มากขึ้น ปรับปรุงฟาร์มตามที่บริษัทแนะนำ ปศุสัตว์อำเภอแนะนำ แต่ฟาร์มเรามันเป็นฟาร์มแบบเก่าไม่เหมือนฟาร์มที่ก่อสร้างใหม่เป็นฟาร์มแบบระบบปิด มันก็เลยคุมเรื่องกลิ่น เรื่องแมลงวัน เรื่องอื่นๆ ไม่ได้ ชาวบ้านแถวนี้เขาก็เลยรวมตัวไปร้องเรียน คราวนี้เป็นเรื่องใหญ่เลยให้เราปรับปรุงฟาร์มแต่เรามีเงินไม่มากจึงปรับปรุงเท่าที่ได้บริษัทให้ผ่าน ชาวบ้านยอม เราก็ทำต่อได้ แต่ไม่ลงไก่เยอะเกิน บรรเทาไปได้ระดับหนึ่ง

ปัญหามันจุกจิก ไม่รู้ว่าจะทนทำไปได้นานแค่ไหน” (เจ้าของฟาร์มไก่เนื้อ อ.หนองแค จ.สระบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 สิงหาคม 2564)

“ผมทำฟาร์มไก่เนื้อมาเกือบ 10 ปี ลงทุนไปเยอะมาก ทุกวันนี้มันไม่ได้มีปัญหาจากการเลี้ยง ปัญหาเรื่องราคา หรือปัญหากับบริษัทที่เราทำด้วย แต่ปัญหาที่มีมากที่สุด ในตอนนี้ คือ ปัญหาเรื่องร้องเรียนจากชาวบ้านว่าฟาร์มไก่ของผมมีกลิ่นเหม็น ผมต้องลงทุนปรับปรุงตามความต้องการของ อบต. ที่แจ้งมาแต่มันไม่สามารถแก้ไขได้แบบถาวร เพราะฟาร์มผมเป็นฟาร์มแบบเก่า ถ้าต้องปรับทั้งระบบเลยจะใช้เงินลงทุนสูงมาก ปีนี้ถ้าแก้ปัญหारेื่องกลิ่นไม่ได้อีก ชาวบ้านร้องเรียนอีก คงคิดว่าต้องเลิกทำฟาร์มไก่เอาฟาร์มไปทำอย่างอื่น แต่มันก็เสียคายนะ ลงทุนเยอะ ตอนน้ำท่วม โคนร่องเรียนแทบทุกวันจนเครียดไปหมด” (ฟาร์มไก่เนื้อ ต. บางกระพี้ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 สิงหาคม 2564)

“ปัญหาเรื่องกลิ่นจากฟาร์มไก่เนื้อ สร้างปัญหาด้านสุขภาพแก่ประชาชน ในละแวกใกล้เคียงกับฟาร์มเป็นอย่างมาก และเป็นปัญหาใหญ่ในตอนนี้ ถึงขั้นกระทบกระทั่งกัน ร้องเรียนกันระหว่างชาวบ้านกับเจ้าของฟาร์ม ซึ่งถ้ามีเรื่องร้องเรียนมาถึงเราทางเราจะดำเนินการตามขั้นตอน และให้โอกาสฟาร์มได้ปรับปรุง มันก็แก้ปัญหาก็ได้ในระดับหนึ่งและระยะหนึ่งนะ พอนานวันเข้าปัญหาเดิมก็เกิดขึ้นมาอีก การร้องเรียนก็กลับมาอีก วนลูปไปแบบนี้ บางฟาร์มมีเงินลงทุนเยอะ ก็ปรับปรุงทีเดียว แต่เป็นส่วนน้อย ส่วนมากเจ้าของฟาร์มทนไม่ไหว ไม่อยากลงทุนเพิ่ม เลิกกิจการเอาฟาร์มไปทำประโยชน์อื่น” (เจ้าพนักงานประจำ อบต. บางกระพี้ ต. บางกระพี้ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 สิงหาคม 2564)

การย้ายถิ่นฐานลงสู่พื้นที่ปศุสัตว์ ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านมลภาวะทางกลิ่น อากาศ น้ำเสียที่มีต้นเหตุมาจากฟาร์มไก่เนื้อทำให้เกิดการร้องเรียน หรือฟ้องร้องกันระหว่างชุมชนกับเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อ บทสรุปโดยส่วนมากจะจบลงที่ฟาร์มไก่เนื้อไม่สามารถผ่านประชาคมและไม่สามารถประกอบกิจการฟาร์มไก่เนื้อได้ รวมทั้งต้องเลิกกิจการเพราะไม่สามารถทนแรงกดดันจากสังคม กล่าวได้ว่าปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชน อันเนื่องจากการมีฟาร์มไก่เนื้อในชุมชน ส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่สมัครใจขอการรับรอง

มาตรฐานฟาร์มตามนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 และเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ

ดังนั้นจากผลการศึกษาที่พบว่าปัจจัยด้านการเมืองในด้านการค้าระหว่างประเทศและปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มไก่เนื้อสร้างผลกระทบให้กับชุมชนส่งผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยมีแนวโน้มทำให้เกิดอุปสรรคมากกว่าส่งเสริมให้การดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จ จึงไม่เป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ว่าความสำเร็จของนโยบายมักขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลในการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้มีความรวดเร็ว ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของโลก อีกทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ต้องตอบสนองความต้องการและไม่สร้างผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย นอกจากนี้สภาพสังคมที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้นและย้ายถิ่นฐานสู่พื้นที่เกษตรกรรมและการปฏิบัติงานของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้อุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเกิดจากปัจจัยด้านการเมืองที่มาจากการนโยบายการค้าระหว่างประเทศ และการย้ายถิ่นฐานลงสู่พื้นที่ปศุสัตว์ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านมลภาวะจากฟาร์มไก่เนื้อสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (1975) กล่าวว่า ปัจจัยการเมืองมีผลทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ Sabatier and Mazmanian (1980) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้ปัญหาของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป และทำให้ปัญหามีความยากง่ายในการจัดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้รวมถึงผลกระทบโดยรวมของตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อการสนับสนุนในการดำเนินนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ ความแปรปรวนด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ความสนใจของสื่อมวลชน การสนับสนุนจากประชาชน ผู้นำหรือผู้ปกครองประเทศ ทักษะของผู้นำและการยอมรับของผู้ปฏิบัติ อย่างไรก็ตามความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ทางการเมืองที่มักขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจาของรัฐบาลกับเอกชน รวมถึงการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และต้องไม่สร้างผลกระทบต่อกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพลต่อนโยบาย อีกทั้งยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนหรือชุมชนผู้เป็นเป้าหมายที่แท้จริงของนโยบาย (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2557) แนวคิดปัจจัยทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการเมืองภายในประเทศมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จและล้มเหลวได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย มีชาติ (2532) ที่ศึกษาเรื่อง“นโยบายการยกระดับราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล: ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า สภาพทางการเมืองหรือสถานการณ์ทางการเมือง 2 ระดับที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไป

ปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์ คือ 1) การเมืองระดับประเทศ ได้แก่ ความเสถียรภาพของรัฐบาล โดยปัญหาการค้าข้าวเป็นปัญหาทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง ทุกพรรคการเมืองจึงพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างภาพพจน์หรือคะแนนนิยมให้กับตนเองและพรรคการเมืองของตน ซึ่งตลอดเวลาจะมีการแย่งชิงกันเพื่อเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพรรครัฐบาล นโยบายในการยกระดับราคาข้าวเปลือกก็จะเปลี่ยนไปด้วย ทำให้นโยบายขาดความต่อเนื่องและองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติขาดความไม่แน่ใจในรัฐบาลจึงไม่กล้าเข้าร่วมในโครงการ หรือไม่กล้านำนโยบายไปปฏิบัติทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดไม่บรรลุผล และ 2) การเมืองระดับท้องถิ่น หรือการเมืองระดับจังหวัดมีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดอยู่มาก โดยเฉพาะการสนับสนุนขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติจะมีผล โดยตรงต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา อินคอง (2554) ที่ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ” พบว่าปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจและวิกฤตเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้ประชาชนมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่รายได้เท่าเดิมหรือลดลงเนื่องจากการชะลอตัวของการค้าและการลงทุน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมเมืองส่งผลให้รูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่บริโภคน้ำเนื่องจากความจำเป็นก็กลายเป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายนำไปสู่การก่อหนี้นอกระบบ นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง โดยเฉพาะการเมืองเชิงการตลาดและนโยบายประชานิยมส่งผลให้ประชาชนเป็นหนี้นอกระบบมีความอ่อนแอและมีพฤติกรรมรอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับการศึกษาของชูชาติ ปุຍะนาวิน (2555) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร” พบว่าปัจจัยทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2548 -2551 มีความวุ่นวายทางการเมือง มีการเดินขบวนของกลุ่มเสื้อสีต่างๆ และความรุนแรง เกิดรัฐประหารเปลี่ยนรัฐบาลหลายชุด มีการจัดการเลือกตั้งหลายครั้ง เหตุเหล่านี้มีผลกระทบต่อการนำนโยบายฯ ไปปฏิบัติ กรุงเทพมหานครต้องชะลอการดำเนินการหลายโครงการ เพื่อรอให้สถานการณ์รุนแรงยุติลง และต้องหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมวลชน ในระยะเวลาที่มีการณรงค์เลือกตั้งเพื่อความเป็นกลางทางการเมืองของหน่วยงาน ดังนั้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการเมืองว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติและสอดคล้องกับ

การศึกษาของ วรณา จีรพันธ์ (2550) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีนโยบายแก๊สโซฮอล์” พบว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรมีผลทำให้ความต้องการบริโภคน้ำมันของประเทศเพิ่มมากขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อปัญหาพลังงานของประเทศ เมื่อโครงสร้างประชากรของประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนทางอ้อมในการเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรผ่านนโยบายส่งเสริมการใช้แก๊สโซฮอล์ อันเป็นการสนับสนุนผลิตผลทางการเกษตรในประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ผลประโยชน์จึงเกิดกับเกษตรกร ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศในการสร้างรายได้ สร้างงาน และกระจายการลงทุนสู่ภูมิภาค ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่เริ่มตระหนักถึงความสำคัญถึงปัญหาวิกฤตพลังงานโลกที่ส่งผลกระทบต่ออย่างทั่วถึงกัน ทำให้มีการปรับตัวและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการสนองนโยบายของภาครัฐ ดังนั้นปัจจัยทางสังคมจึงมีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ

4.3.6 ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจัยทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย หมายถึง การที่กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนงานด้านต่างๆ ต่อหน่วยงานรัฐที่ควบคุมดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ข้อกำหนดต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการปรับปรุงฟาร์ม รวมถึงความพร้อมด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลฟาร์ม การบริหารจัดการฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 และศักยภาพด้านการลงทุน โดยกลุ่มเป้าหมายในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 นี้ไปปฏิบัติ ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มดังกล่าวนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง หรือรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงแบบอิสระ และ 2) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง หรือรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มประกัน และฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มของบริษัทฟาร์มบริษัทที่บริษัทดำเนินประกอบกิจการฟาร์มไก่เนื้อเองเพื่อผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออกซึ่งเป็นบริษัทในเครือ

จากผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในด้านงบประมาณในการลงทุนเพื่อปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนที่สูงมาก ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

ไม่มีศักยภาพมากพอและไม่เสี่ยงที่จะนำเงินมาลงทุน ซึ่งส่วนมากจะเป็นอุปสรรคต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มที่ 1 คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลางที่มีการเลี้ยงแบบอิสระ อย่างไรก็ตาม ทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในด้านงบประมาณในการลงทุนไม่มีผลกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง หรือรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มของบริษัท

การที่ทัศนคติด้านงบประมาณในการลงทุนเกษตรกรมีผลหรือเป็นอุปสรรคต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มที่ 1 คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลางที่มีการเลี้ยงแบบอิสระ นั้นเป็นเพราะการบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์ม รวมถึงค่าจ้างสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุม ฟาร์มสัตว์ปีก กำกับดูแลด้านสุขภาพไก่เนื้อ และสัตว์บาลดูแลระบบการผลิตภายในฟาร์ม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบกรับค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการบริหารจัดการฟาร์มของตนเองจึงส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มนี้จึงไม่สนใจที่จะเข้าร่วมการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ในทางตรงกันข้ามทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในด้านงบประมาณในการลงทุนไม่มีผลกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง หรือรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มของบริษัท เป็นเพราะในการเป็นฟาร์มคู่สัญญา เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องดำเนินการฟาร์มทั้งหมดภายใต้การกำกับดูแล โดยมีบริษัทคู่สัญญา หรือมีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างกับบริษัท คู่สัญญากับเกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตบางประเภทเป็นที่ต้องการของบริษัทคู่สัญญาอยู่ในครอบครอง เช่น ที่ดิน ทุนแรงงาน เป็นต้น โดยทั้ง 2 ฝ่ายได้ทำการเจรจาตกลงทำสัญญาระหว่างกันไว้ล่วงหน้าถึงปริมาณและคุณภาพของผลผลิตที่เกษตรกรต้องดำเนินการให้ โดยบริษัทคู่สัญญาจะให้การประกันราคาผลผลิตพร้อมทั้งอาจสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ทันสมัย ทั้งนี้บริษัทคู่สัญญาไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของฟาร์ม และเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของฟาร์ม ดังนั้นเมื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้เปลี่ยนสถานะจากเจ้าของฟาร์มมาเป็นฟาร์มประกัน หรือฟาร์มรับจ้างเลี้ยงแล้วจึงจำเป็นต้องดำเนินการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาถึงแม้ว่าจะใช้งบประมาณในการปรับปรุงฟาร์มสูงมากก็ตาม นอกจากนี้ในบางข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มทางบริษัทคู่สัญญาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาและรับผิดชอบค่าจ้างสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุม ฟาร์มสัตว์ปีก กำกับดูแลด้านสุขภาพไก่เนื้อ และสัตว์บาลดูแลระบบการผลิตภายในฟาร์ม การควบคุมดูแลเอกสาร การบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการฟาร์มทั้งหมดตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์ม รวมทั้งการนำฟาร์มไก่เนื้อเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อ “มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ” ที่ต้องมีการปรับปรุงระบบการจัดการภายในฟาร์มให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์

กำหนด พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั้ง 2 กลุ่ม ไม่ทราบว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่กล่าวถึงนั้น คือ มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 แต่รับทราบเพียงว่าเป็นมาตรการหรือข้อกำหนดที่เจ้าหน้าที่ จากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอและจังหวัดส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนำไปปฏิบัติในฟาร์มของตนอย่างเคร่งครัด ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีความคุ้นเคยในข้อกำหนดนี้เป็นอย่างดี โดยต้องดูแล สุขอนามัยในการเลี้ยง การใช้วัคซีนป้องกัน และรักษาโรค การดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกโรงเรือนให้สะอาดอยู่เสมอเพื่อป้องกัน ไม่ให้มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคจากภายนอก เข้าสู่ฟาร์มของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบฟาร์มประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง ที่ ต้องดำเนินการตามคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ หรือสัตวบาลดูแลฟาร์มที่มาจากบริษัทคู่สัญญาจึงไม่ทราบถึง รายละเอียดข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์ม ทั้งนี้ฟาร์มประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยงรวมถึงฟาร์มบริษัทจะมีสัตวบาลเป็นผู้รับหน้าที่ดูแลฟาร์มในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และมีคนงานดูแลฟาร์มในระดับล่างในระดับปฏิบัติงานทำหน้าที่ดูแลไก่เนื้อตามคำสั่งของสัตวบาลอีกทอดหนึ่ง สัตวบาลผู้ดูแลฟาร์มไก่เนื้อในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ส่วนมากมีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ มกษ. 6901-2560 ในระดับสูง โดยทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรับรองมาตรฐานฟาร์มและต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ฟาร์มได้รับการรับรองมาตรฐาน และสามารถผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลางหรือรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงแบบฟาร์มประกัน ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทมีทัศนคติที่ดีมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ ขณะเดียวกันก็มีความพร้อมในด้านงบประมาณการลงทุน และมีความสามารถในการบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐาน ในขณะที่ฟาร์มขนาดกลางและรายย่อยที่ผลิตไก่เนื้อจำหน่ายภายในประเทศ จะขาดความพร้อมในเรื่องงบประมาณ และเรื่องการบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนด จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มดังกล่าวมีส่วนในการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรายย่อย รายปานกลาง หรือรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงแบบอิสระ

การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบประกัน ราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มหรือคำแนะนำต่างๆ จากเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์เพื่อนำมาปรับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อของตนเองอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับการศึกษาของจิรวดี บางเพชรดี และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง “การเลี้ยงไก่เนื้อตาม

มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบพันธะสัญญาในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 141 ราย ได้รับความรู้เรื่องการเข้าอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ รวมถึงได้รับการสนับสนุน คำแนะนำ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อจากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ เกษตรกรได้รับความรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เอกสารที่เผยแพร่ และข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีก่อนข้างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกำหนดด้านองค์ประกอบฟาร์มและการจัดการฟาร์มได้นำไปปฏิบัติได้ดี รองลงมาคือข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์ม และด้านสวัสดิภาพสัตว์เกษตรกร อย่างไรก็ตามในข้อกำหนดด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล คือ การป้องกันควบคุมโรค การเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้ปฏิบัติได้ไม่เคร่งครัดมากนัก ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคในไก่และอาจเกิดปัญหาการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้

นอกจากประเภทของฟาร์มของผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมีผลต่อทัศนคติต่อการนำมาตรฐานฟาร์มไปปฏิบัติแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังการศึกษาของ สุขสันต์ ชื่นประเสริฐ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร กรณีศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตจังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกั นมีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อแตกต่างกัน โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีประสบการณ์การเลี้ยงไก่เนื้อ 1-3 ปี และ 4-7 ปี มีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ด้านความเข้ากันได้แตกต่างกัน และเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงไก่เนื้อ 4-7 ปี กับ 8-18 ปี มีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อด้านความสลับซับซ้อนได้แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับอายุที่แตกต่างกันมีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มแตกต่างกัน โดยอายุ 41-59 ปี กับ มีการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อมากกว่าอายุระหว่าง 19-29 ปี และ 30-40 ปี ทั้งนี้ได้วิเคราะห์ว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีลงมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดเป็นของตนเอง ดังนั้นเพื่อจะให้เกิดการยอมรับ จึงควรนำรูปแบบการอบรมที่เน้นการสาธิต การเปิดโอกาสและกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับที่เป็นรูปธรรมนอกเหนือจากการอบรมเฉพาะเชิงทฤษฎี และใช้ลักษณะการบรรยายในห้องเรียนโดยเน้นในเรื่องของวิธีการเลี้ยงที่เหมาะสมผลการเลี้ยงที่เหมาะสมจะนำไปสู่การซื้อของถูกค่า การปฏิบัติตามมาตรฐานไม่ใช่เรื่องยุ่งยากและไม่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือจะทำให้เสียเวลาแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ นั้นถึงแม้ว่ากลุ่มเป้าหมายคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่

เนื่อตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่หากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการลงทุนที่มีไม่มากพอต่อการนำข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปรับปรุงฟาร์ม ก็จะทำให้ข้อจำกัดด้านต่างๆ เหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้นการดำเนินนโยบาย นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ผู้บริหารนโยบายหรือผู้นำนโยบายไปปฏิบัติควรให้ความสำคัญกับทัศนคติในด้านต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมายนโยบาย เช่น ความรู้ความสามารถในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การให้ความร่วมมือหรือให้การสนับสนุนงานด้านต่างๆ ต่อหน่วยงานรัฐ ความพร้อมด้านการเงินของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงผลประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมายควรได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามเป้าหมายของนโยบายอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งจะปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในด้านงบประมาณการลงทุนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อบางกลุ่มส่งผลต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยมีแนวโน้มทำให้เกิดอุปสรรคมากกว่าส่งเสริมให้การดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จ จึงไม่เป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ความสามารถในการบริหารจัดการฟาร์มไก่เนื้อ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ และต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณการลงทุน ข้อจำกัดด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในด้านต่างๆ จัดว่าเป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมซึ่งยากมากที่ผู้บริหารนโยบายจะเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ ปัจจัยที่คาดการณ์ไม่ได้มีส่วนสำคัญต่อความสมบูรณ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (มยุรี อูมานราชชน, 2551) สอดคล้องกับแนวคิดของ Sabatier and Mazmanian (1980) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติประการหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับ การยอมรับและปฏิบัติตามผลผลิตของนโยบาย (Target Group Compliance with Policy Outputs) ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายจะพิจารณาถึงผลได้หรือผลเสียของตนเป็นหลัก หากเสียประโยชน์กลุ่มเป้าหมายจะแสดงออกโดยมาสนใจในนโยบายหรือพยายามหลีกเลี่ยงการนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติ หากต้องการให้กลุ่มเป้าหมายยินยอมปฏิบัติตามนโยบายจะต้องค้นหาและจำแนกผู้ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามนโยบายออกมาเพื่อหาแนวทางในการทำให้กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ปฏิบัติตามนโยบายด้วยดี โดยอาจจะใช้วิธีการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามวิธีการกระตุ้น หรือต้องสร้างแรงจูงใจและการมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตามนโยบายของกลุ่มเป้าหมายให้เป็นความชอบธรรม ทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนและสามารถเป็นอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หากทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายเป็นไปในทางลบส่งผลให้การดำเนินนโยบายมีอุปสรรคเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ พิษญา วิฑูรภิจจา (2562) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการ

ขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” พบว่าทัศนคติและวิถีชีวิตของเกษตรกร นับเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการอุบล โมเดล ซึ่งเกษตรกรจะมีความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน เหตุผลที่เกษตรกรที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการคือ การตระหนักถึงอันตรายของสารกำจัดศัตรูพืชว่ามีผลเสียร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่เกษตรกร ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งตัดสินใจไม่เข้าร่วมโครงการด้วยเหตุผลที่ว่า การใช้สารเคมีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพราะการใช้สารเคมีทำได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นการทุ่นแรงและเวลาในการเพาะปลูก อีกทั้งยังได้ผลผลิตที่งอกงาม และเก็บเกี่ยวได้เร็วกว่าการปลูกในระบบอินทรีย์ ด้วยเหตุนี้ทัศนคติส่วนตัวของเกษตรกรจึงนับเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนนโยบายที่มุ่งให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตไปเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา อินคง (2557) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ” พบว่า การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัตินั้นแม้ลูกหนี้นอกระบบจะมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายแต่ลูกหนี้นอกระบบกลับมีพฤติกรรมไปในทิศทางตรงกันข้ามคือ ไม่พูดความจริงเกี่ยวกับการเป็นหนี้ มูลค่าของการเป็นหนี้ และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหนี้นอกระบบ เป็นต้น ลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและกิจกรรมของโครงการ รวมถึงไม่ยินยอมในการเปลี่ยนพฤติกรรมในการก่อหนี้ จึงทำให้การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับเจ้าหนี้นอกระบบมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบเนื่องจากเห็นว่านโยบายทำให้ตนสูญเสียรายได้จาก การลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้แก่ลูกหนี้ และอาจมีความผิดจากการคิดดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด จึงไม่ให้ความร่วมมือกับนโยบายโดยไม่มีมาตรการประนีประนอมกับลูกหนี้ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการกับรัฐบาลได้ จึงทำให้การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นหากลูกหนี้และเจ้าหนี้นอกระบบมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ และเชื่อมั่นว่านโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ย่อมส่งผลให้ลูกหนี้ และเจ้าหนี้นอกระบบปฏิบัติตามเงื่อนไข และกระบวนการของนโยบายด้วยความเต็มใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้การนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 84 คน ที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 หน่วยงานแบ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนรวมทั้งกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย และใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 6 ฉบับ ได้สรุปความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกเป็น 6 ประเด็นตามกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงผลดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ

ประเด็น	สำนักงานปลัดกระทรวง/ จังหวัด/อำเภอ	คณะผู้ตรวจประเมิน ฟาร์ม	สำนักงานเกษตร จังหวัด และอำเภอ	องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	สัตวแพทย์ และ สัตวบาลประจำฟาร์ม	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	สมาคมที่เกี่ยวข้องกับ ฟาร์มไก่เนื้อ
ปัจจัยด้านต้นทุน							
-วัตถุประสงค์	-ให้ฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศนำไปปฏิบัติ นโยบายกำหนดให้เป็น มาตรฐานทั่วไป จึงไม่ สามารถบังคับให้ฟาร์มไก่ เนื้อทุกประเภทเข้าร่วม -บังคับได้เฉพาะฟาร์มไก่ เนื้อคู่ สัญญาบริษัท ส่งออก -ฟาร์มไก่เนื้อรายย่อย จำหน่ายในประเทศไม่ สนใจขอรับรอง	-มาตรฐานมีความ ชัดเจนตรงตาม วัตถุประสงค์ -ฟาร์มนำไปปฏิบัติได้ จริง -เหมาะสมสำหรับ โรงเรือน แบบปิด -สามารถป้องกันโรค ระบาด ได้ -มาตรฐานเทียบเท่า มาตรฐานสากล	-ลักษณะงานของ สำนักงานเกษตรจะ ดูแลเกี่ยวกับสินค้า เกษตรประเภทพืชไม่ เกี่ยวข้องกันปลัด ทุกประเภท	-	-มาตรฐานมีความ ชัดเจนตรงตาม วัตถุประสงค์ -ฟาร์มไก่เนื้อสามารถ นำไปปฏิบัติได้ -สามารถป้องกัน ควบคุมโรคได้ -ต้องใช้เงินลงทุน ค่อนข้างสูง	- มาตรฐานสามารถ นำไปปฏิบัติได้แต่ใช้ เงินลงทุนค่อนข้างสูง มาก -	- สมาคมเป็นหนึ่งใน หน่วยงานที่เป็นคณะ กรรมร่างมาตรฐาน มกษ.6901-2560 -นโยบายมีวัตถุประสงค์ ชัดเจน เกษตรกร สามารถนำไปปฏิบัติได้ แต่ต้องเป็นโรงเรือน แบบปิดเท่านั้นจึงจะ ผ่านการรับรองได้
-เป้าหมาย	ฟาร์มไก่เนื้อทุกประเภท แต่ฟาร์มไก่เนื้อที่ผลิตไก่ เนื้อเพื่อการส่งออกยื่น ขอรับรองมากกว่าฟาร์มที่ จำหน่ายในประเทศ	-ฟาร์มไก่เนื้อทุกประเภท -มีการยื่นขอเฉพาะ ฟาร์มไก่เนื้อเพื่อการ ส่งออก			-เหมาะสมสำหรับโรงเรือน แบบปิดและเลี้ยงใน ปริมาณมาก -ใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง ในการสร้างโรงเรือน -ฟาร์มไก่เนื้อเพื่อส่งออก สนใจมากกว่าฟาร์มไก่ เนื้อรายย่อย	-เหมาะสมสำหรับฟาร์มที่มี เงินลงทุนเยอะ เลี้ยงใน ปริมาณมากจึงจะคุ้มทุน โดยส่วนมากเป็นฟาร์ม ที่ทำสัญญากับบริษัท	-นโยบายมีเป้าหมาย ชัดเจน แต่ไม่เหมาะกับ เกษตรกรรายย่อยเพราะ การสร้างโรงเรือนแบบ ปิดต้องใช้เงินลงทุน ค่อนข้างสูง

ตารางที่ 4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็น	สำนักงานปศุสัตว์ เขต/จังหวัด/อำเภอ	คณะผู้ตรวจประเมิน ฟาร์ม	สำนักงานเกษตร จังหวัด และ อำเภอ	องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	สัตวแพทย์ และ สัตวบาลประจำ ฟาร์ม	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	สมาคมที่เกี่ยวข้อง กับฟาร์มไก่เนื้อ
ปัจจัยด้านทรัพยากร							
- งบประมาณ	-จัดสรรงบประมาณ เป็นประจำทุกปี -งบประมาณเพื่อ การฝึกอบรมแก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ และ ปศุสัตว์ประเภทอื่น -ไม่พบการจัดสรร งบประมาณเพิ่มเติม ในส่วนอื่น	-จัดสรรงบประมาณเป็น ประจำทุกปี -งบประมาณเพื่อการ ฝึกอบรมแก่เกษตรกรผู้ เลี้ยงไก่เนื้อและปศุสัตว์ ประเภทอื่น -อัตราค่าบริการการ ตรวจประเมินฟาร์ม เป็นไปตามเงื่อนไขของ กรมปศุสัตว์	-	-	-	-ไม่ได้รับความ ช่วยเหลือจากภาครัฐ ในการยื่นขอรับรอง มาตรฐานฟาร์มและ อื่นๆ ที่เกี่ยวกับ ฟาร์มไก่เนื้อ	-
- บุคลากรหรือ เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงาน	มีจำนวนเพียงพอต่อ การปฏิบัติหน้าที่ใน นโยบาย	-มีจำนวนเพียงพอต่อการ ปฏิบัติหน้าที่ในนโยบาย -ภาระงานมากขึ้นอยู่กับ จำนวนฟาร์มที่ขึ้น ขอรับรองในแต่ละจังหวัด	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็น	สำนักงานปศุสัตว์ เขต/จังหวัด/อำเภอ	คณะผู้ตรวจ ประเมินฟาร์ม	สำนักงานเกษตร จังหวัด และ อำเภอ	องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	สัตวแพทย์ และ สัตวบาลประจำ ฟาร์ม	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ เนื้อ	สมาคมที่เกี่ยวข้องกับ ฟาร์มไก่เนื้อ
ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ							
- โครงสร้างการ บริหาร	-เป็นไปตามสายการ บังคับบัญชา -มีขั้นตอนการ ดำเนินงานชัดเจน -มีขอบเขตอำนาจ หน้าที่รับผิดชอบ	-ขั้นตอนการ ดำเนินงานชัดเจน -มีขอบเขตอำนาจ หน้าที่ไม่ทับซ้อน -มีระเบียบและ คู่มือประกอบการ ปฏิบัติ	-	-	-	-	-
- ความรู้ ความสามารถ	- ต้องมีความรู้ ความสามารถและ เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ตามระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับ นโยบาย	- ต้องมีความรู้ ความสามารถและ เชี่ยวชาญเฉพาะ ทางตามระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับ นโยบาย	-	-	-	-	-
- ทัศนคติที่มีต่อ นโยบาย	-เป็นไปในทางบวก	-เป็นไปใน ทางบวก	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็น	สำนักงานปศุสัตว์ เขต/จังหวัด/อำเภอ	คณะผู้ตรวจ ประเมินฟาร์ม	สำนักงานเกษตร จังหวัด และอำเภอ	องค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น	สัตวแพทย์ และ สัตวบาลประจำ ฟาร์ม	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	สมาคมที่ เกี่ยวข้องกับ ฟาร์มไก่เนื้อ
ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร							
-รูปแบบการสื่อสาร	-แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ -ประชุม -ปฏิบัติตามคู่มือ การตรวจประเมิน และระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับ นโยบาย	-แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ -ประชุม	-ลักษณะงานไม่ เกี่ยวข้องกัน	-เป็นทางการ และไม่เป็น ทางการ (กรณีการ ร้องเรียนจาก ประชาชนเรื่อง ฟาร์มไก่เนื้อ สร้างปัญหา และการทำ ประชานิยม ฟาร์ม)	-แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ -การจัดส่งเอกสาร เกี่ยวกับการตรวจ โรคระหว่างการ ขนส่งไก่เนื้อเข้า- ออกฟาร์ม	-ติดต่อด้วยตัวเอง -ติดต่อผ่านอาสา ปศุสัตว์ -ติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ จากบริษัทคู่สัญญา	
-ปัญหาการสื่อสาร	-ไม่มี (ทำตามกัน ตอนในคู่มือการ ตรวจประเมิน)	-ไม่มี (ทำตามกัน ตอนในคู่มือการ ตรวจประเมิน)	-	-	-ไม่มี	-ไม่มี	

ตารางที่ 4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็น	สำนักงานปศุสัตว์เขต/ จังหวัด/อำเภอ	คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม	สำนักงาน เกษตรจังหวัด และอำเภอ	องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	สัตวแพทย์ และ สัตวบาล ประจำฟาร์ม	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ เนื้อ	สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ
ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม							
- ปัจจัยด้าน การเมือง	-มาตรฐานฟาร์ม เปลี่ยนแปลงบ่อย และมี มาตรฐานสูงมากขึ้นตาม ความต้องการของประเทศผู้ ค้า -มาตรฐานที่สูงมากขึ้นต้องมี ค่าใช้จ่ายในฟาร์มเพิ่มมาก ขึ้น	-มาตรฐานฟาร์มเปลี่ยนแปลงบ่อย และมี มาตรฐานสูงมากขึ้นตามความต้องการของ ประเทศผู้ค้า	-	-	-มาตรฐานฟาร์ม เปลี่ยนแปลง บ่อย และมี มาตรฐานสูง มากขึ้นตาม ความต้องการ ของประเทศผู้ค้า	-มาตรฐานฟาร์ม เปลี่ยนแปลงบ่อย และมีมาตรฐาน สูงมากขึ้น	-มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเปลี่ยนแปลง ได้ตลอดเวลาตามความต้องการของ ประเทศผู้ค้า -ประเทศผู้ค้าทวนสอบมาตรฐานจาก การสุ่มฟาร์มที่ผลิตไก่เนื้อให้บริษัท -ประเทศพึงพาการส่งออกจึงต้อง ปรับตัวตามความต้องการของ ตลาดโลก
-ปัจจัยด้าน สังคม	-มลภาวะจากฟาร์มไก่เนื้อ สร้างปัญหาให้กับคนใน พื้นที่ -การปรับปรุงฟาร์มให้ดีขึ้น เพื่อลดปัญหาใช้เงินลงทุน ค่อนข้างสูง -โรงเรือนระบบปิดแก้ปัญหา ได้แต่ไม่เหมาะกับเกษตรกร รายย่อยและปานกลาง	-มลภาวะจากฟาร์มไก่เนื้อสร้างปัญหาให้กับ คนในพื้นที่ -การปรับปรุงฟาร์มให้ดีขึ้นเพื่อลดปัญหาใช้ เงินลงทุนค่อนข้างสูง -โรงเรือนระบบปิดแก้ปัญหาได้แต่ไม่เหมาะ กับเกษตรกรรายย่อยและปานกลาง	-	- ฟาร์มไก่เนื้อสร้าง มลภาวะให้กับคน ในพื้นที่ -เกิดข้อพิพาทกัน ระหว่างชุมชนและ ฟาร์มไก่เนื้อ -แจ้งให้เจ้าของ ฟาร์มปรับปรุงตาม ข้อร้องเรียน -ทนแรงกดดันไม่ ไหวเลิกกิจการ	-การร้องเรียน ฟาร์มสร้าง ปัญหาให้กับ เจ้าของฟาร์ม มาก -ปรับปรุงฟาร์ม ตามข้อเรียกร้อง ใช้เงินลงทุนสูง	-มลภาวะจาก ฟาร์มสร้างปัญหา กับคนในพื้นที่ - เกิดการร้องเรียน ฟาร์ม -ฟาร์มไม่ผ่าน ประชาคม -เลิกกิจการไป ประกอบอาชีพ อื่น	-ฟาร์มไก่เนื้อมีปัญหาชุมชนจาก มลภาวะมาจากฟาร์ม -การทำประชาคมและการขออนุญาต หน่วยงานส่วนท้องถิ่นสร้างความ ขัดแย้งระหว่างฟาร์มกับคนในพื้นที่ -เกษตรกรไม่มีเงินลงทุนทำฟาร์ม ระบบปิดเพื่อเลี้ยงปัญหา -ฟาร์มไก่ เนื้อแบบรายย่อยจะมีปริมาณลด น้อยลง และฟาร์มในรูปแบบบริษัทจะ มาทดแทน

ตารางที่ 4.4 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็น	สำนักงานปศุสัตว์เขต/ จังหวัด/อำเภอ	คณะผู้ตรวจประเมิน ฟาร์ม	สำนักงานเกษตรจังหวัด และอำเภอ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	สัตวแพทย์และสัตวบาลประจำฟาร์ม	เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ
ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย							
-ทัศนคติที่มีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ	-	-	-	-	-	-คุ้นเคยกับการจัดการฟาร์มตามที่กรมปศุสัตว์แนะนำตั้งแต่เริ่มประกอบอาชีพทำฟาร์มไก่เนื้อ -ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันโรคระบาดที่เคยเกิดขึ้นในอดีต	
-ทัศนคติที่มีต่อหน่วยงานราชการของกรมปศุสัตว์ในพื้นที่	-	-	-	-	-	-เป็นไปในทางบวก -ติดต่อกันเป็นระยะในการเรื่องเอกสารราชการ โดยเฉพาะช่วงการขนย้ายไก่เข้า-ออกจากฟาร์ม -เจ้าหน้าที่แนะนำและเน้นย้ำการดูแลฟาร์มให้ปลอดโรค	
-ทัศนคติที่มีต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560	-	-	-	-	-	-ไม่ทราบว่าการจัดการฟาร์มตามที่กรมปศุสัตว์แนะนำและเจ้าหน้าที่จากบริษัทแนะนำคือ มกษ.6901-2560 - ใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง	-

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ โดยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ศึกษาทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านตัวนโยบาย 2) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร 4) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร 5) ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม และ 6) ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ทั้งนี้ปัจจัยด้านตัวนโยบาย ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยด้านการเมือง และสังคม ไม่เป็นตามกรอบแนวความคิดของการวิจัย กล่าวคือ ตัวนโยบายไม่ได้มีเป้าหมายที่จะให้ฟาร์มไก่เนื้อทุกแห่งทั่วประเทศต้องขอการรับรองมาตรฐาน แต่มุ่งหวังให้ฟาร์มไก่เนื้อสมัครใจขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ทำให้นโยบายเปิดโอกาสหรือมีทางเลือกที่จะขอหรือไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มเป้าหมายประเภทที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและมีทัศนคติด้านศักยภาพในการลงทุน หรือมีงบประมาณไม่มากพอในการลงทุนปรับปรุงฟาร์มและบริหารจัดการให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไม่สมัครใจเข้าร่วมการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ซึ่งแตกต่างจากฟาร์มไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบประกันราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัท ที่มีพันธะสัญญาส่งวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออก การบริหารจัดการฟาร์มในบางข้อกำหนด บริษัทผู้สัญญาจะเป็นผู้รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการจัดหาสัตว์แพทย์ผู้ดูแลสุขภาพสัตว์ และสัตว์บาลผู้ควบคุมดูแลภายในฟาร์ม ส่งผลให้ฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มดังกล่าวนี้มีสัดส่วนการรับรองมาตรฐานฟาร์มมากกว่าฟาร์มไก่เนื้อที่เลี้ยงเพื่อผลิตไก่เนื้อจำหน่ายในประเทศ นอกจากนี้ปัจจัยการเมืองจากการค้าระหว่างประเทศส่งผลให้ข้อกำหนดมีมาตรฐานสูงมากขึ้นตามความต้องการของประเทศคู่ค้า ประเทศไทยยังต้องการพึ่งพารายได้จากส่งออกจึงเลี้ยงไม่ได้ที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการค้าระหว่างประเทศ การปรับข้อกำหนดในมาตรฐานจึงมักเกิดขึ้นอยู่เสมอเพื่อนำมาปรับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อ เมื่อในมาตรฐานมีข้อกำหนดที่สูงและเข้มงวดมากขึ้น การรับรองมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องแลกมาด้วยภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงมากขึ้นตาม อีกทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมจากมลภาวะภายในฟาร์มไก่เนื้อส่งผลกระทบต่อชุมชนรอบข้างเกิดเป็นปัญหาสังคมติดตามมา การแก้ปัญหาของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นออกมาในรูปแบบการทำประชาคม หรือการปรับปรุงฟาร์มตามข้อเรียกร้องซึ่งต้องใช้เงินในการแก้ปัญหาเพื่อให้ฟาร์มกับชุมชนอยู่ด้วยกันได้ ปัญหาที่ในบางกรณีไม่สามารถแก้ได้ มีความเสี่ยงต่อการลงทุนไม่คุ้มกับผลประโยชน์ที่ได้รับจึงส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่สนใจที่จะขอรับรองมาตรฐานฟาร์มมากขึ้น หรือหาทางออกโดยการไปประกอบอาชีพอื่น อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้พบว่า ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นไปตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

กล่าวคือ นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่มีโครงสร้างการปฏิบัติงานโดยใช้หน่วยงานเดียวในการปฏิบัติงาน คือ กรมปศุสัตว์และหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่เริ่มจากสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ โดยดำเนินงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ออกมาเพื่อใช้กับนโยบายโดยเฉพาะจึงมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยไม่ใช้งบประมาณในการดำเนินการมากเกินไป ระบุภาระหน้าที่ขอบเขตความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นบุคลากรที่มีอยู่ในสังกัดที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่ถูกกำหนดให้ปฏิบัติงานในนโยบาย นอกจากนั้นนโยบายมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อได้นำมาปรับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 20 ปี (พ.ศ. 2542-2564) ซึ่งกล่าวได้ว่า นโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นนโยบายที่เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของกรมปศุสัตว์ที่ผูกพันต่อเนื่องยาวนานระหว่างผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย อย่างไรก็ตามนโยบายจะสำเร็จไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ ความเข้าใจกันระหว่างสามประสาน คือ ตัวนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลุ่มเป้าหมายของนโยบายที่มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยรับรู้ความมีอยู่และประโยชน์ของนโยบายว่าเป็นนโยบายที่สามารถทำให้ปศุสัตว์ไทยโดยเฉพาะฟาร์มไก่เนื้อปลอดภัยจากโรคระบาดสัตว์

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในบทที่ 4 ของการศึกษาเรื่อง “กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ

ในบทที่ 5 นี้เป็นการกล่าวถึงสรุปผลการศึกษา ข้อค้นพบในการศึกษาการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อต่อขยายงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษา “การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยกำหนดคำถามวิจัยที่ว่า “นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ไปปฏิบัติมีกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร มีปัญหา อุปสรรค หรือไม่ และมีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ” ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการศึกษาครอบคลุมวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติดังรายละเอียดในบทที่ 2 ซึ่งผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 กระบวนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์มอบหมายให้หน่วยงานในระดับปฏิบัติ คือ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ไปดำเนินงานในแต่ละเขตพื้นที่ โดยกำหนดเป็น “มาตรฐานทั่วไป” ที่ไม่ได้บังคับให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนำมาตราฐานฉบับนี้ไปปฏิบัติในฟาร์มของตน การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ภายใต้ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจ สอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร สำหรับมาตรฐานทั่วไป (ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 ซึ่งการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีขั้นตอนการดำเนินการทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนใหญ่ ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้ารับการอบรมหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” ระยะเวลาในอบรม 1-2 วัน โดยผู้เข้าอบรมไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ สถานที่อบรมตามที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอกำหนด

2) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ผ่านการอบรม นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนด และนำข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มไปใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วน เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ทำการยื่นแบบฟอร์มการขอรับรองที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ณ ห้องที่ฟาร์มตั้งอยู่พร้อมหลักฐานประกอบ

3) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอดำเนินการพิจารณาเอกสารทั้งหมดของผู้ประกอบการฟาร์มแล้วรวบรวมส่งให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อทำการคัดเลือก “คณะผู้ตรวจประเมิน” จากนั้นคณะผู้ตรวจประเมินจะทำการลงพื้นที่เพื่อตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อ ใช้เวลาในการตรวจประเมิน 1-2 วัน ขึ้นอยู่กับขนาดของฟาร์มและสรุปรายงานผลการตรวจประเมินให้กับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพื่อดำเนินการจัดส่งข้อมูลทั้งหมดให้แก่สำนักงานปศุสัตว์เขตต่อไป

4) สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ทำการคัดเลือก “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” เพื่อทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจประเมินจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อให้การรับรอง คงไว้ซึ่งการรับรอง ต่ออายุ การรับรองพักใช้การรับรอง เพิกถอนการรับรอง และยกเลิกการรับรอง

5) สำนักงานปศุสัตว์เขตแจ้งผลการพิจารณา/จัดทำใบรับรองให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ และรายงานผลต่อสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ต่อไป

ทั้งนี้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ใช้เวลาในการดำเนินงานทุกขั้นตอนประมาณ 115 วัน และเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 8,000-30,000 บาท ขึ้นอยู่กับประเภทการจดทะเบียนเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล สถานประกอบการฟาร์ม ขนาดฟาร์ม หรือกำลังการผลิต โดยค่าใช้จ่ายในการขอการรับรอง และการตรวจรับรองกำหนดไว้ชัดเจน ซึ่งกำหนดในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไป (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 และระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องใช้ในการปรับปรุงฟาร์มเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 มีปัญหา และอุปสรรค 2 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มต้องใช้เงินลงทุนสูงและอาจไม่คุ้มค่า และ 2) งบประมาณครอบคลุมเฉพาะค่าใช้จ่ายบางส่วนของการจัดการอบรมก่อนการขอการรับรอง มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1) การบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มต้องใช้เงินลงทุนสูงและอาจไม่คุ้มค่า

นโยบายมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าร่วมการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม เมื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อสมัครใจนำมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีการปรับปรุงฟาร์มและบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนด เมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มแล้วจึงจะสามารถยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มได้ ในการปรับปรุงฟาร์มและบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนด

นั้น เกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อต้องใช้จ่ายลงทุนค่อนข้างสูงในการปรับปรุงฟาร์มและดูแลฟาร์มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโดยส่วนมากงานปรับปรุงฟาร์มแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) งานโครงสร้าง โรงเรือนเลี้ยงไก่ (พื้น เสาผนัง และหลังคา) 2) งานระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในโรงเรือน (พัดลมระบายอากาศ แสงทำความเย็น และอื่นๆ) 3) งานระบบไฟฟ้าแบบควบคุมอัตโนมัติ 4) งานระบบอาหารและการลำเลียง (ระบบอาหาร ระบบลำเลียง และระบบน้ำอัตโนมัติ และไซโลเก็บอาหาร และ 5) ระบบสิ่งแวดล้อม (แหล่งน้ำ บ่อเกรอะ บ่อบำบัดน้ำเสีย บ่อกำจัดขยะ รั้วรอบฟาร์มไก่ รวมถึงรั้วรอบบ่อทิ้งซากไก่) รวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงไก่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้มีคุณสมบัติในการดูแลสุขภาพสัตว์ในฟาร์มเลี้ยงสัตว์และสัตว์บาลหรือบุคลากรที่มีความรู้ในการดูแลสัตว์ปีกมาดูแลในด้านสวัสดิภาพสัตว์ ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้ รวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างการดำเนินการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ฟาร์มไก่เนื้อที่สมัครใจขอการรับรองจึงมีเฉพาะฟาร์มไก่เนื้อที่มีการเลี้ยงแบบประกันราคา ฟาร์มรับจ้างเลี้ยง และฟาร์มบริษัทที่ผลิตไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออกตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้าเท่านั้น ในขณะที่ฟาร์มขนาดกลางและรายย่อยที่ผลิตไก่เนื้อจำหน่ายภายในประเทศมองว่าการปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดเสียค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจึงไม่สมัครใจขอการรับรองทำให้ตัวเลขการผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มต่ำ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา มีจำนวนฟาร์มไก่เนื้อในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 และฟาร์มไก่เนื้อทั่วประเทศผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไม่ถึงร้อยละ 50

2) งบประมาณครอบคลุมเฉพาะค่าใช้จ่ายบางส่วนของการจัดการอบรมก่อนการขอการรับรอง

ในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติของสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมปศุสัตว์เพื่อจัดอบรมในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีความประสงค์ขอยื่นรับรองมาตรฐานฟาร์มเท่านั้น ซึ่งการอบรมจะใช้เวลาทั้งสิ้น 1 วัน จำนวน 1 รุ่นต่อปีงบประมาณ โดยไม่พบการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามข้อกำหนด หรือสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อให้เข้าถึงการผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มได้โดยง่าย

จากปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้นมีสาเหตุมาจากศักยภาพทางด้านงบประมาณของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้รับการจัดสรร

งบประมาณเพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าถึงการรับรองมาตรฐานได้โดยง่ายรวมถึงในการขอรับรองมาตรฐานนั้นขึ้นอยู่กับความสมัครใจหรือความสนใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในการเข้าร่วมยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม นอกจากนี้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ออกมาในรูปของระเบียบจึงไม่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย แต่สามารถบังคับให้ฟาร์มที่มีการเลี้ยงแบบประกันราคาฟาร์มรับจ้างเลี้ยงโดยทำสัญญากับบริษัท หรือเรียกว่า ฟาร์มบริษัทคู่สัญญา รวมทั้งฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของบริษัทที่แปรรูปไก่เนื้อเพื่อการส่งออกนำไปปฏิบัติตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า สำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่ประสงค์ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มนั้นส่วนใหญ่เป็นฟาร์มไก่เนื้อรายย่อย และปานกลางที่จำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงมีจำนวนไม่มากนักและฟาร์มไก่เนื้อทุกประเภทที่ผลิตไก่เนื้อเพื่อจำหน่ายในประเทศ ฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้กรมปศุสัตว์จะบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและควบคุมโรคจากสัตว์ปีก และกฎหมายต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคภายในประเทศ ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 2) การขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์/ซากสัตว์ภายในราชอาณาจักร ซึ่งจะปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การแจ้งการฆ่าสัตว์และการออกหลักฐานการรับแจ้งการฆ่าสัตว์ พ.ศ. 2562 และ 4) พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 ที่ควบคุมดูแลและบังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในพื้นที่โรงฆ่าสัตว์ตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภคเมื่อนำไก่เนื้อที่มาจากฟาร์มที่ไม่ได้ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มมาแปรรูปเป็นอาหาร

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ โดยกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 6 ปัจจัย ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านตัวนโยบาย 2) ปัจจัยด้านทรัพยากร 3) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 4) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร 5) ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม และ 6) ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยด้านตัวนโยบาย และปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง อย่างไรก็ตามการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติยังสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องเนื่องจาก

มีปัจจัยสำคัญมาเกี่ยวพันต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากร (งบประมาณและบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร โดยพิจารณาตามลำดับของกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้และปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ มีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านตัวนโยบาย

ปัจจัยด้านตัวนโยบายมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติ โดยนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมให้ฟาร์มไก่เนื้อผลิตไก่เนื้อไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับบริโภค ไม่ได้มีเป้าหมายที่จะให้ฟาร์มไก่เนื้อทุกแห่งทั่วประเทศต้องขอการรับรองมาตรฐาน หรือไม่ได้บังคับให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนำมาตรฐานฉบับนี้ไปปฏิบัติในฟาร์มของตน เพียงแต่มุ่งหวังให้ฟาร์มไก่เนื้อสมัครใจขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม การที่นโยบายเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อสามารถเลือกที่จะขอหรือไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มส่งผลให้ฟาร์มไก่เนื้อสมัครใจเข้ารับการรับรองมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนฟาร์มที่ไม่สมัครใจ ซึ่งฟาร์มไก่เนื้อที่ขอการรับรองตามมาตรฐานนี้ส่วนมากเป็นกลุ่มฟาร์มไก่เนื้อแบบประกันราคาฟาร์มรับจ้างเลี้ยงและฟาร์มบริษัทที่มีพันธะหน้าที่ในการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนสู่โรงงานแปรรูปเพื่อการส่งออกเท่านั้น การที่ตัวนโยบายมุ่งส่งเสริมและกำหนดให้เข้ารับการรับรองมาตรฐานฟาร์มอยู่บนความสมัครใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้จำนวนการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับระยะเวลาในการดำเนินนโยบายและเปรียบเทียบศักยภาพการผลิตและการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทย

2. ปัจจัยด้านทรัพยากร

ปัจจัยทรัพยากรด้านงบประมาณและบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในนโยบายไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ฉบับนี้ เป็นนโยบายหลักจากกรมปศุสัตว์ที่มอบหมายให้สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในเขตพื้นที่เป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดอบรมในหลักสูตร “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับผู้ประกอบการ” เป็นประจำทุกปีโดยไม่ได้เฉพาะเจาะจงฟาร์มไก่เนื้อแต่อย่างใด อาจจัดการอบรมรวมปศุสัตว์ทุกประเภทที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนั้นส่งเสริมเช่น ฟาร์มแพะ ฟาร์มสุกร ฟาร์มจิ้งหรีด นอกจากนี้สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอกับการะงานที่ได้รับมอบหมายในนโยบาย

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างจำนวนบุคลากรและภาระงานในนโยบาย ถึงแม้ว่าในเขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอที่แตกต่างกัน แต่มีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายใต้ นโยบายนี้เหมือนกัน ได้แก่ การจัดอบรม การทำหน้าที่เป็นวิทยากร การเข้าร่วมเป็นคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม รวมถึงการทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการพิจารณารับรองผลการตรวจประเมินฟาร์ม

3) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ โดยสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการนโยบาย ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และภาระงานของผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติที่ชัดเจน รูปแบบการดำเนินงานนั้นเป็นไปในลักษณะการมอบนโยบายผ่านทางสำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอตามลำดับที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบชัดเจนตามโครงสร้างการบริหารราชการ และมีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ข้าราชการประจำในสังกัดที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีประสบการณ์สูงมารับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยตรง ประกอบด้วย นายสัตวแพทย์ นักวิชาการสัตวบาล โดยผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในสังกัดหน่วยงานรับรู้ว่าการดำเนินนโยบายนี้เป็นการกระทำประจำหรือภาระงานหลักที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติงานในนโยบายอยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในนโยบายนี้โดยเฉพาะซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติดำเนินนโยบายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีทัศนคติที่ดีและมีความผูกพันต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในระดับที่สูง โดยพิจารณาจากหน่วยงานมีความคุ้นเคยกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้ในอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงฉบับปัจจุบันคือ มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 และเข้าใจในความจำเป็นต้องนำมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อมาควบคุมระบบการผลิตภายในฟาร์มอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันโรคระบาดในฟาร์มสัตว์ปีกที่อาจเกิดขึ้น

4) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร

ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีเพียงเฉพาะหน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์เท่านั้น นั่นคือ สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ สำนักงาน ปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ทำให้การสื่อสารระหว่างองค์กรทำ

ได้ง่ายคล่องตัวผ่านการประสานงานหรือการติดต่อสื่อสาร 2 รูปแบบ คือ 1) แบบเป็นทางการโดยใช้หนังสือราชการและการสั่งการของผู้บังคับบัญชาหน่วยงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย เช่น การสั่งการเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะผู้ตรวจประเมินหรือคณะกรรมการพิจารณารับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ ประชุมคณะกรรมการพิจารณารับรอง และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และ 2) แบบไม่เป็นทางการ โดยมีช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารต่างๆ เช่น มีหนังสือเชิญและนัดหมายทางอีเมล หรือทางโทรศัพท์ นอกจากนี้การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานผ่านอาสาปศุสัตว์ในเขตพื้นที่ ทั้งนี้การประสานงานหรือการติดต่อสื่อสารถูกดำเนินการภายใต้ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 ที่มีการกำหนดรายละเอียด รูปแบบ กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดหน้าที่ของผู้รับผิดชอบชัดเจน ส่งผลให้ผู้ นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5) ปัจจัยด้านการเมือง และ สังคม

ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ โดยปัจจัยด้านการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นผลมาจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศส่งผลให้ข้อกำหนดต่างๆ จากประเทศคู่ค้าเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มมีมาตรฐานสูงมากขึ้น และมีกรเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การดำเนินการต่างๆ ของฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นไปตามข้อกำหนดต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง ฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่ได้ผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกจึงไม่ยอมลงทุนปรับปรุงฟาร์มไก่เนื้อของตน และไม่ประสงค์ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มส่งผลให้ตัวเลขของฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านการรับรองของกรมปศุสัตว์มีจำนวนน้อยตามไปด้วย ส่วนปัจจัยด้านสังคม การกำหนดให้ฟาร์มไก่เนื้อจัดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นกิจการที่มีกระบวนการผลิตหรือกรรมวิธีการผลิตหรือกิจกรรมการให้บริการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดมลพิษหรือสิ่งที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 และในข้อกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 กำหนดว่า สถานที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อต้องได้รับการได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องแสดงหลักฐานการยินยอมให้ประกอบกิจการจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้ออาจมีการปรับปรุงฟาร์มและบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นนั้นๆ และบางกรณีซึ่งอาจมีเป็นส่วนน้อยที่ต้องผ่านการทำประชามยของประชาชนในเขตพื้นที่ (ในบางกรณีที่ฟาร์มถูกร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่

ใกล้เคียงฟาร์ม) ซึ่งไม่ได้บังคับใช้เฉพาะฟาร์มไก่เนื้อ ยังรวมถึงฟาร์มปศุสัตว์ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น ฟาร์มสุกร ฟาร์มโคนม มลภาวะของฟาร์มไก่เนื้อสู่ชุมชนในพื้นที่และบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีต่อฟาร์มไก่เนื้อส่งผลโดยอ้อมต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ลดทอนแรงจูงใจในประกอบกิจการฟาร์มไก่เนื้อ อย่างไรก็ตามไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

6) ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในนโยบายนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยด้านงบประมาณการลงทุนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีฟาร์มขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในด้านงบประมาณการลงทุน และมีความสามารถในการบริหารจัดการฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานมากกว่าฟาร์มขนาดกลางและรายย่อยที่ผลิตไก่เนื้อจำหน่ายภายในประเทศทำให้ฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้ไม่สมัครใจขอเข้ารับการรับรองมาตรฐาน แต่เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติที่มีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีทัศนคติที่ดีและมีความคุ้นเคยต่อ “มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ” ที่ต้องมีการปรับปรุงระบบการจัดการภายในฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์กำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลฟาร์มไม่ให้เกิดโรคระบาดในสัตว์ปีกอย่างเด็ดขาด โดยไม่ทราบว่ามีมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่กล่าวถึงนั้นคือมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560

จากกรอบแนวคิดของการวิจัยที่มีการกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ จำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านตัวนโยบาย 2) ปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร 4) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร 5) ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม และ 6) ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านตัวนโยบาย ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายด้านศักยภาพการลงทุน รวมถึงปัจจัยด้านการเมืองและสังคม ไม่เป็นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร ปัจจัยด้านทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นไปตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

5.2 ข้อค้นพบในการศึกษาการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสรุปข้อค้นพบได้ว่า นโยบายที่มาจากภาครัฐในบางนโยบายเมื่อนำไปสู่ขั้นตอนการนำไปปฏิบัติเป็นเรื่องที่ง่ายเพราะมีกระบวนการหรือมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีไม่มากนัก ในทางตรงกันข้าม หากนโยบายที่มีกระบวนการหรือกลไกการดำเนินงานที่ยุ่ยากซับซ้อนจะส่งผลการดำเนินนโยบายมีอุปสรรคและส่งผลให้การนำนโยบายมีแนวโน้มที่ล้มเหลวมากกว่าประสบผลสำเร็จ

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาโดยมีการวิเคราะห์และวางแผนล่วงหน้าให้การดำเนินนโยบายประสบผลสำเร็จเท่านั้น โดยนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 นี้ เป็นนโยบายที่มีความชัดเจน เจาะจง และมีความสมเหตุสมผลในการมีอยู่ของนโยบายเป็นอย่างมาก ทำให้เห็นนโยบายไม่มีความคลุมเครือ และไม่จำเป็นต้องตีความในเนื้อหาของสาระของนโยบาย นอกจากนี้นโยบายได้กำหนดรูปแบบขององค์กรและการบริหารงานที่ผ่านการวิเคราะห์ความพร้อมขององค์กรในเรื่องทรัพยากรบุคคลในนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงนโยบายพยายามจัดปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลในระหว่างการดำเนินนโยบายได้ โดยมุ่งหวังให้นโยบายไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคและประสบความสำเร็จเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) นโยบายมีกระบวนการนำไปปฏิบัติด้วยหน่วยงานเดียว

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่มีหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติหน่วยงานเดียวเท่านั้น คือ หน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์เป็นเจ้าภาพหลัก และประกอบด้วยหน่วยงานในระดับปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ และกลไกรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยตรง โดยไม่ปรากฏหน่วยงานภายนอกเข้ามาร่วมดำเนินงานแม้แต่หน่วยงานเดียว ทำให้ไม่เกิดปัญหาในด้านการประสานงาน มีความเข้าใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) ที่กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมายทั้งปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมและแก้ไขได้ และปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมและแก้ไขได้ โครงสร้างการดำเนินงานเป็นปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมและแก้ไขได้ หากโครงสร้างการดำเนินงานถูกกำหนดมาให้เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการ

จัดรูปแบบการประสานงานทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างระเบียบวิธีการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่แน่นอน มีการอนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่อง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้สามารถรับการสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งปัจจัยสำคัญทั้งหมดเหล่านี้มีส่วนให้เห็นนโยบายประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้การที่มีหน่วยงานเข้าร่วมในการดำเนินนโยบายจำนวนน้อย นโยบายจะมีความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์ เป็นความสัมพันธ์ทางตรงและไม่มีความสัมพันธ์อื่นมาแทรก ทั้งนี้ นโยบายอาศัยความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลตามลำดับเหตุการณ์ ที่ต่อเนื่องกันยิ่งหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในเชิงเหตุและผลมากเท่าใด ความสัมพันธ์จะ ยิ่งสลับซับซ้อนหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมในการดำเนินนโยบาย อาจไม่เข้าใจนโยบายอย่างเด่นชัด ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีแนวโน้มไม่ประสบผลสำเร็จ (มยุรี อนุমানราชชน, 2551) ในนโยบายสาธารณะของประเทศไทยที่มีหน่วยงานร่วมดำเนินนโยบายมากกว่า 1 หน่วยงาน และโครงสร้างในการบริหารสร้างปัญหาในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น นโยบายการแก้ปัญหาน้ำนอกระบบ นโยบายดังกล่าวนี้ไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพหลัก รัฐบาลดำเนินการผ่านหน่วยงานชั่วคราวในรูปคณะกรรมการและอนุกรรมการบริหารจัดการนโยบาย คณะกรรมการแก้ปัญหาน้ำนอกระบบ และศูนย์อำนวยการปฏิบัติการแก้ปัญหาน้ำนอกระบบ ภาคประชาชน (ศอก.นส.) ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การชั่วคราว มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาน้ำนอกระบบที่ต้องใช้ระยะเวลาและความทุ่มเทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาและทำความเข้าใจกับธรรมชาติของปัญหาและหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาน้ำนอกระบบ (รจนา อินทร์คง, 2557) และการศึกษาของ ฌฐพร ชลายนนาวิณ (2544) ที่ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายเกษตรของรัฐบาลภายใต้การนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร: ศึกษาเฉพาะกรณีนโยบายเกษตรอินทรีย์: การส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยชีวภาพ” พบว่านโยบายไม่กำหนดชัดเจนว่าควรจะเป็นหน่วยงานใดรับผิดชอบ เช่น นโยบายกำหนดว่าเรื่ององค์ความรู้เกษตรอินทรีย์ด้านคู่มือทางการตลาด ให้กรมส่งเสริมการส่งออกรับผิดชอบ แต่กรมส่งเสริมการส่งออกยังไม่มีการกำหนดองค์ความรู้สำหรับผู้ผลิตในเรื่องคู่มือทางการส่งออก หรือในด้านการส่งเสริมองค์ความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ก็ไม่ชัดเจนว่าจะให้กรมวิชาการเกษตรหรือกรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ ซึ่งในแง่ของความไม่ชัดเจนของความรับผิดชอบดังกล่าว มีผลต่อการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ โดยมักจะโยนความรับผิดชอบในแต่ละหน่วยงาน เพราะบางเรื่องนโยบายกำหนดให้ทั้งกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบ เมื่อเกิดปัญหาและการติดตามงานหรือประสานงานแล้ว ในหน่วยงานทั้งสองมักเกี่ยงความรับผิดชอบให้แก่กันและกัน และที่สำคัญคือ การตั้งเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบการรับรองอินทรีย์ชีวภาพ หน่วยงาน

รับผิดชอบเป็นของสำนักงานมาตรฐานและตรวจสอบสินค้าเกษตร ยังไม่มีการมอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจนเมื่อมีนโยบายออกมาแล้วผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนว่าใครควรรับผิดชอบโดยตรง

2) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีทิศทางในการตอบสนองและการยอมรับตัวนโยบายด้วยความสมัครใจ

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ข้าราชการหรือเป็นบุคลากรของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานที่ต้องผ่านการสมัครและขึ้นทะเบียนเพื่อปฏิบัติงานในส่วนการตรวจประเมินฟาร์มและรับรองผลการตรวจประเมินฟาร์มในสถานะของ “คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม” และ “คณะกรรมการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์” จากกรมปศุสัตว์เท่านั้น ทั้งนี้การที่ข้าราชการหรือเป็นบุคลากรของหน่วยงานที่ต้องการขึ้นทะเบียนเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายได้นั้น ต้องกระทำด้วยความสมัครใจ และมีความสัมพันธ์ตามที่หน่วยงานในระดับนโยบายกำหนดขึ้นจึงจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นการสมัครและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทำหน้าที่ต่างๆ ดังกล่าวนั้นเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน อีกทั้งยอมรับเงื่อนไขของนโยบายตั้งแต่ต้น และปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ นอกเหนือจากภาระงานที่รับผิดชอบอยู่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของนโยบายในด้านบวกมากที่สุดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน การยอมรับเงื่อนไขของนโยบายตั้งแต่ต้นเป็นเงื่อนไขที่อยู่ในตัวของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทุกคน เพราะหากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่ยอมรับนโยบายและปฏิเสธนโยบายตั้งแต่ต้นนโยบายนั้นจะมีแนวโน้มที่นำไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นกล่าวได้ว่าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติหรือข้าราชการกลุ่มนี้ถือได้ว่ามีอิสระและอำนาจในการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจอย่างมาก โดยผู้บังคับบัญชาไม่อาจควบคุมได้ ทั้งนี้ในขั้นตอนการดำเนินงาน ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติกลุ่มนี้จะเป็นผู้แปลหรือตีความกฎระเบียบ หรือข้อบังคับตามที่นโยบายมีผลกระทบต่อชีวิตของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้หากนโยบายส่งผลเสียหรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติอาจจะไม่ยอมรับ หากทาง หลีกเลียง เพิกเฉย หรือตีความนโยบายนั้นๆ เสียใหม่ (มยุรี อุนมานราชชน, 2557) นอกจากนี้หากเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบายขัดกับค่านิยมส่วนตัวของผู้ปฏิบัติ ย่อมส่งผลให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติปฏิเสธวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลวตั้งแต่ต้น อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวนี้สามารถแก้ไขได้โดยให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายตั้งแต่แรกเริ่มนโยบาย (Van Meter & Van Horn, 1975) หรือผู้กำหนดนโยบายต้องหาแนวทางในการปรับท่าทีของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติให้ถูกต้อง (Edwards, 1980)

3) นโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อมีค่าเนื้อมีการอย่างต่อเนื่อง

นโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่ใช้ในควบคุมฟาร์มไก่เนื้อเพื่อป้องกันและควบคุมโรคระบาดในสัตว์ปีกที่อาจเกิดขึ้นใน ดำเนินกรมปศุสัตว์ดำเนินนโยบายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 คือ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2542 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ในรูปของระเบียบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย มาบังคับใช้กับฟาร์มไก่เนื้อให้ถือปฏิบัติ และกรมปศุสัตว์จะทำการรับรองและขึ้นทะเบียนเป็นฟาร์มมาตรฐาน จากนั้นในปี พ.ศ. 2552 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2552 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 เป็นฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 (ปรับปรุง) มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2560 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 โดยมอบหมายให้กรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาอันยาวนานกว่า 20 ปี กล่าวได้ว่า มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นนโยบายที่ผ่านการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การที่นโยบายถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นส่งผลให้ในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องในนโยบายทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับนโยบายและระดับปฏิบัติสามารถทบทวนและพยายามเข้าใจธรรมชาติของปัญหา และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้เป็นไปอย่างเหมาะสม รวมถึงไม่ให้เกิดปัญหาในระหว่างการดำเนินนโยบายเกิดขึ้นมาซ้ำอีก นอกจากนี้ นโยบายที่มีการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จจะมีความมั่นคงหรือมีการดำรงอยู่ของนโยบายจะทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีขวัญ กำลังใจ และมีความมุ่งมั่นในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จ รวมทั้งจะได้รับแรงสนับสนุนทางการเมืองจากรัฐบาลหรือผู้มีส่วนได้เสียในนโยบาย จนถือได้ว่านโยบายที่เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเป้าหมาย และกลายเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การที่นโยบายมีค่าเนื้อมีการอย่างต่อเนื่องนั้นส่งผลให้เกิดความผูกพันของเจ้าหน้าที่หรือผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้ความผูกพันและภาวะผู้นำของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นตัวแปรอิสระหรือหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เกิดจากแรงผลักดันอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด โดยผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะแสดงความเป็นภาวะผู้นำของการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะที่สามารถจัดลำดับความสำคัญและทิศทางของวัตถุประสงค์นโยบาย รวมถึง ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีทักษะในการจัดลำดับความสำคัญในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น รู้ว่าควร

ดำเนินงานเรื่องใดก่อนหลัง หรือต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการแก้ปัญหา อะไรก่อนหลัง อย่างไร เพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบาย เป็นต้น (Sabatier and Mazmanian, 1980)

4) นโยบายมีกฎหมาย ระเบียบรองรับในระหว่างการดำเนินนโยบาย

นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่หน่วยงานในระดับนโยบายได้ออกกฎหมาย ระเบียบรองรับการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้ในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เกิดปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจสร้างผลกระทบให้การนำนโยบายไม่ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปปฏิบัติอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไป (ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 คู่มือการตรวจประเมินและการออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ส่งผลให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีแนวทางอ้างอิงในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน การทำงานเป็นไปอย่างตรงตามเป้าหมาย รวมทั้งมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ดำเนินงานจึงทำให้มีเอกภาพในการทำงาน ซึ่งกฎหมาย ระเบียบรองรับในระหว่างการดำเนินนโยบายเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามการมีมาตรฐานของระเบียบวิธีการที่ใช้ในการปฏิบัติงาน บางครั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการทำงานที่มีลักษณะเป็นงานประจำ แต่อาจไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานในลักษณะใหม่ (Edward and Sharkansky, 1978) ซึ่งการออกกฎหมาย ระเบียบ และ ข้อบังคับต่างๆ ในนโยบายจะดำเนินการโดยฝ่ายการเมือง ครอบคลุมถึงรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เป็นผู้มีความสำคัญในการกำหนดขอบเขตในการนำนโยบายไปปฏิบัติของระบบราชการ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางไปปฏิบัติ หากนโยบายใดที่ได้รับความเห็นชอบและได้รับการดูแลเอาใจใส่รวมถึงการติดตามอย่างต่อเนื่องจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็จะนำนโยบายไปปฏิบัติมากเป็นพิเศษจึงทำให้นโยบายประสบความสำเร็จมากกว่านโยบายที่ฝ่ายการเมืองไม่ได้ให้ความสนใจ (วรเดช จันทรศร, 2551) สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉวีวุฒิ เขียวลือ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง “นโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ตลอดจนเพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์สู่การปฏิบัติในพื้นที่เกาะพะงัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เกาะพะงันจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนหนึ่งมาจากเครื่องมือเชิงนโยบาย สาธารณะของรัฐบาล ได้แก่เครื่องมือเชิงนโยบายเชิงกฎหมายและเครื่องมือทางกฎหมายต่างๆ ที่

เกี่ยวข้องยังไม่ปรากฏให้เห็น มีเพียงแนวนโยบายและแผนพัฒนาภายในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแผนภาพรวมของการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมทั้งหมด ซึ่งไม่ใช่แผนที่เฉพาะเจาะจงไปที่การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ส่งผลให้นโยบายนี้ไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รณชัย โดสมภาค (2558) ที่ศึกษา “ผลกระทบของสารเคมีการเกษตรต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค: แนวทางในการควบคุมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชเพื่อสร้างความมั่นคงทางสุขภาพของผู้ประกอบการภาคการเกษตรกรรมและผู้บริโภค” พบว่าปัจจุบันภาครัฐมีมาตรการทางกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีแต่เนิ่นนโยบายและกฎหมายเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้ที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ หรือการส่งเสริมนโยบายการเกษตรที่มุ่งเน้นเป้าหมายด้านการผลิต และการเติบโตของตลาดส่งออกสินค้าเกษตรเพียงอย่างเดียว ดังนั้น รัฐบาลต้องมึนโยบายหรือกฎหมายที่สามารถบังคับให้เกษตรกรลดหรือเลิกใช้สารเคมีอย่างพร้อมเพรียงกัน

5) ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินนโยบายเกิดจากปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุม

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ที่ส่งผลให้ฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาในการดำเนินนโยบาย ส่วนหนึ่งมาจากความพร้อมด้านงบประมาณการลงทุนในการปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุม ซึ่งยากมากที่ผู้บริหารนโยบายจะเอาชนะอุปสรรคนี้ และอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จได้ การลงทุนในการปรับปรุงฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะพิจารณาถึงผลได้หรือผลเสียของตนเป็นหลัก หากการลงทุนไม่คุ้มกับผลตอบแทนที่ได้รับ จะแสดงออกมาในลักษณะที่พยายามหลีกเลี่ยงการนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติโดยไม่สนใจการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจากกรมปศุสัตว์ ดังนั้น การที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ปฏิบัติตามนโยบายด้วยดี อาจจะต้องสร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามนโยบายโดยไม่มีเงื่อนไข ความพร้อมด้านงบประมาณของเกษตรกรผู้เลี้ยงเนื้อจัดเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานที่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคืออุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหารนโยบาย ในบางกรณีอาจเป็นอุปสรรคทางกายภาพนอกเหนือจากงบประมาณการลงทุนของเกษตรกร เช่น การเกิดโรคระบาดสัตว์ปีก การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศทำให้เกิดภาวะแห้งแล้ง หรืออาจเป็นอุปสรรคทางการเมือง เช่น แนวทาง/มาตรการในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นที่ยอมรับหรือถูกคัดค้านโดยกลุ่มผู้ผลิตประ โยชน์หรือกลุ่มผู้มีอำนาจ (เช่น บริษัทผู้ผลิตและส่งออกไก่เนื้อ พรรคการเมือง สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ) ทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่อาจดำเนินการได้ อย่่างไรก็ตาม

อาจสามารถแก้ไขได้โดยให้ข้อมูลแก่ผู้กำหนดนโยบาย ได้รับทราบและนำไปปรับปรุงแก้ไขนโยบายต่อไป (มยุรี อนุমানราชชน, 2557)

6) นโยบายกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงตั้งแต่ต้น

การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2560 ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จเกิดจากปัจจัย 2 ตัวที่สำคัญ ได้แก่ 1) ตัวนโยบาย และ 2) กลุ่มเป้าหมาย โดยตัวนโยบายต้องมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลซึ่งกันกับกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย กล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายของนโยบายจะยอมรับในนโยบายและนำไปปฏิบัติอย่างไม่มีเงื่อนไขก็ต่อเมื่อ กลุ่มเป้าหมายต้อง “ได้ประโยชน์” โดย “ไม่เสียผลประโยชน์” ซึ่งในนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 นี้ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อบางกลุ่มยอมรับในนโยบายเพื่อต้องการให้ฟาร์มผ่านมาตรฐานการรับรอง และได้รับสิทธิการผลิตวัตถุดิบไก่เนื้อป้อนโรงงานแปรรูปเพื่อการส่งออก ถึงแม้ว่าในระหว่างดำเนินนโยบายนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้อง “จ่าย” หรือมีค่าใช้จ่ายในบางส่วนที่ต้องรับผิดชอบก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากนโยบายสาธารณะที่โดยส่วนมากประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์เพียงด้านเดียว อย่างไรก็ตามการที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นก็กลับสร้างผลกระทบให้กับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มที่ไม่สามารถยอมรับในเงื่อนไขนี้ได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณการลงทุนในฟาร์มที่เพิ่มขึ้นถือว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง ซึ่งหากเมื่อกลุ่มเป้าหมายไม่ยอมรับนโยบายและไม่ปฏิบัติตามผลผลิตของนโยบายแล้ว การนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติจะสำเร็จได้ยาก กล่าวได้ว่ากลุ่มเป้าหมายของนโยบายนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ หรือผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อที่รับบทเป็นตัวแสดงแทนหน่วยงานภาคเอกชน คือ บริษัทผู้สัญญาฟาร์มไก่เนื้อที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในนโยบายอย่างแท้จริง โดยจะสนับสนุนด้วยการแสวงหาเป้าหมายและให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับหน่วยงานภาครัฐที่รับหน้าที่เป็นหน่วยงานให้บริการกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ ให้เป็นฟาร์มไก่เนื้ออย่างถูกต้องตามมาตรฐานสากล เรียกความสัมพันธ์นี้ว่าเป็น ตัวแบบพันธมิตร (Implementation as Coalition) (Sabatier, 1986) นั่นคือการเป็นพันธมิตรกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผ่านตัวแสดงแทน คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่เป็นคู่สัญญากับบริษัท โดยบริษัทผู้สัญญาจะเป็นหน่วยงานที่กำกับให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแสดงบทบาทตามที่บริษัทผู้สัญญาต้องการ จนกว่าฟาร์มไก่เนื้อนั้นจะมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดที่สามารถส่งวัตถุดิบไก่เนื้อเข้าสู่โรงงานแปรรูปไก่เพื่อการส่งออกได้

ดังนั้นกล่าวได้ว่านโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 บทบาทสำคัญจะอยู่ที่ภาคเอกชนในฐานะของบริษัทผู้สัญญาเป็นหลักและผู้ได้รับผลประโยชน์จากฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานให้บริการเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานฟาร์มตามมาตรฐานสากล ผ่านการให้บริการจากหน่วยงาน

ภาครัฐที่พยายามกำจัดอุปสรรคใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินนโยบายไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการนโยบายแบบเบ็ดเสร็จ โดยใช้หน่วยงานเดียวในการดำเนินงาน และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นบุคลากรที่สังกัดในหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้อยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานในระดับนโยบาย กล่าวได้ว่า นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อหวังผลให้เกิดผลสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมุ่งหวังให้ฟาร์มไก่เนื้อนั้นมีความสมบูรณ์ในการเป็นฟาร์มที่ผลิตปัจจัยการผลิตป้อนโรงงานแปรรูปไก่เนื้อการส่งออก บทบาทของเอกชนและหน่วยงานรัฐเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบพันธมิตรที่ส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจทำให้ถูกมองว่านโยบายดังกล่าวเป็น “นโยบายรัฐ เพื่อเอกชน ผ่านตัวแสดงแทน (เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ) เพื่อประโยชน์ต่อการส่งออก” แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือกลุ่มเป้าหมายของนโยบายนั้นล้วนแต่มีความคาดหวังและมีเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป แต่จำเป็นที่จะต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน รวมถึงมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อนโยบายแตกต่างกันไป ในบางกรณีอาจแสดงออกในลักษณะการยินยอมปฏิบัติตามของกลุ่มเป้าหมายต่อการตัดสินใจนโยบายของผู้กำหนดนโยบาย หากนโยบายใดกลุ่มเป้าหมายไม่ยินยอมปฏิบัติตาม จะก่อให้เกิดอุปสรรคที่สำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ (Sabatier and Mazmanian, 1980) อย่างไรก็ตามหากกลุ่มดังกล่าวขาดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเรียกร้องให้กลุ่มของตนได้รับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนในลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ มีการประสานทรัพยากรซึ่งกันและกัน บทบาทของกลุ่มจะส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากขึ้นเกิดความเข้มแข็งของกลุ่มทำให้ข้อเรียกร้องมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น สามารถเรียกร้องให้กลุ่มของตนได้รับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น โดยสามารถเรียกร้องให้มีการปรับปรุง ดำเนินนโยบายต่อ หรือยุตินโยบายลงได้ (วราเดช จันทรรศ, 2551) ทั้งนี้หากนโยบายประสบความสำเร็จนั้นหมายความว่าปัญหาของกลุ่มเป้าหมายได้รับการแก้ไข แต่หากเกิดความล้มเหลวปัญหาของกลุ่มเป้าหมายจะไม่ได้รับการแก้ไขหรืออาจทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นยังอาจเกิดปัญหาอื่นตามมา (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2540)

กล่าวโดยสรุป “การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จมากที่สุดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของนโยบายในระดับสูง” โดยให้ความสำคัญกับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารนโยบาย รวมถึงการนำระดับของการเห็นพ้องต้องกันของผู้นำนโยบายปฏิบัติมาร่วมพิจารณาด้วย (Van Meter and Van Horn, 1975) เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาเมื่อต้องการให้นโยบายนั้นประสบ

ความสำเร็จมากกว่าล้มเหลวในระหว่างการดำเนินนโยบาย สอดคล้องกับการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ซึ่งเป็นนโยบายที่มีการดำเนินการโดยหน่วยงานเดียวในการขับเคลื่อนนโยบาย จึงมีความซับซ้อนในการบริหารในระดับตำบลควบกับการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรบุคคลในหน่วยงาน รวมถึงความชัดเจนในเรื่องการได้ประโยชน์จากการดำเนินนโยบาย ส่งผลให้การดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มีปัญหาหรืออุปสรรคไม่มาก และมีแนวโน้มประสบความสำเร็จโดยพิจารณาจากการดำเนินนโยบายที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่จะทำให้การดำเนินนโยบายที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องควบคุมโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรให้มีความซับซ้อนในการบริหารน้อยที่สุด ซึ่งรวมถึงลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ ขอบเขตการดำเนินงานชัดเจนผ่านระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้ดำเนินนโยบายตามกรอบที่นโยบายกำหนด รวมถึงกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องใช้ความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีอยู่ในตัวของผู้ปฏิบัติงานเองตามภาระหน้าที่ประจำจะส่งผลผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีทิศทางในการตอบสนองและการยอมรับตัวนโยบายด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้การสนองตอบต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายจำเป็นต้องนำมาพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ได้รับผลจากนโยบายเหล่านี้จะเข้ามามีบทบาทในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเมื่อได้รับผลประโยชน์โดยไม่เสียผลประโยชน์แม้แต่เล็กน้อย และที่สำคัญที่สุด คือ เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่สามารถเรียกร้องให้มีการปรับปรุง ดำเนินนโยบายต่อ หรือยุตินโยบายลงได้ อย่งไรก็ดีหากมีจำนวนหน่วยงานหรือองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติมากเพียงใดจะส่งผลทำให้กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความยุ่งยากซับซ้อนตามไปด้วยไม่ว่าจะเป็นสายการบังคับบัญชายาวเกินไป ผู้เกี่ยวข้องในนโยบายมีมาก ในแต่ละหน่วยงานมีมุมมอง มีความคาดหวังและมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน รวมถึงการใช้ดุลยพินิจของผู้นำปฏิบัติในแต่ละหน่วยงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบายอาจถูกบิดเบือนไม่ตรงความต้องการของนโยบายที่แท้จริงและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสองด้านคือ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบาย และข้อเสนอแนะสำหรับต่อยอดงานวิจัยดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบาย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายและการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) การมีทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ว่าการเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ให้ความสำคัญกับการผลิตไก่เนื้อเข้าสู่ระบบการแปรรูปอาหารเพื่อการส่งออกเท่านั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อหรือเจ้าของฟาร์มผู้ผลิตไก่เนื้อทั่วไปไม่จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานดังกล่าว นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ซึ่งจากผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ตัดสินใจเข้าร่วม โครงการส่วนใหญ่ล้วนเป็นฟาร์มผลิตไก่เนื้อที่เป็นคู่สัญญา กับบริษัทเอกชนที่มีศักยภาพในการลงทุนสูง ซึ่งมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนฟาร์มทั่วทั้งประเทศ ที่ไม่มีการขอยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ดังนั้นกรมปศุสัตว์ในฐานะหน่วยงานที่กำกับนโยบาย มาตรฐานสินค้าเกษตรข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระของนโยบาย และต้องมีการแบ่งระดับของฟาร์มและข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มให้สอดคล้องกับ ลักษณะหรือประเภทของฟาร์มไก่เนื้อ ให้ประเทศไทยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ มีข้อจำกัดเรื่องการลงทุน มีรายละเอียดดังนี้

1.1) แบ่งระดับฟาร์มไก่เนื้อ ได้แก่ ฟาร์มไก่เนื้อเพื่อการส่งออกฟาร์มไก่เนื้อเพื่อจำหน่ายในประเทศและฟาร์มไก่เนื้อขนาดเล็กรายย่อยที่มีการเลี้ยงต่ำกว่า 3,000 ตัว

1.2) ฟาร์มไก่เนื้อเพื่อการส่งออก กำหนดใช้ “มาตรฐานบังคับ” ที่มีข้อกำหนดเทียบเท่ามาตรฐานสากล ส่วนฟาร์มไก่เนื้อเพื่อจำหน่ายในประเทศ ฟาร์มไก่เนื้อขนาดเล็กรายย่อยที่มีการเลี้ยงต่ำกว่า 3,000 ตัว กำหนดใช้ “มาตรฐานทั่วไป” ที่มีข้อกำหนดที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยเสียค่าใช้จ่ายไม่สูงมากเกินไปและสามารถผลิตไก่เนื้อที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค จากนั้นทำการส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อตามระดับฟาร์มและข้อกำหนดในมาตรฐานซึ่งการแบ่งระดับฟาร์มและข้อกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะฟาร์มศักยภาพของเกษตรกรอาจทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีความสนใจในการยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเพิ่มมากขึ้น

2) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเข้าร่วมกระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 มากขึ้น รัฐบาลต้องกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับผู้ผลิตไก่เนื้ออย่างเป็นทางการ โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยน

ทัศนคติของเกษตรกรผู้ผลิตไถ่เนื้อแบบฟาร์มซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักให้มีความตระหนักถึงการเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างทั่วหน้า โดยสามารถกระทำได้ 2 วิธีการ คือ

2.1) การเพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้ที่เข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรดังกล่าวเพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยง ไถ่เนื้อรู้สึกเชื่อมั่นที่จะเข้าร่วม เช่น การสนับสนุนปัจจัยการผลิตไถ่เนื้อ การให้คำปรึกษาแบบคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ การส่งเสริมความรู้เรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมการจัดการฟาร์มไถ่เนื้อ

2.2) ภาครัฐควรจัดทำมาตรฐานฟาร์มไถ่เนื้อออกเป็น 2 ฉบับ ที่มีข้อกำหนดในมาตรฐานที่แตกต่างกัน โดยมาตรฐานฉบับที่ 1 คือ มาตรฐานฟาร์มไถ่เนื้อเพื่อการส่งออก ซึ่งรายละเอียดในข้อกำหนดต้องเทียบเท่ามาตรฐานสากล มาตรฐานฉบับที่ 2 คือ มาตรฐานฟาร์มไถ่เนื้อเพื่อผลิตไถ่เนื้อจำหน่ายในประเทศ โดยมีรายละเอียดข้อกำหนดอยู่บนพื้นฐานที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อสามารถนำไปปรับใช้ในฟาร์มของตนเองได้และคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

3) กรมปศุสัตว์ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมการดำเนินนโยบาย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยด้านต่างๆ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อในการเข้าถึงการรับรองมาตรฐานฟาร์มไถ่เนื้อได้โดยง่ายซึ่งอาจจะต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดงานวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตร หรือนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ไปสู่การปฏิบัติ หรือสนใจที่จะต่อยอดการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร ไม่ได้มีเพียงแค่มิตีด้านการเกษตรเพื่อการแข่งขันเพียงแค่มิติเดียว แต่ยังมีมิติอื่นๆ ที่น่าสนใจในการศึกษา เช่น มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสาธารณสุข มิติด้านความเป็นธรรม หรือมิติทางสังคม ฯลฯ ซึ่งมิติต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้แยกขาดออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่มีบางส่วนที่ เชื่อมโยงกัน โดยปัจจุบันภาครัฐดูเหมือนจะให้ความสนใจเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจ หรือเน้นแค่ตัวเลขจากผลผลิตและผลประกอบการที่เกิดจากมูลค่าของการส่งออกเท่านั้น การศึกษาค้นคว้าและพัฒนาในด้านอื่นๆ ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ที่

สนใจอาจศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ หรือศึกษามิติต่างๆ อย่างเชื่อมโยงกันแบบบูรณาการเพื่อให้เห็นถึงผล สัมฤทธิ์ของการดำเนินนโยบายอย่างรอบด้าน

2) เพื่อให้ผลการศึกษารอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น อาจทำการศึกษาในเชิงประเมิณผล โดยใช้วิธีการอื่นๆ หรืออาจศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณร่วมด้วย นอกจากนี้อาจขยายกลุ่มตัวอย่าง นอกเหนือไปจากภาครัฐ ภาคเอกชนและเกษตรกร ไปยังประชาชนทั่วไปในฐานะผู้บริโภคสินค้า หรือ ในฐานะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการผลิตไก่เนื้อที่ได้รับการรับรองมาตรฐานตามหลักสากล หรือ ได้รับผลกระทบจาก นโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านอื่นๆ อีกด้วย นอกจากนี้อาจขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สมาคมโรงงานแปรรูปอาหาร เป็นต้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรอบด้าน

บรรณานุกรม

กรมปศุสัตว์. (2564). ข้อมูลฟาร์มมาตรฐาน. สืบค้นจาก

<https://opendata.moac.go.th/?p=list-data&sp=list-data-info&id=0000000134#>

กรมปศุสัตว์. (2564). ข้อมูลจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ในประเทศไทย ประจำปี 2563-

2564. สืบค้นจาก <https://opendata.moac.go.th/?p=list-data&sp=list-data->

[info&id=0000000293](https://opendata.moac.go.th/?p=list-data&sp=list-data-info&id=0000000293)

กรมปศุสัตว์ กองการเจ้าหน้าที่. (2563). ข้อมูลสถิติ. สืบค้นจาก <https://person.dld.go.th>

กรมปศุสัตว์ กองแผนงาน. (2564). ข้อมูลองค์กร (โครงสร้างองค์กร). สืบค้นจาก

<https://dld.go.th/th/index.php/th/about-dld-menu/organization-chart-menu>

กรมปศุสัตว์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561). ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย

ไทย ปี 2561. สืบค้นจาก <http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/>

[CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000075.PDF](http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000075.PDF)

กรมปศุสัตว์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย

ไทย ปี 2562. สืบค้นจาก <http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/>

[CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000079.PDF](http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000079.PDF)

กรมปศุสัตว์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย

ไทย ปี 2563. สืบค้นจาก <http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/>

[CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000082.PDF](http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000082.PDF)

กรมปศุสัตว์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2564). ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย

ไทย ปี 2564. สืบค้นจาก <http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/>

[CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000086.PDF](http://docimage.dld.go.th/FILEROOM/CABDLD_BOOKSHELF2/DRAWER26/GENERAL/DATA0000/00000086.PDF)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2542). ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทยปี พ.ศ. 2542. สืบค้นจาก

<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/277553>

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2552). มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6901-2552): การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ. สืบค้นจาก

https://agkb.lib.ku.ac.th/acfs/search_detail/download_digital_file/314867/77307

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2558). *ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558*. สืบค้นจาก https://certify.dld.go.th/certify/images/laws/standard_farm/StandardFarm62/2document/1.pdf
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. 2560*. สืบค้นจาก https://certify.dld.go.th/certify/images/download/Veterinarian60_1/1.pdf
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6901-2560): การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ*. สืบค้นจาก https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_broiler_farm_2017.pdf
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6901G-2560): แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี*. สืบค้นจาก https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_BROILER_FARM.pdf
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). *ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับมาตรฐานทั่วไป พ.ศ. 2562 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563*. สืบค้นจาก https://cabservices.acfs.go.th/Cert/LoadFileAgri_and_Cooper?id=7
- จิรวดี บางเพียรดี, สุนันท์ สีสังข์ และมณฑิชา พุททาคำ. (2563). *การเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*
- จุมพล หนิมพานิช. (2554). *การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์ การเมือง และรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหาร และกรณีศึกษาของไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมชัย สังข์มณฑล (2555). *การเลี้ยงไก่เนื้อ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: เกษตรสยามบุ๊คส์.
- ชาติชาย มุกสง. (2556). *รัฐ โฆษณาการใหม่กับการเปลี่ยนแปลงวิถีการกินในสังคมไทย พ.ศ. 2482-2517 (Unpublised Doctoral dissertation)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชูชาติ ปุษะณานวิน. (2555). *การนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร (Unpublised Master's thesis)*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม

- ชัยวัฒน์ เสาวเจริญสุข. (2563). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2564-2566: ไก่แช่เย็น แช่แข็ง และแปรรูป. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Food-Beverage/Frozen-Processed-Chicken/IO/io-frozen-processed-chicken>
- นพดล อุดมวิศวกุล. (2548). การเข้าสู่ภาวะและการกำหนดนโยบายสาธารณะ: ศึกษากรณีนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศไทย (Unpublished Doctoral dissertation). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นิติศักดิ์ อัสว โขคอนันท์. (2556). พัฒนาการของอุตสาหกรรมไก่เนื้อในประเทศไทย พ.ศ. 2503-2527 (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภากร ธารานาย. (2560). การจัดการฟาร์มสัตว์ปีก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปานชนก ชูหนู. (2562). การนำนโยบายเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาแรงงานเด็กข้ามชาติในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พวงเพชร ปริญญาณูวัต. (2554). แนวทางการจัดการมลพิษจากฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนระบบปิดเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลโป่งอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (Unpublished Master's thesis). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พิชญา วิฑูรกิจจ่า. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิเชษฐ์ น้อยมณี. (2553). การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของไทยด้วยระบบมาตรฐาน Global GAP. สืบค้นจาก <https://www.phtnet.org/2010/09/86/>
- ไพรัช ทองขัน. (2556). การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภาภัทร จินดา. (2558) มาตรฐานสินค้าเกษตร: หลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2551). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- รจนา อินคง. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม

- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2551). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- รุ่งธรรม ผ่านภพ. (2550) *การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรรณ จีรุพันธ์. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีนโยบายแก๊สโซฮอล์* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วรุฒินำ สิวิมลกุล. (2555). *รูปแบบการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดนครปฐมราชบุรีและเพชรบุรี* (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.
- วรงค์ จันทรร. (2552). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- วีระ วิจิตรกุล. (2558). ประวัติและวิวัฒนาการของการเลี้ยงไก่พันธุ์และไก่เนื้อของไทย. *วารสารสัตว์บาล*, 25(109), 14-17.
- วันชัย มีชาติ. (2532). *นโยบายการยกระดับราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล: ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติของจังหวัดนครสวรรค์* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2557). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ช่างชัยวงศ์. (2540). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สกุลกาญจน์ นิยมพลอย. (2544). *แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไก่เนื้อในจังหวัดลพบุรี* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุขสันต์ ชั้นประเสริฐ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร: กรณีศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในเขตจังหวัดระยองและชลบุรี* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุคนธา ยิ้มพงษ์. (2547). *ศักยภาพของพื้นที่ในจังหวัดลพบุรีในการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมไก่เนื้อ* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุพร เลียนสลาย. (2539). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในประเทศไทย* (Unpublished Doctoral dissertation). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม

- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2555). *คู่มือการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *คำอธิบายพระราชบัญญัติสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 1. (2562). *รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2562*. สืบค้นจาก https://region1.dld.go.th/webnew/images/stories/report2019/work_report2019_1-106.pdf
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 1. (2563). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2563*. สืบค้นจาก https://region1.dld.go.th/webnew/images/stories/report2020/work_report2020.pdf
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 1. (2564). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2564*. สืบค้นจาก https://region1.dld.go.th/webnew/images/stories/report2021/Annual_Report-2021_Region1.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2564*. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2564/trend2564.pdf>
- สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์. (มปป.). *คู่มือการตรวจประเมินและการออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์สำหรับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์*. สืบค้นจาก https://certify.dld.go.th/certify/images/laws/standard_farm/StandardFarm62/2document/2.pdf
- หัตถญา พิมพ์สระเกษ. (2555). *การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อรมณี สุนทรนนท์. (2552). *ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อิทธิชัย สีดำ. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- Anderson, J. (1970). *Politics and Economic Policy Making*. Mass: Addison Nesley.
- Bernard, H. R. (2013). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

บรรณานุกรม

- Dye, T. R. (1972). *Understanding Public Policy* (5th ed), Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Easton, D. (1953). *The political system*. New York: Alfred A. Knopf.
- Edwards, G.C. III. (1980). *Implementing Public Policy*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly Press.
- Eulau, H., & Kennett P. (1973). *Labyrinths of Democracy*. Indianapolis: Bobbs-Merrill.
- Friedrich, C. J. (1963). *Constitutional Government*. New York: McGraw-Hill.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pressman, J. L. & Wildavsky, A. B. (1973). *Implementation* (2nd ed). San Francisco: University of California Press.
- Sabatier, P., & Mazmanian, D. (1980). The Implementation of Public Policy: A Framework of Analysis. *Policy studies journal*, 8(4), 538-560.
- Sabatier, P. A. (1986). Top-down and Bottom-Up Approaches to Implementation Research: A Critical Analysis and Suggested Synthesis. *Journal of Public Policy*, 6(1), 21-48.
- Sharkansky, I. (1970). *Policy Analysis in Political Science*. Chicago: Markham Publishing Co.
- Van Meter, D.S. & Van Horn, C.E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration & Society*, 6(4), 445-488.
- Williams, W. (1971). *Implementation Analysis and Assessment Policy Analysis*. New York: Academic Press.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ มาตรฐาน เลขที่ มกษ. 6901 - 2552 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดต่อท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ธีระ วงศ์สมุทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

มกษ. 6901-2552

มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

1 ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ เพื่อให้ได้ไก่เนื้อที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับบริโภค

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 ไก่เนื้อ (broiler) หมายถึง สัตว์ปีกที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Gallus gallus domesticus* หรือ *Gallus domesticus* ซึ่งเลี้ยงตามระยะเวลาของสายพันธุ์เพื่อการผลิตเนื้อไก่สำหรับการบริโภค
- 2.2 ฟาร์มไก่เนื้อ (broiler farm) หมายถึง สถานที่ประกอบการที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้า ซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่เลี้ยงไก่ สถานที่เก็บและเตรียมอาหารสัตว์ บริเวณสำหรับทำลายซาก จุลตรวจรวมขยะ อาคารสำนักงาน และบ้านพักอาศัย เป็นต้น
- 2.3 โรงเรือน หมายถึง บริเวณที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อซึ่งมีทั้งชนิดที่ควบคุมและไม่ควบคุมสภาพแวดล้อมตัวไก่

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

มกษ. 6901-2552

2

3 เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน

เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน ให้เป็นไปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน

(ข้อ 3)

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
1. องค์ประกอบฟาร์ม		
1.1 สถานที่ตั้ง	1.1. ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ	1.1 ตรวจพินิจสถานที่ตั้งฟาร์ม
1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม	1.2.1 มีพื้นที่ขนาดเพียงพอและเหมาะสมในการเลี้ยงสัตว์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม 1.2.2 มีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ และแยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่สำหรับบริเวณเลี้ยงสัตว์ เก็บอาหารสัตว์ ทำลายซากสัตว์ ที่พักอาศัย	1.2.1 ตรวจพินิจขนาดพื้นที่และสภาพแวดล้อม 1.2.2 ตรวจผังฟาร์มและตรวจพินิจพื้นที่ปฏิบัติงาน
1.3 โรงเรือน	1.3.1 ต้องแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด และมีการระบายอากาศที่ดี 1.3.2 มีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงไก่เนื้อให้อุณหภูมิเหมาะสม	1.3.1 ตรวจพินิจโครงสร้างโรงเรือน 1.3.2 ตรวจพินิจขนาดพื้นที่ในกรณีเลี้ยงไก่เนื้อ และความหนาแน่นในการเลี้ยง
2. อาหารสำหรับไก่เนื้อ	2.1 อาหารไก่เนื้อต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	2.1 ตรวจบันทึกแหล่งที่มาของอาหารไก่เนื้อ หรือตรวจบันทึกผลการตรวจวิเคราะห์ และสุ่มเก็บตัวอย่างอาหารไก่เนื้อส่งห้องปฏิบัติการวิเคราะห์คุณภาพและสารตกค้างตามหลักเกณฑ์การตรวจประเมิน

รายการ	เกณฑ์อำหนด	วิธีตรวจประเมิน
	2.2 ในกรณีที่ผสมอาหารไก่เนื้อเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	2.2 ตรวจบันทึกประจำฟาร์ม
	2.3 ตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อทางกายภาพในเบื้องต้น และเก็บตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์วิเคราะห์กรณีมีปัญหา	2.3 ตรวจพินิจตัวอย่างอาหารไก่เนื้อที่เก็บไว้และบันทึกการตรวจรับอาหารสัตว์
	2.4 มีสถานที่เก็บอาหารไก่เนื้อโดยแยกต่างหาก และเก็บอาหารในสภาพที่ป้องกันการปนเปื้อนและเสื่อมสภาพ	2.4 ตรวจพินิจสถานที่เก็บ การเก็บรักษาอาหารไก่เนื้อ สะอาด แห้ง ระบายอากาศดี ปกป้องจากแมลงและสัตว์ต่างๆ อาหารบรรจุจะต้องมีวัสดุรองด้านล่าง เช่น พาเลท (pallet) รองภาชนะบรรจุอาหารไก่เนื้อ
	2.5 ไก่เนื้อทุกตัวเข้าถึงอาหารได้ และได้รับอาหารอย่างเพียงพอ	2.5 ตรวจพินิจจำนวน ขนาดและตำแหน่งการวางของภาชนะให้อาหาร และการให้อาหาร
3. น้ำ	3.1 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มต้องอยู่ในบริเวณที่ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย	3.1 ตรวจพินิจแหล่งน้ำ
	3.2 น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อและใช้ในฟาร์มต้องสะอาด	3.2 ตรวจสอบบันทึกผลการวิเคราะห์ตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือน้ำบาดาลที่บริโภคได้
	3.3 ไก่เนื้อทุกตัวเข้าถึงน้ำได้ และได้รับน้ำอย่างเพียงพอ	3.3 ตรวจพินิจจำนวน ขนาดและตำแหน่งการวางของภาชนะให้น้ำและการให้น้ำ
4. การจัดการฟาร์ม		
4.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม	4.1 ใ้มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติ งานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ ระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับไก่เนื้อ การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพไก่เนื้อ และการจัดการด้านสวัสดิภาพ	4.1 ตรวจสอบเอกสารคู่มือและรายละเอียดวิธีการที่เกี่ยวข้อง

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
4.2 บุคลากร	<p>4.2.1 มีบุคลากรพอเหมาะกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงมีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน</p> <p>4.2.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อให้จัดการฟาร์มได้</p> <p>4.2.3 มีสัตวบาล หรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลจากสถาบันที่เป็นที่ยอมรับ เป็นผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่เนื้อ</p> <p>4.2.4 มีสัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก กำกับดูแลด้านสุขภาพไก่เนื้อ</p> <p>4.2.5 บุคลากรต้องมีสุขภาพดี ส่วนบุคคลที่ดี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่เชื้อ</p>	<p>4.2.1 ตรวจพินิจ ตรวจเอกสารหน้าที่ความรับผิดชอบ</p> <p>4.2.2 ตรวจสอบบันทึกการฝึกอบรม</p> <p>4.2.3 ตรวจสอบบันทึกประวัติบุคลากร และ การฝึกอบรม</p> <p>4.2.4 ตรวจสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งและใบอนุญาตผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก</p> <p>4.2.5 ตรวจพินิจสุขภาพและส่วนบุคคล ตรวจสอบบันทึกการเจ็บป่วยและผลการตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากร</p>
4.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา	<p>4.3.1 โรงเรือน อุปกรณ และบริเวณโคจรอบในฟาร์มต้องสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและออกสู่ลักษณะ</p> <p>4.3.2 ให้ความสะอาด ผ่าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ หลังจากย้ายไก่เนื้อรุ่นเก่าออก และปิดพักโรงเรือนเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 14 วัน ก่อนนำโคจรุ่นใหม่เข้าเลี้ยง เว้นแต่กรณีปลูกตัวประจำคอกกำหนดเป็นอย่างอื่น</p>	<p>4.3.1 ตรวจสอบบันทึกการทำความสะอาด โรงเรือน อุปกรณและบริเวณโคจรอบ</p> <p>4.3.2 ตรวจสอบบันทึกการทำความสะอาด ผ่าเชื้อและจำนวนวันปิดพักโรงเรือน</p>
5. สุขภาพสัตว์		
5.1 การป้องกันและควบคุมโรค		
	5.1.1 ระบุแหล่งที่มาของไก่เนื้อ	5.1.1 ตรวจสอบที่แหล่งที่มาของไก่เนื้อ

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
	5.1.2 ต้องมีมาตรการป้องกัน และควบคุมโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล อานพาหนะ และอุปกรณ์อื่น ๆ	5.1.2 ตรวจมาตรการและบันทึกข้อมูลการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์ม
	5.1.3 มีแผนการป้องกันโรคโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	5.1.3 ตรวจแผนการป้องกันโรค และบันทึกการปฏิบัติงาน
	5.1.4 ตรวจสอบสุขภาพไก่เนื้อประจำวัน	5.1.4 ตรวจสอบที่ก่อกวนผลการตรวจสอบสุขภาพไก่เนื้อและการระบุกลุ่มสัตว์ที่ป่วย
	5.1.5 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์	5.1.5 ตรวจสอบที่ก่อกวนการปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด
5.2 การบำบัดโรค	5.2 ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	5.2 ตรวจสอบที่ก่อกวนการบำบัดโรค และบันทึกการใช้ยา
6. สวัสดิภาพสัตว์	6. ดูแลไก่เนื้อให้มีความเป็นอยู่ที่สบายและหากได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือพิการ ให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการฆาตกรรมสัตว์	6. ตรวจสอบฟาร์มและตรวจสอบเอกสาร
7. สิ่งแวดล้อม	7.1 กำจัดขยะ ขอนเลีย เช่น มูลไก่ ซากไก่ โดยวิธีที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปนเปื้อนแหล่งของกสิขและเชื้อโรค	7.1 ตรวจสอบฟาร์ม
	7.2 ป้องกันการฟุ้งกระจายของรังครุงฟุ้งหลังการย้ายไก่เนื้อออกจากฟาร์ม	7.2 ตรวจสอบวิธีการป้องกัน
	7.3 กรณีปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีการบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มก่อน	7.3 ตรวจสอบฟาร์ม
8. การบันทึกข้อมูล	8.1 ให้บันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลต่อสุขภาพและการควบคุมโรค	8.1 ตรวจสอบบันทึกข้อมูล

มทษ. 6901-2552

6

รายการ	เลขที่ลำหนด	วิธีตรวจประเมิน
	8.2 ให้เก็บรักษาน้ำตกข้อมูลเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี	8.2 ตรวจสอบเก็บรักษาน้ำตก

4 คำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

คำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์และเกษตรกรใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ โดยรายละเอียดคำแนะนำการปฏิบัติอธิบายไว้ใน ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

คำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

(ข้อ 4)

ก.1 องค์ประกอบฟาร์ม

ก.1.1 สถานที่ตั้ง

ก.1.1.1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น การคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เป็นบริเวณที่โปร่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี ควรอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนและได้รับความยินยอมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ก.1.1.2 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมีและชีวภาพที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของไก่ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรวมขยะ

ก.1.1.3 ห่างจากแหล่งรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีกอย่างน้อย 5 km (กิโลเมตร) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

ก.1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม

ก.1.2.1 พื้นที่ของฟาร์มมีขนาดเพียงพอ และเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสัตว์

ก.1.2.2 มีควรวางผังฟาร์มที่ดี มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอ สำหรับการจัดการก่อสร้างโรงเรือนอย่างมีระเบียบสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ไม่หนาแน่นเกินไป จัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนและมีผังแสดงการจัดวางที่แน่นอน เช่น บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรือน โรงเก็บอาหารสัตว์ โรงเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากสัตว์ อาคารสำนักงาน ทางเข้า-ออก พื้นที่รวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูล อาคารสำนักงาน ที่พักอาศัยต้องแยกเป็นสัดส่วน อยู่ห่างและอยู่นอกบริเวณเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในฟาร์มได้

ก.1.2.3 มีทางเข้า-ออกทางเดียว และมีระบบป้องกันเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม รวมทั้งมีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์

มกษ. 6901-2552

8

ก.1.2.4 ถนนภายในฟาร์มใช้วัสดุคงทน มีสภาพเหมาะสม มีความกว้างที่เหมาะสมในการขนส่งลำเลียง อุปกรณ์ อาหารสัตว์ รวมทั้งผลิตภัณฑ์เข้า-ออกฟาร์ม

ก.1.2.5 บ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงาน แยกห่างจากบริเวณเลี้ยงสัตว์พอสมควรไม่มีการเข้าอยู่อาศัย ในบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ บ้านพักอยู่ในสภาพแข็งแรงสะอาด เป็นระเบียบ มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเจ้าหน้าที่ สะอาด มีรั้วกั้น แยกห่างจากบริเวณเลี้ยงสัตว์ตามที่กำหนดอย่างชัดเจน

ก.1.3 โรงเรือน

ก.1.3.1 โรงเรือน ควรมีโครงสร้างแข็งแรง สว่างด้วยวัสดุขาว ง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษา และมีการระบายอากาศที่ดี

ก.1.3.2 วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่เนื้อ ไม่ควรมีส่วนอื่นที่แหลมคม ซึ่งทำให้ไก่ได้รับอันตราย และควรเป็นชนิดที่สามารถทำความสะอาด ฆ่าเชื้อได้

ก.1.3.3 โรงเรือนมีลักษณะและขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยง ให้อากาศถ่ายเทได้อย่างอิสระ ไม่ทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บโดยไม่จำเป็น และไม่หนาแน่นเกินไปเพื่อให้เอื้อต่อการเลี้ยงไก่ได้อย่างถูกต้องลักษณะ ระยะห่างระหว่างโรงเรือนเหมาะสม บริเวณหน้าประตูของโรงเรือน ต้องมีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อ สำหรับจุ่มเท้าเวลาเข้า-ออกโรงเรือน หากเป็นโรงเรือนระบบเปิด ต้องป้องกันสัตว์ปีกหรือสัตว์พาหะนำเชื้อชนิดอื่นเข้ามาในโรงเรือน เช่น มีตาข่าย

ก.1.3.4 สำหรับอุปกรณ์ให้แสงสว่างอาจเป็นชนิดติดตั้งถาวร หรือชนิดเคลื่อนที่ได้ เพื่อให้ไก่ได้รับแสงสว่างตามเกณฑ์ที่กำหนด

ก.1.3.5 พื้นที่ในการเลี้ยงไก่เนื้อ

(1) โรงเรือนระบบเปิด หมายถึง โรงเรือนที่มีสภาพแวดล้อมตัวไก่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรือน

พื้นที่ในการเลี้ยง น้ำหนักไก่เนื้อมีชีวิตรวมไม่เกิน 20 kg (กิโลกรัม) ต่อพื้นที่ 1 m² (ตารางเมตร)

(2) โรงเรือนระบบปิด หมายถึง โรงเรือนที่ควบคุมสภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และแสงสว่าง ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของไก่

พื้นที่ในการเลี้ยง น้ำหนักไก่เนื้อมีชีวิตรวมไม่เกิน 33 kg ต่อพื้นที่ 1 m²

ก.1.3.6 ควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือนระบบปิดให้เหมาะสม ไม่ให้เกิดอันตรายต่อไก่เนื้อได้ ดังนี้

(1) การหมุนเวียนอากาศให้เหมาะสมกับอายุและฤดูกาล

(2) ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม และฝุ่นละอองให้เหมาะสม โดยให้ไก่อยู่อย่างสบาย

(3) ปริมาณแก๊ส (ตรวจวัดที่ระดับหัวไก่) ดังนี้

แอมโมเนีย ไม่เกิน 20 พีพีเอ็ม

คาร์บอนไดออกไซด์ ไม่เกิน 3,000 พีพีเอ็ม

ก.1.3.7 แสงสว่าง (โรงเรือนระบบเปิด และโรงเรือนระบบปิด)

(1) ความเข้มของแสงสว่าง มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 20 lx (ลักซ์) ที่ระดับตาไก่ อย่างน้อยร้อยละ 80 ของพื้นที่เลี้ยงไก่

(2) ควรมีระยะเวลาที่เหมาะสมให้ไก่ได้พักนอน เช่น ก่อนไข่ออครบ 7 วันแรกจนถึงก่อนเคลื่อนย้ายไก่ ออกจากโรงเรือน 3 วัน จะต้องให้ช่วงมืดอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อวัน โดยช่วงมืดนี้ควรต่อเนื่องกันอย่างน้อย 4 ชั่วโมง

ก.2 อาหารสำหรับไก่เนื้อ

ก.2.1 อาหารไก่เนื้อ ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

ก.2.2 ในกรณีที่ผสมอาหารสัตว์เอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

ก.2.3 เมื่อซื้ออาหารไก่ ต้องซื้อจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ก.2.4 ยาที่ใช้ผสมในอาหารเพื่อป้องกันและรักษาโรคต้องอยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของสัตวแพทย์ ผู้ควบคุมฟาร์ม มีการแยกเก็บจากอาหารสัตว์ทั่วไป และมีป้ายบ่งชี้

ก.2.5 ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ควรสะอาด แข็ง ความชื้นได้ ไม่เคยใช้บรรจุวัตถุมีพิษ ปุ๋ย หรือวัตถุอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์ ไม่มีสารที่อาจปนเปื้อนกับอาหารสัตว์ และถ้าถูกเคลือบด้วยสารอื่น สารดังกล่าวต้องไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์

ก.2.6 รถบรรทุกที่ใช้ในการขนส่งอาหารสัตว์ ส่วนที่ใช้บรรทุกควรแห้งและสะอาด เหมาะต่อการขนส่งอาหารสัตว์

ก.2.7 ในการตรวจรับอาหารไก่เนื้อ ต้องตรวจสอบลักษณะทางกายภาพเบื้องต้น เช่น ภาชนะบรรจุไม่ฉีกขาด อยู่ในสภาพสมบูรณ์ และมีฉลากถูกต้อง ไม่มีเชื้อราปนเปื้อน

ก.2.8 ควรเก็บตัวอย่างอาหารไก่เนื้อ ตามข้อ ก.2.7 เพื่อวิเคราะห์หาปัญหาในระดับฟาร์ม

ก.2.9 มีการทวนสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อ โดยการสุ่มตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพและสารตกค้าง ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ โดยกรมปศุสัตว์

ก.2.10 จัดให้มีสถานที่เฉพาะที่สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากแมลงและสัตว์พาหะนำโรคต่างๆ ระบายอากาศได้ดีสำหรับเก็บรักษาอาหารไก่เนื้อและสามารถป้องกันการปนเปื้อนและรักษาคุณภาพของอาหารไม่ให้เสื่อมสภาพ

ก.2.11 ต้องมีวัสดุรองด้านล่าง เช่น พาเลทรองตุ้งที่บรรจุอาหารไก่เนื้อ เพื่อให้อากาศถ่ายเทและป้องกันการความชื้นได้

ก.2.12 อาหารที่ใช้เลี้ยง ควรเหมาะสมกับความต้องการทางโภชนาการในแต่ละช่วงอายุและพันธุ์ไก่

ก.2.13 การให้อาหารควรใช้ภาชนะที่เหมาะสม และวางไว้อย่างเพียงพอในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ไก่ได้รับอาหารอย่างทั่วถึง

ก.3 น้ำ

ก.3.1 แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มอยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนมูลสัตว์หรือน้ำเสียจากโรงเรือนรวมทั้งบ้านพักอาศัย นอกจากนี้แหล่งน้ำควรห่างจากโรงฆ่าสัตว์หรือโรงงานอุตสาหกรรม หากเป็นบ่อน้ำบาดาลต้องมีฝาปิดมิดชิด

ก.3.2 น้ำที่ให้แก่เนื้อกินและใช้ภายในฟาร์มควรเป็นน้ำสะอาด มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพตาม มอก. 257 มาตรฐานน้ำบริโภคของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หากใช้น้ำบาดาลให้เป็นไปตามมาตรฐานน้ำบาดาลที่บริโภคได้ ของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการส่งตัวอย่างน้ำตรวจวิเคราะห์ หาปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ ความกระด้าง และสารพิษ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ก.3.3 จำนวนและขนาดของอุปกรณ์ให้น้ำ เช่น รางน้ำ นipple (nipple) กระดิกน้ำ เป็นต้น ควรเหมาะสม และวางไว้อย่างเพียงพอในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ไก่เนื้อได้รับน้ำอย่างทั่วถึง

ก.4 การจัดการฟาร์ม

ก.4.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม

ก.4.1.1 มีคู่มือการจัดการฟาร์มแสดงให้เห็นระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับสัตว์ การจัดการฟาร์ม การป้องกันและควบคุมโรค การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก การดูแลสุขภาพสัตว์ และสุขอนามัยในฟาร์ม ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก.4.1.1.1 การเตรียมโรงเรือน

ก.4.1.1.2 การกักลูกไก่

ก.4.1.1.3 อาหารสำหรับไก่เนื้อ

ก.4.1.1.4 น้ำ

ก.4.1.1.5 การควบคุม กำจัดสัตว์พาหะนำโรค

ก.4.1.1.6 การจัดการด้านสุขภาพสัตว์

- (1) โปรแกรมการเฝ้าระวังป้องกันโรค
- (2) การสุ่มตรวจสถานะโรค และระดับภูมิคุ้มกันโรค
- (3) การจัดการไก่ป่วย-ไก่ตาย
- (4) การใช้อาหารสัตว์

ก.4.1.1.7 การจัดการเรื่องสุขาภิบาล และสิ่งแวดล้อม

- (1) แสงสว่าง
- (2) อุณหภูมิ
- (3) ความชื้น
- (4) การระบายอากาศ
- (5) การกำจัดของเสีย

ก.4.1.1.8 การคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง และคารนส่ง

ก.4.2 บุคลากร

ก.4.2.1 มีจำนวนบุคลากรอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน ประกอบด้วย

ก.4.2.1.1 ผู้เลี้ยงไก่ คือ ผู้ดูแลเลี้ยงไก่ ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่

- (1) โรงเรือนระบบเปิด ผู้เลี้ยงไก่ 1 คน ควบคุมดูแลไม่เกิน 10,000 ตัว
- (2) โรงเรือนระบบปิด ผู้เลี้ยงไก่ 1 คน ควบคุมดูแลไม่เกิน 100,000 ตัว

ก.4.2.1.2 ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่ เป็นสัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลจากสถาบันที่เป็นที่ยอมรับ ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่ที่เป็นสัตวบาล คือผู้ควบคุม กำกับ ดูแลการเลี้ยงไก่เป็นผู้ที่จบการศึกษาทางสัตวบาล หรือสัตวศาสตร์ไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรี โดยสัตวบาล 1 คน ควบคุมดูแลไม่เกิน 1,000,000 ตัว

ก.4.2.1.3 สัตวแพทย์ คือ ผู้ควบคุมกำกับดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และสุขอนามัยภายในฟาร์ม ตลอดจนรับผิดชอบดูแลด้านสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งจบการศึกษาทางสัตวแพทย์ และมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งและได้รับใบอนุญาตสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกจากกรมปศุสัตว์ สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบในการดูแลไม่เกิน 5,000,000 ตัว

ก.5.1.2 มีมาตรการป้องกันและควบคุมโรคก่อนเข้าฟาร์ม โดยมีการทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม ควบคุมและฆ่าเชื้อยานพาหนะและบุคคล ที่เข้า-ออกฟาร์มหรือเขตพื้นที่เลี้ยงไก่อย่างเข้มงวด และมีวิธีการควบคุมโรคไฟลัมบ ไม่ให้แพร่ระบาดออกจากฟาร์ม

ก.5.1.3 บริเวณประตูเข้าฟาร์มต้องเข้มงวด ยานพาหนะต้องมีการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ หรือผ่านโรงพ่นและบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรค (ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนที่ระบุตามเอกสารกำกับและเปลี่ยนน้ำยาอย่างสม่ำเสมอ) ประตูต้องปิดตลอดเวลา จะเปิดให้เข้าได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบ และมีการบันทึกการผ่านเข้า-ออก และเวลาที่เข้า-ออกจากฟาร์มของบุคคลและยานพาหนะทุกชนิดที่ตรวจสอบได้

ก.5.1.4 ป้องกันบุคคลภายนอกหรือผู้ไม่ได้รับอนุญาตเข้า มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงไก่ มีสัญลักษณ์เตือนไม่ให้บุคคลหรือพาหนะที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าในบริเวณเลี้ยงไก่

ก.5.1.5 บุคคลที่จะเข้าเขตฟาร์ม ให้ทำการฆ่าเชื้อรองเท้าและมือที่ทางเข้าฟาร์ม สำหรับบุคคลที่จะเข้าเขตพื้นที่เลี้ยงไก่ ให้ผ่านห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อ เปลี่ยนชุดที่ฟาร์มจัดเตรียมไว้ให้

ห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อ ประกอบด้วย

- (1) ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าห้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ
- (2) ห้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ มีความยาวห้องพอประมาณ พื้นไม้ลื่น และน้ำยาฆ่าเชื้อไม่ระคายเคืองต่อผู้ใช้
- (3) ห้องอาบน้ำ หลังผ่านน้ำยาฆ่าเชื้อ
- (4) ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าโรงเรือน

ทั้งนี้ทุกห้องมีการแบ่งแยกสัดส่วนชัดเจน อุปกรณ์ทุกอย่างใช้การได้ดี มีการรักษาความสะอาดตลอดเวลา เสื้อผ้าและรองเท้าที่ใส่ในฟาร์มมีการซักล้างให้สะอาดทุกครั้งหลังใช้งาน

ก.5.1.6 ให้แยกผู้ปฏิบัติงานและอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโรงเรือนอย่างชัดเจน มีวิธีการฆ่าเชื้อและมีมาตรการควบคุมวัสดุ อุปกรณ์เข้า-ออกฟาร์มเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ ยานพาหนะที่ใช้ในฟาร์มและนอกฟาร์ม ไม่ควรใช้ร่วมกัน

ก.5.1.7 การป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในเขตพื้นที่เลี้ยงไก่ โดยภายในฟาร์มต้องมีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรค และอุปกรณ์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกเพื่อใช้งานในจุดต่าง ๆ ภายในฟาร์ม มีจำนวนเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสมกับขนาดของฟาร์มและสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี

ก.5.1.8 มีแผนเฝ้าระวังการระบาดของโรคในฟาร์มที่สอดคล้องกับแผนของกรมปศุสัตว์

ก.5.1.9 สร้างภูมิคุ้มกันโรค โดยไก่ทุกตัวในฟาร์มได้รับวัคซีนป้องกันโรคตามแผนการให้วัคซีน ซึ่งกำหนดโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

ก.5.1.10 ป้องกันควบคุมสัตว์พาหะนำโรคไม่ให้เป็นที่ลี้ภัยของเชื้อโรคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและ
คุณลักษณะ เช่น คูแลบบริเวณโคครอบโรงเรือนไม่ให้มีบริเวณน้ำขัง หรือน้ำเน่า ซึ่งจะเป็นที่ลี้ภัยของแมลง
ต่างๆ และให้เก็บซากไก่ออกจากโรงเรือนทันทีทุกครั้งที่มีการตรวจสอบโดยไล่สัตว์หรือภาชนะกันน้ำที่
ปิดมิดชิด เพื่อป้องกันสัตว์พาหะนำโรค ทั้งนี้ควรมีแผนการและวิธีการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้ออย่างต่อเนื่อง
และสม่ำเสมอ

ก.5.1.11 ควรมีการบ่งชี้กลุ่มสัตว์ และมีการเฝ้าระวังผลผลิตประจำวัน ให้มีการตรวจติดตามเพื่อตรวจสอบ
ความผิดปกติของไก่ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เช่น มีอาการของโรค ลักษณะตัวไก่ เพื่อการควบคุมโรค

ก.5.1.11.1 การจัดการไก่ป่วย

ควรแยกไก่ป่วยออกเพื่อทำการรักษา และมีบริเวณสำหรับไก่ป่วยเพื่อแยกไก่ป่วยออกจากไก่ปกติไม่ให้
มีการติดต่อของโรค ให้สังเกตอาการป่วย และรักษาจนกว่าอาการของโรคที่พบจะหมดไป ให้อยู่ภายใต้
การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม กรณีไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ให้ดำเนินการเพื่อไม่ให้
เป็นภาวธรรมานสัตว์ หากไก่เป็นโรคระบาด เช่น โรคนิวคาสเซิล (Newcastle disease) เอเวเรียน อินฟลูเอนซา
(avian influenza) ต้องทำลายเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์
พ.ศ. 2499 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ก.5.1.11.2 การจัดการไก่ตาย

ถ้าพบมีอัตราการตายผิดปกติ สัตวแพทย์ประจำฟาร์มต้องทำการผ่าซากเพื่อตรวจวินิจฉัยโรคเบื้องต้น
ในกรณีสงสัยว่าเป็นโรคระบาด ให้แจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์โดยเร็ว

ก.5.1.11.3 การทำลายซากไก่

ต้องมีบริเวณเฉพาะสำหรับทำลายซากไก่ โดยพื้นที่ห่างจากบริเวณโรงเรือน ที่เก็บอาหารสัตว์ แหล่งน้ำ
การทำลายซากมี 4 วิธี ดังนี้

(1) การทำลายโดยการฝัง มีเนื้อที่เพียงพอ และอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ฝังซากได้ระดับผิวดิน
ไม่น้อยกว่า 50 cm (เซนติเมตร) ใช้ยาฆ่าเชื้อที่เหมาะสมรด หรือโรยไปบนซากนั้นจนทั่วถึง แล้วกลบดิน
ปิดปากหลุมและพูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 cm กรณีเป็นหลุมฝังถาวร ควรมีฝาปิด
มิดชิดไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเขี่ย

(2) การทำลายโดยการเผา มีสถานที่เผา หรือเตาเผา อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ใช้ไฟเผาซากจนหมด

(3) การทำลายโดยการทำให้ถูกและบดละเอียด (rendering) มีขั้นตอนปฏิบัติสำหรับการเคลื่อนย้ายซากไก่
สู่โรงงานแปรรูปที่ถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ

(4) การทำลายโดยการกลบทับและหมัก (composting) มีพื้นที่สำหรับการกลบทับและหมักซากไก่ที่เหมาะสม
และมั่นใจได้ว่าอุณหภูมิในการหมักทำให้เกิดการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่ง
แพร่เชื้อหรือพาหะนำเชื้อ และมีขั้นตอนปฏิบัติถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ

ก.5.2 การบำบัดโรค

สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

การบำบัดโรคสัตว์และการใช้ยาสัตว์รวมถึงวัตถุอันตรายที่ใช้ในฟาร์ม ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

ห้ามใช้ฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต และสารต้องห้ามตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

ก.6 สวัสดิภาพสัตว์

ก.6.1 จำนวนโคต่อโรงเรือนไม่หนาแน่นเกินไป อยู่สบาย และไม่ทำให้เครียด

ก.6.2 ดูแลสุขภาพโคเนื้อให้แข็งแรง เจริญเติบโตตามปกติ สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติ

ก.6.3 มีการตรวจสอบสุขภาพโคอย่างสม่ำเสมอ ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับโคที่ป่วย ขาดเจ็บหรือพิการ ควรมีการดำเนินการอย่างรีบด่วน เพื่อไม่ให้เป็นการทรมานสัตว์

ก.6.4 จัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง พ.ศ.2542 และกรณีอำเภอและชนบทโคไม่มีชีวิต ปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีกระหว่างการขนส่ง พ.ศ.2542

ก.7 สิ่งแวดล้อม

ก.7.1 ต้องกำจัดขยะ ขากโค และของเสียอื่น ๆ เช่น มูลโค เพื่อไม่ให้สะสมเป็นแหล่งของกลิ่นและเชื้อโรคแพร่ออกสู่ภายนอก ขาดสัตว์พาหะนำโรค เช่น นก หนู ให้อาหารโดยการฝังหรือเผา

ก.7.2 กรณีปิดโค วัสดุรองพื้นควรบำบัดด้วยยาฆ่าเชื้อโรค เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายก่อนเคลื่อนย้าย และห้ามนำวัสดุรองพื้นแฉะกลับมาใช้อีก มีผ้าใบคลุมรถบรรทุกเพื่อป้องกันการตกหล่น

ก.7.3 น้ำที่ใช้ในการล้างโรงเรือนและอุปกรณ์ในช่วงเตรียมโรงเรือน มีการบำบัดก่อนปล่อยลงในแหล่งน้ำสาธารณะ

มกษ. 6901-2552

16

ก.8 การเก็บบันทึกข้อมูล

มีระบบการบันทึกและเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญ โดยต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 3 ปี เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ ทั้งนี้ครอบคลุม

ก.8.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารฟาร์ม เช่น การจัดแบ่งโครงสร้าง ข้อมูลด้านสุขภาพ ประวัติและการฝึกอบรมของบุคลากร จำนวนแรงงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

ก.8.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิต เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสัตว์ อาหารและน้ำสำหรับสัตว์ การจัดการฟาร์ม สุขภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค การกำจัดของเสีย

ภาคผนวก ข

หน่วย

หน่วยและสัญลักษณ์ที่ใช้ในมาตรฐานนี้ และหน่วย SI (International System of Units หรือ Le Système International d' Unités) ที่ยอมรับให้ใช้ได้ ดังนี้

รายการ	ชื่อหน่วย	สัญลักษณ์หน่วย
มวล	กิโลกรัม (kilogram)	kg
ความยาว	เซนติเมตร (centimeter)	cm
	เมตร (meter)	m
	กิโลเมตร (kilometer)	km
พื้นที่	ตารางเมตร (square meter)	m ²
ความเข้มแสง	ลักซ์ (lux)	lx

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (มกษ.6901-2560)

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6901-2560

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6901-2017

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์มไก่เนื้อ

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
BROILER FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ICS

ISBN

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6901-2560

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6901-2017

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์มไก่เนื้อ

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
BROILER FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 134 ตอนพิเศษ 170 ง

วันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2560

(2)

**คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ**

1. อธิบดีกรมปศุสัตว์ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย นายสรวิศ อานีโต	ประธานกรรมการ
2. ผู้แทนกรมปศุสัตว์ นายสมชวน รัตนมังคลานนท์ นายโสภณชัย ชวาลกุล นางสาวอัญญารัตน์ ราชประโคน	กรรมการ
3. ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นางสาวอิงอร ปัญญากิจ นางสาวยุพา เหล่าจินดาพันธ์	กรรมการ
4. ผู้แทนคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองศาสตราจารย์ชัชภูมิ นัญชาศักดิ์	กรรมการ
5. ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์นิวัตร์ จันทร์ศิริพรชัย	กรรมการ
6. ผู้แทนสัตวแพทยสภา นายณรงค์ อ่ำพันธ์	กรรมการ
7. ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ	กรรมการ
8. ผู้แทนสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นายวีระ วิจิตรกุล	กรรมการ
9. ผู้แทนสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย นายพยุหศักดิ์ สมยานันทนากุล นางสาววิมลรัตน์ เปรมศิริ	กรรมการ
10. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการส่งออก นายภูมิพัฒน์ โสภณพัฒนา นายธนัทชัย โกมลเสถียร	กรรมการ
11. ผู้แทนสมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก นางสาวอรรรรณ พิเศษ	กรรมการ

(3)

12. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่คอมพาร์ทเมนต์ไทย
นายเกษม ตระกูลเลิศวิไล	กรรมการ
13. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	กรรมการ
14. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการผลิต
รองศาสตราจารย์กำลัง สุขพลบัญญัติ	กรรมการ
15. ผู้แทนสำนักกำหนดมาตรฐาน
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นายสงขลา จุลกะเทียน
นางสาวมินตรา ลักขณา	กรรมการและเลขานุการ

(4)

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6901-2552 เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2552 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552 เพื่อให้มาตรฐานมีเนื้อหาทางวิชาการที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีการผลิตและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงมีมติให้ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานฉบับเดิม สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาฟาร์มไก่เนื้อให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดขึ้นโดยไร้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. 2552. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ. มกษ.6901-2552.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรมปศุสัตว์ และสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย. 2559. แนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีสำหรับฟาร์มและสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกในประเทศไทย. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพมหานคร.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยเป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒

๒. กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901-2560 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก

(สมัครชัย สุวารีกลายะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

1. ขอบข่าย

1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อตั้งแต่ องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสม ในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับบริโภค

1.2 มาตรฐานสินค้าเกษตรฉบับนี้จะไม่ครอบคลุมการปฏิบัติที่ดีสำหรับไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อย

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 ไก่เนื้อ (broiler) หมายถึง สัตว์ปีกที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Gallus gallus* ซึ่งเลี้ยงตามระยะเวลาของสายพันธุ์ เพื่อการผลิตเนื้อไก่ สำหรับบริโภค

2.2 ฟาร์มไก่เนื้อ (broiler farm) หมายถึง สถานที่ประกอบการที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าซึ่งครอบคลุมถึง พื้นที่เลี้ยงไก่ สถานที่เก็บและเตรียมอาหารสัตว์ บริเวณสำหรับทำสาชาก จุดรวบรวมขยะ อาคารต่างๆ สำนักงานและบ้านพักอาศัย

2.3 โรงเรือน หมายถึง บริเวณที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งมีทั้งชนิดที่ควบคุมและไม่ควบคุมสภาพแวดล้อมตัวได้

มลช. 6901-2560

2

3. ข้อกำหนด

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายการข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

รายการ	ข้อกำหนด
1. องค์ประกอบฟาร์ม	
1.1 สถานที่ตั้ง	1.1.1 ได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น 1.1.2 ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมีและชีวภาพ
1.2 ฝูงและลักษณะฟาร์ม	1.2.1 มีพื้นที่ขนาดเพียงพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม 1.2.2 มีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกต้องสุขลักษณะ และแยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่สำหรับบริเวณเลี้ยงสัตว์ เก็บอาหารสัตว์ ทำลายซากสัตว์ ที่พักอาศัย
1.3 โรงเรือน	1.3.1 ต้องแข็งแรง อากาศถ่ายเทง่าย ย้ำต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด และมีการระบายอากาศที่ดี 1.3.2 มีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงไก่เนื้อโดยคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์
2. การจัดการฟาร์ม	
2.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม	2.1.1 ให้มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ ระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับไก่เนื้อ การจัดการด้านสุขภาพไก่เนื้อ และการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก
2.2 การจัดการอาหารและน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่	2.2.1 อาหารไก่เนื้อต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ 2.2.2 ในกรณีที่ผสมอาหารไก่เนื้อเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ 2.2.3 ตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อทางกายภาพในเบื้องต้น และเก็บตัวอย่างเพื่อไว้ใช้วิเคราะห์กรณีมีปัญหา 2.2.4 มีสถานที่เก็บอาหารไก่เนื้อโดยแยกต่างหาก และเก็บอาหารในสภาพที่ป้องกันการปนเปื้อนและเสื่อมสภาพ

รายการ	ข้อกำหนด
2.3 การจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม	2.2.5 ไล่เนื้อทุกตัวเข้ากินอาหารและน้ำได้ และได้รับอาหารและน้ำอย่างเพียงพอ
	2.2.6 น้ำที่ใช้เลี้ยงไล่เนื้อต้องสะอาดและมีผลตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ
	2.3.1 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มต้องอยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย
	2.3.2 น้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องสะอาดและเหมาะสมในการใช้งาน
2.4 การจัดการโรงเรือน และอุปกรณ์	2.4.1 โรงเรือน อุปกรณ์ และบริเวณโดยรอบต้องสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ
	2.4.2 ให้ความสำคัญสะอาด ม้าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ์ หลังจากย้ายไล่เนื้อรุ่นเก่าออก และปิดพักโรงเรือนในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือน เว้นแต่กรมปศุสัตว์กำหนดเป็นอย่างอื่นในแต่ละพื้นที่
3. บุคลากร 3.1 จำนวนและประเภทของบุคลากร	3.1.1 มีบุคลากรพอเหมาะกับจำนวนไล่เนื้อที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
	3.1.2 มีสัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลเป็นผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไล่เนื้อ
	3.1.3 มีสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก กำกับดูแลด้านสุขภาพไล่เนื้อ
	3.1.4 มีการจัดการแรงงานที่ดี ดังนี้ (1) มีหนังสือสัญญาการจ้างงาน (2) จ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน (3) กรณีเป็นแรงงานต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงาน (4) จัดสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างเหมาะสมและพอเพียง (5) จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน (6) ปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน

มลช. 6901-2560

4

รายการ	ข้อกำหนด
3.2 การฝึกอบรม	3.2.1 บุคลากรที่ทำหน้าที่เรื่องไก่เนื้อต้องมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อให้จัดการฟาร์มได้
3.3 สุขลักษณะส่วนบุคคล	3.3.1 บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่เชื้อ
4. สุขภาพสัตว์	
4.1 การป้องกันและควบคุมโรค	4.1.1 ระบุแหล่งที่มาของไก่เนื้อ
	4.1.2 ต้องมีมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล อานพาหนะและอุปกรณ์ รวมทั้งสัตว์พาหนะนำเชื้อ
	4.1.3 มีแผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม
	4.1.4 ตรวจสอบติดตามสุขภาพไก่เนื้อประจำวัน และมีการจัดการซากไก่ที่เหมาะสม
	4.1.5 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์
4.2 การบำบัดและรักษาโรค	4.2.1 การบำบัดโรคสัตว์ต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ.2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดใน มาตรฐานสินค้าเกษตร มลช. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติ การควบคุมการใช้ยาสัตว์
5. สวัสดิภาพสัตว์	5.1 ดูแลไก่เนื้อให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์
6. สิ่งแวดล้อม	6.1 กำจัดขยะ ของเสีย เช่น มูลไก่ ซากไก่ โดยวิธีที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งของกลิ่นและเชื้อโรค
	6.2 ป้องกันการฟุ้งกระจายของวัสดุรองพื้นหลังการฮ้อนไก่เนื้อออกจากฟาร์ม
	6.3 ต้องมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกจากฟาร์ม
7. การบันทึกข้อมูล	7.1 ให้บันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลต่อสุขภาพและการควบคุมโรค
	7.2 ให้เก็บรักษาน้ำบันทึกข้อมูลเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901(G)-2560
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร
มกษ. 6901(G)-2560

GUIDANCE ON THE APPLICATION OF THAI AGRICULTURAL STANDARD
TAS 6901(G)-2017

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์มไก่เนื้อ

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
BROILER FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ICS 11.220

ISBN

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6901(G)-2560

GUIDANCE ON THE APPLICATION OF THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6901(G)-2017

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ ฟาร์มไก่เนื้อ

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR BROILER FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 134 ตอนที่ 170 ง

วันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2560

(2)

**คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ**

1. อธิบดีกรมปศุสัตว์ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย
นายสรวิศ ธานีโต	ประธานกรรมการ
2. ผู้แทนกรมปศุสัตว์
นายสมชวน รัตนมังคลานนท์
นายไฉฉวีชัย ชวาลกุล
นางสาวอัญญารัตน์ ราชประโคน	กรรมการ
3. ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นางสาวอิงอร ปัญญากิจ
นางสาวสุพา เพ่าวจินดาพันธ์	กรรมการ
4. ผู้แทนคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ชัยภูมิ บัญชาศักดิ์	กรรมการ
5. ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์นิวัตกร จันทร์ศิริพรชัย	กรรมการ
6. ผู้แทนสัตวแพทยสภา
นายณรงค์ อ่ำพันธ์	กรรมการ
7. ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งประเทศไทย	กรรมการ
8. ผู้แทนสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
นายวีระ วิจิตรกุล	กรรมการ
9. ผู้แทนสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย
นายพยุหศักดิ์ สมอานันทนากุล
นางสาววิมลรัตน์ เปรมศิริ	กรรมการ
10. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อส่งออก
นายภูมิพัฒน์ โสภณพัฒนา
นายธนัทชัย โคมลเสถียร	กรรมการ
11. ผู้แทนสมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก
นางสาวอรรรรณ พิทักษ์	กรรมการ

(3)

12. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่คอมพิวเตอร์เหน็ดไทย
นายเกษม ตระกูลเลิศวิไล	กรรมการ
13. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	กรรมการ
14. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการผลิต
รองศาสตราจารย์คำลึง ชุมพลบุญชูร	กรรมการ
15. ผู้แทนสำนักกำหนดมาตรฐาน
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นายสงฆา จุลกะเสียน
นางสาวมินตรา ลักขณา	กรรมการและเลขานุการ

(4)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (มกษ.6901-2560) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาฟาร์มไก่เนื้อของไทยให้เป็นที่ยอมรับยิ่งขึ้นในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เพื่อสร้างความเข้าใจในมาตรฐาน มกษ.6901 และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. 2560. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ. มกษ.6901-2560.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรมปศุสัตว์ และสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย. 2559. แนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีสำหรับฟาร์มและสถานที่ฟลอริคัลทีวี่ออลในประเทศไทย. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพมหานคร.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6901(G)-2560 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก

(ฉัตรชัย สารีภักดิ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มกษ. 6901(G)-2560

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

แนวปฏิบัตินี้ ให้อธิบายขยายความทางวิชาการครอบคลุมเหตุผลและการปฏิบัติในแต่ละข้อกำหนด
ในมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ (มกษ. 6901-2560)

การตรวจประเมิน การให้รับรอง และการให้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ
ให้อิงตาม มกษ. 6901-2560

คำอธิบาย มกษ. 6901-2560 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อกำหนด มกษ. 6901-2560 พิมพ์อยู่ในกรอบและมีคำอธิบายข้อกำหนดอยู่ใต้กรอบ

<p>1. ขอบข่าย</p> <p>1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อตั้งแต่ องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ไก่เนื้อที่มีสุขภาพดีและเหมาะสมใน การนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับการบริโภค</p> <p>1.2 มาตรฐานสินค้าเกษตรฉบับนี้จะไม่ครอบคลุมการปฏิบัติที่ดีสำหรับไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อย</p>
--

คำอธิบาย

วัตถุประสงค์ของการกำหนดมาตรฐานฉบับนี้ เพื่อให้การผลิตไก่เนื้อดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้
เนื้อไก่ที่ปลอดภัยสำหรับการบริโภค

มาตรฐานฉบับนี้ ไม่ครอบคลุมการปฏิบัติที่ดีสำหรับไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อย เนื่องจากมีลักษณะ
การเลี้ยงและแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน และมีการกำหนดมาตรฐานเฉพาะไว้แล้ว

<p>2. นิยาม</p> <p>ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้</p> <p>2.1 ไก่เนื้อ (broiler) หมายถึง สัตว์ปีกที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า <i>Gallus gallus</i> ซึ่งเลี้ยงตามระยะเวลาของสายพันธุ์ เพื่อการผลิตเนื้อไก่สำหรับการบริโภค</p> <p>2.2 ฟาร์มไก่เนื้อ (broiler farm) หมายถึง สถานที่ประกอบการที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าซึ่งครอบคลุมถึง พื้นที่เลี้ยงไก่ สถานที่เก็บและเตรียมอาหารสัตว์ บริเวณสำหรับทำลายซาก จุลตรวจรวมขยะ อาคารต่างๆ สำนักงาน และบ้านพักอาศัย</p> <p>2.3 โรงเรือน หมายถึง บริเวณที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งมีที่ขังที่ควบคุมและไม่ควบคุมสภาพแวดล้อมตัวไก่</p>

มลช. 6901(G)-2560

2

3. ข้อกำหนด	
รายการที่	1. องค์ประกอบฟาร์ม
	1.1 สถานที่ตั้ง
ข้อกำหนด	1.1.1 ได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

คำอธิบาย

ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 31 กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใด เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปให้ผู้ดำเนินการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ไว้ดำเนินการและมาตรการป้องกันอันตราย ต่อสุขภาพ ดังนั้น ผู้ประกอบกิจการเพาะพันธุ์ เลี้ยง และถนอมมูลสัตว์ทุกชนิดต้องมีหลักฐานใดๆ ที่แสดงว่าได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

รายการที่	1. องค์ประกอบฟาร์ม
	1.1 สถานที่ตั้ง
ข้อกำหนด	1.1.2 ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อมีทำเลที่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของไก่ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่รวบรวมและกำจัดขยะ และท่าจอดหลังรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก อย่างน้อย 5 กิโลเมตร เว้นแต่ มีมาตรการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ฟาร์ม

นอกจากนี้ฟาร์มไก่เนื้อควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น การคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เป็นบริเวณที่โปร่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี ควรอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน

รายการที่	1. องค์ประกอบฟาร์ม
	1.2 ฟังและลักษณะฟาร์ม
ข้อกำหนด	1.2.1 มีพื้นที่ขนาดเพียงพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อม
	1.2.2 มีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ และแยกพื้นที่ปฏิบัติงาน เป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่สำหรับบริเวณเลี้ยงสัตว์ เก็บอาหารสัตว์ ทำลายซากสัตว์ ที่พักอาศัย

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสัตว์ มีทางเข้า-ออกทางเดียว และมีระบบป้องกันเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม รวมทั้งมีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ถนนภายในฟาร์มมีสภาพเหมาะสม มีความกว้างที่เหมาะสมในการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์ อาหารสัตว์ รวมทั้งผลผลิตที่เข้า-ออกฟาร์ม

ฟาร์มต้องมีการวางผังฟาร์มที่ดี มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอ สำหรับการจัดแบ่งการก่อสร้างโรงเรือนอย่างมีระเบียบ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ไม่หนาแน่นเกินไป จัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนและมีผังแสดงการจัดวางที่แน่นอน เช่น บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรือน โรงเก็บอาหารสัตว์ โรงเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากสัตว์ อาคารต่างๆ สำนักงาน ทางเข้า-ออก พื้นที่รวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูล อาคารสำนักงาน ที่พักอาศัยต้องแยกเป็นสัดส่วน อยู่ห่างและอยู่นอกบริเวณเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในฟาร์มได้

บ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงานแยกห่างจากบริเวณเลี้ยงสัตว์พอสมควร ไม่มีการเข้าอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ บ้านพักอยู่ในสภาพแข็งแรง สะอาด เป็นระเบียบ มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเจ้าหน้าที่ มีรั้วกัน แยกจากบริเวณเลี้ยงสัตว์ตามที่กำหนดอย่างชัดเจน

รายการที่	1.องค์ประกอบฟาร์ม 1.3 โรงเรือน
ข้อกำหนด	1.3.1 ต้องแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด และมีการระบายอากาศที่ดี 1.3.2 มีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงไก่เนื้อโดยคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์

คำอธิบาย

โรงเรือน ควรมีโครงสร้างแข็งแรง สร้างด้วยวัสดุคงทน ง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษาและมีการระบายอากาศที่ดี วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่เนื้อ ไม่ควรมีส่วนอื่นที่แหลมคม ซึ่งทำให้ไก่ได้รับอันตรายและควรเป็นชนิดที่สามารถทำความสะอาด ทำเชื้อได้ โดยโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- (1) โรงเรือนระบบเปิด หมายถึง โรงเรือนที่มีสภาพแวดล้อมตัวไก่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรือน
- (2) โรงเรือนระบบปิด หมายถึง โรงเรือนที่ควบคุมสภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และแสงสว่าง ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของไก่

ฟาร์มไก่เนื้อควรมีระยะห่างระหว่างโรงเรือนที่เหมาะสม บริเวณหน้าประตูของโรงเรือน ต้องมีอ่างน้ำมาเชื้อ สำหรับจุ่มเท้าเวลาเข้า-ออกโรงเรือน หากเป็นโรงเรือนระบบเปิด ต้องป้องกันสัตว์ปีกหรือสัตว์พาหะนำเชื้อชนิดอื่นเข้ามาในโรงเรือน เช่น มีตาข่าย

โรงเรือนต้องมีลักษณะและขนาดที่เพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยง ฟ้าไก่เคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ ไม่ทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บโดยไม่จำเป็น และไม่หนาแน่นเกินไปเพื่อให้เอื้อต่อการเลี้ยงไก่ได้อย่าง อุดมสมบูรณ์ มีความหนาแน่นของไก่เนื้อที่เหมาะสมคำนวณได้จากน้ำหนักรวมของไก่มีชีวิตทั้งโรงเรือน ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง หากด้วยพื้นที่ในการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือน โดยในโรงเรือนระบบเปิดต้องมีน้ำหนัก ไก่เนื้อมีชีวิตไม่เกิน 20 กิโลกรัม ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร และในโรงเรือนระบบปิดต้องมีน้ำหนักไก่เนื้อมีชีวิต ไม่เกิน 39 กิโลกรัม ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร

นอกจากนี้ในโรงเรือนระบบปิดควรควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือนให้เหมาะสม ไม่ให้เกิดอันตรายต่อ ไก่เนื้อได้ ดังนี้

- (1) ควบคุมการหมุนเวียนอากาศให้เหมาะสมกับอายุและฤดูกาล
- (2) ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม และฝุ่นละอองให้เหมาะสม โดยฟ้าไก่อยู่อย่างสบาย
- (3) ควบคุมปริมาณแก๊ส (ตรวจวัดที่ระดับฟ้าไก่) โดยมีปริมาณแก๊สแอมโมเนียในโรงเรือน ไม่เกิน 20 พีพีเอ็ม และมีปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ไม่เกิน 3,000 พีพีเอ็ม

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม
ข้อกำหนด	2.1.1 ให้มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ ระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับไก่เนื้อ การจัดการด้านสุขภาพไก่เนื้อ และการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์มแสดงให้เห็นระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับสัตว์ การป้องกัน และควบคุมโรค การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก การดูแลสุขภาพสัตว์ และสุขอนามัยในฟาร์ม ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- (1) การเตรียมโรงเรือน
- (2) การกกลูกไก่
- (3) อาหารสำหรับไก่เนื้อ
- (4) น้ำ
- (5) การควบคุม กำจัดสัตว์พาหะนำโรค
- (6) การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ เช่น โปรแกรมการใช้วัคซีนป้องกันโรค การสุ่มตรวจสถานะโรคและระดับภูมิคุ้มกันโรค การจัดการไก่ป่วย-ไก่ตาย และการใช้อัตว์
- (7) การจัดการเรื่องสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และ การกำจัดของเสีย

(8) การคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง และการขนส่ง

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม 2.2 การจัดการอาหารและน้ำที่ไร้เสียงไล่
ข้อกำหนด	2.2.1 อาหารไก่เนื้อต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ 2.2.2 ในกรณีที่ผสมอาหารไก่เนื้อเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ 2.2.3 ตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อทางกายภาพในเบื้องต้น และเก็บตัวอย่างเพื่อไว้วิเคราะห์กรณีมีปัญหา 2.2.4 มีสถานที่เก็บอาหารไก่เนื้อโดยแยกต่างหาก และเก็บอาหารในสภาพที่ป้องกันการปนเปื้อนและเสื่อมสภาพ 2.2.5 ไก่เนื้อทุกตัวเข้าถึงอาหารและน้ำได้ และได้รับอาหารและน้ำอย่างเพียงพอ 2.2.6 น้ำที่ไร้เสียงไล่เนื้อต้องสะอาดและมีผลตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

คำอธิบาย

อาหารไก่เนื้อ ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มั่นใจว่าได้อาหารไก่เนื้อที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย ไม่หมดอายุ ไม่มีการผสมยาสัตว์หรือสารเคมีต้องห้ามลงในอาหารไก่เนื้อ

อาหารไก่เนื้อสำเร็จรูปต้องซื้อจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หรือหากผสมอาหารไก่เนื้อใช้เอง ต้องมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานเดียวกัน และห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ โดยอาหารไก่เนื้อที่ใช้ควรเหมาะสมกับความต้องการทางโภชนาการในแต่ละช่วงอายุและพันธุ์ได้

ในการตรวจรับอาหารสัตว์ควรมีการตรวจสอบอาหารสัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ เช่น ตรวจภาชนะบรรจุว่าไม่ฉีกขาด แคล ขำรูด และมีฉลากถูกต้อง ควรสุ่มตรวจอาหารสัตว์ว่าไม่มีลักษณะสี กลิ่นที่ผิดปกติ หรือรวมตัวเป็นก้อน กรณีที่ขนส่งอาหารสัตว์ด้วยรถบรรทุก ส่วนที่จับบรรทุกควรแห้ง และสะอาด เพื่มาต่อการขนส่งอาหารสัตว์

ควรเก็บตัวอย่างอาหารสัตว์ทุกระยะการผลิตที่มีการนำมาใช้ในฟาร์มเอาไว้อย่างน้อย 3 เดือน เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการส่งตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการกรณีเกิดปัญหาสุขภาพที่สงสัยว่าอาจมีสาเหตุจากอาหารชั้นภายหลัง

นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่เนื้อ โดยการสุ่มตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจวิเคราะห์คุณภาพและสารตกค้าง ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ โดยกรมปศุสัตว์

มลช. 6901(G)-2560

6

ฟาร์มไก่เนื้อต้องจัดให้มีสถานที่เฉพาะในการเก็บรักษาวัตถุดิบและอาหารไก่เนื้อที่ผสมแล้ว ที่สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากแมลงและสัตว์พาหะนำโรคต่าง ๆ ระบายอากาศได้ดีและสามารถป้องกันการปนเปื้อนและรักษาคุณภาพของอาหารไม่ให้เสื่อมสภาพ นอกจากนี้ต้องมีวัสดุรองด้านล่าง เช่น พาเลทรองตู้ที่บรรจุอาหารไก่เนื้อ เพื่อให้อากาศถ่ายเทและป้องกันความชื้นได้

ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ควรสะอาด แห้ง กันความชื้นได้ ไม่เคยใช้บรรจุวัตถุดิบพืช ปุ๋ย หรือวัตถุดิบใดที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์ ไม่มีสารที่อาจปนเปื้อนกับอาหารสัตว์ และถ้าถูกเคลือบด้วยสารอื่น สารดังกล่าวต้องไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์

การให้อาหารควรใช้ภาชนะที่เหมาะสม และวางไว้อย่างเพียงพอในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ไก่ได้รับอาหารอย่างทั่วถึง

น้ำที่ไก่เนื้อกินมีปริมาณเพียงพอ เป็นน้ำสะอาดและ ปริมาณโลหะหนักและจุลินทรีย์เป็นไปตามเกณฑ์ในรายการดังต่อไปนี้

(1) โลหะหนัก

- สารหนู (As)	ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร
- แคดเมียม (Cd)	ไม่เกิน 0.01 มิลลิกรัมต่อลิตร
- ตะกั่ว (Pb)	ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร
- ปรอท (Hg)	ไม่เกิน 0.001 มิลลิกรัมต่อลิตร

(2) จุลินทรีย์

- จุลินทรีย์ที่ตรวจพบโคอีวรี Standard plate count	ไม่เกิน 500 CFU ต่อ มิลลิลิตร
- โคลิฟอร์ม (Coliform)	น้อยกว่า 2.2 MPN ต่ 100 มิลลิลิตร
- อีโคไล (<i>E. coli</i>)	ไม่พบ
- แซลโมเนลลา (<i>Salmonella</i> spp.)	ไม่พบ

โดยมีผลตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำในรายการข้างต้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจประเมินครั้งแรก และตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งต่อรอบการต่ออายุใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม ทั้งนี้ ในช่วงที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิตหรือมีความสงสัยในคุณภาพน้ำ ควรมีการตรวจคุณภาพน้ำบางรายการตามความเสี่ยงของการปนเปื้อนอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์และผู้บริโภค เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุดิบหรือสิ่งที่เป็นอันตราย

จำนวนและขนาดของอุปกรณ์ให้น้ำ เช่น รางน้ำ นิปเปิล (nipple) กระจดน้ำ ควรเหมาะสมและวางไว้ อย่างเพียงพอในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ไก่เนื้อได้รับน้ำอย่างทั่วถึง

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม 2.3 การจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม
ข้อกำหนด	2.3.1 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มต้องอยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย 2.3.2 น้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องสะอาดและเหมาะสมในการใช้งาน

คำอธิบาย

แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มอยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนมูลสัตว์หรือน้ำเสียจากโรงเรือนรวมทั้งบ้านพักอาศัย นอกจากนี้แหล่งน้ำควรห่างจากโรงฆ่าสัตว์หรือโรงงานอุตสาหกรรม หากเป็นบ่อน้ำบาดาลต้องมีฝาปิดมิดชิด

นอกจากนี้ น้ำที่ใช้ในฟาร์ม (ไม่รวมถึงน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่) เช่น น้ำที่ใช้ล้างทำความสะอาดฟาร์ม โรงเรือน อุปกรณ์ และภาชนะ ต้องเป็นน้ำสะอาด มีคุณภาพที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานในฟาร์ม

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม 2.4 การจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์
ข้อกำหนด	2.4.1 โรงเรือน อุปกรณ์ และบริเวณโดยรอบต้องสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี และถูกสุขลักษณะ 2.4.2 ให้ทำความสะอาด ฆ่าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ์ หลังจากย้ายไก่เนื้อรุ่นเก่าออก และปิดพักโรงเรือนในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือน เว้นแต่กรณีขุดตัวกำหนดเป็นอย่างอื่นในแต่ละพื้นที่

คำอธิบาย

โรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีการซ่อมแซมบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัย ต่อไก่ และผู้ปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบการทำงานของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญอย่างน้อยวันละครั้ง เช่น อุปกรณ์การเลี้ยงแบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพสัตว์ ควรมีการตรวจสอบการทำงานทุกวัน ถ้าพบว่าชำรุดต้องดำเนินการแก้ไขทันที หรือมีสิ่งกีดขวางที่เหมาะสมในการปกป้องสุขภาพสัตว์ และมีระบบระบายอากาศที่ดีเพื่อให้สัตว์ได้รับอากาศเพียงพอ มีอุปกรณ์สำรองเมื่อเกิดเสียหาย และมีสัญญาณเตือนกรณีระบบขัดข้องโดยมีการตรวจสอบระบบสัญญาณเตือนอย่างสม่ำเสมอ

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีระบบการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือน อุปกรณ์และบริเวณโดยรอบอย่างมีประสิทธิภาพถูกสุขลักษณะ โดยพื้นที่รอบโรงเรือนรัศมีอย่างน้อย 3 เมตร ควรสะอาด และไม่มียุงะโรงเรือนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น ภาชนะให้อาหารและน้ำ จะต้องทำความสะอาดอย่างทั่วถึง ก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง ให้ถูกสุขลักษณะและสะดวกในการปฏิบัติงาน

มลช. 6901(G)-2560

8

วัสดุรองพื้นที่ใช้ภายในต้องมีลักษณะแห้งสะอาดและอยู่ในสภาพดี นำเชือกก่อนนำมาใช้ หรือก่อนนำไม้เข้าเลื่อย ในกรณีที่พบวัสดุรองพื้นที่เปียก หรือจับเป็นก้อน ให้คัดออกจากโรงเรือนทันที

นอกจากนี้ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการพักโรงเรือนหลังจากย้ายไก่รุ่นเก่าออก โดยทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ์ให้เรียบร้อยและปิดพักโรงเรือนก่อนนำไก่ชุดใหม่เข้าเลี้ยง ในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือน เว้นแต่กรณีปลูกสัตว์กำหนดระยะเวลาปิดพักโรงเรือนเฉพาะในแต่ละพื้นที่

รายการที่	3. บุคลากร
	3.1 จำนวนและประเภทของบุคลากร
ข้อกำหนด	3.1.1 มีบุคลากรพอเหมาะกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงมีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
	3.1.2 มีสัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลเป็นผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่เนื้อ
	3.1.3 มีสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก กำกับดูแลด้านสุขภาพไก่เนื้อ

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีจำนวนบุคลากรอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน ประกอบด้วย

(1) ผู้เลี้ยงไก่ คือ ผู้ดูแลเลี้ยงไก่ ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่

- โรงเรือนระบบเปิด ผู้เลี้ยงไก่ 1 คน ควรดูแลไก่ไม่เกิน 10,000 ตัว

- โรงเรือนระบบปิด ผู้เลี้ยงไก่ 1 คน ควรดูแลไก่ไม่เกิน 200,000 ตัว

(2) ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่ เป็นสัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาล ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่ที่เป็นสัตวบาล คือ ผู้ควบคุม กำกับ ดูแลการเลี้ยงไก่ รับผิดชอบดูแลด้านสวัสดิภาพสัตว์ เป็นผู้ที่จบการศึกษาทางสัตวบาล หรือสัตวศาสตร์ไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรี โดยสัตวบาล 1 คน ควรดูแลไก่ไม่เกิน 1,000,000 ตัว

(3) สัตวแพทย์ คือ ผู้ควบคุมกำกับดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และสุขอนามัยภายในฟาร์ม ตลอดจนรับผิดชอบดูแลด้านสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งจบการศึกษาทางสัตวแพทย์ และมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ชั้นหนึ่งและได้รับใบรับรองสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกจากกรมปศุสัตว์ สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบในการดูแลไก่ไม่เกิน 5,000,000 ตัว

รายการที่	3. บุคลากร
	3.1 จำนวนและประเภทของบุคลากร
ข้อกำหนด	3.1.4 มีการจัดการแรงงานที่ดี ดังนี้
	(1) มีหนังสือสัญญาการจ้างงาน
	(2) จ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
	(3) กรณีเป็นแรงงานต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงาน
	(4) จัดสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างเหมาะสมและพอเพียง
	(5) จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน
	(6) ปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน

คำอธิบาย

บุคลากรหรือแรงงานเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจการฟาร์มไก่เนื้อ ผู้ประกอบการจึงต้องมีจัดการแรงงานที่เหมาะสม ดังนี้

(1) มีหนังสือสัญญาการจ้างงาน

หนังสือการจ้างงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจ้างงาน ผู้ประกอบการ (นายจ้าง) ต้องทำหนังสือสัญญาการจ้างงานกับลูกจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาที่ลูกจ้างเข้าใจ เพื่อระบุสภาพการจ้าง เช่น หน้าที่ ความรับผิดชอบ อัตราค่าจ้าง สิทธิประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับ โดยเป็นการตกลงยินยอมร่วมกันทั้งสองฝ่าย และลูกจ้างมาทำงานด้วยความสมัครใจไม่ถูกบังคับ

(2) จ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปี บริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

นายจ้างต้องปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นายจ้างควรจ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปี บริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

(3) กรณีเป็นแรงงานต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงาน

การจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการช่วยภาครัฐลดปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ การจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นความผิดและมีโทษตามที่กฎหมายกำหนด นายจ้างควรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานที่เกี่ยวข้อง และจ้างแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น โดยต้องมีหนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสารที่ทางราชการออกให้เป็นหลักฐาน เช่น บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และมีใบอนุญาตทำงาน

(4) จัดสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างเหมาะสมและพอเพียง

การมีสวัสดิการที่ดีสำหรับผู้ใช้แรงงาน จะทำให้ลูกจ้างมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีกำลังใจในการทำงาน และมีความเอาใจใส่ต่องาน นายจ้างต้องมีการจัดระบบสวัสดิการต่อลูกจ้างอย่างพอเพียง เช่น มีบ้านพักที่อากาศถ่ายเทสะดวก เป็นสัดส่วน ปลอดภัย มีห้องน้ำและห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ มีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม มีน้ำใช้ มีชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น

(5) จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน

การทำงานในฟาร์มได้เนื้อมีการใช้เครื่องมือและสารเคมีต่างๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานได้ จึงจำเป็นต้องจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และคู่มือการใช้งานเพื่อความปลอดภัย

ผู้ประกอบการต้องจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับลักษณะงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ถุงมือ รองเท้าบูต หน้ากากอนามัย และจัดเตรียมคู่มือการใช้งานเครื่องมือเครื่องจักร สารเคมี

(6) ปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน

การจ้างงานทั้งชายและหญิง ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้

รายการที่	3. บุคลากร
	3.2 การฝึกอบรม
ข้อกำหนด	3.2.1 บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงไก่เนื้อต้องมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงไก่เนื้อ เพื่อให้จัดการฟาร์มได้

คำอธิบาย

บุคลากรที่ดูแลเลี้ยงไก่ ควรได้รับการฝึกอบรม หรือฝึกปฏิบัติงานจนมีความรู้ ความชำนาญ ในการดูแลไก่เป็นอย่างดี และได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องและให้บันทึกข้อมูลการฝึกอบรมในประวัติบุคลากร

รายการที่	3. บุคลากร
	3.3 สุขลักษณะส่วนบุคคล
ข้อกำหนด	3.3.1 บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่เชื้อ

คำอธิบาย

บุคลากรได้รับการกำกับดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล และได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ห้ามผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยหรือขาดเจ็บ เช่น อากาศท้องร่วง อาเจียน เจ็บคอ มีไข้ เข้าปฏิบัติงานในโรงเรือน ทั้งนี้ ความแจ้งผู้ประกอบการ/ผู้จัดการฟาร์มให้ทราบด้วย

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.1 ระบุแหล่งที่มาของไก่เนื้อ
	4.1.2 ต้องมีมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล ยานพาหนะ และอุปกรณ์ รวมทั้งสัตว์พาหน่น้ำเชื้อ
	4.1.3 มีแผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

คำอธิบาย

ไก่นอกที่นำมาเลี้ยงมาจากฟาร์มพ่อแม่พันธุ์และสถานที่ฟักไข่ที่ดี ต้องระบุแหล่งที่มาในระดับฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ ผู้ส่งพ่อแม่พันธุ์ และโรงฟักไข่ รวมทั้งปลอดจากโรคระบาดตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล ยานพาหนะ และอุปกรณ์ รวมทั้งสัตว์พาหน่น้ำเชื้อ โดย

(1) มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อยานพาหนะและบุคคลที่เข้า-ออกฟาร์มหรือเขตพื้นที่เลี้ยงไก่ อย่างเข้มงวด ยานพาหนะต้องผ่านการฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ หรือผ่านโรงพ่นและบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรค (ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อไฮดรอลิกส่วนที่ระบุตามเอกสารกำกับและเปลี่ยนน้ำยาอย่างสม่ำเสมอ) ในกรณีที่พบการระบาดของโรค ต้องมีมาตรการเพิ่มเติมในการควบคุมโรคเพื่อป้องกันไม่ให้โรคแพร่ระบาดออกจากฟาร์ม

(2) บริเวณประตูเข้าฟาร์มต้องมีมาตรการที่เข้มงวด ประตูต้องปิดตลอดเวลา จะเปิดให้เข้าได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบ และมีการบันทึกการผ่านเข้า-ออก และเวลาที่เข้า-ออกจากฟาร์มของบุคคลและ ยานพาหนะทุกชนิดที่ตรวจสอบได้

(3) มีมาตรการป้องกันบุคคลภายนอกหรือผู้ไม่ได้รับอนุญาตเข้า มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงไก่ มีสัญญาณเตือนไม่ให้บุคคลหรือพาหนะที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าในบริเวณเลี้ยงไก่ โดยบุคคลที่จะเข้าเขตฟาร์ม ให้ทำการฆ่าเชื้อรองเท้าและมือที่ทางเข้าฟาร์ม สำหรับบุคคลที่จะเข้าเขตพื้นที่เลี้ยงไก่ ให้ผ่านห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อ เปลี่ยนชุดที่ฟาร์มจัดเตรียมไว้ให้

ห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อ ประกอบด้วย

- ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าห้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ
- ห้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ มีความยาวห้องพอประมาณ พื้นไม้ฉิน และน้ำยาฆ่าเชื้อไม่ระคายเคืองต่อผู้ใช้
- ห้องอาบน้ำ หลังผ่านน้ำยาฆ่าเชื้อ
- ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยงไก่

ทั้งนี้ ทุกห้องมีการแบ่งแยกสัดส่วนชัดเจน อุปกรณ์ทุกอย่างใช้การได้ดี มีการรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ มีการซักล้างเสื้อผ้าและทำความสะอาดรองเท้าที่ใช้ในพื้นที่เลี้ยงไก่ให้สะอาดทุกครั้งหลังใช้งาน

(4) แยกผู้ปฏิบัติงานและอุปกรณ์ในการดำเนินงานกิจกรรมแต่ละโรงเรือนอย่างชัดเจน มีวิธีการฆ่าเชื้อ และมีมาตรการการควบคุมวัสดุ อุปกรณ์เข้า-ออกฟาร์ม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งนี้ อานพาหนะที่ใช้ในฟาร์มและนอกฟาร์ม ไม่ควรใช้ร่วมกัน

(5) มีมาตรการป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในเขตพื้นที่เลี้ยงไก่ โดยภายในฟาร์มต้องมีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรค และอุปกรณ์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกเพื่อใช้งานในจุดต่างๆ ภายในฟาร์ม มีจำนวนเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสมกับขนาดของฟาร์มและสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี

ต้องมีแผนเฝ้าระวังโรคในฟาร์มที่สอดคล้องกับแผนของกรมปศุสัตว์ โดยไก่ทุกตัวในฟาร์ม ได้รับวัคซีนป้องกันโรคเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรคตามแผนการให้วัคซีน ซึ่งกำหนดโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

นอกจากนี้ ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการป้องกันควบคุมสัตว์พาหะนำโรคไม่ให้เป็นที่ของเชื้อโรคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสุขลักษณะ เช่น คุแลบบริเวณโดยรอบโรงเรือนไม่ให้มีบริเวณน้ำขัง หรือน้ำเน่า ซึ่งจะเป็นแหล่งของแมลงต่าง ๆ และให้เก็บซากไก่ออกจากโรงเรือนทันทีทุกครั้งที่มีการตรวจสอบโดยใส่ถุงสุญหรือภาชนะกันน้ำที่ปิดมิดชิด เพื่อป้องกันสัตว์พาหะนำโรค ทั้งนี้ ควรมีแผนการและวิธีการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.4 ตรวจสอบติดตามสุขภาพไก่เนื้อประจำวัน และมีการจัดการซากไก่ที่เหมาะสม
	4.1.5 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

คำอธิบาย

ในการจัดการการเลี้ยงไก่เนื้อที่ดีควรมีการตรวจติดตามเพื่อตรวจสอบความผิดปกติของไก่ อย่างน้อยวันละครั้ง เช่น ตรวจสอบลักษณะตัวไก่ว่ามีอาการของโรค หรือมีอัตราการป่วยหรือตายผิดปกติ ถ้าพบต้องแจ้งสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

ในกรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

การทำลายซากไก่เนื้อในภาวะปกติ ต้องมีพื้นที่และวิธีการที่เหมาะสมดังต่อไปนี้

(1) การทำลายโดยการฝัง มีเนื้อที่เพียงพอ และอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ฝังซากสัตว์โดยให้ส่วนบนสุดของซากสัตว์อยู่ใต้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตรและใช้สารเคมีที่สามารถทำลายเชื้อจุลินทรีย์หรือเชื้อโรคต่างๆ โดยการแช่ รวด หรือโรยที่ส่วนต่างๆ ของซากนั้น จนทั่ว รวมถึงบริเวณปากหลุมที่ฝังซากนั้นด้วย กรณีเป็นหลุมฝังถาวร ควรมีฝาปิดมิดชิดไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเชื้อ

(2) การทำลายโดยการเผา มีสถานที่เผา หรือเตาเผา อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ใช้ไฟเผาซากจนหมด

(3) การทำลายโดยการทำให้สุกและบดละเอียด (rendering) มีขั้นตอนปฏิบัติสำหรับเครื่องอัดอากาศใกล้โรงงานแปรรูปที่ถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ

(4) การทำลายโดยการกบดหีบและย่อยสลาย (compositing) มีพื้นที่สำหรับกบดหีบและหมักซากไก่ที่เหมาะสมและมั่นใจได้ว่าอุณหภูมิในการหมักทำให้เกิดการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งแพร่เชื้อหรือพาหะนำเชื้อ และมีขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.2 การบำบัดและรักษาโรค
ข้อกำหนด	4.2.1 การบำบัดโรคสัตว์ต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ.2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

คำอธิบาย

สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์ การบำบัดโรคสัตว์และการใช้ยาสัตว์รวมถึงวัตถุดิบทรายที่ใช้ในฟาร์ม ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ห้ามใช้สารโหมเร่งการเจริญเติบโต และสารต้องห้ามตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

รายการที่	5. สวัสดิภาพสัตว์
ข้อกำหนด	5.1 ดูแลไก่เนื้อให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการจัดการค่านสวัสดิภาพสัตว์ ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีกระหว่างกาขนส่ง

นอกจากนี้ ควรมีการตรวจสอบสุขภาพไก่อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับไก่ที่ป่วยบาดเจ็บ ควรมีการบำบัดรักษาอย่างรีบด่วน เพื่อไม่ให้เป็นการทรมานสัตว์ การควบคุมแสงสว่าง ในโรงเรือนควรมีอุปกรณ์ให้แสงสว่างอาจเป็นชนิดติดตั้งถาวร หรือชนิดเคลื่อนที่ได้ เพื่อให้ไก่ได้รับแสงสว่างตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยในโรงเรือนระบบเปิดและโรงเรือนระบบปิด ต้องควบคุมความเข้มของแสงสว่าง เช่น

- ให้มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 20 lx (ลักซ์) ที่ระดับตาไก่ อย่างน้อยร้อยละ 80 ของพื้นที่เลี้ยงไก่

- ให้มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อให้ไก่ได้พักผ่อน

- ทั้งนี้ ในการเลี้ยงไก่เนื้อ ภายในช่วงอายุไก่ 7 วันแรกไปจนถึงก่อนเคลื่อนย้ายไก่ออกจากโรงเรือน 3 วันจะต้องมีช่วงมืดอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อวัน โดยช่วงมืดนี้ต้องต่อเนื่องกันอย่างน้อย 4 ชั่วโมง

มลช. 6901(G)-2560

14

- สำหรับการควบคุมแสงสว่างในโกพื้นเมืองหรือโกพื้นเมืองอุทกผสมให้ปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยง

รายการที่	6. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	6.1 กำจัดขยะ ของเสีย เช่น มูลไก่ ซากไก่ โดยวิธีที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เป็นที่แหล่งของ กลิ่นและเชื้อโรค
	6.2 ป้องกันการฟุ้งกระจายของวัสดุรองพื้นหลังการย้ายไก่เนื้อออกจากฟาร์ม
	6.3 ต้องมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกจากฟาร์ม

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการกำจัดขยะ ซากไก่ และของเสียอื่น ๆ เช่น มูลไก่ เพื่อไม่ให้สะสมเป็นแหล่งของกลิ่น
และเชื้อโรคแพร่ออกสู่ภายนอก ซากสัตว์ พาหะนำเชื้อ เช่น นก พู ให้ทำลายโดยการฝังหรือเผา

วัสดุรองพื้นที่ใช้แล้วหลังการปลดไก่ต้องพ่นด้วยยาฆ่าเชื้อโรคเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายก่อนเคลื่อนย้าย
และห้ามนำวัสดุรองพื้นเก่ากลับมาใช้อีก มีผ้าใบคลุมรถบรรทุกเพื่อป้องกันการตกหล่น

ควรบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการล้างโรงเรือนและอุปกรณ์ในช่วงเตรียมโรงเรือน ก่อนปล่อยลงในแหล่งน้ำ
สาธารณะ

รายการที่	7. การบันทึกข้อมูล
ข้อกำหนด	7.1 ให้นำบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลต่อ สุขภาพและการควบคุมโรค
	7.2 ให้เก็บรักษานับตั้งข้อมูลเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีระบบการบันทึกและเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญ โดยต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 3 ปี
เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ทั้งหมด

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารฟาร์ม เช่น การจัดแบ่งโครงสร้าง ข้อมูลด้านสุขภาพ ประวัติและ
การฝึกอบรมของบุคลากร การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิต เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสัตว์ อาหารและน้ำสำหรับสัตว์
การจัดการฟาร์ม สุขภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค การกำจัดของเสีย

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1

แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน
(กลุ่มที่ 1-3 : สำนักงานปศุสัตว์เขต 1/สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด/ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล
- 1.2 ตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ
- 1.3 สังกัด/หน่วยงาน.....
- 1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

ส่วนที่ 2 การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์ม ไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 2.1 ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีฟาร์มไก่เนื้อ หรือ ฟาร์มอื่นๆ อยู่จำนวนเท่าไร และ
เฉพาะฟาร์มไก่เนื้อ มีกี่ประเภท และอะไรบ้าง
- 2.2 หน่วยงานของท่านเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติอย่างไร
- 2.3 ท่านมีการบริหารจัดการ หรือมีขั้นตอนการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติอย่างไร
- 2.4 ในระหว่างการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ท่านและหน่วยงานได้ประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง และอย่างไร
- 2.5 ในระหว่างการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับฟาร์มไก่เนื้อ มีหน่วยงานใดบ้างที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านอื่น ๆ (งบประมาณ กำลังคน
และอื่น ๆ) และอย่างไร
- 2.6 ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่านที่ทำงานเกี่ยวกับนโยบายนี้ ได้ทราบถึงที่มา ความสำคัญของ
นโยบายนี้หรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ในสำนักงานมีจำนวนบุคลากรเท่าไร และบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร
มกษ. 6901-2560 มีกี่คน และแต่ละคนมีบทบาท หรือหน้าที่รับผิดชอบอย่างไร และบุคลากรที่มีอยู่
เพียงพอต่อภาระงานในด้าน มกษ. 6901-2560 ที่ได้รับมอบหมายจากกรม หรือกระทรวงหรือไม่
อย่างไร
- 2.8 ในภาระหน้าที่รับผิดชอบของสำนักงาน บทบาทของสำนักงานที่มีต่อนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร
มกษ. 6901-2560 มีสัดส่วนร้อยละเท่าไรของภาระงานประจำทั้งหมดของสำนักงาน
- 2.9 การดำเนินนโยบาย มกษ. 6901-2560 ของสำนักงาน มีระยะเวลาการดำเนินงานอย่างไร อาทิเช่น
ตลอดทั้งปีหรือไม่ หรือเป็นการดำเนินงานที่ระบุช่วงเวลาในรายไตรมาสที่มาจากกรมปศุสัตว์โดยตรง

- 2.10 ฟาร์มไก่เนื้อในเขตรับผิดชอบของท่าน ได้เข้าร่วมนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
 กี่ฟาร์ม หรือร้อยละเท่าไร
- 2.11 จำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่เข้าร่วมนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 และผ่านการรับรอง
 มีจำนวนกี่ฟาร์ม หรือร้อยละเท่าไร
- 2.12 เพราะเหตุใด จึงมีฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่สนใจขอเข้าร่วมการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ท่านมีแนวทางใน
 การแก้ปัญหาฟาร์มในกลุ่มนี้หรือไม่ และอย่างไร
- 2.13 ฟาร์มที่ไม่เข้าร่วมการขอตรวจรับรองฟาร์ม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มนี้ยังสามารถเลี้ยง และ
 จำหน่ายไก่ให้กับผู้ค้า หรือผู้บริโภคได้หรือไม่ อย่างไร หรือมีข้อจำกัดในการเลี้ยงหรือจัดจำหน่าย
 หรือไม่ อย่างไร
- 2.14 ฟาร์มไก่เนื้อที่มีการขอรับการตรวจรับ และไม่ผ่าน หน่วยงานของท่านมีการดำเนินการที่มีต่อฟาร์ม
 กลุ่มนี้หรือไม่ อย่างไร
- 2.15 สิทธิประโยชน์ที่ฟาร์มไก่เนื้อจะได้รับ เมื่อผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม มีอะไรบ้าง และอย่างไร
- 2.16 หน่วยงานของท่านมีการติดตามประเมินผลการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร
- 2.17 หากมีการติดตามประเมินผล ท่านทราบผลการดำเนินงานนโยบายหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาของมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

- 3.1 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าสภาพปัญหามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในอดีตส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร
 มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยในปัจจุบัน
 อย่างไร
- 3.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
 สำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย
- 3.4 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
 สำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่มีการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับฉบับเดิม และฉบับใหม่ที่ใช้
 ใช้ปัจจุบัน)
- 3.5 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยต้องมีลักษณะ
 หรือข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรมกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 4.1 ในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ท่านและหน่วยงานของท่านประสบปัญหา อุปสรรค หรือไม่ อย่างไร
- 4.2 ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรมกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ และมีผลอย่างไร
- 4.2 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดที่ทำให้การนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติในบางจังหวัดในเขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ไม่ประสบความสำเร็จ และอย่างไร
- 4.3 ท่านคิดว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร ต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อนี้

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2

แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน
(กลุ่มที่ 4 : คณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล
- 1.2 ตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ
- 1.3 สังกัด/หน่วยงาน.....
- 1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

ส่วนที่ 2 การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์ม ไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 2.1 จำนวนผู้ตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อที่รับผิดชอบตรวจประเมินฟาร์มในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 มีจำนวนกี่คน
แต่ละคนมีขอบเขตภาระงานรับผิดชอบแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
- 2.2 ผู้ที่สามารถตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อได้ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร และการขึ้นทะเบียนการเป็นผู้ตรวจ
ประเมินฟาร์มมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรจึงสามารถเป็นผู้ตรวจประเมินฟาร์มได้
- 2.3 ผู้ตรวจประเมินฟาร์มมีการเตรียมความพร้อมอย่างไร ก่อนเข้าพื้นที่ในการตรวจประเมินฟาร์ม
- 2.4 หน่วยงานใดเป็นผู้คัดเลือกคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม และการเลือกผู้ตรวจประเมินฟาร์มในแต่ละครั้ง
และในแต่ละพื้นที่ มีเกณฑ์ในการพิจารณาจากอะไรบ้าง
- 2.5 การคัดเลือกผู้ตรวจประเมินฟาร์ม มีการป้องกันการมีส่วนได้เสีย/ผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น/ความเป็น
กลางระหว่างคณะผู้ตรวจประเมินและฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานจากกรมปศุสัตว์หรือไม่ และอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร
สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ได้จริงในการตรวจประเมินฟาร์มหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ท่านมีประสบการณ์ในการตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อมากี่ปี และในแต่ละปีฟาร์มที่ท่านตรวจประเมิน
ฟาร์มมีจำนวนเท่าไร
- 2.8 ในการตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อแต่ละครั้งใช้เวลาในการตรวจประเมินกี่วัน และมีขั้นตอนการ
ดำเนินการตรวจประเมินอย่างไร
- 2.9 ในการตรวจประเมินฟาร์มไก่เนื้อแต่ละครั้งมีการประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง และอย่างไร
- 2.10 จากข้อ 2.9 หน่วยงานดังกล่าวให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านอื่น ๆ (งบประมาณ กำลังคน และ
อื่น ๆ) อะไรบ้าง และอย่างไร
- 2.11 ในระหว่างการตรวจประเมิน มีปัญหา หรืออุปสรรคใดบ้างที่สร้างปัญหาให้การตรวจประเมินไม่
สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี

- 2.12 ปัญหาของฟาร์มไก่เนื้อส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีอะไรบ้าง
- 2.13 จากข้อ 2.12 ฟาร์มไก่เนื้อ 1 ฟาร์มโดยส่วนมากมีผู้ดูแลฟาร์มประมาณกี่คน และมีความรู้ในเรื่องฟาร์มไก่เนื้อในด้านที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์ม มกษ. 6901-2560 หรือไม่ อย่างไร
- 2.14 ฟาร์มได้จัดให้ผู้ดูแลฟาร์มในระดับต่ำลงไป (คนงาน) เข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยกรมปศุสัตว์หรือไม่ อย่างไร
- 2.15 ขนาดของฟาร์ม (ฟาร์มขนาดเล็ก /ขนาดกลาง/ขนาดใหญ่) มีปัญหาเหมือนกัน หรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.16 ท่าน หรือหน่วยงานของท่านมีการติดตามประเมินผลการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร
- 2.17 หากมีการติดตามประเมินผล ท่านทราบผลการดำเนินงานนโยบายหรือไม่ อย่างไร
- 2.18 ในการดำเนินนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ ท่านและหน่วยงานของท่านประสบปัญหา อุปสรรค หรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาของมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

- 3.1 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าสภาพปัญหามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในอดีตส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยในปัจจุบันอย่างไร
- 3.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย
- 3.4 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่มีการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับฉบับเดิม และฉบับใหม่ที่ใช้ปัจจุบัน)
- 3.5 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยต้องมีลักษณะหรือข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างไร
- 3.6 ท่านคิดว่าข้อกำหนด 7 ข้อในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อส่งต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 4.1 ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ และมีผลอย่างไร
- 4.2 ท่านคิดว่าสาเหตุใดที่ทำให้การนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติในบางจังหวัดในเขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ไม่ประสบความสำเร็จ และอย่างไร

4.3 ท่านคิดว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายนี้มีผลต่อความสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3

แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน
(กลุ่มที่ 5-6 : สำนักงานเกษตรจังหวัด และอำเภอในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1/ อปท.)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล
- 1.2 ตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ
- 1.3 สังกัด/หน่วยงาน.....
- 1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

ส่วนที่ 2 การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์ม ไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 2.1 หน่วยงานของท่านมีบทบาท หรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเกษตรกรที่ประกอบอาชีพฟาร์มเลี้ยง
สัตว์ หรือไม่ อย่างไร
- 2.2 ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีฟาร์มไก่เนื้อ หรือ ฟาร์มอื่น ๆ อยู่จำนวนเท่าไร และ
เฉพาะฟาร์มไก่เนื้อ มีกี่ประเภท และอะไรบ้าง
- 2.3 หน่วยงานของท่านมีบทบาท หรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.
6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร
- 2.4 การดูแลเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ/ฟาร์มไก่เนื้อ และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้ฟาร์มได้รับการ
รับรองมาตรฐาน จัดเป็น 1 ในนโยบายที่สำคัญของหน่วยงานท่านหรือไม่ อย่างไร
- 2.5 ท่านและหน่วยงานของท่านมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสังกัดกรมปศุสัตว์หรือไม่ และหาก
ติดต่อ ติดต่อเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีปัญหา หรืออุปสรรคเกี่ยวกับการติดต่อประสานหรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านและหน่วยงานของท่านเคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์หรือไม่ และ
เคยอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ฟาร์มไก่เนื้อในเขตรับผิดชอบของท่าน ได้เข้าร่วมนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
กี่ฟาร์ม หรือร้อยละเท่าไร
- 2.8 จำนวนฟาร์มไก่เนื้อที่เข้าร่วมนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 และผ่านการรับรอง
มีจำนวนกี่ฟาร์ม หรือร้อยละเท่าไร
- 2.9 เพราะเหตุใด จึงมีฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่สนใจขอเข้าร่วมการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ท่านมีแนวทางในการ
แก้ปัญหาฟาร์มในกลุ่มนี้หรือไม่ และอย่างไร
- 2.10 ฟาร์มที่ไม่เข้าร่วมการขอตรวจรับรองฟาร์ม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อกลุ่มนี้ยังสามารถเลี้ยง และ
จำหน่ายไก่ให้กับผู้ค้า หรือผู้บริโภคได้หรือไม่ อย่างไร หรือมีข้อก้ำกัในการเลี้ยง/จัดจำหน่ายหรือไม่
อย่างไร

- 2.11 ฟาร์มไก่เนื้อที่มีการขอรับการตรวจรับ และไม่ผ่าน หน่วยงานของท่านมีการดำเนินการที่มีต่อฟาร์มกลุ่มนี้หรือไม่ อย่างไร
- 2.12 สิทธิประโยชน์ที่ฟาร์มไก่เนื้อจะได้รับ เมื่อผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม มีอะไรบ้าง และอย่างไร
- 2.13 หน่วยงานของท่านมีการติดตามประเมินผลการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร
- 2.14 ฟาร์มไก่เนื้อในเขตรับผิดชอบของท่านได้สร้างปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม มลพิษ หรืออื่น ๆ หรือไม่ อย่างไร หากมีปัญหาท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาของมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

- 3.1 ท่านคิดว่าฟาร์มไก่เนื้อในประเทศจากอดีตถึงปัจจุบัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าสภาพปัญหามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในอดีตส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยในปัจจุบัน อย่างไร
- 3.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตรมกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย
- 3.4 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตรมกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่มีการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับฉบับเดิม และฉบับใหม่ที่ใช้ปัจจุบัน)
- 3.5 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยต้องมีลักษณะหรือข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างไร
- 3.6 ท่านคิดว่าข้อกำหนด 7 ข้อในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อส่งต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรมกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 4.1 ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรมกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ และมีผลอย่างไร
- 4.2 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดที่ทำให้การนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติในบางจังหวัดในเขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ไม่ประสบความสำเร็จ และอย่างไร
- 4.3 ท่านคิดว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร ต่อนโยบายมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อนี้

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 4

แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน
(กลุ่มที่ 7 : เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล
- 1.2 ประเภทฟาร์มไก่เนื้อ
- 1.3 ขนาดฟาร์ม.....
- 1.3 ที่อยู่ฟาร์ม.....
- 1.4 สถานการณ์ขึ้นทะเบียนฟาร์ม/การขอรับรองฟาร์ม.....
- 1.5 สัตวแพทย์ผู้ดูแลฟาร์ม.....
- 1.6 สัตวบาล/บุคลากรผู้ดูแลฟาร์ม.....

ส่วนที่ 2 การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 2.1 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 2.2 เพราะเหตุใดท่านและฟาร์มของท่านจึงสนใจเข้าร่วมการขอตรวจประเมินฟาร์ม เพื่อขอรับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จากกรมปศุสัตว์
- 2.3 ท่านมีการเตรียมตัวอย่างไรก่อนเข้ารับการตรวจประเมินฟาร์ม เพื่อขอรับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จากกรมปศุสัตว์
- 2.4 ในระหว่างการเข้าร่วมการตรวจประเมินฟาร์ม เพื่อขอรับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จากกรมปศุสัตว์ ท่านและฟาร์มของท่านได้ประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง และอย่างไร
- 2.5 ในระหว่างการเข้าร่วมการตรวจประเมินฟาร์ม เพื่อขอรับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จากกรมปศุสัตว์มีหน่วยงานใดบ้างที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านอื่น ๆ (งบประมาณ กำลังคน และอื่น ๆ) และอย่างไร
- 2.6 ในระหว่างการตรวจประเมินฟาร์มจากคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม ฟาร์มของท่านมีปัญหา หรืออุปสรรคหรือไม่อย่างไร ที่ทำให้การตรวจประเมินฟาร์มไม่สามารถผ่านไปได้ด้วยดี
- 2.7 ในระหว่างการตรวจประเมินฟาร์มจากคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม ท่านคิดว่าข้อกำหนดใด ใน 7 ข้อของมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ มกษ. 6901-2560 ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาฟาร์มให้ผ่านมาตรฐานการรับรอง และอย่างไร
- 2.8 เมื่อฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของท่านผ่านการรับรองแล้ว ฟาร์มต้องมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอะไรหรือไม่อย่างไร เพื่อรักษามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อต่อไป
- 2.9 ท่านคิดว่าการที่ฟาร์มไก่เนื้อของท่านได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐานไก่เนื้อจากกรมปศุสัตว์ มีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร
- 2.10 ท่านคิดว่าปัญหาของฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยมีอะไรบ้าง

- 2.11 จากข้อ 2.10 ฟาร์มไก่เนื้อ 1 ฟาร์มโดยส่วนมากมีผู้ดูแลฟาร์มประมาณกี่คน และจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องฟาร์มไก่เนื้อในด้านที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์ม มกษ. 6901-2560 หรือไม่ อย่างไร
- 2.12 ฟาร์มได้จัดให้ผู้ดูแลฟาร์มในระดับต่ำลงไป (คนงาน) เข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยกรมปศุสัตว์หรือไม่ อย่างไร
- 2.13 ขนาดของฟาร์ม (ฟาร์มขนาดเล็ก /ขนาดกลาง/ขนาดใหญ่) มีปัญหาเหมือนกัน หรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.14 ท่านและฟาร์มของท่านมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสังกัดกรมปศุสัตว์หรือไม่ และหากติดต่อ ติดต่อกับหน่วยงานใด เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรมากที่สุด ท่านได้รับการอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้นได้ดีหรือไม่ อย่างไร
- 2.15 ท่านและฟาร์มของท่านเคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์หรือไม่ และเคยอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่ อย่างไร
- 2.16 ท่านมีปัญหา หรืออุปสรรคเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร
- 2.17 ท่าน และฟาร์มของท่านหากต้องการความช่วยเหลือในเรื่องมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มท่านต้องติดต่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานใด และมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร
- 2.18 ฟาร์มไก่เนื้อพันธมิตร โดยส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ และปัญหานั้นเหมือนหรือแตกต่างจากฟาร์มของท่านหรือไม่ อย่างไร
- 2.19 สัตวแพทย์ประจำฟาร์ม และสัตวบาลผู้ดูแลฟาร์มมีบทบาท หรือทำหน้าที่อะไรในฟาร์มไก่เนื้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- 3.1 ท่านจะมีข้อเสนอแนะอย่างไรสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่สนใจเข้าร่วมการขอตรวจประเมินฟาร์ม เพื่อขอรับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์จากกรมปศุสัตว์
- 3.2 หากมีเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่สนใจมาขอคำแนะนำเกี่ยวกับการตรวจประเมินเพื่อการการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจากกรมปศุสัตว์ ท่านจะมีคำแนะนำอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 5

แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน
(กลุ่มที่ 8-9 : สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก/สัตวบาลผู้ดูแลฟาร์ม)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล
- 1.2 ตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ
- 1.3 สังกัด/หน่วยงาน.....
- 1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

ส่วนที่ 2 การนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์ม ไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 2.1 ท่านมีบทบาท หรือหน้าที่อย่างไรต่อฟาร์มไก่เนื้อที่รับผิดชอบ
- 2.2 ผู้ที่สามารถเป็นสัตวแพทย์ หรือสัตวบาลที่ดูแลฟาร์มไก่เนื้อได้ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร และต้องขึ้น
ทะเบียนการเป็นสัตวแพทย์ หรือสัตวบาลที่ดูแลฟาร์มไก่เนื้อจากกรมปศุสัตว์หรือไม่ อย่างไร
- 2.3 สัตวแพทย์/สัตวบาลที่ดูแลฟาร์มไก่เนื้อ ต้องมีเตรียมความพร้อมอย่างไร เมื่อได้รับแจ้งการขอเข้าพื้นที่
ในการตรวจประเมินฟาร์มของคณะผู้ตรวจประเมินฟาร์ม
- 2.4 ท่านติดต่อประสานงานกับหน่วยงานจากกรมปศุสัตว์บ่อยหรือไม่ (ความถี่) และโดยส่วนมากติดต่อ
เกี่ยวกับเรื่องอะไร หน่วยงานที่ติดต่อมากที่สุดคือหน่วยงานใด
- 2.5 ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานจากกรมปศุสัตว์หรือไม่ และอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร
สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ได้จริงในฟาร์มไก่เนื้อที่ดูแลหรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านได้ทราบถึงนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ท่านมีบทบาท หรือหน้าที่อย่างไรในฟาร์มไก่เนื้อ เมื่อฟาร์มประสงค์ขอรับการตรวจประเมินเพื่อรับรอง
มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อจากกรมปศุสัตว์
- 2.8 เมื่อฟาร์มไก่เนื้อที่ท่านรับผิดชอบประสงค์ขอรับการตรวจประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ
ท่านได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานใด และอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคในการติดต่อ
ประสานงานหรือไม่ อย่างไร
- 2.9 จากข้อ 2.8 หน่วยงานดังกล่าวให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านอื่นๆ (งบประมาณ กำลังคน และอื่นๆ)
อะไรบ้าง และอย่างไร
- 2.10 เมื่อคณะผู้ตรวจประเมินได้แจ้งประสงค์เพื่อลงพื้นที่ตรวจประเมิน มีการติดต่อประสานงานกับท่าน
หรือไม่ อย่างไร

- 2.11 ในระหว่างการตรวจประเมิน มีปัญหา หรืออุปสรรคใดบ้างที่สร้างปัญหาให้การตรวจประเมินไม่สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี
- 2.12 ท่านคิดว่าปัญหาของฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทยมีอะไรบ้าง
- 2.13 จากข้อ 2.12 ฟาร์มไก่เนื้อ 1 ฟาร์มโดยส่วนมากมีผู้ดูแลฟาร์มประมาณกี่คน และมีความรู้ในเรื่องฟาร์มไก่เนื้อในด้านที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฟาร์ม มกษ. 6901-2560 หรือไม่ อย่างไร
- 2.14 ฟาร์มได้จัดให้ผู้ดูแลฟาร์มในระดับต่ำลงไป (คนงาน) เข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยกรมปศุสัตว์หรือไม่ อย่างไร
- 2.15 ขนาดของฟาร์ม (ฟาร์มขนาดเล็ก /ขนาดกลาง/ขนาดใหญ่) มีปัญหาเหมือนกัน หรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.16 ท่านมีปัญหา หรืออุปสรรคเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาของมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

- 3.1 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าสภาพปัญหามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในอดีตส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยในปัจจุบันอย่างไร
- 3.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย
- 3.4 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่มีการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับฉบับเดิม และฉบับใหม่ที่ใช้ปัจจุบัน)
- 3.5 ท่านคิดว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยต้องมีลักษณะหรือข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างไร
- 3.6 ท่านคิดว่าข้อกำหนด 7 ข้อในมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อส่งต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ

- 4.1 ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อไปปฏิบัติ และมีผลอย่างไร
- 4.2 ท่านคิดว่าสาเหตุใดที่ทำให้การนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติในบางจังหวัดในเขตพื้นที่ปศุสัตว์เขต 1 ไม่ประสบความสำเร็จ และอย่างไร
- 4.3 ท่านคิดว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายนี้มีผลต่อความสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 6

แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน
(กลุ่มที่ 10: สมาคมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล/สมาคม

- 1.1) ชื่อ-นามสกุล
- 1.2) ตำแหน่ง/ระดับที่เกี่ยวข้องกับสมาคม.....
- 1.3) ปีที่จัดตั้งสมาคม.....
- 1.4) จำนวนสมาชิกของสมาคม.....

ส่วนที่ 2 บทบาทของสมาคมต่อนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ

- 2.1 หากต้องการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต้องมีคุณสมบัติอย่างไร และมีขั้นตอนการสมัครอย่างไร มีกฎระเบียบของการเข้าร่วมสมาคมหรือไม่ อย่างไร
- 2.2 เจ้าหน้าที่ในสมาคมมีจำนวนกี่คน และแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างไร
- 2.3 กิจกรรมหรือบทบาทหน้าที่ของสมาคมมีอะไรบ้าง
- 2.4 ผลงานของสมาคมที่สร้างชื่อเสียงให้แก่สมาคม หรือมีส่วนร่วมให้มีการผลักดันในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านมามีอะไรบ้าง มีกระบวนการผลักดันทำให้เกิดเป็นผลงานนั้นอย่างไร
- 2.5 สมาคมมีบทบาทต่อฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร (อดีต-ปัจจุบัน)
- 2.6 สมาคมมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 สมาชิกในชมรมของท่าน (ฟาร์มไก่เนื้อ) ส่วนใหญ่ฟาร์มไก่เนื้อประเภทไหน (ขนาดเล็ก-ขนาดกลาง-ขนาดใหญ่ หรือฟาร์มบริษัท อีสระ อื่น ๆ) และส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขตปศุสัตว์ใด
- 2.8 จากคำถามข้อ 2.7 สมาชิกในชมรมของท่าน (ฟาร์มไก่เนื้อ) ได้ยื่นประสงค์ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อครบทุกฟาร์ม หรือไม่ และผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อครบ 100% หรือไม่
- 2.9 จากคำถามข้อ 2.8 หากไม่ยื่นประสงค์ขอรับรองฟาร์มครบ 100% ฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้มีปัญหาอะไร เพราะเหตุใดถึงไม่ยื่นขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม
- 2.10 จากคำถามข้อ 2.7 หากสมาชิกในชมรมของท่าน (ฟาร์มไก่เนื้อ) ได้ยื่นประสงค์ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ผ่านการรับรองฟาร์ม จำนวนเท่าไร คิดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกฟาร์มไก่เนื้อทั้งหมด และเพราะเหตุใดฟาร์มไก่เนื้อกลุ่มนี้จึงไม่ผ่านข้อกำหนดการรับรองมาตรฐานฟาร์ม
- 2.11 สมาชิกในชมรมของท่าน (ฟาร์มไก่เนื้อ) ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ สมาคมได้ดำเนินการอย่างไรกับฟาร์มกลุ่มนี้
- 2.12 สมาคมได้ช่วยเหลือ สนับสนุนหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อให้แก่สมาชิกหรือไม่ และส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะ สนับสนุนหรือช่วยเหลือในด้านใด และอย่างไร

- 2.13 ฟาร์มของสมาชิกที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน โดยส่วนมากเป็นฟาร์มในเขตพื้นที่ปศุสัตว์ใด และเป็นฟาร์มประเภทใด
- 2.14 จากคำถาม ข้อ 2.14 เพราะเหตุใดในบางเขตพื้นที่ปศุสัตว์ และบางจังหวัดฟาร์มกลุ่มนี้จึงผ่านการรับรองมาตรฐานมากกว่าเขตพื้นที่อื่น เกิดจากการสนับสนุน หรือจากการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่นั้นแตกต่างกัน หรือไม่อย่างไร
- 2.15 จากคำถามข้อ 2.14 หากประเภทของฟาร์มมีผลต่อความสำเร็จต่อการได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม เพราะเหตุใดเพราะเหตุใดฟาร์มกลุ่มนี้จึงผ่านการรับรองมาตรฐานมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มไก่เนื้อประเภทอื่น
- 2.16 สมาคมมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสังกัดกรมปศุสัตว์หรือไม่ และหากติดต่อ ติดต่อกับหน่วยงานใด เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรมากที่สุด ท่านได้รับการอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้นได้ดีหรือไม่ อย่างไร
- 2.17 สมาคมเคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์หรือไม่ และเคยอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่ อย่างไร
- 2.18 ท่านมีปัญหา หรืออุปสรรคเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาของฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย

- 3.1 ท่านเห็นว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 3.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อที่นำมาใช้กับฟาร์มไก่เนื้อในประเทศไทย
- 3.3 ท่านเห็นว่ามาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยต้องมีลักษณะหรือข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อเป็นอย่างไร
- 3.5 แนวโน้มของฟาร์มไก่เนื้อ และมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในอนาคตของประเทศไทยเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- 4.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560
-
-

- 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6901-2560 ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปปฏิบัติ
-
-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	อัญชลินทร์ สิงห์คำ
วัน เดือน ปีเกิด	29 ธันวาคม 2516
สถานที่เกิด	จังหวัดลำปาง ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร, 2538 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, 2552 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการอาหาร, 2545
ที่อยู่ปัจจุบัน	2 ซอย 2 ถ.พหลโยธิน 87 ต.ประชาธิปัตย์ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตร